

SÉANCES DU JEUDI 9 JUILLET 1998
VERGADERINGEN VAN DONDERDAG 9 JULI 1998**MATIN****SOMMAIRE :****EXCUSÉS :**

Page 5867.

PROJETS ET PROPOSITION DE LOI (Discussion) :

Projet de loi portant assentiment au Protocole additionnel à la Convention sur l'interdiction ou la limitation de l'emploi de certaines armes classiques qui peuvent être considérées comme produisant des effets traumatiques excessifs ou comme frappant sans discrimination, adopté à New York le 13 octobre 1995.

Discussion générale. — *Orateur*: **M. Hostekint**, rapporteur, p. 5867.

Discussion des articles, p. 5868.

Projet de loi portant

1° assentiment au et exécution du Protocole de 1992 modifiant la Convention internationale de 1969 sur la responsabilité civile pour les dommages dus à la pollution par les hydrocarbures, et Annexe, faits à Londres le 27 novembre 1992;

2° modification de la loi du 20 juillet 1976 portant approbation et exécution de la Convention internationale sur la responsabilité civile pour les dommages dus à la pollution par les hydrocarbures, et son Annexe, faites à Bruxelles le 29 novembre 1969.

Projet de loi portant

1° assentiment au Protocole de 1992 modifiant la Convention internationale de 1971 portant création d'un Fonds international d'indemnisation pour les dommages dus à la pollution par les hydrocarbures, fait à Londres le 27 novembre 1992;

OCHTEND**INHOUDSOPGAVE :****VERONTSCHULDIGD :**

Bladzijde 5867.

WETSONTWERPEN EN WETSVoorSTEL (Bespreking) :

Wetsontwerp houdende instemming met het Aanvullend Protocol bij het Verdrag inzake het verbod of de beperking van het gebruik van bepaalde conventionele wapens die geacht kunnen worden buitensporig leed te veroorzaken of een niet-onderscheidende werking te hebben, aangenomen te New York op 13 oktober 1995.

Algemene bespreking. — *Spreker*: **de heer Hostekint**, rapporteur, blz. 5867.

Artikelsgewijze bespreking, blz. 5868.

Wetsontwerp houdende

1° instemming met en uitvoering van het Protocol van 1992 tot wijziging van het Internationaal Verdrag inzake de burgerlijke aansprakelijkheid voor schade door verontreiniging door olie, 1969, en Bijlage, gedaan te Londen op 27 november 1992;

2° wijziging van de wet van 20 juli 1976 houdende goedkeuring en uitvoering van het Internationaal Verdrag inzake de burgerlijke aansprakelijkheid voor schade door verontreiniging door olie, en van de Bijlage, opgemaakt te Brussel op 29 november 1969.

Wetsontwerp houdende

1° instemming met het Protocol van 1992 tot wijziging van het Internationaal Verdrag van 1971 ter oprichting van een Internationaal Fonds voor vergoeding van schade door verontreiniging door olie, gedaan te Londen op 27 november 1992;

2° modification de la loi du 6 août 1993 portant approbation et exécution de la Convention internationale portant création d'un Fonds international d'indemnisation pour les dommages dus à la pollution par les hydrocarbures, faite à Bruxelles le 18 décembre 1971 et du Protocole à cette Convention, fait à Londres le 19 novembre 1976.

Discussion générale. — *Orateur*: **M. Hatry**, rapporteur, p. 5868.

Discussion des articles, p. 5869.

Projet de loi portant assentiment au Protocole d'accord entre le Royaume de Belgique et le Conseil de coopération douanière relatif au maintien du siège de l'Organisation Mondiale des Douanes à Bruxelles, signé à Bruxelles le 7 février 1997.

Discussion générale. — *Orateur*: **M. Hatry**, rapporteur, p. 5871.

Discussion des articles, p. 5871.

Projet de loi portant assentiment au Protocole sur l'interdiction ou la limitation de l'emploi des mines, pièges et autres dispositifs, tel qu'il a été modifié le 3 mai 1996 (Protocole II, tel qu'il a été modifié le 3 mai 1996), annexé à la Convention sur l'interdiction ou la limitation de l'emploi de certaines armes classiques qui peuvent être considérées comme produisant des effets traumatiques excessifs ou comme frappant sans discrimination, adopté à Genève le 3 mai 1996.

Projet de loi portant assentiment à la Convention sur l'interdiction de l'emploi, du stockage, de la production et du transfert des mines antipersonnel et sur leur destruction, faite à Oslo le 18 septembre 1997.

Discussion générale. — *Orateurs*: **Mme Sémer**, rapporteuse, **M. Bourgeois**, **Mme Dardenne**, **MM. Nothomb**, **Lallemand**, p. 5872.

Discussion des articles, p. 5876.

Proposition de loi relative à la répression de la corruption.

Discussion générale. — *Orateurs*: **MM. Foret**, rapporteur, **Lallemand**, **Goris**, **Mme Jeanmoye**, **MM. Bourgeois**, **Loones**, **M. Van Parys**, ministre de la Justice, p. 5876.

Discussion des articles. — *Orateur*: **M. Raes**, p. 5885.

Projet de loi modifiant et complétant la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales engagées pour les élections des Chambres fédérales ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques.

Discussion générale. — *Orateurs*: **Mme Van der Wildt**, rapporteuse, **MM. Coene**, **Foret**, **Erdman**, **Van Hauthem**, **Mme Jeanmoye**, **M. Loones**, p. 5890.

Discussion des articles. — *Orateurs*: **MM. Coene**, **Van Hauthem**, **Mme Van der Wildt**, p. 5896.

Renvoi en commission, p. 5902.

2° wijziging van de wet van 6 augustus 1993 houdende goedkeuring en uitvoering van het Internationaal Verdrag ter oprichting van een Internationaal Fonds voor vergoeding van schade door verontreiniging door olie, opgemaakt te Brussel op 18 december 1971 en van het Protocol bij dit Verdrag, opgemaakt te Londen op 19 november 1976.

Algemene bespreking. — *Spreker*: **de heer Hatry**, rapporteur, blz. 5868.

Artikelsgewijze bespreking, blz. 5869.

Wetsontwerp houdende instemming met het Protocol van overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de Internationale Douaneraad betreffende het behoud van de zetel van de Wereld Douane Organisatie in Brussel, ondertekend te Brussel op 7 februari 1997.

Algemene bespreking. — *Spreker*: **de heer Hatry**, rapporteur, blz. 5871.

Artikelsgewijze bespreking, blz. 5871.

Wetsontwerp houdende instemming met het Protocol inzake het verbod of de beperking van het gebruik van mijnen, valstrikmijnen en andere mechanismen, zoals gewijzigd op 3 mei 1996 (Protocol II zoals gewijzigd op 3 mei 1996) gehecht aan het Verdrag inzake het verbod of de beperking van het gebruik van bepaalde conventionele wapens die geacht kunnen worden buitensporig leed te veroorzaken of een niet-onderscheidende werking te hebben, aangenomen te Genève op 3 mei 1996.

Wetsontwerp houdende instemming met het Verdrag inzake het verbod op het gebruik, de opslag, de productie en de overdracht van antipersoonsmijnen en inzake de vernietiging ervan, gedaan te Oslo op 18 september 1997.

Algemene bespreking. — *Sprekers*: **mevrouw Sémer**, rapporteur, **de heer Bourgeois**, **mevrouw Dardenne**, **de heren Nothomb**, **Lallemand**, blz. 5872.

Artikelsgewijze bespreking, blz. 5876.

Wetsvoorstel betreffende de bestraffing van corruptie.

Algemene bespreking. — *Sprekers*: **de heren Foret**, rapporteur, **Lallemand**, **Goris**, **mevrouw Jeanmoye**, **de heren Bourgeois**, **Loones**, **de heer Van Parys**, minister van Justitie, blz. 5876.

Artikelsgewijze bespreking. — *Spreker*: **de heer Raes**, blz. 5885.

Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de federale Kamers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen.

Algemene bespreking. — *Sprekers*: **mevrouw Van der Wildt**, rapporteur, **de heren Coene**, **Foret**, **Erdman**, **Van Hauthem**, **mevrouw Jeanmoye**, **de heer Loones**, blz. 5890.

Artikelsgewijze bespreking. — *Sprekers*: **de heren Coene**, **Van Hauthem**, **mevrouw Van der Wildt**, blz. 5896.

Terugzending naar de commissie, blz. 5902.

APRÈS-MIDI

SOMMAIRE :

EXCUSÉS :

Page 5905.

MESSAGES :

Page 5905.

Chambre des représentants.

COMMUNICATIONS :

Page 5906.

1. Office nationale du Dueroire.
2. Comité consultatif de bioéthique.
3. Caisse d'amortissement.

ÉVOCATION :

Page 5907.

NON-ÉVOCATION :

Page 5907.

PÉTITIONS :

Page 5907.

DÉCÈS D'ANCIENS SÉNATEURS :

Page 5907.

PROJET DE LOI (Dépôt) :

Page 5907.

Projet de loi portant assentiment à la Convention sur l'interdiction de l'emploi, du stockage, de la production et du transfert des mines antipersonnel et sur leur destruction, faite à Oslo le 18 septembre 1997.

PROPOSITIONS (Dépôt) :

Page 5908.

M. Verreycken. — Proposition de loi modifiant la loi du 13 juillet 1987 relative aux redevances radio et télévision.

M. Jonckheer et consorts. — Proposition de loi relative au cumul de candidatures lors d'élections organisées simultanément pour les Chambres législatives et le Parlement européen.

M. Anciaux. — Proposition de résolution relative à l'établissement d'un plan concret de désarmement nucléaire mondial et complet.

M. Jonckheer et consorts. — Proposition de loi spéciale relative au cumul de candidatures aux élections.

DEMANDES D'EXPLICATIONS (Dépôt) :

Page 5908.

Mme Leduc au vice-premier ministre et ministre de la Défense nationale sur « la base américaine de Zutendael ».

NAMIDDAG

INHOUDSOPGAVE :

VERONTSCHULDIGD :

Bladzijde 5905.

BOODSCHAPPEN :

Bladzijde 5905.

Kamer van volksvertegenwoordigers.

MEDEDELINGEN :

Bladzijde 5906.

1. Nationale Delcrededient.
2. Raadgevend Comité voor Bio-Ethiek.
3. Amortisatiekas.

EVOCATIE :

Bladzijde 5907.

NON-EVOCATIE :

Bladzijde 5907.

VERZOEKSCRIFTEN :

Bladzijde 5907.

OVERLIJDEN VAN OUD-SENATOREN :

Bladzijde 5907.

WETSONTWERP (Indiening) :

Bladzijde 5907.

Wetsontwerp houdende instemming met het Verdrag inzake het verbod op het gebruik, de opslag, de productie en de overdracht van antipersoonsmijnen en inzake de vernietiging ervan, gedaan te Oslo op 18 september 1997.

VOORSTELLEN (Indiening) :

Bladzijde 5908.

De heer Verreycken. — Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 13 juli 1987 betreffende het kijk- en luistergeld.

De heer Jonckheer c.s. — Wetsvoorstel betreffende de cumulatie van candidaturen bij gelijktijdige verkiezingen voor de Wetgevende Kamers en het Europees Parlement.

De heer Anciaux. — Voorstel van resolutie betreffende het totstandbrengen van een concreet plan voor wereldwijde en totale nucleaire ontwapening.

De heer Jonckheer c.s. — Voorstel van bijzondere wet betreffende de cumulatie van candidaturen bij verkiezingen.

VRAGEN OM UITLEG (Indiening) :

Bladzijde 5908.

Mevrouw Leduc aan de vice-eerste minister en minister van Landsverdediging over « de Amerikaanse basis van Zutendaal ».

M. Verhofstadt au vice-premier ministre et ministre de la Défense nationale sur «les conclusions de l'enquête disciplinaire menée sur le major Peter Maggen».

Mme Lizin au ministre des Affaires étrangères sur «la politique européenne à l'égard du Kosovo».

M. Van Goethem au ministre de la Fonction publique sur «le problème posé par le passage au prochain millénaire».

PROPOSITIONS (Prise en considération):

Pages 5908 et 5938.

Mme de Bethune. — Proposition de loi insérant un article 371bis dans le Code civil.

Mme Maximus et consorts. — Proposition de loi modifiant l'article 517 du Code judiciaire portant interdiction des exécutions déficitaires.

M. Anciaux. — Proposition de loi modifiant l'article 23 de la loi du 26 décembre 1956 sur le Service des Postes.

Mme Cantillon. — Proposition de loi modifiant l'article 2, 2°, de la loi du 20 juillet 1971 instituant les prestations familiales garanties.

M. Busquin et consorts. — Proposition de loi limitant le cumul du mandat de bourgmestre, d'échevin et de président d'un conseil de l'aide sociale avec d'autres fonctions.

M. Coveliers. — Proposition de loi spéciale modifiant l'article 32, § 1er, alinéas 1er et 2, de la loi ordinaire du 9 août 1980 de réformes institutionnelles.

M. Caluwé et consorts. — Proposition de loi modifiant la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles.

QUESTIONS ORALES (Discussion):

Question orale de M. Hatry au ministre des Finances sur «les options sur actions».

Orateurs: **M. Hatry, M. Viseur**, ministre des Finances, p. 5908.

Question orale de M. Vautmans au ministre de la Fonction publique sur «l'enquête portant sur l'implantation d'un camp pour réfugiés politiques à Bevingen».

Orateurs: **M. Vautmans, M. Flahaut**, ministre de la Fonction publique, p. 5909.

Question orale de M. Boutmans au vice-premier ministre et ministre de l'Intérieur sur «le renvoi de demandeurs d'asile algériens déboutés dans leur pays d'origine».

Orateurs: **M. Boutmans, M. Tobback**, vice-premier ministre et ministre de l'Intérieur, p. 5909.

Question orale de Mme de Bethune au ministre de la Politique scientifique sur «le budget prévu pour la recherche scientifique concernant le cancer du sein».

Orateurs: **Mme de Bethune, M. Ylief**, ministre de la Politique scientifique, p. 5911.

Question orale de M. Anciaux au ministre des Finances sur «les différences éventuelles dans les déclarations de revenus des indépendants et des salariés et leur influence stigmatisante».

Orateurs: **M. Anciaux, M. Viseur**, ministre des Finances, p. 5912.

De heer Verhofstadt aan de vice-eerste minister en minister van Landsverdediging over «de conclusies inzake het disciplinaire onderzoek tegen majoor Peter Maggen».

Mevrouw Lizin aan de minister van Buitenlandse Zaken over «het Europees beleid ten aanzien van Kosovo».

De heer Van Goethem aan de minister van Ambtenarenzaken over «het Millenniumprobleem».

VOORSTELLEN (Inoverwegingneming):

Bladzijden 5908 en 5938.

Mevrouw de Bethune. — Wetsvoorstel tot invoeging van een artikel 371bis in het Burgerlijk Wetboek.

Mevrouw Maximus c.s. — Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 517 van het Gerechtelijk Wetboek houdende het verbod van deficitaire tenuitvoerleggingen.

De heer Anciaux. — Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 23 van de wet van 26 december 1956 op de Postdienst.

Mevrouw Cantillon. — Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 2, 2°, van de wet van 20 juli 1971 tot instelling van een gewaarborgde gezinsbijslag.

De heer Busquin c.s. — Wetsvoorstel tot beperking van de cumulatie van het mandaat van burgemeester, schepen en voorzitter van de raad voor maatschappelijk welzijn met andere ambten.

De heer Coveliers. — Voorstel van bijzondere wet tot wijziging van het artikel 32, § 1, eerste en tweede lid, van de gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.

De heer Caluwé c.s. — Voorstel van bijzondere wet tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen.

MONDELINGE VRAGEN (Bespreking):

Mondelinge vraag van de heer Hatry aan de minister van Financiën over «de aandelenopties».

Sprekers: **de heer Hatry, de heer Viseur**, minister van Financiën, blz. 5908.

Mondelinge vraag van de heer Vautmans aan de minister van Ambtenarenzaken over «het onderzoek naar de vestiging van een kamp voor politieke vluchtelingen te Bevingen».

Sprekers: **de heer Vautmans, de heer Flahaut**, minister van Ambtenarenzaken, blz. 5909.

Mondelinge vraag van de heer Boutmans aan de vice-eerste minister en minister van Binnenlandse Zaken over «het terugzenden van uitgeprocedeerde Algerijnse asielzoekers naar hun land van oorsprong».

Sprekers: **de heer Boutmans, de heer Tobback**, vice-eerste minister en minister van Binnenlandse Zaken, blz. 5909.

Mondelinge vraag van mevrouw de Bethune aan de minister van Wetenschapsbeleid over «het budget voorzien voor wetenschappelijk onderzoek rond borstkanker».

Sprekers: **mevrouw de Bethune, de heer Ylief**, minister van Wetenschapsbeleid, blz. 5911.

Mondelinge vraag van de heer Anciaux aan de minister van Financiën over «de eventuele verschillen in de belastingaangiften van zelfstandigen en loontrekkenden en de stigmatiserende invloed ervan».

Sprekers: **de heer Anciaux, de heer Viseur**, minister van Financiën, blz. 5912.

Question orale de Mme Delcourt-Pêtre au ministre de l'Emploi et du Travail sur «les activités bénévoles autorisées aux chômeurs».

Orateurs: Mme Delcourt-Pêtre, M. Flahaut, ministre de la Fonction publique, p. 5913.

Question orale de M. Devolder au ministre de la Santé publique et des Pensions sur «la transposition de la législation européenne en droit belge et les procédures d'infraction en cours».

Orateurs: M. Devolder, M. Peeters, secrétaire d'État à la Sécurité, à l'Intégration sociale et à l'Environnement, p. 5914.

Question orale de Mme Lizin au ministre de la Santé publique et des Pensions sur «le projet Fagnart relatif à la réparation des erreurs médicales».

Orateurs: Mme Lizin, M. Peeters, secrétaire d'État à la Sécurité, à l'Intégration sociale et à l'Environnement, p. 5915.

Question orale de M. Hazette au ministre de la Santé publique et des Pensions sur «la gestion du personnel de l'Institut d'expertise vétérinaire».

Orateurs: M. Hazette, M. Peeters, secrétaire d'État à la Sécurité, à l'Intégration sociale et à l'Environnement, p. 5915.

Question orale de M. Vandenberghe au ministre des Affaires sociales sur «le financement des soins palliatifs».

Orateurs: M. Vandenberghe, M. Di Rupo, vice-premier ministre et ministre de l'Économie et des Télécommunications, p. 5916.

Question orale de M. Jonckheer au vice-premier ministre et ministre de l'Économie et des Télécommunications sur «l'accord conclu lors du sommet USA/UE».

Orateurs: M. Jonckheer, M. Di Rupo, vice-premier ministre et ministre de l'Économie et des Télécommunications, p. 5917.

ORDRE DES TRAVAUX:

Page 5918.

PROJETS ET PROPOSITION DE LOI (Votes):

Projet de loi portant assentiment aux Actes internationaux suivants:

1° Protocole au Traité de l'Atlantique Nord sur l'accession de la République de Hongrie;

2° Protocole au Traité de l'Atlantique Nord sur l'accession de la République de Pologne;

3° Protocole au Traité de l'Atlantique Nord sur l'accession de la République tchèque,

signés à Bruxelles le 16 décembre 1997, p. 5921.

Projet de loi portant assentiment aux Statuts du Groupe d'Étude international du Cuivre, et à l'Annexe, adoptés par la Conférence des Nations unies le 24 février 1989, p. 5922.

Projet de loi portant assentiment à l'Accord entre le Royaume de Belgique et le Royaume des Pays-Bas relatif à la délimitation du plateau continental, et Annexe, et échange de lettres et à l'Accord entre le Royaume de Belgique et le Royaume des Pays-Bas relatif à la délimitation de la mer territoriale, signés à Bruxelles le 18 décembre 1996, p. 5923.

Mondelinge vraag mevrouw Delcourt-Pêtre aan de minister van Tewerkstelling en Arbeid over «het vrijwilligerswerk dat werklozen mogen doen».

Sprekers: mevrouw Delcourt-Pêtre, de heer Flahaut, minister van Ambtenarenzaken, blz. 5913.

Mondelinge vraag van de heer Devolder aan de minister van Volksgezondheid en Pensioenen over «de omzetting van de Europese wetgeving in Belgisch recht en de lopende inbreukprocedures».

Sprekers: de heer Devolder, de heer Peeters, staatssecretaris voor Veiligheid, Maatschappelijke Integratie en Leefmilieu, blz. 5914.

Mondelinge vraag van mevrouw Lizin aan de minister van Volksgezondheid en Pensioenen over «de voorstellen-Fagnart in verband met het vergoeden van medische fouten».

Sprekers: mevrouw Lizin, de heer Peeters, staatssecretaris voor Veiligheid, Maatschappelijke Integratie en Leefmilieu, blz. 5915.

Mondelinge vraag van de heer Hazette aan de minister van Volksgezondheid en Pensioenen over «het personeelsbeleid van het Instituut voor Veterinaire Keuring».

Sprekers: de heer Hazette, de heer Peeters, staatssecretaris voor Veiligheid, Maatschappelijke Integratie en Leefmilieu, blz. 5915.

Mondelinge vraag van de heer Vandenberghe aan de minister van Sociale Zaken over «de financiering van palliatieve zorgverlening».

Sprekers: de heer Vandenberghe, de heer Di Rupo, vice-eerste minister en minister van Economie en Telecommunicatie, blz. 5916.

Mondelinge vraag van de heer Jonckheer aan de vice-eerste minister en minister van Economie en Telecommunicatie over «de overeenkomst die tijdens de top VS/EU gesloten is».

Sprekers: de heer Jonckheer, de heer Di Rupo, vice-eerste minister en minister van Economie en Telecommunicatie, blz. 5917.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN:

Bladzijde 5918.

WETSONTWERPEN EN WETSVOORSTEL (Stemmingen):

Wetsontwerp houdende instemming met de volgende Internationale Akten:

1° Protocol bij het Noord-Atlantisch Verdrag betreffende de toetreding van de Republiek Hongarije;

2° Protocol bij het Noord-Atlantisch Verdrag betreffende de toetreding van de Republiek Polen;

3° Protocol bij het Noord-Atlantisch Verdrag betreffende de toetreding van de Tsjechische Republiek;

ondertekend te Brussel op 16 december 1997, blz. 5921.

Wetsontwerp houdende instemming met het Statuut van de Internationale Studiegroep voor Koper, en met de Bijlage, aangenomen door de Conferentie van de Verenigde Naties op 24 februari 1989, blz. 5921.

Wetsontwerp houdende instemming met het Verdrag tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk der Nederlanden inzake de afbakening van het continentaal plat, en Bijlage, en briefwisseling en met het Verdrag tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk der Nederlanden inzake de afbakening van de territoriale zee, ondertekend te Brussel op 18 december 1996, blz. 5921.

Projet de loi portant assentiment aux Actes internationaux suivants :

1. Cinquième Protocole additionnel à la constitution de l'Union postale universelle;
2. Règlement général de l'Union postale universelle, et Annexe;
3. Convention postale universelle, et Protocole final;
4. Arrangement concernant les colis postaux, et Protocole final;
5. Arrangement concernant les mandats de poste;
6. Arrangement concernant le service de chèques postaux; et
7. Arrangement concernant les envois contre remboursement;

faits à Séoul le 14 septembre 1994, p. 5923.

Projet de loi portant assentiment à la Convention sur les aspects civils de l'enlèvement international d'enfants, faite à La Haye le 25 octobre 1980, abrogeant les articles 2 et 3 de la loi du 1er août 1985 portant approbation de la Convention européenne sur la reconnaissance et l'exécution des décisions en matière de garde des enfants et le rétablissement de la garde des enfants, faite à Luxembourg le 20 mai 1980 et modifiant le Code judiciaire, p. 5923.

Projet de loi portant assentiment à la Convention additionnelle signée à Bruxelles le 6 mars 1995, modifiant la Convention entre la Belgique et le Portugal en vue d'éviter la double imposition et de régler certaines autres questions en matière d'impôts sur le revenu, et le Protocole final, signés à Bruxelles le 16 juillet 1969, p. 5923.

Projet de loi portant assentiment à la Convention entre le Gouvernement du Royaume de Belgique et le Gouvernement de la Roumanie tendant à éviter la double imposition et à prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu et sur la fortune, fait à Bruxelles le 4 mars 1996, p. 5923.

Projet de loi portant assentiment à la Convention entre le Royaume de Belgique et la République de Maurice tendant à éviter les doubles impositions et à prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu, signée à Bruxelles le 4 juillet 1995, p. 5923.

Projet de loi portant assentiment à la Convention entre le Royaume de Belgique et la République d'Afrique du Sud tendant à éviter la double imposition et à prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu, faite à Pretoria le 1er février 1995, p. 5923.

Projet de loi portant assentiment à la Convention entre le Gouvernement du Royaume de Belgique et le Gouvernement de la République de Belarus tendant à éviter les doubles impositions et à prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu et sur la fortune, et au Protocole, signés à Bruxelles le 7 mars 1995, p. 5923.

Explication de vote : *Orateurs* : **M. Hostekint**, p. 5924.

Projet de loi portant assentiment à la Convention entre l'Espagne et la Belgique tendant à éviter les doubles impositions et à prévenir l'évasion et la fraude fiscale en matière d'impôts sur le revenu et sur la fortune, et au Protocole, signés à Bruxelles le 14 juin 1995, p. 5923.

Wetsontwerp houdende instemming met volgende Internationale Akten :

1. Vijfde Protocol ter aanvulling van de constitutie van de Wereldpostvereniging;
2. Algemeen Reglement van de Wereldpostvereniging, en Bijlage;
3. Wereldpostconventie, en Slotprotocol;
4. Overeenkomst betreffende de postcolli, en Slotprotocol;
5. Overeenkomst betreffende de postwissels;
6. Overeenkomst betreffende de dienst der postcheques; en
7. Overeenkomst betreffende de rembourszendingen;

gedaan te Seoel op 14 september 1994, blz. 5921.

Wetsontwerp houdende instemming met het Verdrag betreffende de burgerrechtelijke aspecten van internationale ontvoering van kinderen, gedaan te 's-Gravenhage op 25 oktober 1980, tot opheffing van de artikelen 2 en 3 van de wet van 1 augustus 1985 houdende goedkeuring van het Europees Verdrag betreffende de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen inzake het gezag over kinderen en betreffende het herstel van het gezag over kinderen, opgemaakt te Luxemburg op 20 mei 1980, alsook tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek, blz. 5921.

Wetsontwerp houdende instemming met de aanvullende Overeenkomst ondertekend te Brussel op 6 maart 1995, tot wijziging van de Overeenkomst tussen België en Portugal tot het vermijden van dubbele belasting en tot regeling van sommige andere aangelegenheden inzake belasting naar het inkomen, en van het slotprotocol, ondertekend te Brussel op 16 juli 1969, blz. 5922.

Wetsontwerp houdende instemming met de Overeenkomst tussen de Regering van het Koninkrijk België en de Regering van Roemenië tot het vermijden van dubbele belasting en tot het voorkomen van het ontgaan van belasting inzake belastingen naar het inkomen en naar het vermogen, gedaan te Brussel op 4 maart 1996, blz. 5922.

Wetsontwerp houdende instemming met de Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de Republiek Mauritius tot het vermijden van dubbele belasting en tot het voorkomen van het ontgaan van belasting inzake belastingen naar het inkomen, ondertekend te Brussel op 4 juli 1995, blz. 5922.

Wetsontwerp houdende instemming met de Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de Republiek Zuid-Afrika tot het vermijden van dubbele belasting en tot het voorkomen van het ontgaan van belasting inzake belastingen naar het inkomen, ondertekend te Pretoria op 1 februari 1995, blz. 5922.

Wetsontwerp houdende instemming met de Overeenkomst tussen de Regering van het Koninkrijk België en de Regering van de Republiek Belarus tot het vermijden van dubbele belasting en tot het voorkomen van het ontgaan van belasting inzake belastingen naar het inkomen en naar het vermogen, en met het Protocol, ondertekend te Brussel op 7 maart 1995, blz. 5922.

Stemverklaring : *Spreker* : **de heer Hostekint**, blz. 5924.

Wetsontwerp houdende instemming met de Overeenkomst tussen Spanje en België tot het vermijden van dubbele belasting en tot het voorkomen van het ontgaan en het ontduiken van belasting inzake belastingen naar het inkomen en naar het vermogen, en met het Protocol, ondertekend te Brussel op 14 juni 1995, blz. 5922.

Projet de loi portant assentiment au Protocole à l'Accord de partenariat et de coopération entre les Communautés européennes et leurs états membres, d'une part, et l'Ukraine, d'autre part, fait à Bruxelles le 10 avril 1997, p. 5923.

Projet de loi portant assentiment au Protocole à l'Accord de partenariat et de coopération établissant un partenariat entre les Communautés européennes et leurs états membres, d'une part, et la République de Moldova, d'autre part, fait à Bruxelles le 15 mai 1997, p. 5923.

Projet de loi portant assentiment au Protocole à l'Accord de partenariat et de coopération établissant un partenariat entre les Communautés européennes et leurs états membres, d'une part, et la Fédération de Russie, d'autre part, signé à Bruxelles le 21 mai 1997, p. 5923.

Projet de loi portant assentiment au Protocole additionnel à la Convention sur l'interdiction ou la limitation de l'emploi de certaines armes classiques qui peuvent être considérées comme produisant des effets traumatiques excessifs ou comme frappant sans discrimination, adopté à New York le 13 octobre 1995, p. 5923.

Projet de loi portant

1° assentiment au et exécution du Protocole de 1992 modifiant la Convention internationale de 1969 sur la responsabilité civile pour les dommages dus à la pollution par les hydrocarbures, et Annexe, faits à Londres le 27 novembre 1992;

2° modification de la loi du 20 juillet 1976 portant approbation et exécution de la Convention internationale sur la responsabilité civile pour les dommages dus à la pollution par les hydrocarbures, et son Annexe, faites à Bruxelles le 29 novembre 1969, p. 5924.

Projet de loi portant

1° assentiment au Protocole de 1992 modifiant la Convention internationale de 1971 portant création d'un Fonds international d'indemnisation pour les dommages dus à la pollution par les hydrocarbures, fait à Londres le 27 novembre 1992;

2° modification de la loi du 6 août 1993 portant approbation et exécution de la Convention internationale portant création d'un Fonds international d'indemnisation pour les dommages dus à la pollution par les hydrocarbures, faite à Bruxelles le 18 décembre 1971 et du Protocole à cette Convention, fait à Londres le 19 novembre 1976, p. 5924.

Projet de loi portant assentiment au Protocole d'accord entre le Royaume de Belgique et le Conseil de coopération douanière relatif au maintien du siège de l'Organisation Mondiale des Douanes à Bruxelles, signé à Bruxelles le 7 février 1997, p. 5924.

Projet de loi portant assentiment au Protocole sur l'interdiction ou la limitation de l'emploi des mines, pièges et autres dispositifs, tel qu'il a été modifié le 3 mai 1996 (Protocole II, tel qu'il a été modifié le 3 mai 1996), annexé à la Convention sur l'interdiction ou la limitation de l'emploi de certaines armes classiques qui peuvent être considérées comme produisant des effets traumatiques excessifs ou comme frappant sans discrimination, adopté à Genève le 3 mai 1996, p. 5924.

Projet de loi portant assentiment à la Convention sur l'interdiction de l'emploi, du stockage, de la production et du transfert des mines antipersonnel et sur leur destruction, faite à Oslo le 18 septembre 1997, p. 5924.

Wetsontwerp houdende instemming met het Protocol bij de Partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten, enerzijds, en Oekraïne, anderzijds, gedaan te Brussel op 10 april 1997, blz. 5922.

Wetsontwerp houdende instemming met het Protocol bij de Partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst waarbij een partnerschap tot stand wordt gebracht tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten, enerzijds, en de Republiek Moldavië, anderzijds, gedaan te Brussel op 15 mei 1997, blz. 5922.

Wetsontwerp houdende instemming met het Protocol bij de Partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst waarbij een partnerschap tot stand wordt gebracht tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten, enerzijds, en de Russische Federatie, anderzijds, gedaan te Brussel op 21 mei 1997, blz. 5922.

Wetsontwerp houdende instemming met het Aanvullend Protocol bij het Verdrag inzake het verbod of de beperking van het gebruik van bepaalde conventionele wapens die geacht kunnen worden buitensporig leed te veroorzaken of een niet-onderscheidende werking te hebben, aangenomen te New York op 13 oktober 1995, blz. 5922.

Wetsontwerp houdende

1° instemming met en uitvoering van het Protocol van 1992 tot wijziging van het Internationaal Verdrag inzake de burgerlijke aansprakelijkheid voor schade door verontreiniging door olie, 1969, en Bijlage, gedaan te Londen op 27 november 1992;

2° wijziging van de wet van 20 juli 1976 houdende goedkeuring en uitvoering van het Internationaal Verdrag inzake de burgerlijke aansprakelijkheid voor schade door verontreiniging door olie, en van de Bijlage, opgemaakt te Brussel op 29 november 1969, blz. 5922.

Wetsontwerp houdende

1° instemming met het Protocol van 1992 tot wijziging van het Internationaal Verdrag van 1971 ter oprichting van een Internationaal Fonds voor vergoeding van schade door verontreiniging door olie, gedaan te Londen op 27 november 1992;

2° wijziging van de wet van 6 augustus 1993 houdende goedkeuring en uitvoering van het Internationaal Verdrag ter oprichting van een Internationaal Fonds voor vergoeding van schade door verontreiniging door olie, opgemaakt te Brussel op 18 december 1971 en van het Protocol bij dit Verdrag, opgemaakt te Londen op 19 november 1976, blz. 5922.

Wetsontwerp houdende instemming met het Protocol van overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de Internationale Douaneraad betreffende het behoud van de zetel van de Wereld Douane Organisatie in Brussel, ondertekend te Brussel op 7 februari 1997, blz. 5922.

Wetsontwerp houdende instemming met het Protocol inzake het verbod of de beperking van het gebruik van mijnen, valstrikmijnen en andere mechanismen, zoals gewijzigd op 3 mei 1996 (Protocol II zoals gewijzigd op 3 mei 1996) gehecht aan het Verdrag inzake het verbod of de beperking van het gebruik van bepaalde conventionele wapens die geacht kunnen worden buitensporig leed te veroorzaken of een niet-onderscheidende werking te hebben, aangenomen te Genève op 3 mei 1996, blz. 5924.

Wetsontwerp houdende instemming met het Verdrag inzake het verbod op het gebruik, de opslag, de productie en de overdracht van antipersoonsmijnen en inzake de vernietiging ervan, gedaan te Oslo op 18 september 1997, blz. 5924.

Proposition de loi relative à la répression de la corruption.

Votes réservés, p. 5920.

Vote sur l'ensemble, p. 5925.

Projet de loi modifiant et complétant la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales engagées pour les élections des Chambres fédérales ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques.

Réouverture de la discussion générale. — *Oratrice*:
Mme Van der Wildt, rapporteuse, **M. Loones**, p. 5925.

Votes réservés, p. 5927.

Explications de vote: *Orateurs*: **MM. Daras, Coene**, p. 5931.

Vote sur l'ensemble, p. 5931.

DEMANDES D'EXPLICATIONS (Discussion):

Demande d'explications de Mme Thijs au vice-premier ministre et ministre de la Défense nationale sur «la base américaine de Zutendaal».

Demande d'explications de Mme Leduc au vice-premier ministre et ministre de la Défense nationale sur «la base américaine de Zutendaal».

Orateurs: **Mmes Thijs, Leduc, M. Poncelet**, vice-premier ministre et ministre de la Défense nationale, p. 5932.

Demande d'explications de M. Ph. Charlier au secrétaire d'État à la Coopération au Développement sur «l'évolution de la politique belge en matière de coopération au développement dans la région des Grands Lacs».

Ajournement, p. 5934.

Demande d'explications de Mme Delcourt-Pêtre au secrétaire d'État à la Coopération au Développement sur «la situation humanitaire au Sud Soudan».

Orateurs: **Mme Delcourt-Pêtre, M. Moreels**, secrétaire d'État à la Coopération au Développement, p. 5934.

Demande d'explications de Mme Leduc au ministre de l'Emploi et du Travail et au ministre des Affaires sociales sur «l'attitude de l'administration de l'ONSS concernant l'application de la loi du 1er septembre 1997 dans le secteur de l'horticulture et de la fruiticulture».

Oratrices: **Mme Leduc, Mme De Galan**, ministre des Affaires sociales, p. 5936.

Wetsvoorstel betreffende de bestraffing van corruptie.

Aangehouden stemmingen, blz. 5920.

Stemming over het geheel, blz. 5925.

Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de federale Kamers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen.

Heropening van de algemene bespreking. — *Spreker*:
mevrouw Van der Wildt, rapporteur, **de heer Loones**, blz. 5925.

Aangehouden stemmingen, blz. 5927.

Stemverklaringen: *Sprekers*: **de heren Daras, Coene**, blz. 5931.

Stemming over het geheel, blz. 5931.

VRAGEN OM UITLEG (Bespreking):

Vraag om uitleg van mevrouw Thijs aan de vice-eerste minister en minister van Landsverdediging over «de Amerikaanse basis van Zutendaal».

Vraag om uitleg van mevrouw Leduc aan de vice-eerste minister en minister van Landsverdediging over «de Amerikaanse legerbasis te Zutendaal».

Sprekers: **de dames Thijs, Leduc, de heer Poncelet**, vice-eerste minister en minister van Landsverdediging, blz. 5932.

Vraag om uitleg van de heer Ph. Charlier aan de staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking over «de evolutie van het Belgische beleid inzake ontwikkelingshulp in het gebied van de Grote Meren».

Verdaging, blz. 5934.

Vraag om uitleg van mevrouw Delcourt-Pêtre aan de staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking over «de humanitaire toestand in Zuid-Soedan».

Sprekers: **mevrouw Delcourt-Pêtre, de heer Moreels**, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, blz. 5934.

Vraag om uitleg van mevrouw Leduc aan de minister van Tewerkstelling en Arbeid en aan de minister van Sociale Zaken over «de houding van de RSZ-administratie inzake de toepassing van de wet van 1 september 1997 in de tuinbouw- en de fruitteeltsector».

Sprekers: **mevrouw Leduc, mevrouw De Galan**, minister van Sociale Zaken, blz. 5936.

SÉANCE DU MATIN — OCHTENDVERGADERING

PRÉSIDENTE DE M. MAHOUX, PREMIER VICE-PRÉSIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER MAHOUX, EERSTE ONDERVOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 9 heures.
De vergadering wordt geopend om 9 uur.

EXCUSÉS — VERONTSCHULDIGD

Mmes Cornet d'Elzies, pour raisons familiales; Nelis-Van Liedekerke, MM. Coveliers, à l'étranger; Ph. Charlier, Destexhe et Urbain, en mission à l'étranger, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: de dames Cornet d'Elzies, om familiale redenen; Nelis-Van Liedekerke, de heren Coveliers, in het buitenland; Ph. Charlier, Destexhe en Urbain, met opdracht in het buitenland.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving aangenomen.

WETSONTWERP HOUDENDE INSTEMMING MET HET AANVULLEND PROTOCOL BIJ HET VERDRAG INZAKE HET VERBOD OF DE BEPERKING VAN HET GEBRUIK VAN BEPAALDE CONVENTIONELE WAPENS DIE GEACHT KUNNEN WORDEN BUITENSPORIG LEED TE VEROORZAKEN OF EEN NIET-ONDERSCHEIDENDE WERKING TE HEBBEN, AANGENOMEN TE NEW YORK OP 13 OKTOBER 1995

Algemene bespreking

Artikelsgewijze bespreking

PROJET DE LOI PORTANT ASSENTIMENT AU PROTOCOLE ADDITIONNEL À LA CONVENTION SUR L'INTERDICTION OU LA LIMITATION DE L'EMPLOI DE CERTAINES ARMES CLASSIQUES QUI PEUVENT ÊTRE CONSIDÉRÉES COMME PRODUISANT DES EFFETS TRAUMATIQUES EXCESSIFS OU COMME FRAPPANT SANS DISCRIMINATION, ADOPTÉ À NEW YORK LE 13 OCTOBRE 1995

Discussion générale

Discussion des articles

Ann. parl. Sénat de Belgique - Session ordinaire 1997-1998
Parlem. Hand. Belgische Senaat - Gewone zitting 1997-1998

De voorzitter. — We vatten de bespreking aan van het wetsontwerp.

Nous abordons l'examen du projet de loi.

Volgens het Reglement geldt de door de commissie aangenomen tekst als basis voor de bespreking. (*Zie document nr. 1-954/3 van de commissie voor de Buitenlandse Aangelegenheden van de Senaat. Zitting 1997-1998.*)

Conformément à notre Règlement, le texte adopté par la commission servira de base à notre discussion. (*Voir document n° 1-954/3 de la commission des Affaires étrangères du Sénat. Session 1997-1998.*)

De algemene bespreking is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur.

De heer Hostekint (SP), rapporteur. — Mijnheer de voorzitter, in de eerste plaats verwijs ik naar het schriftelijk verslag dat zeer volledig en goed is. Toch wil ik enkele persoonlijke bedenkingen uiten over dit zeer belangrijke wetsontwerp.

Het Verdrag inzake het verbod over de bespreking van het gebruik van bepaalde conventionele wapens moet volgens de SP-fractie samen worden gezien met het Protocol inzake het verbod op de beperking van het gebruik van anti-persoonsmijnen. De regering, de minister van Buitenlandse Zaken en het hele diplomatieke korps hebben op internationaal vlak een voortrekkersrol gespeeld in de strijd tegen deze nieuwe categorie van wrede wapens. Het Parlement, zowel de Senaat als de Kamer, heeft reeds in 1995 bij wijze van resolutie duidelijk gemaakt dat laserwapens in België ongewenst zijn en dat van de regering een actieve rol werd verwacht in de strijd tegen deze nieuwe uitvinding van de menselijke waanzin.

De regering heeft woord gehouden. De bijzondere inzet waarmee de minister en zijn medewerkers binnen de Europese Unie en op de opvolgingsconferentie te Wenen hebben aangedrongen op een zo ruim mogelijk protocol over de laserwapens bevestigt dit. Ze hebben ook aangedrongen op een verbod op het

gebruik van dergelijke wapens bij interne conflicten en een verbod op de productie ervan. Ik wens de regering, en de minister van Buitenlandse Zaken in het bijzonder, te danken en te feliciteren voor de correcte houding en de inzet.

De minister merkte gisteren in de commissie voor de Buitenlandse Aangelegenheden nog op dat positieve berichten zelden de pers halen; alleen spectaculaire zaken komen in de media. Dit is betreurenswaardig, maar ik hoop dat men zal berichten welke inspanningen het Parlement en de regering hebben gedaan in de strijd tegen deze wapens.

België is een klein land en het is dan ook logisch dat niet al onze wensen tijdens de onderhandelingen werden vervuld.

Dit protocol is een stap vooruit, maar gaat niet ver genoeg. De regering heeft bij het protocol echter een interpretatieve verklaring afgelegd waarin ze stelt dit protocol in alle omstandigheden te zullen naleven. Het moet dus ook in vreedstijd en bij interne conflicten worden nageleefd. Deze verklaring maakt deel uit van het wetsontwerp. De goedkeuring van het wetsontwerp impliceert dus de goedkeuring van de interpretatieve verklaring.

De partijen hebben geen akkoord bereikt over een verbod op de productie van deze wapens, maar wel over een transferverbod. Dat betekent dat deze wapens noch aan andere staten, noch aan niet-staatelijke actoren mogen worden verstrekt. Deze maatregel maakt deel uit van de strijd tegen de proliferatie.

Aangezien we hebben aangedrongen op een productieverbod, vraag ik mij af of wij op dit vlak geen voorbeeldfunctie kunnen vervullen door in ons land reeds een productieverbod in te stellen. Hierbij rijst echter een technisch probleem. Er moet namelijk een onderscheid worden gemaakt tussen lasers en lasertechnologie die niet als wapen kunnen worden ingezet of die een verblindend neveneffect kunnen hebben, enerzijds, en laserwapens die zijn ontworpen met het doel te verblinden, anderzijds. De lasertechnologie zal zich in de toekomst overigens nog ontwikkelen, wat regelgeving niet eenvoudig maakt. Ik nodig de regering en het Parlement uit op dit vlak een initiatief te nemen.

Ik feliciteer de regering en in het bijzonder de minister van Buitenlandse Zaken voor de inspanningen die werden gedaan in de strijd tegen de internationale bewapening. (*Applaus.*)

De voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt, is de algemene bespreking gesloten en vatten we de artikelsgewijze bespreking aan.

Plus personne ne demandant la parole, la discussion générale est close et nous passons à l'examen des articles.

Artikel één luidt:

Artikel 1. Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet.

Article premier. La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 2. Het Aanvullend Protocol bij het Verdrag inzake het verbod of de beperking van het gebruik van bepaalde conventionele wapens die geacht kunnen worden buitensporig leed te veroorzaken of een niet-onderscheidende werking te hebben, aangenomen te New York op 13 oktober 1995, zal volkomen gevolgd hebben.

Art. 2. Le Protocole additionnel à la Convention sur l'interdiction ou la limitation de l'emploi de certaines armes classiques qui peuvent être considérées comme produisant des effets traumatiques excessifs ou comme frappant sans discrimination, adopté à New York le 13 octobre 1995, sortira son plein et entier effet.

— Aangenomen.

Adopté.

De voorzitter. — We stemmen later over het geheel van het wetsontwerp.

Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble du projet de loi.

PROJET DE LOI PORTANT

1° ASSENTIMENT AU ET EXÉCUTION DU PROTOCOLE DE 1992 MODIFIANT LA CONVENTION INTERNATIONALE DE 1969 SUR LA RESPONSABILITÉ CIVILE POUR LES DOMMAGES DUS À LA POLLUTION PAR LES HYDROCARBURES, ET ANNEXE, FAITS À LONDRES LE 27 NOVEMBRE 1992;

2° MODIFICATION DE LA LOI DU 20 JUILLET 1976 PORTANT APPROBATION ET EXÉCUTION DE LA CONVENTION INTERNATIONALE SUR LA RESPONSABILITÉ CIVILE POUR LES DOMMAGES DUS À LA POLLUTION PAR LES HYDROCARBURES, ET SON ANNEXE, FAITES À BRUXELLES LE 29 NOVEMBRE 1969

PROJET DE LOI PORTANT

1° ASSENTIMENT AU PROTOCOLE DE 1992 MODIFIANT LA CONVENTION INTERNATIONALE DE 1971 PORTANT CRÉATION D'UN FONDS INTERNATIONAL D'INDEMNISATION POUR LES DOMMAGES DUS À LA POLLUTION PAR LES HYDROCARBURES, FAIT À LONDRES LE 27 NOVEMBRE 1992;

2° MODIFICATION DE LA LOI DU 6 AOÛT 1993 PORTANT APPROBATION ET EXÉCUTION DE LA CONVENTION INTERNATIONALE PORTANT CRÉATION D'UN FONDS INTERNATIONAL D'INDEMNISATION POUR LES DOMMAGES DUS À LA POLLUTION PAR LES HYDROCARBURES, FAITE À BRUXELLES LE 18 DÉCEMBRE 1971 ET DU PROTOCOLE À CETTE CONVENTION, FAIT À LONDRES LE 19 NOVEMBRE 1976

Discussion générale

Discussion des articles

WETSONTWERP HOUDENDE

1° INSTEMMING MET EN UITVOERING VAN HET PROTOCOL VAN 1992 TOT WIJZIGING VAN HET INTERNATIONAAL VERDRAG INZAKE DE BURGERLIJKE AANSPRAKELIJKHEID VOOR SCHADE DOOR VERONTREINIGING DOOR OLIE, 1969, EN BIJLAGE, GEDAAN TE LONDEN OP 27 NOVEMBER 1992;

2° WIJZIGING VAN DE WET VAN 20 JULI 1976 HOUDENDE GOEDKEURING EN UITVOERING VAN HET INTERNATIONAAL VERDRAG INZAKE DE BURGERLIJKE AANSPRAKELIJKHEID VOOR SCHADE DOOR VERONTREINIGING DOOR OLIE, EN VAN DE BIJLAGE, OPGEMAAKT TE BRUSSEL OP 29 NOVEMBER 1969

WETSONTWERP HOUDENDE

1° INSTEMMING MET HET PROTOCOL VAN 1992 TOT WIJZIGING VAN HET INTERNATIONAAL VERDRAG VAN 1971 TER OPRICHTING VAN EEN INTERNATIONAAL FONDS VOOR VERGOEDING VAN SCHADE DOOR VERONTREINIGING DOOR OLIE, GEDAAN TE LONDEN OP 27 NOVEMBER 1992;

2° WIJZIGING VAN DE WET VAN 6 AUGUSTUS 1993 HOUDENDE GOEDKEURING EN UITVOERING VAN HET INTERNATIONAAL VERDRAG TER OPRICHTING

VAN EEN INTERNATIONAAL FONDS VOOR VERGOEDING VAN SCHADE DOOR VERONTREINIGING DOOR OLIE, OPGEMAAKT TE BRUSSEL OP 18 DECEMBER 1971 EN VAN HET PROTOCOL BIJ DIT VERDRAG, OPGEMAAKT TE LONDEN OP 19 NOVEMBER 1976

Algemene bespreking

Artikelsgewijze bespreking

M. le président. — Je propose au Sénat de joindre la discussion de ces projets de loi.

Ik stel de Senaat voor deze wetsontwerpen samen te bespreken. (*Instemming.*)

Conformément à notre Règlement, les textes adoptés par la commission serviront de base à notre discussion. (*Voir documents nos 1-1015/3 et 1016/3 de la commission des Affaires étrangères du Sénat. Session 1997-1998.*)

Volgens het Reglement gelden de door de commissie aangenomen teksten als basis voor de bespreking. (*Zie documenten nrs. 1-1015/3 en 1016/3, van de commissie voor de Buitenlandse Aangelegenheden van de Senaat. Zitting 1997-1998.*)

La discussion générale est ouverte.

De algemene bespreking is geopend.

La parole est au rapporteur.

M. Hatry (PRL-FDF), rapporteur. — Monsieur le président, les points 2 et 3 étant indissociablement liés, je souhaite, avec votre accord, les traiter simultanément.

D'apparence technique, ces deux projets de loi sont importants puisqu'ils visent, d'une part, à revoir les conventions assurant la responsabilité et, d'autre part, à augmenter le montant des fonds alloués lors d'un accident survenant au navire ou à sa cargaison.

Lors de l'exposé du ministre, de nombreuses questions ont été posées, notamment en ce qui concerne le délaissement et le délai qui a été nécessaire à la Belgique pour ratifier les deux conventions et augmentations de fonds. Ces deux accords ont effectivement été conclus en 1992 et il aura donc fallu six ans pour qu'ils soient ratifiés par la Belgique, alors qu'ils étaient essentiels pour la vie économique.

Des questions ont été posées sur l'alimentation des fonds, la structure décisionnelle, le montant de l'indemnisation en cas de dommages et sur le fait de savoir si l'indemnisation exclut toute forme de recours à la justice.

En dehors de ces questions portant sur ces mesures de compensation, prises une fois le dommage causé, des précisions ont également été demandées en ce qui concerne les changements intervenus dans le domaine de la prévention, la date de construction des navires et les nouvelles contraintes imposées lors de construction des pétroliers.

Des réponses détaillées et circonstanciées ont été fournies par le ministre et je pense que le rapport sera le témoignage de l'intérêt que le Parlement et le Sénat accordent à cette problématique.

Ces points 2 et 3 de l'ordre du jour ont bien entendu été adoptés à l'unanimité des membres présents de la commission des Affaires étrangères.

Me départissant quelque peu de mon rôle de rapporteur, je désire exprimer une opinion personnelle sur les travaux que la commission des Affaires étrangères a accomplis dans le cadre de ces deux projets de loi.

Le ministre nous a indiqué il y a quelques mois que plus de 400 traités, protocoles et accords internationaux de toute nature sont en souffrance au ministère des Affaires étrangères. Les séances de ces dernières semaines ont permis d'apurer une trentaine de traités. Nous rattrapons donc lentement ce retard.

Dans tous les traités figurant à notre ordre du jour, des parties sont demandresses; il n'est dès lors pas étonnant, par exemple, que l'on nous soumette de toute urgence, l'accord mondial sur le cuivre. En effet, la Belgique a une grande spécialisation industrielle grâce à l'ancienne entreprise «Métallurgie d'Hoboken-Overpelt», actuellement incorporée dans l'Union minière qui est

un leader mondial tant au point de vue économique dans le secteur des métaux non ferreux qu'au point de vue de la technologie, ce qui permet à la Belgique de jouer encore un rôle important dans ce secteur, même si elle ne dispose pas des matières premières.

Dans d'autres domaines, des demandeurs se sont aussi manifestés.

Après le dépôt du rapport, j'ai ainsi reçu le rapport annuel de l'année 1997 de la Fédération pétrolière belge dont je vous lis un extrait de la page 42: «La Fédération pétrolière a une nouvelle fois attiré l'attention des autorités sur l'urgence de ratifier le protocole IMO de 1992 à la convention de responsabilité civile de 1969 et la convention de financement de 1971 dont l'objet vise à accroître le montant total de la compensation financière disponible de quelque 80 millions à 185 millions de dollars environ.»

De plus, la FPB «insiste pour que le Parlement approuve au plus vite les protocoles pour les raisons suivantes: l'approbation simultanée du Protocole CLC 92 et du protocole sur le Fonds de 1992 constitue une étape nécessaire pour une meilleure protection des victimes d'une pollution par des hydrocarbures. Les montants disponibles seraient également majorés drastiquement. Le champ d'application en serait géographiquement élargi et les mesures de sauvegarde pourraient également être couvertes par l'indemnisation. Enfin, les autorités ayant la charge d'éliminer la pollution et de rétablir l'équilibre du milieu marin, il est également logique qu'elles se ménagent la possibilité de récupérer tout ou partie des coûts des opérations.»

Le monde économique était donc demandeur. Il est donc normal que ces traités aient eu la priorité dans notre ordre du jour. Je n'oublie pas non plus que le débat que nous avons eu hier sur l'élargissement de l'OTAN constitue une sorte de record en matière de ratification rapide d'un traité international.

Personnellement, je souhaiterais que le ministre puisse procéder à une sorte de «nettoyage» de ces traités puisqu'il en reste environ 400. Certains d'entre eux sont sûrement conclus avec des pays qui n'existent plus, par exemple, l'URSS ou l'ancienne Yougoslavie. Par conséquent, il devrait être relativement aisé de procéder à un tri durant les quelques mois qui nous séparent de la rentrée d'octobre, afin que nous puissions alors absorber cet arriéré.

Pour les quatre traités que j'aborde en ce moment à cette tribune, nous sommes pratiquement le dernier pays industrialisé à ratifier des conventions auxquelles nous adhérons. Je voudrais que nous puissions rattraper ce retard au cours de cette législature. Nous n'avons aucun intérêt à donner de notre pays une image rétrograde sur le plan international. Je ne doute pas que le ministre et mes collègues partagent ce souci. (*Applaudissements.*)

M. le président. — Plus personne ne demandant la parole, la discussion générale est close et nous passons à l'examen des articles de chaque projet de loi.

Daar niemand meer het woord vraagt, is de algemene bespreking gesloten en vatten we de artikelsgewijze bespreking aan van de wetsontwerpen.

Artikel één van het eerste wetsontwerp luidt:

Artikel 1. Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet.

Article premier. La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 2. Het Protocol van 1992 tot wijziging van het Internationaal Verdrag inzake de burgerlijke aansprakelijkheid voor schade door verontreiniging door olie, 1969, en de Bijlage, gedaan te Londen op 27 november 1992, zullen volkomen gevolg hebben.

Art. 2. Le Protocole de 1992 modifiant la Convention internationale de 1969 sur la responsabilité civile pour les dommages dus à la pollution par les hydrocarbures, et l'Annexe, faits à Londres le 27 novembre 1992, sortiront leur plein et entier effet.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 3. Artikel 1 van de wet van 20 juli 1976 houdende goedkeuring en uitvoering van het Internationaal Verdrag inzake de burgerlijke aansprakelijkheid voor schade door verontreiniging door olie, en van de Bijlage, opgemaakt te Brussel op 29 november 1969 wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Artikel 1. Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder «het Verdrag»: het Internationaal Verdrag inzake de burgerlijke aansprakelijkheid voor schade door verontreiniging door olie, en de Bijlage opgemaakt te Brussel op 29 november 1969, zoals dit werd gewijzigd door het Protocol van 1992 tot wijziging van het Internationaal Verdrag inzake de burgerlijke aansprakelijkheid voor schade door verontreiniging door olie 1969, opgemaakt te Londen op 27 november 1992.»

Art. 3. L'article 1er de la loi du 20 juillet 1976 portant approbation et exécution de la Convention internationale sur la responsabilité civile pour les dommages dus à la pollution par les hydrocarbures et son Annexe, faites à Bruxelles le 29 novembre 1969, est remplacé par la disposition suivante:

«Article 1er. Pour l'application de la présente loi, on entend par «la Convention»: la Convention internationale sur la responsabilité civile pour les dommages dus à la pollution par les hydrocarbures et son Annexe, faites à Bruxelles le 29 novembre 1969, telle qu'elles ont été modifiées par le Protocole de 1992 modifiant la Convention internationale de 1969 sur la responsabilité civile pour les dommages dus à la pollution par les hydrocarbures, fait à Londres le 27 novembre 1992.»

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 4. In artikel 7, § 1, van de wet van 20 juli 1976 houdende goedkeuring en uitvoering van het Internationaal Verdrag inzake de burgerlijke aansprakelijkheid voor schade door verontreiniging door olie en van de Bijlage, opgemaakt te Brussel op 29 november 1969, worden in de Franse tekst de woorden «Cinq mille» vervangen door de woorden «cinq cent mille».

Art. 4. Dans le texte français de l'article 7, § 1er, de la loi du 20 juillet 1976 portant approbation et exécution de la Convention internationale sur la responsabilité civile pour les dommages dus à la pollution par les hydrocarbures, et son Annexe, faites à Bruxelles le 29 novembre 1969, les mots «Cinq mille» sont remplacés par les mots «cinq cent mille».

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 5. De Koning bepaalt de dag waarop deze wet in werking treedt.

Art. 5. Le Roi fixe la date d'entrée en vigueur de la présente loi.

— Aangenomen.

Adopté.

De voorzitter. — Artikel één van het tweede wetsontwerp luidt:

Artikel 1. Deze wet regelt een aangelegenheid bedoeld in artikel 77 van de Grondwet.

Article premier. La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 2. Het Protocol van 1992 tot wijziging van het Internationaal Verdrag van 1971 ter oprichting van een Internationaal Fonds voor vergoeding van schade door verontreiniging door olie, gedaan te Londen op 27 november 1992, zal volkomen gevolgd hebben.

Art. 2. Le Protocole de 1992 modifiant la Convention internationale de 1971 portant création d'un Fonds international d'indemnisation pour les dommages dus à la pollution par les hydrocarbures, fait à Londres le 27 novembre 1992, sortira son plein et entier effet.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 3. Artikel 2, a), van de wet van 6 augustus 1993 houdende goedkeuring en uitvoering van het Internationaal Verdrag ter oprichting van een Internationaal Fonds voor vergoeding van schade door verontreiniging door olie, opgemaakt te Brussel op 18 december 1971 en van het Protocol bij dit Verdrag, opgemaakt te Londen op 19 november 1976, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«a) Verdrag: het Internationaal Verdrag ter oprichting van een Internationaal Fonds voor vergoeding van schade door verontreiniging door olie, opgemaakt te Brussel op 18 december 1971, zoals het werd gewijzigd door de Protocollen opgemaakt te Londen op 19 november 1976 en op 27 november 1992»;

Art. 3. L'article 2, a), de la loi du 6 août 1993 portant approbation et exécution de la Convention internationale portant création d'un Fonds international d'indemnisation pour les dommages dus à la pollution par les hydrocarbures, faite à Bruxelles le 18 décembre 1971 et du Protocole à cette Convention, fait à Londres le 19 novembre 1976, est remplacé par la disposition suivante:

«a) Convention: la Convention internationale portant création d'un Fonds international d'indemnisation pour les dommages dus à la pollution par les hydrocarbures, faite à Bruxelles le 18 décembre 1971, telle que modifiée par les Protocoles faits à Londres les 19 novembre 1976 et 27 novembre 1992»;

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 4. Artikel 4, 1°, van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling:

«1° vorderingen tot vergoeding tegen het Fonds krachtens artikel 4 van het Verdrag.»

Art. 4. L'article 4, 1°, de la même loi est remplacé par la disposition suivante:

«1° des actions en réparation contre le Fonds en vertu de l'article 4 de la Convention.»

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 5. Artikel 6 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 6. Telkens wanneer het Fonds een som stort overeenkomstig artikel 4 van het Verdrag, treedt het Fonds in de rechten die de schadeloos gestelde persoon in geval van schade door verontreiniging kan laten gelden tegenover derden.»

Art. 5. L'article 6 de la même loi est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 6. Lors du versement de toute somme effectué par lui conformément à l'article 4 de la Convention, le Fonds est subrogé dans les droits que la personne indemnisée peut faire valoir, lors d'un dommage par pollution, à l'égard de tierces personnes.»

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 6. Bij artikel 7, eerste lid, van dezelfde wet vervallen de woorden «de aanvangsbijdragen».

Art. 6. À l'article 7, alinéa 1er, de la même loi, les mots «initiales et» sont supprimés.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 7. In artikel 569, eerste lid van het Gerechtelijk Wetboek, gewijzigd door de wetten van 7 maart 1973, 20 mei 1975, 28 maart 1984, 28 juni 1984, 11 april 1989, 10 januari 1990 en 6 augustus 1993, wordt punt 26° vervangen door de volgende bepaling:

«26° vorderingen gebaseerd op het Internationaal Verdrag ter oprichting van een Internationaal Fonds voor vergoeding van schade door verontreiniging door olie, opgemaakt te Brussel op 18 december 1971, op de Protocols bij dat Verdrag, opgemaakt te Londen op 19 november 1976 en 27 november 1992 en op de wetten houdende goedkeuring en uitvoering van dat Verdrag en deze Protocollen.»

Art. 7. Dans l'article 569, alinéa 1er du Code judiciaire, modifié par les lois des 7 mars 1973, 20 mai 1975, 28 mars 1984, 28 juin 1984, 11 avril 1989, 10 janvier 1990 et 6 août 1993, le 26° est remplacé par la disposition suivante:

«26° des demandes fondées sur la Convention internationale portant création d'un fonds international d'indemnisation pour les dommages dus à la pollution par les hydrocarbures, faite à Bruxelles le 18 décembre 1971, sur les Protocoles à cette Convention, faits à Londres les 19 novembre 1976 et 27 novembre 1992, et sur les lois portant approbation et exécution de ces Convention et Protocole.»

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 8. De Koning bepaalt de dag waarop de artikelen 3 tot 7 in werking treden.

Art. 8. Le Roi fixe la date d'entrée en vigueur des articles 3 à 7.

— Aangenomen.

Adopté.

M. le président. — Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble des projets de loi.

We stemmen later over het geheel van de wetsontwerpen.

PROJET DE LOI PORTANT ASSENTIMENT AU PROTOCOLE D'ACCORD ENTRE LE ROYAUME DE BELGIQUE ET LE CONSEIL DE COOPÉRATION DOUANIÈRE RELATIF AU MAINTIEN DU SIÈGE DE L'ORGANISATION MONDIALE DES DOUANES À BRUXELLES, SIGNÉ À BRUXELLES LE 7 FÉVRIER 1997

Discussion générale

Discussion des articles

WETSONTWERP HOUDENDE INSTEMMING MET HET PROTOCOL VAN OVEREENKOMST TUSSEN HET KONINKRIJK BELGIË EN DE INTERNATIONALE DOUANERAAD BETREFFENDE HET BEHOUD VAN DE ZETEL VAN DE WERELD DOUANE ORGANISATIE IN BRUSSEL, ONDERTEKEND TE BRUSSEL OP 7 FEBRUARI 1997

Algemene bespreking

Artikelsgewijze bespreking

M. le président. — Nous abordons l'examen du projet de loi.

We vatten de bespreking aan van het wetsontwerp.

Conformément à notre Règlement, le texte adopté par la commission servira de base à notre discussion. (*Voir document n° 1-1017/3 de la commission des Affaires étrangères du Sénat. Session 1997-1998.*)

Volgens het Reglement geldt de door de commissie aangenomen tekst als basis voor de bespreking. (*Zie document nr. 1-1017/3 van de commissie voor de Buitenlandse Aangelegenheden van de Senaat. Zitting 1997-1998.*)

La discussion générale est ouverte.

De algemene bespreking is geopend.

La parole est au rapporteur.

M. Hatry (PRL-FDF), rapporteur. — Monsieur le président, le commentaire général que j'ai fait pour les projets précédents vaut également pour celui-ci. Ce dispositif devait être ratifié rapidement puisqu'il a des implications budgétaires de l'ordre de 50 millions de francs par an. À défaut de ratification, nous ne pourrions pas affecter ce montant du budget des Affaires étrangères au maintien de l'Organisation mondiale des douanes en Belgique.

Dans mon rapport, je rappelle que l'Organisation mondiale des douanes a été créée en 1950 sous le nom de Conseil de coopération douanière. Il s'agit donc d'une des institutions les plus anciennes en matière de coopération internationale, avec l'OECE devenue par la suite OCDE. C'est un organisme de normalisation dans le domaine des définitions douanières. Des standards sont établis périodiquement pour les différentes catégories de biens, et ce afin de pouvoir classer les biens qui font l'objet de commerce international dans les différentes catégories douanières. Cela permet d'éviter qu'un produit ne sorte de son pays d'origine avec une classification douanière et n'entre dans un autre pays avec une autre classification.

Le rôle de cette organisation est donc essentiel d'autant plus que les rounds se sont succédé au sein du GATT et ensuite de l'Organisation mondiale du commerce en vue d'une libéralisation de plus en plus grande du commerce international.

Cette organisation n'est pas seulement l'une des plus anciennes, elle est aussi l'une de celles qui compte le plus grand nombre de membres. En annexe au rapport, vous trouverez quatre pages qui reprennent les 146 membres de cette organisation. Nous nous devons donc de faire l'impossible pour que cette organisation maintienne son siège à Bruxelles, centre d'accueil de diverses organisations internationales. Nous avons dû négocier puisque les baux que cette organisation avait conclus avec les propriétaires des locaux qu'elle occupe à Bruxelles arrivaient à expiration. Une pression relativement forte s'était exercée en vue de faire déménager l'organisation vers une autre capitale comme La Haye ou Bonn. Ces villes étaient prêtes à lui offrir des locaux à de très bonnes conditions. Or, nous savons très bien que lorsqu'une organisation de ce type quitte un pays, il n'est pas rare d'assister au réflexe des moutons de Panurge et d'en voir d'autres déménager.

Le ministère des Affaires étrangères a mené à bien les négociations avec l'organisation et a abouti à un nouvel accord, ce dont je tiens à le féliciter.

Comme vous pouvez le lire dans le rapport, nous avons pu, moyennant une intervention annuelle de 50 millions, fixer l'Organisation mondiale des douanes pour une longue période en Belgique.

La commission a approuvé le rapport et ce projet à l'unanimité. (*Applaudissements.*)

M. le président. — Plus personne ne demandant la parole, la discussion générale est close et nous passons à l'examen des articles.

Daar niemand meer het woord vraagt, is de algemene bespreking gesloten en vatten wij de artikelsgewijze bespreking aan.

Artikel één luidt:

Artikel 1. Deze wet regelt een aangelegenheid bedoeld in artikel 77 van de Grondwet.

Article premier. La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 2. Het Protocol van overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de Internationale Douaneraad betreffende het behoud van de zetel van de Wereld Douane Organisatie in Brussel, ondertekend te Brussel op 7 februari 1997, zal volkomen gevolg hebben.

Art. 2. Le Protocole d'accord entre le Royaume de Belgique et le Conseil de coopération douanière relatif au maintien du siège de l'Organisation mondiale des Douanes à Bruxelles, signé à Bruxelles le 7 février 1997, sortira son plein et entier effet.

— Aangenomen.

Adopté.

M. le président. — Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble du projet de loi.

We stemmen later over het geheel van het wetsontwerp.

WETSONTWERP HOUDENDE INSTEMMING MET HET PROTOCOL INZAKE HET VERBOD OF DE BEPERKING VAN HET GEBRUIK VAN MIJNEN, VALSTRIKMIJNEN EN ANDERE MECHANISMEN, ZOALS GEWIJZIGD OP 3 MEI 1996 (PROTOCOL II ZOALS GEWIJZIGD OP 3 MEI 1996) GEHECHT AAN HET VERDRAG INZAKE HET VERBOD OF DE BEPERKING VAN HET GEBRUIK VAN BEPAALDE CONVENTIONELE WAPENS DIE GEACHT KUNNEN WORDEN BUITENSPORIG LEED TE VEROORZAKEN OF EEN NIET-ONDERSCHIEDENDE WERKING TE HEBBEN, AANGENOMEN TE GENÈVE OP 3 MEI 1996

WETSONTWERP HOUDENDE INSTEMMING MET HET VERDRAG INZAKE HET VERBOD OP HET GEBRUIK, DE OPSLAG, DE PRODUCTIE EN DE OVERDRACHT VAN ANTIPERSONSMIJNEN EN INZAKE DE VERNIETIGING ERVAN, GEDAAN TE OSLO OP 18 SEPTEMBER 1997

Algemene bespreking

Artikelsgewijze bespreking

PROJET DE LOI PORTANT ASSENTIMENT AU PROTOCOLE SUR L'INTERDICTION OU LA LIMITATION DE L'EMPLOI DES MINES, PIÈGES ET AUTRES DISPOSITIFS, TEL QU'IL A ÉTÉ MODIFIÉ LE 3 MAI 1996 (PROCOLE II, TEL QU'IL A ÉTÉ MODIFIÉ LE 3 MAI 1996), ANNEXÉ À LA CONVENTION SUR L'INTERDICTION OU LA LIMITATION DE L'EMPLOI DE CERTAINES ARMES CLASSIQUES QUI PEUVENT ÊTRE CONSIDÉRÉES COMME PRODUISANT DES EFFETS TRAUMATIQUES EXCESSIFS OU COMME FRAPPANT SANS DISCRIMINATION, ADOPTÉ À GENÈVE LE 3 MAI 1996

PROJET DE LOI PORTANT ASSENTIMENT À LA CONVENTION SUR L'INTERDICTION DE L'EMPLOI, DU STOCKAGE, DE LA PRODUCTION ET DU TRANSFERT DES MINES ANTIPERSONNEL ET SUR LEUR DESTRUCTION, FAITE À OSLO LE 18 SEPTEMBRE 1997

Discussion générale

Discussion des articles

De voorzitter. — Ik stel de Senaat voor deze wetsontwerpen samen te bespreken.

Je propose au Sénat de joindre la discussion de ces projets de loi. (*Assentiment.*)

Volgens het Reglement gelden de door de commissie aangenomen teksten als basis voor de bespreking. (*Zie documenten nrs. 1-1025/3 en 1053/3 van de commissie voor de Buitenlandse Aangelegenheden van de Senaat. Zitting 1997-1998.*)

Conformément à notre Règlement, les textes adoptés par la commission serviront de base à notre discussion. (*Voir documents nos 1-1025/3 et 1053/3 de la commission des Affaires étrangères du Sénat. Session 1997-1998.*)

De algemene bespreking is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Mevrouw Thijs, rapporteur van het eerste ontwerp, verwijst naar het verslag.

Het woord is aan mevrouw Sémer, rapporteur van het tweede ontwerp.

Mevrouw Sémer (SP), rapporteur. — Mijnheer de voorzitter, we staan voor een verheugende en historische gebeurtenis. Vandaag zal de Belgische Senaat zowel het geamendeerde Protocol II inzake het verbod of de beperking van het gebruik van mijnen, valstrikmijnen en andere mechanismen, alsook het APM-Verdrag inzake het verbod op het gebruik, de opslag, de productie en de overdracht van antipersoonsmijnen en de vernietiging ervan, gedaan te Oslo op 18 september 1997 — ook het Verdrag van Ottawa genoemd — goedkeuren. Het Verdrag van Ottawa is het resultaat van een intens onderhandelingsproces en een antwoord op de humanitaire catastrofes die worden veroorzaakt door het gebruik van antipersoonsmijnen. Het werd door 122 landen ondertekend en door 23 landen geratificeerd en het onderscheidt zich door twee punten van het geamendeerde Protocol II. Wat de draagwijdte betreft, heeft het APM-Verdrag in tegenstelling tot het Protocol, enkel betrekking op de antipersoonsmijnen. Het herziene Protocol II houdt echter nog geen totaal verbod van antipersoonsmijnen in. Voor België en een aantal andere landen was dit niet voldoende. Het Protocol II bevat wel een scherpere reglementering inzake controle en voorziet in sancties.

Onder druk van de publieke opinie, niet-gouvernementele organisaties en belangrijke fracties in enkele nationale parlementen ontstond een groep van landen die bereid was te werken in de richting van een algeheel verbod op antipersoonsmijnen. Daarom kwamen een vijftigtal staten bijeen te Ottawa. De Canadese minister van Buitenlandse Zaken richtte daar een oproep tot de internationale gemeenschap om binnen het jaar een verdrag op te stellen met een internationale humanitaire norm die alle APM's verbiedt. Op die manier schoot het Ottawaproces wortel. Via een *core*-groep, die de politieke conferentie van Brussel van juni 1997, onder voorzitterschap van onze minister van Buitenlandse Zaken, en de diplomatieke conferentie van Oslo hebben voorbereid, kwam het voorliggend verdrag tot stand.

De heer Moens, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Ik wil toch de uiterst dynamische en creatieve voortrekkersrol van België benadrukken. Deze internationale voorbeeldfunctie van ons land in de jaren 90 uit zich op vele vlakken. Ons land is voortdurend actief in de internationale sensibilisering betreffende de problematiek van de antipersoonsmijnen en heeft een verdragsrechtelijke inbreng bij het tot stand komen van nieuwe internationale normen inzake humanitair en oorlogsrecht. Het is ook aanwezig op het terrein: Belgische militairen gespecialiseerd in ontminningstechnieken vormen in zwaar getroffen gebieden zoals Cambodja en Bosnië-Herzegovina autochtonen, zodat die zelf verder opleiding kunnen geven. Dankzij het initiatief van enkele senatoren kwam de wet van 9 maart 1995 tot stand, geamendeerd door de wet van 24 juni 1996. Deze unieke wetgeving legt reeds een totaal verbod op antipersoonsmijnen op.

In concreto waren alle voorraden einde september 1997 vernietigd behalve een beperkt aantal mijnen die nodig zijn voor het aanleren van technieken inzake ontminning, wat uiteraard niet tegenstrijdig is met het verdrag. De persoonlijke tussenkomst van minister Derycke bij de heer Kofi Annan, secretaris-generaal van de Verenigde Naties, voor de oprichting van het Vrijwillig Fonds inzake Bijstand voor Mijnruiming van de Verenigde Naties, waarin België trouwens financieel bijdraagt, heeft een positieve invloed gehad. Het fonds moet ervoor zorgen dat internationale financiering van «begeleidende» projecten niet eenzijdig één of enkele in de ogen van de publieke opinie «sympathieke» geteisterde landen, bevoordeelt.

Het geografisch in kaart brengen van de door de mijnen geteisterde landen en zones is heel belangrijk. Men moet daarbij ook oog hebben voor die landen die niet in de actualiteit en de media aan bod komen.

Het zou voorts een goede zaak zijn mocht er jaarlijks een evaluatie van de uitvoering van de verdragen die hier voorliggen, in de Senaat plaatsvinden.

Tot daar mijn kort mondeling verslag dat zal worden gevolgd door een uitgebreider schriftelijk verslag.

Daarnaast wil ik nog een kleine bedenking maken. De internationale campagne tegen landmijnen kreeg de Nobelprijs voor de vrede. In wezen kreeg op dat moment ook de Belgische Senaat een stukje Nobelprijs. We waren immers de eerste parlementaire vergadering in de wereld die een algemeen verbod op de antipersoonsmijnen goedkeurde. Dit succes toont aan dat men ook in de internationale politiek bergen kan verzetten door middel van voorbeeldfuncties en door het bundelen van de wil van een aantal landen om een voortrekkersrol te spelen. De SP zal het Protocol II en het APM-Verdrag die hier voorliggen goedkeuren, maar hoopt dat tegen de volgende opvolgingsconferentie die voorzien is voor 2001 het standpunt van de 122 Ottawa-landen de algemene norm zal uitmaken. Intussen moeten we ons buitenlands beleid inzake antipersoonsmijnen, dat mede heeft gezorgd voor de internationale doorbraak, voortzetten.

De voorzitter. — Het woord is aan de heer Bourgeois.

De heer Bourgeois (CVP). — Mijnheer de voorzitter, ik ben verheugd dat de rapporteur uitgebreid heeft gewezen op de verdiensten van de Belgische politieke wereld en van de Senaat in het bijzonder in deze belangrijke materie. Ik weet evenwel niet of de Senaat zich vandaag bewust is van de voortrekkersrol die hij reeds sinds 1995 heeft gespeeld in deze wereldwijd menselijke materie. Het is goed dat daarop wordt gewezen en waarschijnlijk zal dit ook opvallen bij de stemming vanmiddag.

Namens de CVP-fractie zijn we verheugd dat we deze twee belangrijke teksten kunnen ratificeren, enerzijds het Protocol inzake verbod of beperking van mijnen, valstrikmijnen en andere mechanismen en anderzijds het belangrijke Verdrag van Oslo inzake het verbod op het gebruik, het opslaan, de productie en de overdracht van antipersoonsmijnen.

Landmijnen zijn als de koppen van de Hydra van Lerna uit de Griekse mythologie, die telkens opnieuw aangroeiden wanneer men ze afhakte. Ongeveer 110 miljoen landmijnen liggen geduldig te wachten tot iemand op ze trapt, meestal lang nadat de oorlog is afgelopen. Ongeveer 65 landen over heel de wereld liggen in de wurggreep van deze tuigen. We zijn er ons zelden van bewust dat het om een zo groot aantal landen gaat. Landmijnen doden of verminken ongeveer 150 mensen per week.

In Cambodja, één van de meest bemijnde landen ter wereld, onderging reeds één persoon op 230 een amputatie ten gevolge van een mijnexplosie. Bovendien is erg dat vooral kinderen het eerste slachtoffer zijn van deze mijnen. Een kind raapt een stuk plastic op dat eruit ziet als een vlinder of een jonge koewachter loopt een koe achterna die zich van de kudde verwijdert, en zij stoten zo op een antipersoonsmijn.

Tegenover 100 000 geruimde mijnen staan ongeveer twee miljoen mijnen die op hetzelfde moment in een nieuwe oorlog worden uitgestrooid. Deze cijfers spreken boekdelen. Het voorliggend protocol vormt een eerste doch noodzakelijke stap in de richting van de beperking en het verbod op het gebruik van landmijnen. Bovendien is het lovenswaardig dat de regering nog vóór het reces dit uitermate belangrijke verdrag inzake het verbod van antipersoonsmijnen wenst te ratificeren.

Waarom? Omdat mijnen per definitie geen onderscheid maken tussen een soldaat en een weerloos kind, tussen een guerillastrijder en een onschuldige burger. Omdat de gevolgen ervan gerust kunnen worden beschouwd als wat in het internationaal humanitair recht wordt omschreven als «overbodig lijden». Omdat zij decennia na een oorlog nog steeds dagelijks het leven en het lichaam eisen van mensen en normaal maatschappelijk leven onmogelijk maken.

De duizenden slachtoffers worden vaak weggewimpeld als een onvermijdelijk neveneffect van deze voor de militairen nuttige wapens, of worden beschouwd als het trieste resultaat van het werk van ongeregelde en ongedisciplineerde legers of milities. Maar hebben deze wapens wel enig militair nut? Deze vraag dringt zich op. Ook in de commissie hebben wij ons over dit probleem gebogen. Het is belangrijk op deze vraag te antwoorden

en argumenten te vinden die de militaire leiders ervan kunnen overtuigen om dit wapen minder of helemaal niet meer te gebruiken.

Uit een onderzoek van een VN-ontmijningsdeskundige in opdracht van het Internationale Rode Kruis blijkt dat het een illusie is dat mijnen, en meer in het bijzonder antipersoonsmijnen, op een verantwoorde manier kunnen worden gebruikt. Uit de analyse van een groot aantal conflicten van de jongste vijftig jaar trok men de conclusie dat al degenen die mijnen gebruikten, veelal verzuimden de ligging ervan in kaart te brengen. Tijdens het verdere verloop van de onderhandelingen moet aan dit punt wellicht meer aandacht worden besteed. In het overgrote deel van de gevallen is bij gebrek aan precieze markering het ontminen van bepaalde gebieden een zeer gevaarlijke, ja zelfs onmogelijke opdracht geworden. Precies het niet-ruimen en het niet-terugvinden van mijnen is de oorzaak van zoveel ellende bij de onschuldige burgerbevolking.

Landmijnen kunnen worden verwijderd, zij het met zeer veel moeite en tegen een zeer hoge kostprijs. Het ruimen van een mijn die tegen slechts vijf dollar werd geplaatst, kan oplopen tot duizend dollar. In termen van menselijk en collectief lijden ligt de kostprijs echter nog veel hoger. De mijnen doden en verminken niet alleen onschuldige volwassenen en kinderen, zij versperren ook de toegang tot vruchtbare landbouwgrond, tot waterwinningsplaatsen en tot handels- en dienstencentra met alle noodlottige gevolgen vandien voor het milieu, het sociale leven en de economie.

Bovendien kunnen landmijnen een onoverkomelijke hindernis vormen om humanitaire hulp ter plaatse te brengen, niet alleen in oorlogstijd, maar ook wanneer de vrede reeds in het land is teruggekeerd. In vredetijd bestendigen ze een klimaat van angst, staan ze een normalisatie van het gewone dagelijkse leven in de weg en bemoeilijken ze de wederopbouw van het land. De gebieden die niet systematisch en efficiënt werden ontminnd, zijn vaak verloren voor de mens en voor elke economische exploitatie.

Om al die redenen streeft de internationale gemeenschap onder impuls van een aantal landen, waaronder België, naar een verbod op de productie van, de handel in en het gebruik van landmijnen.

Hoewel het Protocol II geen algeheel verbod op het gebruik van mijnen en meer in het bijzonder van antipersoonsmijnen noch een verplichting tot vernietiging van bestaande voorraden inhoudt, is het toch een eerste en belangrijke stap in de goede richting. Vooral de uitbreiding van het actieterrain van het protocol tot interne gewapende conflicten en de verplichting zelf-vernietigingssystemen te gebruiken, juichen we toe.

Het Verdrag van Ottawa, dat zich enkel tot antipersoonsmijnen beperkt, gaat nog een stap verder en verbiedt het gebruik en de productie ervan.

Er is echter nog werk aan de winkel. Het Protocol en het Verdrag van Ottawa luiden voor de landmijn en de antipersoonsmijn het begin van het einde in, maar vormen zeker nog maar het begin. De verdragsrechtelijke uitwerking van de strijd tegen mijnen mag zeker niet het einde betekenen. We moeten voortgaan. Door sensibilisering moeten we de aandacht voor dit probleem levendig houden.

De minister heeft er ook op gewezen dat het probleem op het ogenblik zeer actueel is, mede door de prijzen en onderscheidingen die werden uitgereikt, maar de vrees bestaat dat de belangstelling zal wegebben en dat daarmee ook de inzet voor het opruimen van mijnen zal verminderen. We moeten dus blijven sensibiliseren en zullen de aandacht van de publieke opinie en de regeringen op het probleem moeten blijven vestigen om de beide verdragen zo snel mogelijk en effectief uitgevoerd te krijgen.

Ik wil mijn suggestie terzake, waarnaar mevrouw Sémer heeft verwezen, herhalen. Misschien is het interessant dat de Senaat en meer in het bijzonder de commissie voor de Buitenlandse Aangelegenheden de komende jaren de concrete uitvoering van beide verdragen jaarlijks evalueert, daaruit conclusies trekt en de regering suggesties doet.

De internationale gemeenschap zal haar krachten moeten bundelen om de getroffen landen mijnenvrij te maken. Zij zal vooral ook de nodige middelen moeten bijeenbrengen om de

enorme sociaal-economische gevolgen voor het land, maar meer nog om de menselijke gevolgen en de levenslange rehabilitatie van de slachtoffers financieel op te vangen. Dit is de nalatenschap waarmee zowel de getroffen landen als de internationale gemeenschap verplicht worden te leven.

Het is echter hoog tijd dat de internationale gemeenschap ook preventief haar verantwoordelijkheid opneemt. Nog steeds zijn er staten die met de ene hand geld geven voor ontminning en met de andere hand productie en export van mijnen aanmoedigen. Nog steeds zijn er landen die hulp vragen bij het ruimen van mijnen, maar tegelijkertijd bij een buurland mijnen leggen. Dit voorkomen is alleen mogelijk met een volledig verbod. Vandaar het algemene belang van de goedkeuring van dit protocol. Vandaar ook dat zoveel mogelijk landen liefst zo spoedig mogelijk het Verdrag van Ottawa moeten ratificeren zodat het effectief in werking kan treden.

Bij de ratificatie van de verdragen kan de minister zeker een rol spelen. Nadat ik reeds de Senaat, de regering en de hele Belgische politieke wereld heb gefeliciteerd voor het goede werk dat zij, vooral sinds 1995, hebben geleverd, wil ik ook de minister hartelijk gelukwensen. Wij weten allen dat hij de stuwende kracht achter deze verdragen is geweest en dat hij zeer vele internationale conferenties in verband met deze materie heeft voorgezeten. Met zeer veel diplomatie is hij erin geslaagd vele tegenstanders of twijfelaars op het internationaal forum te overtuigen van het positieve van deze verdragen. Ik dank hem hartelijk voor zijn inzet.

Dit bewijst hoe een klein land in belangrijke zaken een grote rol kan spelen. België moet een voortrekkersrol blijven spelen in het streven naar een algemeen verbod op landmijnen, meer in het bijzonder antipersoonsmijnen. Ons land kan echter meer doen. België maakte internationaal naam door de expertise bij het ruimen van mijnen. In 1997 stuurde ons leger 11 ontminners naar het buitenland. We juichen dit initiatief toe, maar we pleiten er tegelijkertijd voor om de Belgische betrokkenheid bij de ontminningen nog te versterken als antwoord op de nood aan ontminningsoperaties in de getroffen landen. Het zou nuttig zijn indien ons land een bijkomend aantal ontminners en ontminningsinstructeurs opleidt. Onze buitenlandse ontminningsprogramma's moeten de nadruk blijven leggen op de autonome ontminningscapaciteit voor de lokale verantwoordelijken na een theoretische en praktische opleiding. Wij hadden het genoeg drie Belgische militairen aan het werk te zien bij de opleiding van Cambodjaanse ontminners. De plaatselijke betrokkenen dankten ons voor de inspanningen en vroegen ons om nog meer medewerking bij de bestrijding van de antipersoonsmijnen.

In hoeverre is België bereid de bewustmakingscampagnes in de getroffen landen te financieren? Deze zijn immers het communicatiemiddel bij uitstek om het aantal slachtoffers onder de burgers aanzienlijk te verminderen.

De toekenning van de Nobelprijs voor de vrede in 1997 aan de *International Campaign to ban Landmines* en de eerdere goedkeuring van de Belgische wet van 9 maart 1995 die de antipersoonsmijnen volledig verbiedt zijn bescheiden tekenen van waardering voor de wereldwijde inzet en de inspanningen om tot een totaal verbod op antipersoonsmijnen te komen. Daarom wens ik met de woorden van de secretaris-generaal op de Oslo-conferentie van 3 september 1997 te eindigen: «Wij moeten van landmijnen een wapen maken van het verleden en een symbool van de schande». Om deze reden beschouwt de CVP-fractie het als haar plicht het protocol en het verdrag tot het verbod op antipersoonsmijnen goed te keuren. (*Applaus.*)

M. le président. — La parole est à Mme Dardenne.

Mme Dardenne (Écolo). — Monsieur le président, je me limiterai à une courte intervention puisque, malheureusement, je n'ai pu participer en commission des Affaires étrangères aux travaux concernant ces différents projets de loi.

Vous savez, monsieur le ministre, que ce n'est pas par désintérêt mais simplement parce que je n'ai pas le don d'ubiquité, ce qui serait bien utile compte tenu du nombre peu important de nos représentants dans cette assemblée.

J'ai beaucoup travaillé sur le sujet dont nous discutons et je ne puis que me réjouir de la ratification par la Belgique du Protocole II, dit protocole sur les mines, qui a beaucoup été évoqué lors de la Conférence de Vienne de 1995 ayant pour objet la révision de la fameuse convention sur les armes pouvant produire des effets traumatiques excessifs. C'est à partir de ce moment-là qu'en Belgique, et particulièrement au Sénat, nous avons commencé à nous intéresser aux problèmes des mines antipersonnel. En effet, c'est à l'occasion de cette révision de la convention que j'ai posé les premières questions parlementaires pour savoir si la Belgique allait enfin ratifier la convention, ce qu'elle n'avait pas fait à l'époque et qu'elle a été obligée de faire pour pouvoir être partie prenante à la conférence de révision de Vienne. Le fait que nous approuvons aujourd'hui ce protocole s'inscrit donc dans une continuité et ne peut que me réjouir.

Depuis, la Belgique a également pris le problème à bras-le-corps et a joué un rôle de premier plan en adoptant la première loi mondiale sur l'interdiction totale des mines antipersonnel. Cette loi avait dans notre pays une portée plutôt symbolique puisqu'heureusement, nous ne fabriquons plus de mines antipersonnel depuis 1985. Cependant, antérieurement, nous en avons fabriqué et, comme l'a souligné M. Bourgeois, on retrouve aussi des mines de fabrication belge sur le terrain.

Par contre, cette loi a joué un rôle historique, comme l'ont souligné plusieurs intervenants, notamment Mme Sémer dans l'excellent rapport qu'elle nous a fait. Ce rôle historique a consisté à déclencher un vaste mouvement d'opinion et de prise de conscience politique, qui nous a amenés en décembre dernier à signer à Ottawa le Traité mondial d'interdiction des mines antipersonnel. Ce traité va beaucoup plus loin que le Protocole II et là aussi, je voudrais me réjouir du rôle joué par la Belgique.

À cet égard, monsieur le ministre, je m'associe aux félicitations qui vous reviennent légitimement. En effet, à partir du moment où la loi belge a été votée, vous avez repris le dossier et vous l'avez fait avancer. Il s'agit là d'un excellent exemple de bonne collaboration entre le Parlement et un ministre. Je vous remercie également d'avoir toujours associé M. Lallemand et moi-même au processus. Vous nous avez notamment permis d'intervenir à la Conférence de Bruxelles que vous avez mise en place et j'ai moi-même eu la chance de représenter le Sénat belge à Ottawa où j'ai pu intervenir dans la conférence sur ce traité. J'espère, chers collègues, vous y avoir représentés dignement.

Je voudrais répéter ici que seule une interdiction totale de l'usage des mines antipersonnel et surtout de leur production peut mener à une solution à ce problème dont M. Bourgeois a évoqué la dimension catastrophique. Je voudrais rappeler également que la campagne internationale sur les mines a démarré parce que les associations non gouvernementales comme Handicap International se trouvaient en fait tel Sisyphe au pied de la montagne: une fois le rocher amené au sommet, il fallait recommencer puisque plus on appareillait de gens, plus il y en avait à appareiller.

J'ai assisté à un colloque au Parlement européen, au cours duquel la Croix-Rouge internationale — fait assez rare pour être souligné — a pris une position politique en disant qu'elle était favorable à une interdiction totale des mines parce que ses chirurgiens ne supportaient plus de devoir amputer autant de personnes. Seule une interdiction de production peut donc être efficace.

Je pensais vous demander au cours de cette intervention, monsieur le ministre, à quel moment nous allions ratifier le Traité d'Oslo et d'Ottawa, mais il a été mis à l'ordre du jour de notre séance. Je commençais à m'inquiéter du fait que la Belgique n'avait pas encore ratifié ce traité, mais j'imagine que certains délais doivent être respectés. Je suis donc rassurée à cet égard.

D'autres problèmes doivent être réglés et nous devons certainement encore faire pression à l'échelon international sur les pays jusqu'à présent non signataires de ce traité, qui ne sont pas toujours des moindres et je ne citerai que les États-Unis, la Russie et la Chine, qui ont un grand poids sur la scène internationale.

Quarante ratifications sont nécessaires pour que le traité entre en vigueur. Trente-deux pays s'étant prononcés jusqu'à présent, il était important que la Belgique ratifie également.

Il conviendrait peut-être de mener une action pour que les choses avancent un peu plus vite, mais nous ne pouvions agir en ce sens avant d'avoir ratifié nous-mêmes!

La Belgique doit donc continuer à s'illustrer sur la scène internationale en portant ses revendications humanitaires, comme elle l'a d'ailleurs fait pour le Protocole IV sur les armes laser, dont je ne peux également que me réjouir.

Je veux encore souligner que d'immenses chantiers subsistent, comme l'aide aux victimes des mines antipersonnel, le marquage des zones minées et le déminage.

Je désire encore formuler une petite suggestion, monsieur le ministre. Je trouverais intéressant, et cela va dans le sens des propos de Mme Sémer et M. Bourgeois, que la Belgique soit l'initiatrice de la mise en place d'un observatoire international de l'application du traité, qui serait localisé dans notre pays puisque nous sommes à l'origine de la lutte contre ce fléau. Ce serait une consécration du rôle historique que nous avons joué. (*Applaudissements.*)

M. le président. — La parole est à M. Nothomb.

M. Nothomb (PSC). — Monsieur le président, les deux traités que nous allons adopter aujourd'hui ont peu d'impact pour la Belgique sur le plan de sa législation interne. En effet, comme cela a été souligné, la Belgique fut un précurseur en cette matière par la loi d'interdiction totale qu'elle adopta en 1995 et modifia en 1996. Elle a ainsi montré la voie sur le plan international et prouvé au monde que l'interdiction était possible.

Il s'agit d'une loi très complète et très restrictive. Les instruments internationaux adoptés par la suite restent, hélas, plus limités que les dispositions belges. Nous devons donc continuer notre action tant au niveau national qu'international. Nous estimons en effet que l'interdiction ne suffit pas et qu'il faut, en outre, lutter de manière positive contre ce fléau, et ce de trois manières.

Premièrement par le déminage: la Belgique, par les efforts de son ministre de la Défense nationale, s'y est employée, notamment au Cambodge. L'expertise de la Belgique en matière de déminage est internationalement reconnue. Elle participe d'ailleurs à des programmes de formation de démineurs, ce qui doit être encouragé et poursuivi.

Deuxièmement, par la sensibilisation sur le plan militaire international; au sein de l'OTAN, la Belgique encourage l'Alliance à agir dans deux directions: la recherche d'alternatives aux mines antipersonnel pour assurer la protection des troupes et la conduite d'une réflexion approfondie sur les problèmes que pose, dans le cadre des opérations extérieures multinationales, la disparité des législations en matière d'emploi des mines. Ce problème est un problème essentiel pour la Belgique sur lequel je reviendrai dans un instant.

Troisièmement, par le biais du progrès scientifique, la Belgique participe enfin à des programmes de recherche en matière de technique de déminage.

Il faut souligner ces efforts nationaux pour, bien entendu, les maintenir et les intensifier.

Au niveau international, dans la convention sur les armes classiques, ce qu'on appelle le processus de Genève, il est apparu que la convention relative aux armes inhumaines de 1982, et notamment le Protocole n° II, se révélaient insuffisants pour lutter contre les mines terrestres. Il fallait reconnaître deux phénomènes: les catastrophes humanitaires étaient principalement causées par des conflits non internationaux tels que guérillas, guerres civiles, etc. et il fallait tenir compte de deux dimensions, à savoir, la détectabilité des mines et les mines mises en place à distance. Il fallait ensuite limiter et freiner le commerce international. Enfin, un système de contrôle devait être mis au point afin d'assurer le respect du nouveau protocole.

Les résultats de la négociation de révision sont positifs mais insatisfaisants. Le protocole est le seul instrument international juridiquement obligatoire réglementant l'emploi et la vente des mines terrestres. Ce protocole se distingue du traité d'interdiction des mines antipersonnel — résultant du processus d'Ottawa — de

deux manières: il concerne l'ensemble des mines et pas seulement les mines antipersonnel et il prévoit une limitation générale et non une interdiction.

Ce protocole est une amélioration, car s'il n'interdit pas totalement, il contient des limitations en ce qui concerne les mines indétectables ou qui ne s'autodétruisent pas.

Son principal défaut est de constater que les grands États et les principaux utilisateurs de ce type de mines ne sont pas parties ou n'ont pas ratifié ce protocole. Il s'agit de la faiblesse majeure de ces textes internationaux auxquels n'adhèrent pas les principales puissances concernées.

Au niveau international, le processus d'Ottawa répond à l'insatisfaction des résultats des négociations relatives au protocole précédent. Certains pays, dont la Belgique, auraient préféré un langage plus ferme, à savoir l'interdiction des mines antipersonnel. La convention sur l'interdiction de l'emploi, du stockage, de la production et du transfert des mines antipersonnel et sur leur destruction, faite à Oslo le 18 septembre 1997 répond à cette préoccupation.

J'adresse donc mes félicitations au gouvernement belge pour les résultats obtenus. Mais il faut poursuivre l'effort car nous ne sommes pas au bout.

Puis-je également souligner que nous approuverons aujourd'hui une convention conclue à Oslo le 18 septembre 1997? Cela prouve que lorsqu'on veut aller vite, on le peut.

Cela me ramène à l'observation de M. Hatry au sujet de notre «stock de retard». Si nous pouvions faire, tous ensemble, un effort pour revenir en tête du peloton des pays ratificateurs et ne pas rester toujours à la traîne! Le gouvernement et le Sénat devront y travailler ensemble.

Enfin, il faut se réjouir de l'adoption de ces deux textes internationaux malgré certaines faiblesses.

Je souhaiterais souligner un problème d'ordre juridique existant en raison des différences de législations nationales en matière de mines.

Voici trois exemples précis.

Le premier: la Belgique a interdit les mines antipersonnel. Imaginons qu'un officier belge soit à la tête d'une opération internationale. Lorsqu'un État non-partie aux textes internationaux souhaite utiliser des mines antipersonnel pour protéger ses troupes au sol, quelle doit être l'attitude de cet officier? Serait-il en infraction avec la législation belge en acceptant cette situation? Quelle serait l'attitude du pays contributeur de troupes si on refusait à ses troupes un moyen de protection? Cela permet de longues négociations et, je l'espère, des résultats.

Le deuxième: les États-Unis n'ont pas interdit les mines. Dans le cadre de l'OTAN, quelle serait l'attitude de la Belgique si, par exemple, les USA voulaient utiliser des mines antipersonnel? En cas de refus belge, ne serait-ce pas un non-respect des obligations de l'Alliance? Et en cas d'acceptation, ne transgresserions-nous pas nos règles?

Le dernier: imaginons que les USA veuillent faire transiter des mines par la Belgique pour des raisons liées à l'OTAN. Ce serait une infraction à la législation belge. Quid des obligations de l'Alliance?

Ces exemples démontrent qu'il subsiste des problèmes juridiques importants à résoudre, indépendamment du problème juridique majeur engendré par la nécessité d'un support international plus large pour ces conventions.

En conclusion, c'est avec beaucoup d'enthousiasme que le groupe PSC votera favorablement ces deux textes. (*Applaudissements.*)

M. le président. — La parole est à M. Lallemand.

M. Lallemand (PS). — Monsieur le président, je n'avais pas l'intention d'intervenir dans ce débat tant il me paraissait évident qu'un accord unanime était intervenu au sein de l'assemblée

quant au principe même de l'interdiction des mines antipersonnel. La vie politique nous offre de temps à autre la satisfaction de nous réunir autour de valeurs essentielles. Ce fut le cas en 1995, lorsque Mme Dardenne et moi avons déposé cette proposition d'interdiction des mines. Cette proposition représente un élément essentiel de nos valeurs politiques et, en quelque sorte, de notre ordre public, dans la mesure où la Chambre et le Sénat se sont unanimement reconnus dans cet appel à la limitation d'armes destructrices et singulièrement désastreuses sur le plan humain.

J'ai attentivement écouté les interventions de mes collègues et je m'accorde à leurs propos. M. Bourgeois a dit cette chose évidente : nous devons continuer à accorder notre attention à ce problème et à susciter l'intérêt de l'opinion publique. Cette remarque est tout à fait pertinente car, d'une certaine façon, le problème était passé à l'arrière-plan. Le Sénat avait accordé pendant quelque temps une attention particulière aux mines antipersonnel mais, le monde est ainsi fait que les problèmes changent, se transforment et certaines questions finissent par être un peu oubliées.

Je suis donc heureux que l'occasion se présente de remettre ce problème préoccupant au cœur de l'actualité. En fait, l'information est primordiale. J'ai été personnellement amené à intervenir dans ce dossier grâce à la remarquable campagne menée par Handicap International. Cette organisation a attiré mon attention sur des problèmes dont je ne percevais pas toute l'ampleur. Je pense que nous devons continuer à soutenir des initiatives de cet ordre car elles contribuent à maintenir dans l'opinion le souci de défendre des valeurs fondamentales auxquelles nous croyons.

Je tiens aussi à dire au ministre combien je me réjouis de son activité et de son comportement. M. Derycke s'est avéré un collaborateur remarquable du Parlement dans cette affaire. Il a donné un retentissement maximum à notre politique. Nous lui savons gré d'avoir permis à la Belgique de faire entendre sa voix dans différentes conférences interministérielles.

Le gouvernement doit à présent continuer à développer une politique de déminage et de formation des démineurs. Il s'agit d'un point crucial pour parvenir à éliminer ou, à tout le moins, réduire les dangers qui guettent les pays du tiers monde. Mme Dardenne a, par ailleurs, eu raison de nous inviter à mettre en œuvre une politique d'interdiction totale de la production. À cet égard, il faudra sans doute entamer des discussions délicates avec les États-Unis car nous sommes encore très loin d'aboutir à un consensus en la matière. Je suis toutefois persuadé que l'opinion publique, pour autant qu'elle se mobilise davantage, amènera tôt ou tard un État du calibre des États-Unis à revoir une politique finalement scandaleuse, qui provoque d'énormes dégâts en frappant cruellement des personnes innocentes totalement étrangères à des conflits dans lesquels sont impliqués des États étrangers.

Je conclurai en vous exprimant ma satisfaction par rapport à un vote que j'espère unanime. En ce qui nous concerne, nous voterons avec conviction, pénétrés du sentiment profond d'appartenir au sein du Sénat à une communauté de valeurs constituant le fondement de notre ordre démocratique. (*Applaudissements.*)

M. le président. — Plus personne ne demandant la parole, la discussion générale est close et nous passons à l'examen des articles de chacun des projets de loi.

Daar niemand meer het woord vraagt, is de algemene bespreking gesloten en vatten we de artikelsgewijze bespreking aan van de wetsontwerpen.

Artikel één van het eerste wetsontwerp luidt :

Artikel 1. Deze wet regelt een aangelegenheid bedoeld als in artikel 77 van de Grondwet.

Article premier. La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 2. Het Protocol inzake het verbod of de beperking van het gebruik van mijnen, valstrikmijnen en andere mechanismen, zoals gewijzigd op 3 mei 1996 (Protocol II zoals gewijzigd op

3 mei 1996) gehecht aan het Verdrag inzake het verbod of de beperking van het gebruik van bepaalde conventionele wapens die geacht kunnen worden buitensporig leed te veroorzaken of een niet-onderscheidende werking te hebben, aangenomen te Genève op 3 mei 1996, zal volkomen gevolg hebben.

Art. 2. Le Protocole sur l'interdiction ou la limitation de l'emploi des mines, pièges et autres dispositifs, tel qu'il a été modifié le 3 mai 1996 (Protocole II tel qu'il a été modifié le 3 mai 1996), annexé à la Convention sur l'interdiction ou la limitation de l'emploi de certaines armes classiques qui peuvent être considérées comme produisant des effets traumatiques excessifs ou comme frappant sans discrimination, adopté à Genève le 3 mai 1996, sortira son plein et entier effet.

— Aangenomen.

Adopté.

De voorzitter. — Artikel één van het tweede wetsontwerp luidt :

Artikel 1. Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet.

Article premier. La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 2. Het Verdrag inzake het verbod op het gebruik, de opslag, de productie en de overdracht van antipersoonsmijnen en inzake de vernietiging ervan, gedaan te Oslo op 18 september 1997, zal volkomen gevolg hebben.

Art. 2. La Convention sur l'interdiction de l'emploi, du stockage, de la production et du transfert des mines antipersonnel et sur leur destruction, faite à Oslo le 18 septembre 1997, sortira son plein et entier effet.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 3. In geval van een internationaal feitenonderzoek in België, hebben de internationale experts dezelfde bevoegdheden als die vermeld in artikel 24, tweede lid, van de wet van 3 januari 1933 op de vervaardiging van, de handel in, en het dragen van wapens en op de handel in munitie, en zij genieten de voorrechten en immuniteiten onder artikel VI van het Verdrag der Verenigde Naties inzake voorrechten en immuniteiten, aangenomen op 13 februari 1946.

Art. 3. En cas de mission internationale d'établissement des faits en Belgique, les experts internationaux auront les mêmes compétences que celles mentionnées à l'article 24, de la loi sur les armes du 3 janvier 1933 et ils bénéficieront des privilèges et immunités conférés par l'article VI de la Convention des Nations Unies sur les privilèges et immunités, approuvée le 13 février 1946.

— Aangenomen.

Adopté.

M. le président. — Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble des projets de loi.

We stemmen later over het geheel van de wetsontwerpen.

PROPOSITION DE LOI RELATIVE À LA RÉPRESSION DE LA CORRUPTION

Discussion générale

Discussion des articles

WETSVOORSTEL BETREFFENDE DE BESTRAFFING VAN CORRUPPTIE

Algemene bespreking

Artikelsgewijze bespreking

M. le président. — Nous abordons l'examen de la proposition de loi.

We vatten de bespreking aan van het wetsvoorstel.

Conformément à notre Règlement, le texte adopté par la commission servira de base à notre discussion. (*Voir document n° 1-107/10 de la commission de la Justice du Sénat. Session 1997-1998.*)

Volgens het Reglement geldt de door de commissie aangenomen tekst als basis voor de bespreking. (*Zie document nr. 1-107/10 van de commissie voor de Justitie van de Senaat. Zitting 1997-1998.*)

La discussion générale est ouverte.

De algemene bespreking is geopend.

La parole est au rapporteur.

M. Foret (PRL-FDF), rapporteur. — Monsieur le président, pas moins de huit réunions de la commission de la Justice auront été nécessaires pour élaborer et finaliser la proposition de loi relative à la répression de la corruption et qui est aujourd'hui soumise à votre approbation.

L'initiative de cette législation remonte au 21 septembre 1995, date à laquelle MM. Lallemand, Erdman, Monfils, Jonckheer et Boutmans déposèrent une proposition qui suggérait quelques réformes ponctuelles s'inscrivant dans le cadre d'une lutte plus efficace contre la corruption.

Si ce texte a subi de profondes modifications à la suite de nos discussions, ses principes de base ont, quant à eux, bel et bien été respectés. On peut d'ailleurs les regrouper en six axes principaux.

Premièrement, le texte suggérait de modifier l'article 246 du Code pénal qui incrimine déjà la corruption passive de fonctionnaires pour incriminer désormais également la tentative de corruption passive.

Deuxièmement, il s'agissait d'étendre des possibilités pour le juge de prononcer l'interdiction des fonctionnaires corrompus à exercer certaines fonctions — emplois ou offices publics. Actuellement, seule l'abstention de commettre un acte entrant dans l'ordre des devoirs du fonctionnaire pouvait donner lieu au prononcé de l'interdiction.

Troisièmement, le texte proposait également une augmentation générale des peines prévues par le Code pénal.

Quatrièmement, les auteurs de la proposition désiraient modifier la loi du 20 mars 1991 relative à l'agrément des entrepreneurs des marchés publics, afin de retirer automatiquement l'agrément d'une personne dont le comportement corrompue est avéré.

Le cinquième axe était sans doute le plus novateur puisqu'il introduisait dans notre droit l'incrimination de la corruption privée. À l'exemple de droits étrangers, tel le droit français, les auteurs de la proposition de loi proposaient de sanctionner la commission ou l'abstention d'actes motivés par des promesses, dons ou avantages indus et ce, à l'insu de l'employeur.

Enfin, les mesures visaient à adapter l'arrêté royal numéro 22 du 24 octobre 1934 qui porte interdiction aux personnes ayant été condamnées à des peines de prison en vertu de dispositions particulières, d'exercer les fonctions d'administrateur, de commissaire ou de gérant.

Parallèlement à cette initiative sénatoriale, le gouvernement avait préparé un projet de loi qu'il comptait déposer au Parlement après avoir reçu l'avis du Conseil d'État. Le gouvernement a finalement préféré procéder par voie d'amendements à la proposition de loi qui était discutée au Sénat. L'avis du Conseil d'État ayant été rendu sur l'avant-projet gouvernemental, il fut bien évidemment communiqué aux commissaires afin de les éclairer au mieux sur la portée de l'amendement du gouvernement.

L'amendement du gouvernement s'inscrit dans le cadre de la mise en œuvre de son programme gouvernemental et de son plan d'action contre la criminalité organisée du 28 juin 1996. La nécessité de fournir un cadre juridique rénové s'était également fait ressentir dans le rapport complémentaire de la commission d'enquête «*Dutroux-Nihoul*» ainsi que dans l'actualité récente qui a bousculé le monde du sport, en général, et du football en particulier.

L'amendement gouvernemental vise quatre grands objectifs.

Tout d'abord, il veut clarifier les concepts de base des dispositions existantes et moderniser la terminologie en tenant compte de la jurisprudence de la Cour de cassation et des conventions internationales élaborées en la matière. Il s'agit notamment de la Convention relative à la lutte contre la corruption impliquant des fonctionnaires de la Communauté européenne ou des États membres de l'Union européenne, adoptée par le Conseil de l'Union européenne le 26 mai 1997, ainsi que la Convention sur la lutte contre la corruption d'agents publics étrangers dans les transactions commerciales internationales, faite à Paris le 17 décembre 1997 dans le cadre de l'OCDE.

Il s'agit ensuite de combler les lacunes existant dans notre droit en ce qui concerne les différentes incriminations relatives à la corruption. La définition de celle-ci est en effet considérablement élargie par le fait d'y inclure la tentative de corruption passive, le trafic d'influence, la corruption d'un candidat à une fonction publique, la corruption de fonctionnaires internationaux, celle de fonctionnaires étrangers et, enfin, la corruption privée.

Les sanctions sont également revues, notamment en généralisant la possibilité de prononcer l'interdiction prévue à l'article 33 du Code pénal.

Enfin, le gouvernement désire octroyer au juge belge une compétence extraterritoriale en ce qui concerne la corruption impliquant des fonctionnaires internationaux ou d'un État étranger, de même qu'en ce qui concerne la corruption commise à l'étranger à l'égard de personnes exerçant des fonctions publiques en Belgique.

En supplément de ces quatre grands axes du projet gouvernemental, diverses mesures complémentaires sont prévues, notamment la suppression de la possibilité de déduction fiscale de toute commission occulte versée dans le cadre d'un marché public ou d'une autorisation administrative.

Il serait trop laborieux de répercuter ici l'ensemble des discussions qui se sont tenues au sein de notre commission. Je l'ai dit, celles-ci furent denses et constructives. En guise d'illustration, j'ai sélectionné quelques sujets qui me paraissent significatifs. Je vous renvoie à mon rapport écrit pour le surplus.

Premièrement, alors que MM. Lallemand et consorts avaient délibérément choisi de s'écarter le moins possible des textes existants afin de pouvoir continuer à s'appuyer sur les précisions apportées par la doctrine et la jurisprudence, le gouvernement a décidé de réécrire totalement les articles 240 à 252 du Code pénal et d'y insérer une nouvelle section relative à la corruption privée. Cela explique que le texte gouvernemental comportait quelques lacunes ou imprécisions, qui ont d'ailleurs été soulevées par différents commissaires. Je citerai l'article 242 nouveau qui concerne la destruction de pièces ou d'actes. Un sous-amendement a été nécessaire pour préciser que lorsqu'on parlait de procédure, il s'agissait bien de procédure judiciaire.

Deuxièmement, parmi les personnes assimilées à une personne qui exerce une fonction publique au sens de l'article 246 nouveau proposé figuraient celles «*qui se présentent comme pouvant prochainement exercer une telle fonction*». À l'initiative de M. Erdman, la Commission de la Justice a préféré viser une personne «*qui fait croire qu'elle exercera une telle fonction*».

En outre, le texte a été complété en visant la personne «*qui, en usant de fausses qualités, fait croire qu'elle exerce une telle fonction*». La formule adoptée constitue en effet une terminologie connue en droit pénal dont l'interprétation jurisprudentielle est constante. En outre, l'extension prévue devrait permettre de retenir également l'élément de corruption à charge de personnes qui sont, en outre, punissables du chef d'escroquerie.

Troisièmement, aux articles 247 et 249 nouveaux proposés, la commission s'est ralliée à une courte majorité à l'amendement de M. Erdman qui supprime la possibilité pour le juge de choisir entre la peine de prison et l'amende. Cette possibilité a cependant été conservée à l'article 247, paragraphe 1er.

Quatrièmement, comme je vous l'ai déjà signalé, une des innovations importantes de ce projet consiste en l'incrimination de la corruption privée. Il n'est donc pas étonnant que ce point ait particulièrement retenu l'attention de la commission de la Justice. Se basant à la fois sur le texte initial de la proposition de MM. Lalle-

mand et consorts et sur l'amendement du gouvernement, la Commission est finalement parvenue à s'accorder sur la disposition suivante: «Est constitutif de corruption privée active le fait de proposer, directement ou par interposition de personnes, à une personne qui a la qualité d'administrateur ou de gérant d'une personne morale, de mandataire ou de préposé d'une personne morale ou physique, une offre, une promesse ou un avantage de toute nature, pour elle-même ou pour un tiers, pour faire ou s'abstenir de faire un acte de sa fonction ou facilité par sa fonction, à l'insu et sans l'autorisation, selon le cas, du conseil d'administration ou de l'assemblée générale, du mandant ou de l'employeur.»

Des critères identiques sont retenus pour incriminer la corruption privée passive.

Cette définition est parallèle à celle de la corruption publique prévue à l'article 246 et respecte les dispositions prévues dans les conventions internationales.

Chaque terme de cette définition a été discuté longuement par les uns et les autres. Nous avons également confronté cette définition à certaines situations pratiques. Je pense notamment aux voyages d'agrément offerts par l'industrie pharmaceutique et aux matches de football professionnel.

Il s'est avéré que l'incrimination de corruption privée permettait avant tout d'assurer une protection juridique supplémentaire aux entreprises contre les abus qui pourraient se produire en leur sein. L'idée a été émise d'étendre cette définition, notamment en utilisant le critère de l'intérêt de la société et du préjudice qu'elle pourrait subir en tant qu'entité économique. La commission a finalement décidé de ne pas retenir ce critère qui n'offrait pas une garantie de sécurité juridique suffisante.

Certains intervenants ont refusé de définir un champ d'application trop large de peur que la loi se révèle inapplicable dans la pratique. D'autres ont exprimé la crainte que le ministère public ne poursuive pas les cas de corruption privée de sa propre initiative et ne le fasse donc que sur la base de plaintes.

Cinquièmement, la commission de la Justice s'est également accordée pour attribuer aux tribunaux belges une compétence extraterritoriale et universelle afin de poursuivre toute personne qui aurait commis une infraction de corruption hors du territoire de la Belgique. Selon la qualité des personnes visées par la corruption — fonctionnaires belges, fonctionnaires d'un État membre de l'Union européenne, fonctionnaires d'un État étranger à l'Union européenne, fonctionnaires européens ou fonctionnaires internationaux — l'étendue de cette compétence varie. C'est ainsi que peut être exigé un avis officiel préalable donné à l'autorité belge par l'autorité étrangère ou l'organisation internationale compétente. La plupart de ces dispositions se calquent sur les différentes obligations internationales auxquelles la Belgique est soumise.

Certains commissaires se sont malgré tout inquiétés de savoir comment les étrangers pourraient connaître la législation belge et comment le principe de légalité pourrait être respecté.

Sixièmement, l'attention de la commission a été retenue par des modifications apportées à l'article 58 du Code des impôts sur les revenus qui autorise encore actuellement sous réserve du respect d'une procédure très stricte, la déduction comme frais professionnels de commissions occultes. À la suite de l'amendement du gouvernement, l'autorisation préalable du ministre des Finances ne pourra plus être accordée en ce qui concerne l'obtention ou le maintien de marchés publics ou d'autorisations administratives. Certains intervenants ont souhaité que l'on n'oublie pas le problème de la concurrence internationale et certaines pratiques qui, bien que regrettables, sont néanmoins courantes, voire indispensables sur le plan commercial.

Le ministre a rappelé que le problème de la déduction fiscale des commissions secrètes revêt une importance marginale: une dizaine de dossiers seulement sont examinés annuellement. L'unanimité a finalement été obtenue sur la disposition proposée.

Pour conclure ce rapport, signalons encore que le gouvernement a proposé d'adapter deux dispositions de la proposition de MM. Lallemand et consorts afin de modifier la loi du 20 mars 1991 organisant l'agrément d'entrepreneurs de travaux pour que leur agrément soit retiré lorsqu'ils ont commis des actes de corrup-

tion et afin de modifier l'arrêté royal n° 22 du 24 octobre 1934 portant interdiction à certains condamnés d'exercer des fonctions, professions ou activités diverses.

L'ensemble de la proposition de loi ainsi amendée a été adopté à l'unanimité des neuf membres présents. Cependant, à la suite de la décision de notre assemblée plénière, l'ensemble du texte a été renvoyé en commission de la Justice où il a à nouveau subi quelques modifications, d'ordre légistique cette fois.

Cela m'amène donc à vous présenter le rapport complémentaire des travaux de la commission de la Justice de ce mercredi 8 juillet.

Lors de cette réunion, la commission a procédé à un nouvel examen du texte qu'elle avait adopté le 1er juillet 1998 et à l'examen de l'amendement numéro 21 déposé par le gouvernement après l'approbation du rapport.

Cet amendement tend à ajouter les infractions de corruption passive et active à la liste des infractions revêtant une particulière gravité et pour lesquelles le juge d'instruction peut ordonner une mesure d'interception de communication ou de télécommunication, conformément aux articles 90ter et suivants du Code d'instruction criminelle.

Le ministre a précisé qu'il ressortait d'une évaluation de la loi sur les écoutes téléphoniques que les juges d'instruction estimaient nécessaire une telle extension de la liste des infractions. Il a également souligné que l'adoption des dispositions en projet devait avoir un effet préventif, puisque l'on sait que la criminalité organisée s'articule bien souvent autour d'un jeu subtil d'influences et de manœuvres de corruption.

Enfin, selon l'amendement proposé, le recours aux écoutes téléphoniques n'est possible que pour la corruption publique qui revêt une gravité particulière parce qu'elle porte atteinte à l'ordre public.

Un membre a fait observer que dans le projet de loi relatif aux écoutes téléphoniques, le gouvernement n'avait pas cru nécessaire de viser la corruption publique alors qu'existaient déjà à ce moment des dispositions pénales qui sanctionnaient cette corruption. Plusieurs membres ont également souligné que si les écoutes téléphoniques se justifient pleinement lorsque les faits de corruption se situent dans le cadre de la criminalité organisée, elles ne sauraient être envisagées à l'égard de faits individuels de corruption publique.

L'amendement du gouvernement semblait donc trop large.

Un autre intervenant estimait nécessaire, quant à lui, de consulter la commission pour la protection de la vie privée sur une telle disposition qui peut avoir des conséquences non négligeables sur la vie privée des individus.

Compte tenu de tous ces amendements, modifications et suggestions, il a été suggéré de ne pas retarder l'adoption de la proposition de loi et de faire en sorte que le texte proposé par l'amendement fasse éventuellement l'objet d'un projet de loi distinct déposé ultérieurement.

En raison de ces différentes considérations, l'amendement a été retiré.

Conformément aux recommandations légistiques formulées de façon générale par le Conseil d'État, la commission a, par contre, décidé de corriger les articles 3 et 4 de la proposition en les subdivisant en paragraphes et en y intégrant le contenu des articles 10 et 11 afin de traiter dans leur ordre numérique les articles du Code pénal modifiés ou abrogés par la proposition de loi. Par conséquent, les articles 10 et 11 du texte adopté sont devenus sans objet. En outre, des corrections formelles ont été apportées au texte néerlandais des articles 5 et 6, afin de le mettre en concordance avec le texte français.

Les articles 1er et 2, 3 à 6 corrigés et 7 à 9 ont été adoptés à l'unanimité des huit membres présents. Les articles 10 et 11 sont devenus sans objet. L'ensemble de la proposition de loi ainsi corrigée a été adopté à l'unanimité des huit membres présents.

Le texte de cette proposition a été déposé sur les bancs.

Permettez-moi à présent de quitter ma qualité de rapporteur de la commission de la Justice pour poursuivre mon intervention en vous confiant quelques réflexions que m'inspire l'examen de ce texte.

Tout d'abord, permettez-moi de souligner l'efficacité de la collaboration entre la commission de la Justice et le gouvernement pour mettre au point ces dispositions visant à lutter contre la corruption. Le fait n'est pas tellement fréquent; il m'est donc agréable de le souligner.

L'initiative qui fut prise en 1995 par les sénateurs socialistes, libéraux et écologistes auxquels je rends hommage, en saluant tout particulièrement son auteur principal, M. Lallemand, et une figure marquante de ce débat d'alors, M. Monfils, actuellement député européen, cette initiative, donc, a permis d'accélérer le processus d'élaboration d'une législation tout à fait indispensable. Pour ce faire, le Sénat a joué un rôle d'initiateur, en laissant toutefois la porte ouverte au gouvernement, dans un esprit constructif pour aboutir à des dispositions cohérentes.

M. Mahoux, vice-président, reprend la présidence de l'assemblée

Certains pourront peut-être s'étonner du dépôt par le gouvernement d'un véritable contre-projet. Pour ma part, dès lors que le passage vers le Conseil d'État n'a pas été éludé et que son avis a bien été communiqué à tous les commissaires, j'estime qu'une telle procédure a eu le mérite de la rapidité et de l'efficacité.

J'aimerais ensuite souligner qu'en adoptant cette proposition de loi, nous posons, me semble-t-il, des balises fondamentales pour lutter contre un phénomène aussi inquiétant que la corruption. Elle représente en effet un fléau à différents niveaux. La corruption est tout d'abord un danger pour l'économie puisqu'elle fausse les lois du marché et détourne les règles de la concurrence. Elle représente aussi un danger pour l'équilibre de chaque individu qui est soumis à d'alléchantes propositions et dont la recherche d'enrichissement personnel risque de devenir la seule règle de vie. Elle constitue enfin un danger pour notre démocratie puisqu'elle sape la confiance mutuelle élémentaire qui doit exister entre un État et ses administrés.

Ajoutons à cela que la corruption n'est qu'un des instruments auxquels recourt la criminalité organisée dans sa recherche constante de pouvoir et de profit, et l'on comprendra tout l'intérêt d'une proposition de loi visant à réprimer ce type de comportement.

Chaque jour, les médias, en Belgique ou ailleurs, font état de détournements de fonds, d'escroqueries, de corruptions, et ce à charge tantôt de fonctionnaires, tantôt d'élus, tantôt de sportifs professionnels dont on avait toujours cru à l'intégrité et à l'honorabilité et dont chacun pensait pouvoir légitimement saluer la vertu du mérite et de l'exemple.

Il ne faut pas croire que ce phénomène soit limité à notre pays. Bien au contraire, il est universel, ce qui le rend d'autant plus inquiétant. Toutes les organisations internationales les plus importantes discutent depuis plusieurs années de mesures pour enrayer la corruption. L'OCDE, le Conseil de l'Europe, l'Union européenne, l'ONU... toutes ces organisations offrent des ébauches de solution qui nécessitent une prise de conscience importante de chaque État.

La volonté de lutter contre la corruption s'est manifestée à divers degrés en Belgique et chez nos voisins. En Italie, c'est bien entendu l'opération *mani pulite* qui a donné le coup d'envoi de la lutte du pouvoir judiciaire contre toutes les formes de corruption y compris les plus tenaces au niveau de la classe politique italienne.

En Belgique, il n'est plus besoin de rappeler les différentes affaires jugées ou qui le seront prochainement pour démontrer la volonté de notre pays de mettre un terme à certaines pratiques de corruption. C'est le fait d'une heureuse coïncidence qui nous fera adopter successivement, cet après-midi, un texte qui vise à régler de façon générale le problème de la corruption et un autre texte, sur le financement des partis politiques et des campagnes électorales, dont l'objet est de rendre transparent cet aspect important de notre vie publique.

M. Mattera écrivait dans un éditorial de la *Revue du Marché unique européen* qu'il dirige, que «si l'auteur de la Divine Comédie pouvait assister aux événements de l'époque contemporaine et fustiger ainsi les mœurs de notre société, il consacrerait sans doute une attention toute particulière au phénomène des marchés publics et réserverait une place privilégiée, dans les bas-fonds de

son 'Enfer' aux légions de corrupteurs et de corrompus qui ont transformé les commandes publiques en un instrument de pillage des deniers du contribuable, que ce soit à des fins d'enrichissement personnel ou pour renflouer les caisses des partis auxquels ils appartiennent.»

La virulence des propos d'un homme, qui est par ailleurs directeur à la Commission européenne, doit démontrer — si nous avons encore besoin d'en être convaincus — la réelle volonté de ne plus banaliser de tels comportements répréhensibles.

À partir de cette introduction générale, j'aimerais embrayer sur quelques remarques plus précises à propos du texte qui nous est soumis aujourd'hui.

Vous aurez compris à l'écoute du rapport que je vous ai présenté que la proposition vise principalement à prévoir de nouvelles incriminations de comportements corrupteurs. C'est une intention louable, encore faut-il se donner les moyens de poursuivre de tels comportements. À ce point de vue, je continue à exprimer mes craintes les plus vives vis-à-vis de l'action du gouvernement. L'arrêté royal du 19 février 1998 a certes créé au sein du commissariat général de la police judiciaire un Office central pour la répression de la corruption. Cet office, qui est une réminiscence du Comité supérieur de contrôle, doit néanmoins encore faire toutes ses preuves. Une place privilégiée devra assurément lui être accordée dans le cadre de la réforme de nos services de police. J'espère donc que l'actuel ministre de la Justice respectera l'engagement de son prédécesseur de renforcer les moyens matériels mis à la disposition de cet office.

La Belgique présente cette triste particularité de s'être débarrassée d'un Comité supérieur de contrôle qui recevait directement tous les documents administratifs relatifs à la passation de marchés publics — et pouvait donc les contrôler — au moment même où d'autres pays ont compris tout l'intérêt d'un tel système et tentent de mettre sur pied un organe comparable au défunt Comité supérieur de contrôle.

Comme nous l'avons pressenti dans nos interventions relatives au projet de loi supprimant le Conseil supérieur de contrôle, ce n'est pas le nouveau service des marchés publics et des subventions créé au sein du ministère de la Fonction publique qui pourra exercer une quelconque mission de contrôle. La réglementation applicable à ce service prévoit en effet explicitement que les agents du service ne peuvent exercer aucune mission de contrôle.

Alors que l'on constate que les grandes affaires de corruption qui ont éclaté ces dernières années ont toutes démarré à partir d'enquêtes administratives, on peut douter de la réelle volonté du gouvernement de lutter contre la corruption au sein de l'administration.

Pour résumer ma pensée, je pense que les incriminations supplémentaires prévues dans la présente proposition constituent une avancée certaine, encore faudrait-il prévoir les moyens nécessaires à la mise en œuvre de cette politique. J'espère que vous pourrez nous apporter des éclaircissements et des garanties à cet égard.

Quelques mots à présent sur la corruption privée. Alors qu'une telle disposition avait pour objectif de répondre à plusieurs besoins, que ce soit dans le secteur économique ou dans le monde sportif, il est vite apparu qu'en pratique, les conditions mises à l'incrimination ne s'appliqueraient pas à toutes les situations. Dans l'état actuel du texte, il est en effet impossible de poursuivre des comportements moralement répréhensibles qui faussent les règles du jeu — sportif ou économique — si ceux-ci sont approuvés par la direction du club, de l'association ou de la société concernée.

Pour être concret, je citerai un exemple qui n'est pas impossible, comme l'a prouvé l'actualité et même l'actualité belge : deux clubs sportifs dont les directions s'accorderaient pour «arranger» un match qui les oppose, ne pourront toujours pas être poursuivis, pénalement, quelles qu'en soient les conséquences pour des tiers. Une telle situation n'entre en effet pas dans la définition de corruption privée adoptée par notre commission. Par contre, si un club parvient à corrompre un ou plusieurs joueurs d'une équipe adverse, à l'insu de la direction de cette équipe, il s'agira désormais d'un fait de corruption que l'on pourra poursuivre pénalement devant nos cours et tribunaux. C'est très bien, mais il est dommage que l'autre situation à laquelle j'ai fait référence ne puisse faire l'objet de poursuites.

Il s'est avéré au cours de nos travaux qu'une définition plus large aurait été totalement imprécise, aléatoire et donc inapplicable. Nous en avons fait le constat commun. Cela confirme la nécessité pour les organisations, notamment sportives, de prendre leurs responsabilités et d'établir, en parallèle et indépendamment des procédures pénales, des procédures disciplinaires efficaces permettant de lutter contre des pratiques qui visent à fausser les règles du jeu.

L'ordre juridique pénal doit ainsi être complété par un ordre juridique sportif, afin de couvrir l'ensemble des situations de corruption qui peuvent se présenter. De même, il faut espérer que le monde économique fasse preuve d'une certaine autorégulation par l'adoption de mesures déontologiques appropriées.

Je me permets de signaler à mes collègues sénateurs qu'en ma qualité de député au Parlement de la Communauté française, j'ai, voici quelques mois, déposé une proposition de décret visant à ce que la situation sportive que je viens de dénoncer soit également prise en compte dans notre droit communautaire, de façon à inciter les fédérations sportives à se mettre en règle et faire en sorte d'assurer une adéquation entre ce qui se passe dans certaines situations et ce que nous sommes en train de régler sur le plan de la loi pénale.

Un travail complémentaire doit donc être effectué, mais il ne nous appartient pas de l'accomplir. Je me permets toutefois, à l'occasion de l'examen de cette très importante proposition de loi, de rappeler ce qui doit être réalisé sur d'autres terrains juridiques.

Si de multiples situations touchant le domaine sportif tomberont à l'avenir sous l'emprise de ces nouvelles dispositions pénales, celles-ci pourront également concerner dorénavant des comptables, des journalistes, des administrateurs de sociétés commerciales ou autres qui agiraient sans autorisation de la direction de leur entreprise. Ces situations étaient déjà moralement répréhensibles; elles deviendront désormais pénalement condamnables.

Enfin, je constate que le Sénat va accorder aux juridictions belges une compétence extraterritoriale pour poursuivre toutes les infractions de corruption commises à l'étranger. Nous avons, certes, des obligations internationales en la matière. Toutefois, je ne suis pas certain que le parquet dispose des moyens matériels et humains suffisants pour devenir le gendarme de la planète. Mais soit. Sur le plan des principes, je n'ai rien à y redire. Je me pose peut-être quelques questions sur l'opportunité et la légalité de subordonner à l'autorisation de certaines autorités, soit d'un État étranger, soit d'une organisation internationale, les poursuites par la justice belge.

Je profite, en outre, de l'occasion pour rappeler la proposition de loi que j'ai déposée afin de poursuivre en Belgique le crime de génocide. Dans le domaine du droit humanitaire international, plus que dans tout autre, la compétence universelle des tribunaux belges se justifie. J'espère que le gouvernement respectera au plus vite les engagements qu'il a pris en la matière pour soutenir les textes que j'ai déposés.

J'en ai ainsi terminé avec l'exposé de cette proposition de loi, le résumé des deux rapports et les quelques considérations que je souhaitais émettre à titre personnel en tant que président du groupe PRL-FDF.

Comme il l'a fait en commission, et malgré les réserves qu'il a émises, ces dispositions devant être améliorées dans le futur, notre groupe approuvera la proposition de loi relative à la répression de la corruption. (*Applaudissements.*)

M. le président. — La parole est à M. Lallemand.

M. Lallemand (PS). — Monsieur le président, je tiens à dire combien j'ai été séduit par le rapport clair et précis de M. Foret. Ce n'est nullement une formule d'usage, certes souvent employée. J'estime réellement que le travail accompli est important pour la compréhension et la portée de la démarche que nous accomplissons aujourd'hui. Je le remercie donc sincèrement de ce beau travail.

Pourquoi avons-nous déposé cette proposition de loi relative à la corruption? J'évoquerai plusieurs raisons. D'abord, la lutte contre la corruption est devenue, depuis quelques années, une des préoccupations du monde politique. Cette proposition a peut-être

aussi été déposée par réaction au soupçon généralisé engendré par des affaires qui, si elles remontent à quelques années, sont aujourd'hui soumises à la justice.

La lutte contre la corruption est devenue un objectif important pour combattre les pratiques de quelques-uns qui menacent la démocratie et qui portent atteinte au crédit de la classe politique tout entière.

Cette proposition s'inscrit dans un courant qui la dépasse, qui la déborde largement. Ce courant fait partie d'un ensemble de politiques réformatrices. Puis-je rappeler, par exemple, quelques-unes d'entre elles, qui sont très significatives de l'évolution de l'état d'esprit: l'interdiction des dons d'entreprises aux partis politiques, le contrôle strict de leur financement et des dépenses électorales, l'instauration d'une déclaration de patrimoine et d'un cadastre des mandats, la réforme du droit des marchés publics. Voilà toute une série de réformes qui indiquent bien que le monde politique belge a aujourd'hui la volonté de rendre la vie politique plus transparente et mieux contrôlée.

Il faut bien avouer qu'en ce qui concerne la corruption — M. Foret l'a d'ailleurs rappelé — une série d'appels avaient déjà été lancés.

En 1997, le premier rapport de la commission parlementaire d'enquête de la Chambre des représentants sur les enlèvements d'enfants avait déjà demandé une modification de la législation.

La commission d'enquête du Sénat sur la criminalité organisée avait souligné précisément le rôle important de la corruption dans la réalisation des crimes dits de criminalité organisée. D'autres institutions sont aussi allées dans le même sens.

Je souhaite donc souligner combien cette proposition s'inscrit dans un courant d'opinion très large et très vaste qui, sans doute, soutient la démarche qui est aujourd'hui soumise à votre examen.

Je peux rappeler que cette proposition date de 1995. Elle est antérieure à la survenance de certains problèmes. Je rappellerai ses motivations.

Il y a, sans doute, d'abord, une volonté de modifier et de compléter une législation manifestement insuffisante.

Je citerai ensuite des raisons de principe qui sont au centre d'une conviction démocratique. En effet, la lutte contre la corruption répond à une question idéologique fondamentale. La corruption est le détournement des règles communes au profit d'intérêts particuliers. Cette pratique atteint directement les valeurs qui sous-tendent la démocratie puisqu'elle rompt avec l'affirmation fondamentale de l'égalité en droit de chaque citoyen devant l'État. Elle rompt avec l'exigence du refus de l'impossibilité d'acheter les services de l'État.

Maître Maurice Garçon a écrit un livre très intéressant, que j'ai relu à cette occasion, *la Justice contemporaine*, dans lequel il écrit cette phrase excessive mais intéressante: «C'est une hypocrisie que de ne point vouloir considérer la corruption comme un des maux du siècle. Ce n'est pas l'État qu'elle gangrène parce que» — ajoute-t-il avec excès — «le pouvoir s'accommode de tout, mais elle ruine la démocratie.» Il a donc une vision pessimiste, trop pessimiste à mon sens, du pouvoir d'État, mais sa considération est fondamentalement juste en ce qui concerne l'effet destructeur de la corruption sur la démocratie.

La proposition de loi est, à cet égard, un appel à une conscience publique, à une revalorisation, en quelque sorte, du statut des institutions publiques, et je crois qu'il convient d'abord de le souligner.

La deuxième raison est l'insuffisance ou les lacunes extraordinaires de la loi, qui sont aujourd'hui devenues incompréhensibles. M. Foret l'a parfaitement décrit, le mécanisme de la tentative de corruption active, c'est-à-dire la simple sollicitation d'un fonctionnaire par un corrupteur, est punissable, contrairement à la tentative de corruption passive, consistant pour un fonctionnaire à solliciter de l'argent pour accomplir un acte — juste ou injuste — dans le cadre de ses fonctions. C'est, aujourd'hui, difficilement compréhensible, de sorte que cette lacune doit, me semble-t-il, être rapidement comblée. Il convient par ailleurs de remarquer qu'elle a des conséquences importantes: l'impossibilité de punir un homme public pratiquant la corruption paralyse la dénonciation des faits puisque le coupable ne peut être poursuivi. Le système des

pratiques occultes de subornation se trouve donc, en quelque sorte, encouragé et les citoyens sont finalement amenés à accepter des choses inadmissibles.

La deuxième modification significative apportée par la proposition originale, complètement reprise par le gouvernement, concerne la corruption privée. Une nouvelle fois, nous pouvons nous demander avec étonnement pourquoi ces comportements discutables n'avaient pas encore été incriminés. Sans doute faut-il y voir l'empreinte d'une ancienne conception voulant que la passation de contrats entre personnes privées ne soit soumise qu'aux règles de droit civil au motif qu'elle ne concerne que les autorités publiques et non l'intérêt général.

Certains ont longtemps considéré que l'intérêt d'une société commerciale se confondait strictement avec celui de ses propriétaires. Cette conception a été profondément remaniée, une fois encore, à la suite d'un important courant d'opinion. Des jugements rendus dans plusieurs affaires qui ont défrayé la chronique, notamment à l'occasion de l'offre publique d'achat sur la Société Générale qui s'est produite en 1987, même si dans ce cas, il ne s'agissait pas de corruption, ont matérialisé cette évolution. Ces jugements ont précisé que la notion d'intérêt social, d'intérêt de société commerciale, visait certes les intérêts des actionnaires mais aussi ceux des travailleurs et, au delà, ceux d'une économie, d'une région ou d'un pays tout entier.

Notre législation sur les OPA a d'ailleurs consacré cette définition de l'intérêt social et a soumis certains administrateurs à l'obligation de vérifier la portée réelle des actes accomplis, non seulement dans l'intérêt des actionnaires mais aussi dans l'intérêt de la société tout entière. En effet, l'intérêt personnel de quelques corrompus — par exemple, une politique occulte de renonciation d'une entreprise à un marché à la suite de la corruption de quelques-uns de ses administrateurs — est susceptible d'avoir des conséquences sur l'emploi. Cet exemple suffit à démontrer l'importance de la disposition qui sera, je l'espère, votée tout à l'heure.

Le débat a apporté quelques précisions importantes sur le plan du droit en général. M. Foret y a d'ailleurs fait allusion. Il est évident que la corruption privée ne peut être établie que lorsque l'acte, qui a fait l'objet d'une rétribution, a été posé à l'insu des organes de la société, qu'il est fondamentalement frauduleux et constitue un détournement de pouvoir. Par contre, si l'acte a été autorisé ou couvert, même implicitement, par les organes, ceux-ci engagent leur responsabilité quant à leur politique commerciale ou financière. Certes, la réforme ne couvre absolument pas toutes les situations critiquables.

À cet égard, je partage l'opinion exprimée par M. Foret. Une direction couvrant des pratiques de corruption ne tombera pas nécessairement sous le coup de la nouvelle loi. C'est la raison pour laquelle il faudra veiller scrupuleusement à développer des pratiques disciplinaires et rappeler que, dans bon nombre de cas, l'assemblée générale des actionnaires, organe souverain, peut éventuellement intervenir vis-à-vis d'un conseil d'administration. Évidemment, la démarche peut paraître malaisée.

Théoriquement, la nouvelle législation permet de mettre en cause les dirigeants d'une société qui auraient manqué aux obligations imposées par l'assemblée générale. Une réflexion doit donc être menée sur cette question précise et elle aura certainement lieu sous peu.

Je voudrais également souligner le rôle important du gouvernement dans cette affaire. La proposition initiale qui reprenait les objectifs que je viens de rappeler, a, en quelque sorte, été reprise en main par le gouvernement qui en a considérablement élargi le champ d'application. Le texte original comportait une page et demie; le texte de loi qui a été élaboré par la commission de la Justice, notamment à partir des amendements du gouvernement, compte, quant à lui, plus de huit pages, ce qui sur le plan légistique n'est pas toujours l'idéal. Cependant, nous nous sommes accordés sur un type de politique qui démontre une tendance à l'inflation et ce n'est pas cette mince préoccupation qui doit nous habiter à tout moment, notamment au sein de la commission de la Justice.

Quoi qu'il en soit, le gouvernement a apporté des modifications tout à fait intéressantes et significatives au texte. Il a notamment mis en évidence ce que la réforme originale avait déjà promu, à

savoir que ce qui était au centre de la corruption, n'était plus le pacte de corruption qui, pendant toute une période a dominé la jurisprudence sur la corruption, mais simplement le comportement corrupteur proprement dit, qui représente une notion beaucoup plus souple et plus large.

La pénalisation du trafic d'influence est aussi un aspect intéressant de l'amendement du gouvernement qui élargit assez fondamentalement le champ d'application de la proposition originale. En effet, désormais, ne seront plus seulement atteints, punissables, les fonctionnaires qui conditionnent l'exercice de leurs compétences à une rétribution qui, par hypothèse, est indue, mais également tous ceux qui monnaieraient leur influence réelle ou supposée sur un fonctionnaire dans le but d'obtenir l'intervention de ce dernier. Cette disposition doit être interprétée assez strictement afin d'éviter les abus. Cependant, j'attire l'attention sur le fait que le commerce d'influence contre rétribution, par exemple, est désormais sanctionné. Il s'agit là d'une innovation importante.

La troisième modification est également essentielle et concerne l'incrimination de la corruption des fonctionnaires internationaux. À l'échelle de l'Europe, des rapports alarmants ont été élaborés en ce qui concerne des pratiques profondément discutables. Les institutions européennes elles-mêmes ont souhaité que la corruption d'un fonctionnaire puisse être pénalement réprimée par les juridictions nationales. Voilà qui sera fait.

La quatrième innovation porte sur ce que M. Foret appelle une compétence universelle, à tout le moins, une compétence extra-territoriale. Il s'agit de l'élargissement du champ de compétence de la justice belge pour la répression de la corruption. La corruption à l'étranger d'un fonctionnaire étranger peut être jugée en Belgique moyennant certaines conditions. C'est un point qui sera particulièrement important dans la lutte contre les organisations criminelles qui utilisent généralement le cloisonnement des compétences nationales pour accomplir leur forfait. Quoi qu'il en soit, dans le cadre international, la compétence extra-territoriale exprime un resserrement de l'espace sociétal européen. Il est clair qu'elle donne lieu à un monde nouveau, puisqu'il y a création d'un espace de responsabilité au niveau européen qui sera sanctionné à l'échelle de chacun des États, en tout cas, désormais, de la Belgique.

En conclusion, monsieur le président, la réforme proposée par la commission de la Justice après examen approfondi des textes a une portée symbolique et pratique. À mes yeux, cette réforme justifiera que le gouvernement accorde une attention particulière à l'application de cette loi. Dans le cadre de la réforme des polices notamment, des moyens d'actions matériels et légaux plus importants devront être donnés aux structures qui seront chargées de lutter contre la corruption. À cet égard, des lacunes, des insuffisances existent; M. Foret l'a rappelé et je partage son avis à ce sujet.

D'autres réformes devront être envisagées, par exemple en ce qui concerne le lobbying, domaine qui, actuellement, ne fait l'objet d'aucune véritable réglementation.

M. Foret (PRL-FDF). — Vaste sujet!

M. Lallemand (PS). — Effectivement, mais ce n'est pas une raison pour s'y soustraire. Cette réforme s'inscrit dans le courant que je viens de rappeler, qui est déjà appliqué dans des domaines délicats et complexes et qui consiste à apporter des réponses législatives que je considère comme satisfaisantes.

En tout état de cause, l'essentiel est que cette loi conforte un nouvel état d'esprit, qu'elle nous permette de vivre dans une société et surtout dans un monde beaucoup plus conscients de l'importance de la lutte contre la corruption.

J'émettrai ici une remarque. L'hypothèse selon laquelle la Belgique connaît plus de corruption que les autres pays européens me paraît totalement injuste. Une enquête récente qui ne portait pas sur la corruption réelle mais sur le sentiment, notamment des décideurs économiques, en ce qui concerne le niveau de corruption plaçait la Belgique dans le peloton de tête des pays apparemment les plus corrompus. La majorité des personnes interrogées ne faisaient pas référence à une expérience personnelle mais livraient simplement une impression. Celle-ci était alimentée par la média-

tisation de quelques affaires politico-financières et par un sentiment de méfiance à l'égard des institutions généré par différentes péripéties dont tout le monde a connaissance, notamment l'affaire Dutroux.

Cette rumeur répercutée par la presse et qui ne fait pas la distinction entre la corruption privée et une corruption prétendument généralisée ou très large engendre des erreurs d'appréciation, lesquelles peuvent elles-mêmes être à l'origine de certaines conséquences. Un état d'esprit partant de sentiments fondés sur des généralisations abusives, de convictions basées sur une rumeur qui englobe l'ensemble du corps politique peut parfois générer le mal plutôt que l'enrayer. Il peut susciter des tentations.

À cet égard, je citerai ce texte tout à fait remarquable de Paul Louis Courrier qu'un collaborateur m'a rappelé. Dans un de ses célèbres pamphlets, cet auteur disait : « Afin de corrompre le politique, on le dépeint d'abord comme corrompu. » Cette considération mérite réflexion.

Partout où le débat sur des pratiques de corruption est ouvert, il convient, en premier lieu, de se donner les moyens de combattre ce phénomène. Je suis d'accord avec vous, monsieur Foret. Mais il faut délimiter son terrain et identifier les responsabilités; ensuite, il faut faire la lumière sur les pratiques et veiller à ce qu'elles soient sanctionnées.

Ne redoutons pas le débat public, au contraire! Mais, en même temps, il importe d'affirmer la moralité publique, la force des valeurs dominantes de notre société mais aussi de marquer l'estime que méritent nos institutions et la plupart des fonctionnaires et des politiques qui la servent.

Je terminerai par cette simple considération : « C'est en cernant le mal, en le discriminant qu'on le vaincra. » (*Applaudissements.*)

De voorzitter. — Het woord is aan de heer Goris.

De heer Goris (VLD). — Mijnheer de voorzitter, ik feliciteer de heer Foret met zijn bijzonder duidelijk en overzichtelijk verslag. Het geeft de verschillende nuances weer die in de commissie aan bod zijn gekomen en die van belang zijn voor de volledigheid van dit debat.

Voorts feliciteer ik de indiener van het voorstel, de heer Lallemand. Zijn voorstel zal straks bij de stemming ongetwijfeld op de goedkeuring van de meerderheid van de senatoren kunnen rekenen. Ook de VLD-fractie zal het goedkeuren.

Wetgevende initiatieven ter bestrijding van corruptie hebben één zaak gemeen: men kan er bezwaarlijk tegen zijn. Corruptie is een verwerpelijke praktijk, die de legitimiteit van en het vertrouwen in instellingen van publiekrechtelijke of privaatrechtelijke aard en personen, ambtenaren of andere, ondergraven en uithollen. De maatschappelijke en morele schade is evident. Toch rijst de vraag naar de doelmatigheid van het strafrecht in de strijd tegen dit fenomeen.

Velen menen wellicht dat elke sociaal verwerpelijke praktijk moet worden bestraft op basis van een overeenkomstige strafrechtelijke bepaling. Volgens die visie moet het strafrecht door nieuwe strafbaarstellingen en door een verscherping van het bestaande normenarsenaal alert reageren op verschijnselen en gedragingen die vanuit maatschappelijk oogpunt ongewenst zijn.

Het staat buiten kijf dat het alleen de wetgever toekomt te oordelen over de opportuniteit van nieuwe incriminaties. Toch lijkt het ons niet overbodig eraan te herinneren dat een zekere terughoudendheid in acht moet worden genomen. Een ondoordachte «overcriminalisering» moet worden vermeden. De bedenkingen van Hennau en Verhaegen zijn in dit verband het overwegen waard: « Cette propension à abuser de l'incrimination repose sans doute sur la croyance diffuse mais erronée, véhiculée parfois par les médias, qu'en droit pénal, tout ce qui n'est pas interdit est permis. Or, on le sait, la non-incrimination d'un comportement ne signifie pas nécessairement reconnaissance de sa licéité. »

Er is inderdaad een verband tussen het verschijnsel van mediatisering van het corruptiefenomeen en de opvallend verhoogde neiging tot strafbaarstellingsinitiatieven. Dit is een begrijpelijke

gang van zaken. Door de aanpassing van de strafwet wil de maatschappij te kennen geven dat ze ongewenste praktijken, in casu de corruptie, repressief wil aanpakken.

Hennau en Verhaegen wijzen er evenwel op dat het niet volstaat een straf in te voeren ter bescherming van bepaalde bedreigde maatschappelijke waarden of goederen: « Dans son appréciation, le législateur est censé tenir compte non seulement de l'importance des valeurs sociales menacées: intégrité physique des personnes, foi publique, bonnes mœurs, propriété, ... mais également de l'efficacité de l'incrimination et de son coût dans le contexte du moment. »

De voorgaande beschouwingen hebben geenszins de bedoeling de bestraffing van de corruptie als inopportuun of ongewenst af te wijzen. Ze zijn geen pleidooi voor berusting en straffeloosheid. De mogelijkheden en de grenzen van de mogelijkheden van het strafrecht moeten echter worden onderzocht. Men kan bezwaarlijk ontkennen dat de strafvervolgning van corruptie tal van gebreken heeft en op heel wat juridische en andere moeilijkheden stuit. De aangiftebereidheid is laag en bovendien worden deze zaken bij voorkeur binnenskamers geregeld. Corruptie komt meestal aan het licht in samenhang met andere delicten zoals diefstal, verduistering en belastingontduiking. De bewijsvoering vormt vaak een onoverkomelijk probleem. De doelmatigheid van de repressieve benadering kent duidelijk grenzen.

In de buitenlandse literatuur, die we summier konden doornemen, wordt terecht gesteld dat de strafrechtelijke invalshoek noodzakelijk, maar onvoldoende is. Een effectief corruptiebestrijdingsbeleid vereist meer dan een verstrenging van strafrechtelijke normen. Ook de inbreng vanuit het tuchtrecht is belangrijk in de strijd tegen corruptiepraktijken. In Nederland stelt men concrete, positieve verwachtingen in voorlichting, informatie, opvoeding, het opstellen van integriteitsregels en dergelijke. Ook hier wijst men op de efficiëntere instrumenten waarover het tuchtrecht, in vergelijking met het strafrecht, beschikt.

Ik verwijs naar het voorbeeld van de voetbalploegen dat de rapporteur, de heer Foret, aanhaalde. De besturen kunnen nog steeds akkoorden maken onder elkaar, terwijl een speler die een regeling afspreekt die niet in samenspraak met het bestuur gebeurt, kan worden bestraft. Dergelijke zaken moeten in het tuchtrecht ook verder worden gepreciseerd. Er kan eventueel worden verwezen naar strafrechtelijke bepalingen terzake.

De aanpassing van het strafrecht kan dus maar één facet zijn van een meer omvattende anticorruptiestrategie. Een doelmatig corruptiebestrijdingsbeleid impliceert ook dat er aandacht besteed wordt aan de maatschappelijke voedingsbodem van dit verschijnsel. De erosie van het gezag en het algemeen gedaald respect voor normen en regels, dat samenhangt met de inflatie van normen en straffen, spelen hierbij een determinerende rol.

Ik wil graag even dieper ingaan op de strafbaarstelling van de poging tot passieve corruptie. In artikel 51 van het Strafwetboek zijn er drie vereiste cumulatieve voorwaarden opgenomen om te kunnen spreken van een strafbare poging: het voornemen om een, in casu, wanbedrijf te plegen, een begin van uitvoering en het niet-voltoeien van het misdrijf buiten de wil van de dader. Wanneer we met die basisprincipes rekening houden, dan is het duidelijk dat de strafbaarstelling van de poging tot passieve corruptie, als tegenhanger van de bestaande incriminatie van actieve corruptie, in de praktijk aanleiding zal geven tot zware bewijsproblemen. Het bewijs van het begin van uitvoering blijkt de facto moeilijk bij te brengen.

De heer Moens, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Over de ontzetting wil ik het volgende zeggen. De moraliteit van een ambtenaar die tegen vergoeding weliswaar rechtmatige ambtsdaden stelt, is inderdaad bedenkelijk. In de niet zo evidente veronderstelling dat is aangetoond dat een volstrekt rechtmatige en regelmatige ambtsverrichting tot stand is gekomen tegen — zeg maar — een beloning, lijkt de ontzetting inderdaad gerechtvaardigd.

Wat de strafbaarstelling van omkoping van particulieren betreft, is de tekst ongetwijfeld een grote innovatie. Ze is geïnspireerd door de Franse situatie. Daar werd deze incriminatie

reeds in 1919, kort na de Eerste Wereldoorlog, ingevoerd. De tekst wil de actieve en passieve omkoping van particulieren ook in ons land strafbaar maken.

We moeten ons afvragen of het noodzakelijk en wenselijk is een strafrechtelijk regime dat traditioneel en wezenlijk verbonden is met de publiekrechtelijke sfeer, in casu de omkoping van ambtenaren, zonder meer te transponeren naar de sfeer van de privaatrechtelijke verhoudingen.

De belangen en te beschermen rechtsgoederen die in het geding zijn, zijn duidelijk niet dezelfde. Het is waar dat zowel de overheid als de privé-sector te kampen hebben met corruptie en frauduleus handelen. Hun respectieve reacties daartegen zijn echter niet door identieke bekommernissen en waardenpatronen ingegeven. Dit komt omdat hun doelstellingen niet dezelfde zijn. Dit betekent niet dat in de privé-sector de wet van de jungle moet heersen en allerlei malafide praktijken zonder meer getolereerd moeten worden. Het betekent wel dat de VLD pleit voor terughoudendheid in verband met de repressieve benadering van het fenomeen. We menen dat dit verschijnsel, dat, of we dat nu graag horen of niet, zo eng verstrengd is met handel en negotie, niet doelmatig met strafrechtelijke bepalingen zal worden bestreden. Wat zal het justitieel rendement van deze bepalingen zijn? Wat moet trouwens worden begrepen onder «een handeling van zijn functie of een door zijn functie vergemakkelijkt handeling»?

Samenvattend kan ik stellen dat de VLD in geen geval principiële bezwaren heeft tegen de grond van het voorstel, met uitzondering van de paar kritieken die ik zojuist formuleerde in verband met de strafbaarstelling van de omkoping van particulieren, waarvan de toepassing betwistbaar en ondoordacht lijkt. Het komt mij voor dat hiertoe het maatschappelijk draagvlak ontbreekt. Daar waar corrumperende praktijken in de sfeer van de overheid en de openbare besturen algemeen en terecht als laakbaar en verwerpelijk worden beschouwd, worden vergelijkbare handelingen en gedragingen in de privaatrechtelijke verhoudingen vaak heel anders gepercipieerd en beoordeeld. Dit is tot op zekere hoogte een «dubbele moraal», maar de wetgever doet er goed aan daarmee rekening te houden met het oog op de doelmatigheid van zijn normgeving.

Niettemin verdient het voorstel, meer bepaald de bepalingen inzake de private corruptie, het voordeel van de twijfel. We kunnen enkel hopen dat de toepassing in de praktijk realistisch zal zijn. We zullen na de inwerkingtreding van de wet ten gepaste tijde de minister van Justitie verzoeken terzake een evaluatie te maken. De VLD-fractie zal de voorliggende tekst derhalve goedkeuren. (*Applaus.*)

M. le président. — La parole est à Mme Jeanmoye.

Mme Jeanmoye (PSC). — Monsieur le président, tenter d'éradiquer la corruption à tous ses échelons est un enjeu de société auquel tout parti politique démocratique doit s'associer.

Le PSC n'a pas failli à son obligation et se félicite de l'adoption de ce texte législatif. Je me permets d'ailleurs de rappeler que M. Nothomb était cosignataire de la proposition qui a servi de base au texte que nous allons voter aujourd'hui.

Par ailleurs, les travaux de la commission d'enquête relative à la criminalité organisée, dont je suis membre, nous ont démontré combien notre législation actuelle est incomplète et a contrario combien il est indispensable pour lutter efficacement contre la corruption d'être doté de textes précis et complets.

Notre législation devait donc être retravaillée au regard de nombreux objectifs notamment en vue d'une clarification et d'une redéfinition de certains concepts de base utilisés par le Code pénal; d'une meilleure appréhension du phénomène criminel qu'est la corruption, en comblant les lacunes en matière d'incriminations; d'une adaptation et d'un élargissement des sanctions pénales; enfin, d'un développement du champ de compétences des magistrats belges en matière de corruption internationale.

Ann. parl. Sénat de Belgique - Session ordinaire 1997-1998
Parlem. Hand. Belgische Senaat - Gewone zitting 1997-1998

Ce projet révolutionne réellement l'approche pénale de la corruption puisque dorénavant la tentative de corruption publique passive sera sanctionnée, au même titre que le trafic d'influence et la corruption privée.

Les notions de trafic d'influence et de corruption privée méritent certainement que l'on s'y attarde, puisqu'il s'agit d'incriminations totalement nouvelles qui démontrent à elles seules combien la matière de la corruption est difficile à appréhender et à transposer dans des textes législatifs dénués de toutes équivoques.

Le trafic d'influence sanctionne «l'acte de corruption qui a pour objet l'usage par la personne qui exerce une fonction publique, de l'influence réelle ou supposée dont elle dispose du fait de sa fonction, afin d'obtenir ou de ne pas obtenir un acte d'une autorité ou d'une administration publique».

Cette disposition a suscité notamment auprès des élus locaux un vif émoi. Je me réfère entre autres à un article paru dans la revue *Mouvement communal* de janvier dernier. Ceux-ci craignaient que cette disposition ne paralyse la vie publique en réprimant les actes même les plus anodins qu'ils sont amenés à poser régulièrement. Et ceux-ci de citer qu'il serait par exemple interdit dorénavant de faire une recommandation pour un emploi, d'accepter un repas lors de négociations avec des investisseurs ou encore de recevoir des cadeaux de fin d'année.

Une lecture approfondie des nouvelles dispositions permet d'écarter ces différentes observations.

En effet, le trafic d'influence doit être analysé de concert avec la disposition qui incrimine de manière plus générale la corruption. Ainsi, pour poser un acte répréhensible, la personne exerçant une fonction publique doit impérativement accepter ou solliciter un avantage quelconque en échange de son influence.

Dès lors, le fait d'accepter un repas pour discuter d'un projet quelconque n'est pas répréhensible en soi, cela ne pourrait le devenir que si le repas est l'élément conditionnant l'exercice de l'influence, ce qui est difficilement concevable, tout comme le fait de recevoir des cadeaux ou avantages en nature ne peut être sanctionné que si ces cadeaux sont la contrepartie d'un pacte portant sur le trafic d'influence.

L'incrimination du trafic d'influence ne paralysera donc pas l'exercice de la gestion publique et n'en brisera pas le dynamisme. Au contraire, elle permettra de garantir une gestion saine du secteur public dépourvue d'ambiguïté et évitera que les intérêts collectifs soient confondus avec les intérêts individuels.

De plus, en cette matière, nous ne nous lançons pas dans l'inconnu puisque certains systèmes juridiques proches du nôtre — je songe plus particulièrement à la France — ont déjà adopté des dispositions en la matière, dispositions qui ont largement inspiré la rédaction de ce texte.

Reste l'épineux problème de la corruption privée. Il s'agit d'un des éléments clés de la proposition de loi. Bien qu'indispensable, l'incrimination de la corruption privée est terriblement difficile à délimiter, car il est complexe de départir le comportement qui relève de la vie courante des affaires et des négociations commerciales classiques du comportement «sanctionnable».

Un des points intimement liés à ce type de corruption est le phénomène de la corruption sportive. C'est d'ailleurs partiellement l'avènement de cette corruption sportive qui a fait prendre conscience de la nécessité de légiférer en ce domaine. L'amendement initial du gouvernement cantonnait la corruption privée aux seuls actes accomplis par un administrateur, un gérant, un mandataire ou un préposé dans le cadre d'une activité professionnelle.

En ne visant que les activités professionnelles, l'amendement excluait de facto une partie importante de la corruption sportive. En effet, puisque les termes «activités professionnelles» n'ont pas de connotation particulière en droit pénal, il convient de les interpréter selon le sens commun, à savoir «une activité exercée régulièrement pour gagner sa vie». De ce fait, les activités sportives exercées à titre non professionnel étaient exclues, mais surtout l'arbitrage sportif qui s'effectue uniquement à titre bénévole ne tombait pas dans le champ de la définition.

La discussion née à la suite de ces différentes questions a permis d'aboutir à un texte plus équilibré visant non seulement les activités professionnelles mais aussi les activités exercées dans les fonctions confiées à la personne corrompue.

Les amendements initiaux du gouvernement contenaient d'autres lacunes, je pense, par exemple, au fait que les personnes qui, à côté d'une fonction publique, exercent une activité privée ne pouvaient pas être poursuivies du chef de corruption privée dans le cadre de cette autre activité.

La définition de la corruption privée a donc été réécrite de manière à répondre à ces différentes situations. Cette définition devrait apporter une réponse, que j'espère adéquate, à un besoin de notre société. Reste toutefois à connaître l'usage que fera la jurisprudence de cette définition. Dans une matière aussi délicate, seule l'épreuve du temps nous apprendra si le texte que nous avons retenu s'est avéré suffisant. À nous d'y être attentifs. (*Applaudissements.*)

De voorzitter. — Het woord is aan de heer Bourgeois.

De heer Bourgeois (CVP). — Mijnheer de voorzitter, het stemt mij bijzonder tot vreugde dat vandaag de laatste hand kan worden gelegd aan dit wetsvoorstel van de voorzitter van de senaatscommissie voor de Justitie, de heer Lallemand. Hoewel in de loop van de besprekingen de samenwerking tussen de regering en het Parlement intenser is geworden, ben ik toch van mening dat deze belangrijke wet vooral aan het parlementaire initiatief te danken is. Dat werd hier overigens reeds meerdere malen beklemtoond.

M. Lallemand a dit: «Monsieur Foret, votre rapport m'a séduit.»

Ik sluit me graag bij deze woorden aan. De heer Foret heeft inderdaad het talent om een tekst op een zeer logische wijze te ontrafelen en duidelijker te formuleren. Hoewel ik aan de besprekingen van deze tekst heb deelgenomen, krijg ik bij het lezen van het verslag de indruk hem nog beter te begrijpen. Het is niet de eerste maal dat ik dit ervaar. Het is een mooie verdienste van de rapporteur.

Mijnheer de voorzitter, in onze moderne samenleving is een efficiënte aanpak van de corruptie onontbeerlijk. Via de corruptie slaagt bijvoorbeeld de economisch-financiële en de georganiseerde criminaliteit er immers in zich te ontwikkelen en stand te houden.

Tijdens de werkzaamheden van de commissie van onderzoek naar de georganiseerde criminaliteit is gebleken dat de bestaande wetgeving geen afdoende aanpak mogelijk maakt. Het was dus noodzakelijk de wetgeving aan te passen. De CVP-senaatsfractie zal dan ook graag dit wetsvoorstel goedkeuren.

De tekst heeft eerst en vooral een belangrijke signaalfunctie. Corruptie blijft een moeilijk te achterhalen fenomeen, want zowel degene die omkoopt als degene die wordt omgekocht, halen voordeel uit de onrechtmatige handeling en hebben er dus beiden belang bij dat ze geheim blijft. Dit maakt dat de ware omvang van het fenomeen wellicht moeilijk is vast te stellen. Desalniettemin lijkt het — althans dat wordt beweerd — dat de corruptie in België in vergelijking met andere westerse landen welig tiert. Ik weet niet of die bewering met de werkelijkheid overeenkomt. Ik was dan ook blij dat de heer Lallemand op deze vraag dieper is ingegaan en op grond van statistische gegevens wist aan te tonen dat het veeleer om een indruk dan om een realiteit zou kunnen gaan. Toch denk ik dat we in het licht van zowel een aantal grote zaken die momenteel bij onze rechtbanken aanhangig zijn, als van de resultaten van opeenvolgende parlementaire onderzoekscommissies, moeten toegeven dat corruptie in ons land alleszins een belangrijke rol heeft gespeeld.

Dit wetsvoorstel maakt bijgevolg niet alleen een betere aanpak van de corruptie mogelijk, het geeft tevens een signaal aan de internationale gemeenschap in het algemeen en aan onze handelspartners in het bijzonder, over de wil van de Belgische overheid om die strijd ernstiger aan te binden dan in het verleden het geval was.

Een eerste verdienste van het wetsvoorstel is dat de basisconcepten worden verduidelijkt en dat een aantal leemten worden opgevuld. Voortaan zal het aanbod tot corruptief gedrag op zich

reeds strafbaar zijn. Het zogenaamde corruptiepact zal gelden als een objectieve verzwarende omstandigheid. Men heeft zich geïnspireerd op de bepalingen die vervat zijn in de overeenkomsten van de Europese Unie. Wanneer we zien dat de strijd tegen de reeds eerder aangehaalde fenomenen van de georganiseerde criminaliteit onze landsgrenzen overstijgt, is die aanpak in een breder Europees kader absoluut noodzakelijk.

Eveneens positief is de uitbreiding van de extraterritoriale bevoegdheid van de Belgische rechter, wat de omkoping van ambtenaren van een buitenlandse staat of internationale ambtenaren betreft. Een dergelijke internationale benadering van het probleem is in een wereldwijde markt onontbeerlijk. In een situatie van toenemende concurrentie kan het gebruik van corruptie weleens het middel worden om hieraan het hoofd te bieden.

Corruptie tast eveneens de mechanismen van de economie aan. Vandaar dat ook de bestrafning van de private corruptie nodig is. Ik onderschrijf wel de nodige nuances die collega Goris heeft aangebracht. Private corruptie verschilt in wezen niet van omkoping van een ambtenaar. Ook in dit geval wordt de positie die men in een bepaalde organisatie bekleedt, misbruikt ten behoeve van een derde om zichzelf te bevoordelen. Bovendien kan de private corruptie voor criminele organisaties tevens een middel zijn om te infiltreren in de legale economie. De mogelijkheid tot bestrafning van de private corruptie was dan ook een van de grote leemten die moest worden aangevuld.

De strafbaarstelling van private corruptie viseert niet de economische activiteit van de ondernemingen, maar wel de bestuurders, zaakvoerders, lasthebbers of aangestelden die schade berokkenen aan de eigen onderneming. Dit voorkomt dat de vaak complexe afspraken tussen ondernemingen als private corruptie worden beschouwd. De strafbaarstelling wenst de ondernemingen enkel te beschermen tegen misbruik uitgaande van eigen bestuurders, zaakvoerders, lasthebbers of aangestelden.

Eveneens positief is dat er een verzwaring en een gradatie van de straffen komt. Ook dit sluit aan bij wat wordt vooropgesteld op Europees niveau. Bijkomende sancties, zoals bijvoorbeeld het opleggen van het verbod om nog deel te nemen aan overheidsopdrachten, worden eveneens in het voorstel opgenomen. Ook dat is een goede zaak in het licht van preventie van corruptief gedrag.

Het wetsontwerp is een belangrijke stap in de richting van een betere aanpak van de corruptie. Nochtans zullen nog andere stappen nodig zijn. Daar werd vandaag reeds op gewezen. Volgens het Octopusakkoord wordt een anti-corruptiedienst in de toekomstige politiestructuur ondergebracht in de algemene directie van de gerechtelijke politie. Er is nood aan een betere preventie. Zoals reeds eerder gezegd, valt corruptie moeilijk te achterhalen. Ook hier is voorkomen beter dan genezen. Zo kan worden gedacht aan een roulatiesysteem voor de uitoefening van zogenaamd corruptiegevoelige functies in de administratie of het bedrijfsleven. Hoe vertrouwder een persoon die zo'n functie bekleedt, met zijn «cliënteel» wordt, hoe groter de kans dat hij door dit cliënteel wordt aangesproken. Ook kan worden gedacht aan een optimalisering van het tuchtrecht. Dit werkt vaak sneller en efficiënter dan het strafrecht, zoals de heer Goris reeds aanhaalde.

Een gebrekkige wetgeving werkt de corruptie in de hand, zodat ook van onderhavige wetgeving mag worden verwacht dat zij een zekere preventieve werking zal hebben. Toch moet het strafrecht als laatste middel beschikbaar blijven. Een corruptiebestrijdingsbeleid kan niet succesvol zijn zonder dat er een degelijke strafwetgeving voorhanden is. Vermits dit wetsvoorstel aan die laatste voorwaarde voldoet, zal de CVP-senaatsfractie het dan ook met overtuiging goedkeuren. (*Applaus.*)

De voorzitter. — Het woord is aan de heer Loones.

De heer Loones (VU). — Mijnheer de voorzitter, ik wil mij aansluiten bij de woorden van lof aan het adres van de heer Lallemand, die het initiatief tot het wetsvoorstel heeft genomen, en aan het adres van de rapporteur. Men kan dit onmogelijk beter verwoorden dan de vorige spreker. Men kan dit daarover dan ook niet verder uit.

Ook de Volksunie verheugt zich erover dat zowel de Senaat, waar het initiatief ontstond, als de regering bijkomende wettelijke instrumenten wil scheppen om de corruptie te bestrijden. Aangezien er over het wetsvoorstel een grote consensus is ontstaan, zullen wij het straks goedkeuren.

In de inleiding van het verslag lees ik dat het voorstel twee vormen van corruptie betreft, namelijk de openbare omkoping, gepleegd door en tegenover ambtenaren, en de omkoping van particulieren die het marktmechanisme aantast. Zowel de particuliere als de openbare omkoping zijn een gevaar voor het algemeen belang, dat ondergeschikt wordt gemaakt aan het nastreven van onrechtmatige particuliere belangen.

Wel heb ik vragen bij de zeer brede omschrijving in artikel 5 van het fenomeen van de private omkoping. Ik vrees dat zeer veel macht wordt gelegd in de handen van het incriminatie-apparaat, wat dat ook mag zijn. Het gaat daarbij zowel over klagers, publieke opinie en pers als over de onderzoeks- en vervolgingsdiensten. Ik weet niet goed waar we terecht zullen komen met de huidige brede omschrijving van artikel 5. Aangeklaagd wordt «een handeling verrichten of nalaten». Alles wat verder nog is omschreven, is hieraan ondergeschikt. Om welke handeling het gaat, wordt eigenlijk niet omschreven.

In de commissie werden aan dit punt zeer uitgebreide besprekingen gewijd. Op bladzijde 75 van het rapport staat een voorbeeld dat we bij die gelegenheid hebben besproken. De vraag werd expliciet gesteld wat er gebeurt wanneer een koffiehändler een bepaald merk in de rekken plaatst en daarvoor wordt beloofd met een ticket voor de finale van de wereldbeker voetbal. Ik citeer het antwoord letterlijk uit het verslag: «Wat betreft het aanbod van een ticket voor de finale van het wereldkampioenschap voetbal is de minister geneigd te stellen dat dit binnen de context van een normale handelsrelatie valt en niet als private omkoping kan worden beschouwd.»

Wanneer we echter weten welke onmogelijke prijzen voor dergelijke tickets worden gevraagd en we moeten vaststellen dat in andere gevallen het aanvaarden van een fles whisky al een strafbaar feit is, dan kunnen we niet anders dan concluderen dat ook met deze tekst de vaagheid blijft bestaan. Ik houd dan ook een beetje mijn hart vast en ik vrees dat vooral de Kamer hiermee problemen zal hebben. Maar goed, wij zitten volop in het enthousiasme van het wetgevend werk en ik wil daarin graag meegaan.

Toch heb ik ook een suggestie voor de Kamer die op het ogenblik druk bezig is met het uitwerken van een reglementering voor de dotaties aan politieke partijen. Zoals we weten, wordt een wetgeving ontwikkeld om partijen die fundamentele mensenrechten schenden, deze dotatie af te nemen. Het gaat dan in het bijzonder om veroordelingen wegens racisme. Misschien is het goed in die wetgeving ook corruptie in te schrijven. Ook corruptie kan mijns inziens aanleiding geven tot een bestraffing op het vlak van de publieke financiering. Ook dit laat ik echter aan de Kamer over. Zij zal er ongetwijfeld nog een kluit aan hebben.

De Volksunie zal dit wetsvoorstel aannemen. Wij hopen immers dat er minstens een signaal zal worden gegeven voor het bestrijden van het maatschappijvernietigend fenomeen dat omkoping heet. (*Applaus.*)

De voorzitter. — Het woord is aan minister Van Parys.

De heer Van Parys, minister van Justitie. — Mijnheer de voorzitter, ik verheug mij over het werk dat in de commissie voor de Justitie van de Senaat is gepresteerd.

Je voudrais me rallier aux félicitations qui ont été adressées à M. Foret pour son très bon rapport. Je tiens aussi à souligner le mérite de la commission de la Justice du Sénat et de son président. La commission a fourni un excellent travail et une parfaite collaboration s'est installée entre elle et le pouvoir exécutif. Le document qui est soumis aujourd'hui à cette assemblée en est d'ailleurs le reflet, me semble-t-il.

Ik zal niet dieper ingaan op de talrijke verdiensten van het voorstel en van de amendementen die door de regering zijn ingediend. Dat kwam hier reeds uitvoerig aan bod.

De voornaamste verdienste is dat er nu een duidelijke definitie is van het misdrijf «corruptie». Een aantal vormen van corruptie die in het verleden aan vervolging ontsnapten, kunnen nu strafbaar worden gesteld. Bijzonder belangrijk is dat de private corruptie kan worden aangepakt.

Aan de rapporteur, de heer Foret, kan ik zeggen dat, nadat ook de Kamer dit voorstel heeft aangenomen, de regering alles in het werk zal stellen om de nodige instrumenten ter beschikking te stellen om deze wetgeving concreet te realiseren.

Recentelijk werd bij de gerechtelijke politie een anticorruptiedienst opgericht. Deze dienst zal na de reorganisatie van de politiediensten een plaats vinden bij de federale politie en meer bepaald bij de directie gerechtelijke politie van de federale politie. De anticorruptiedienst zal over de nodige middelen en personeel beschikken om de corruptie aan te pakken. Herhaaldelijk werd gewezen op de noodzaak van de onafhankelijke werking van deze dienst, aangezien een magistraat zal instaan voor het toezicht en de begeleiding ervan, zal de onafhankelijkheid gegarandeerd zijn. We zullen nu niet alleen beschikken over het wettelijke instrument, maar ook op het terrein zullen alle instrumenten bestaan om de corruptie efficiënt te bestrijden. Ik verheug mij in elk geval over dit initiatief en ik hoop dat wij spoedig effectief over dit wetgevend instrument kunnen beschikken. (*Applaus.*)

De voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt, is de algemene bespreking gesloten en vatten we de artikelsgewijze bespreking aan.

Plus personne ne demandant la parole, la discussion générale est close et nous passons à l'examen des articles.

Artikel één luidt:

Artikel 1. Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Article premier. La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 2. Het opschrift van boek II, titel IV, van het Strafwetboek wordt vervangen als volgt:

«Misdaden en wanbedrijven tegen de openbare orde, gepleegd door personen die een openbaar ambt uitoefenen of door bedienaren der erediens ten in de uitoefening van hun bediening.»

Art. 2. L'intitulé du livre II, titre IV, du Code pénal est remplacé par ce qui suit:

«Des crimes et délits contre l'ordre public, commis par des personnes qui exercent une fonction publique ou par des ministres des cultes dans l'exercice de leur ministère.»

— Aangenomen.

Adopté.

De voorzitter. — Artikel 3 luidt:

Art. 3. § 1. Het opschrift van hoofdstuk III van boek II, titel IV, van hetzelfde Wetboek, wordt vervangen als volgt:

«Hoofdstuk III. Verduistering, knevelarij en belangenname gepleegd door personen die een openbaar ambt uitoefenen.»

§ 2. De artikelen 240 tot 243 van hetzelfde Wetboek worden vervangen als volgt:

«Art. 240. Met opsluiting van vijf jaar tot tien jaar en met geldboete van 500 frank tot 100 000 frank wordt gestraft iedere persoon die een openbaar ambt uitoefent, die openbare of private gelden, geldswaardige papieren, stukken, effecten, akten, roerende zaken verduistert, welke hij uit kracht of uit hoofde van zijn ambt onder zich heeft.

Art. 241. Met opsluiting van vijf jaar tot tien jaar en met geldboete van 500 frank tot 100 000 frank wordt gestraft iedere persoon die een openbaar ambt uitoefent, die akten of titels waar-

van hij in die hoedanigheid de bewaarder is, die hem zijn bezorgd of waartoe hij uit hoofde van zijn ambt toegang heeft gehad, kwaadwillig of bedrieglijk vernietigt of wegmaakt.

Art. 242. Wanneer stukken of gerechtelijke procesakten, ofwel andere papieren, registers, geïnformateerde of magnetische dragers, akten of voorwerpen die in archieven, griffies of openbare bewaarplaatsen berusten, of die aan een openbaar bewaarder in die hoedanigheid zijn toevertrouwd, worden ontvreemd of vernietigd, wordt de nalatige bewaarder gestraft met gevangenisstraf van een maand tot zes maanden en met geldboete van 100 frank tot 10 000 frank of met één van die straffen.

Art. 243. Iedere persoon die een openbaar ambt uitoefent, die zich schuldig maakt aan knevelarij, door bevel te geven om rechten, taksen, belastingen, gelden, inkomsten of interesten, lonen of wedden te innen, of door die te vorderen of te ontvangen, wetende dat zij niet verschuldigd zijn of het verschuldigde te boven gaan, wordt gestraft met gevangenisstraf van zes maanden tot vijf jaar en met geldboete van 100 frank tot 50 000 frank of met één van die straffen, en hij kan bovendien, overeenkomstig artikel 33, worden veroordeeld tot ontzetting van het recht om openbare ambten, bedieningen of betrekkingen te vervullen.

De straf is opsluiting van vijf jaar tot tien jaar en een geldboete van 500 frank tot 100 000 frank, indien de knevelarij met behulp van geweld of van bedreiging is gepleegd.»

§ 3. Artikel 244 van hetzelfde Wetboek wordt opgeheven.

§ 4. Het opschrift «Bijzondere bepaling» van artikel 245 van hetzelfde Wetboek wordt geschrapt.

§ 5. Artikel 245 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt:

«Art. 245. Iedere persoon die een openbaar ambt uitoefent, die, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenpersonen of door schijnhandelingen, enig belang, welk het ook zij, neemt of aanvaardt in de verrichtingen, aanbestedingen, aannemingen of werken in regie waarover hij ten tijde van de handeling geheel of ten dele het beheer of het toezicht had, of die, belast met de ordonnanciering van de betaling of de vereffening van een zaak, daarin enig belang neemt, wordt gestraft met gevangenisstraf van een jaar tot vijf jaar, en met geldboete van 100 frank tot 50 000 frank of met één van die straffen en hij kan bovendien, overeenkomstig artikel 33, worden veroordeeld tot ontzetting van het recht om openbare ambten, bedieningen of betrekkingen te vervullen.

De voorafgaande bepaling is niet toepasselijk op hem die in de gegeven omstandigheden zijn private belangen door zijn betrekking niet kon bevorderen en openlijk heeft gehandeld.»

Art. 3. § 1er. L'intitulé du chapitre III du livre II, titre IV, du même Code, est remplacé par ce qui suit:

«Chapitre III. Du détournement, de la concussion et de la prise d'intérêt commis par des personnes qui exercent une fonction publique.»

§ 2. Les articles 240 à 243 du même Code sont remplacés par ce qui suit:

«Art. 240. Sera punie de la réclusion de cinq ans à dix ans et d'une amende de 500 francs à 100 000 francs toute personne exerçant une fonction publique qui aura détourné des deniers publics ou privés, des effets en tenant lieu, des pièces, titres, actes, effets mobiliers qui étaient entre ses mains soit en vertu, soit à raison de sa fonction.

Art. 241. Sera punie de la réclusion de cinq ans à dix ans et d'une amende de 500 francs à 100 000 francs toute personne exerçant une fonction publique, qui aura méchamment ou frauduleusement détruit ou supprimé des actes ou titres, dont elle était dépositaire en cette qualité, qui lui avaient été communiqués ou auxquels elle avait eu accès à raison de sa fonction.

Art. 242. Lorsqu'on aura soustrait ou détruit des pièces ou des actes de la procédure judiciaire, soit d'autres papiers, registres, supports informatiques ou magnétiques, actes ou effets contenus dans les archives, greffes ou dépôts publics, ou remis à un dépositaire public en cette qualité, le dépositaire coupable de négligence sera puni d'un emprisonnement d'un mois à six mois et d'une amende de 100 francs à 10 000 francs ou d'une de ces peines.

Art. 243. Toute personne exerçant une fonction publique, qui se sera rendue coupable de concussion, en ordonnant de percevoir, en exigeant ou recevant ce qu'elle savait n'être pas dû ou excéder ce qui était dû pour droits, taxes, contributions, deniers, revenus ou intérêts, pour salaires ou traitements, sera punie d'un emprisonnement de six mois à cinq ans et d'une amende de 100 francs à 50 000 francs ou d'une de ces peines, et pourra être condamnée, en outre, à l'interdiction du droit de remplir des fonctions, emplois ou offices publics, conformément à l'article 33.

La peine sera la réclusion de cinq ans à dix ans et une amende de 500 francs à 100 000 francs, si la concussion a été commise à l'aide de violences ou de menaces.»

§ 3. L'article 244 du même Code est abrogé.

§ 4. L'intitulé «Disposition particulière» de l'article 245 du même Code est supprimé.

§ 5. L'article 245 du même Code est remplacé par ce qui suit:

«Art. 245. Toute personne exerçant une fonction publique, qui, soit directement, soit par interposition de personnes ou par actes simulés, aura pris ou reçu quelque intérêt que ce soit dans les actes, adjudications, entreprises ou régies dont elle avait, au temps de l'acte, en tout ou en partie, l'administration ou la surveillance, ou qui, ayant mission d'ordonner le paiement ou de faire la liquidation d'une affaire, y aura pris un intérêt quelconque, sera punie d'un emprisonnement d'un an à cinq ans et d'une amende de 100 francs à 50 000 francs ou d'une de ces peines, et pourra, en outre, être condamnée à l'interdiction du droit de remplir des fonctions, emplois ou offices publics, conformément à l'article 33.

La disposition qui précède ne sera pas applicable à celui qui ne pouvait, en raison des circonstances, favoriser par sa position ses intérêts privés, et qui aura agi ouvertement.»

De heer Raes stelt volgende amendementen voor:

«In het eerste lid van het voorgestelde artikel 243, de woorden «en hij kan bovendien» vervangen door de woorden «en hij zal bovendien.»

«À l'alinéa premier de l'article 243 proposé, remplacer les mots «et pourra être condamné» par les mots «et sera condamné.»

«In het eerste lid van het voorgestelde artikel 245, de woorden «en hij kan bovendien» vervangen door de woorden «en hij zal bovendien.»

«À l'alinéa premier de l'article 245 proposé, remplacer les mots «et pourra, en outre, condamnée» par les mots «et sera, en outre, condamnée.»

Het woord is aan de heer Raes.

De heer Raes (Vl. Bl.). — Mijnheer de voorzitter, het Vlaams Blok is vanzelfsprekend sterk begaan met de bestrijding van de corruptie en steunt dan ook elke ernstige maatregel om de corruptie tegen te gaan. Wij steunen daarom ook dit wetsvoorstel.

Dit heeft ons niet belet in de commissie een drietal amendementen in te dienen die ertoe strekken de corruptie gepleegd door ambtenaren strenger aan te pakken. De publieke opinie is de voorbije jaren terecht bijzonder gevoelig geworden voor misdrijven gepleegd door ambtenaren, personen die toch verondersteld worden onkreukbaar te zijn en de bevolking tot voorbeeld moeten dienen, zeker in de uitoefening van hun ambt. Volgens ons kan er geen enkel vertrouwen geschonken worden aan personen die in de uitoefening van hun openbaar ambt schuldig werden bevonden aan corruptie. Zij moeten dan ook verbod krijgen om nog langer openbare ambten, bedieningen of betrekkingen te vervullen. Vrouwen is immers de grondslag voor om het even welk openbaar ambt.

De ontzetting uit het recht om een openbaar ambt, functie of bediening te vervullen moet bij bewezen corruptie steeds worden uitgesproken en mag niet een «eventueel uit te spreken bijkomende straf» zijn. Met de drie door ons ingediende amendementen willen we die bepaling telkens laten opnemen. Bij artikel 3, dat verwijst naar artikel 243 van het Strafwetboek waarin de straffen worden opgesomd, stellen wij voor de woorden «hij kan bovendien» te vervangen door «hij zal bovendien». Het verbod om nog

langer ambten uit te oefenen moet worden uitgesproken, de keuzemogelijkheid moet hier vervallen. Het amendement nummer 20 op artikel 245 heeft hetzelfde doel, evenals ons amendement op artikel 4 van het wetsvoorstel, dat artikel 252 van het Strafwetboek wil wijzigen.

Al deze amendementen beogen de bestraffing van corruptie strenger en geloofwaardiger te maken. Wij komen daarmee tegemoet aan een verzuchting die bij de bevolking zeer ruim is verspreid.

De voorzitter. — De stemming over de amendementen en de stemming over artikel 3 worden aangehouden.

Le vote sur les amendements et le vote sur l'article 3 sont réservés.

Artikel 4 luidt:

Art. 4. § 1. Het opschrift van hoofdstuk IV van boek II, titel IV, van hetzelfde Wetboek, wordt vervangen als volgt:

«Hoofdstuk IV. Omkoping van personen die een openbaar ambt uitoefenen.»

§ 2. De artikelen 246 tot 252 van hetzelfde Wetboek worden vervangen als volgt:

«Art. 246. § 1. Passieve omkoping bestaat in het feit dat een persoon die een openbaar ambt uitoefent, rechtstreeks of door tussenpersonen, voor zichzelf of voor een derde, een aanbod, een belofte of een voordeel van welke aard dan ook vraagt of aanneemt om een van de in artikel 247 bedoelde gedragingen aan te nemen.

§ 2. Actieve omkoping bestaat in het rechtstreeks of door tussenpersonen voorstellen aan een persoon die een openbaar ambt uitoefent, van een aanbod, een belofte of een voordeel van welke aard dan ook voor zichzelf of voor een derde om een van de in artikel 247 bedoelde gedragingen aan te nemen.

§ 3. Met een persoon die een openbaar ambt uitoefent in de zin van dit artikel wordt gelijkgesteld elke persoon die zich kandidaat heeft gesteld voor een dergelijk ambt, die doet geloven een dergelijk ambt te zullen uitoefenen of die, door gebruik te maken van valse hoedanigheden, doet geloven een dergelijk ambt uit te oefenen.

Art. 247. § 1. Indien de omkoping het verrichten door de persoon die een openbaar ambt uitoefent, van een rechtmatige maar niet aan betaling onderworpen handeling van zijn ambt tot doel heeft, is de straf een gevangenisstraf van zes maanden tot een jaar en een geldboete van 100 frank tot 10 000 frank of één van die straffen.

Indien, in het geval bepaald in het vorige lid, de vraag bedoeld in artikel 246, § 1, gevolgd wordt door een voorstel bedoeld in artikel 246, § 2, evenals ingeval het voorstel bedoeld in artikel 246, § 2, aangenomen wordt, is de straf een gevangenisstraf van zes maanden tot twee jaar en een geldboete van 100 frank tot 25 000 frank of één van die straffen.

§ 2. Indien de omkoping het verrichten door de persoon die een openbaar ambt uitoefent, van een onrechtmatige handeling naar aanleiding van de uitoefening van zijn ambt of het nalaten van een handeling die tot zijn ambtsplichten behoort tot doel heeft, is de straf een gevangenisstraf van zes maanden tot twee jaar en een geldboete van 100 frank tot 25 000 frank.

Indien, in het geval bepaald in het vorige lid, de vraag bedoeld in artikel 246, § 1, gevolgd wordt door een voorstel bedoeld in artikel 246, § 2, evenals ingeval dat voorstel bedoeld in artikel 246, § 2, aangenomen wordt, is de straf een gevangenisstraf van zes maanden tot drie jaar en een geldboete van 100 frank tot 50 000 frank.

Ingeval de omgekochte persoon de onrechtmatige handeling heeft verricht of nagelaten heeft een handeling te verrichten die tot zijn ambtsplichten behoort, wordt deze gestraft met gevangenisstraf van zes maanden tot vijf jaar en met geldboete van 100 frank tot 75 000 frank.

§ 3. Indien de omkoping het plegen door de persoon die een openbaar ambt uitoefent, van een misdaad of een wanbedrijf naar aanleiding van de uitoefening van zijn ambt tot doel heeft, is de straf een gevangenisstraf van zes maanden tot drie jaar en een geldboete van 100 frank tot 50 000 frank.

Indien, in het geval bepaald in het vorige lid, de vraag bedoeld in artikel 246, § 1, gevolgd wordt door een voorstel bedoeld in artikel 246, § 2, evenals ingeval het voorstel bedoeld in artikel 246, § 2, aangenomen wordt, is de straf een gevangenisstraf van twee jaar tot vijf jaar en een geldboete van 500 frank tot 100 000 frank.

§ 4. Indien de omkoping het gebruik tot doel heeft door de persoon die een openbaar ambt uitoefent, van de echte of vermeende invloed waarover hij uit hoofde van zijn ambt beschikt om een handeling van een openbare overheid of een openbaar bestuur of het nalaten van die handeling te verkrijgen, is de straf een gevangenisstraf van zes maanden tot een jaar en een geldboete van 100 frank tot 10 000 frank.

Indien, in het geval bepaald in het vorige lid, de vraag bedoeld in artikel 246, § 1, gevolgd wordt door een voorstel bedoeld in artikel 246, § 2, evenals ingeval het voorstel bedoeld in artikel 246, § 2, aangenomen wordt, is de straf een gevangenisstraf van zes maanden tot twee jaar en een geldboete van 100 frank tot 25 000 frank.

Indien de omgekochte persoon de invloed waarover hij uit hoofde van zijn ambt beschikte, effectief heeft aangewend, wordt deze gestraft met gevangenisstraf van zes maanden tot drie jaar en met geldboete van 100 frank tot 50 000 frank.

Art. 248. Wanneer de feiten bedoeld in de artikelen 246 en 247, §§ 1 tot 3, een politieambtenaar, een persoon met de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie of een lid van het openbaar ministerie betreffen, worden de omkoper en de omgekochte gestraft met een straf waarvan het maximum wordt gebracht op het dubbele van de straf die in artikel 247 voor de feiten is bepaald.

Art. 249. § 1. Indien de in artikel 246 bepaalde omkoping een scheidsrechter betreft en betrekking heeft op een handeling die behoort tot zijn rechtsprekend ambt, is de straf een gevangenisstraf van één jaar tot drie jaar en een geldboete van 100 frank tot 50 000 frank.

Indien, in het geval bepaald in het vorige lid, de vraag bedoeld in artikel 246, § 1, gevolgd wordt door een voorstel bedoeld in artikel 246, § 2, evenals ingeval het voorstel bedoeld in artikel 246, § 2, aangenomen wordt, is de straf een gevangenisstraf van twee jaar tot vijf jaar en een geldboete van 500 frank tot 100 000 frank.

§ 2. Indien de in artikel 246 bepaalde omkoping een rechter-assessor of een gezworene betreft en betrekking heeft op een handeling die behoort tot zijn rechtsprekend ambt, is de straf een gevangenisstraf van twee jaar tot vijf jaar en een geldboete van 500 frank tot 100 000 frank.

Indien, in het geval bepaald in het vorige lid, de vraag bedoeld in artikel 246, § 1, gevolgd wordt door een voorstel bedoeld in artikel 246, § 2, evenals ingeval het voorstel bedoeld in artikel 246, § 2, aangenomen wordt, is de straf opsluiting van vijf jaar tot tien jaar en een geldboete van 500 frank tot 100 000 frank.

§ 3. Indien de in artikel 246 bepaalde omkoping een rechter betreft en betrekking heeft op een handeling die behoort tot zijn rechtsprekend ambt, is de straf opsluiting van vijf jaar tot tien jaar en een geldboete van 500 frank tot 100 000 frank.

Indien, in het geval bepaald in het vorige lid, de vraag bedoeld in artikel 246, § 1, gevolgd wordt door een voorstel bedoeld in artikel 246, § 2, evenals ingeval het voorstel bedoeld in artikel 246, § 2, aangenomen wordt, is de straf opsluiting van tien jaar tot vijftien jaar en een geldboete van 500 frank tot 100 000 frank.

Art. 250. § 1. Indien de in de artikelen 246 tot 249 bepaalde omkoping een persoon betreft die in een vreemde Staat een openbaar ambt uitoefent, zijn de straffen die welke in die bepalingen gesteld zijn.

§ 2. De hoedanigheid van persoon die in een andere Staat een openbaar ambt uitoefent, wordt beoordeeld overeenkomstig het recht van de Staat waar die persoon dat ambt uitoefent. Indien het een Staat betreft die geen lid is van de Europese Unie, wordt deze hoedanigheid voor de toepassing van § 1 enkel erkend, als het betreffende ambt ook beschouwd wordt als een openbaar ambt naar Belgisch recht.

Art. 251. § 1. Indien de in de artikelen 246 tot 249 bepaalde omkoping een persoon betreft die een openbaar ambt uitoefent in een internationale publiekrechtelijke organisatie, zijn de straffen die welke in die bepalingen gesteld zijn.

§ 2. De hoedanigheid van deze persoon wordt beoordeeld overeenkomstig de statuten van de internationale publiekrechtelijke organisatie waaronder hij ressorteert.

Art. 252. Zij die op grond van de bepalingen van dit hoofdstuk worden gestraft, kunnen ook worden veroordeeld tot ontzetting van rechten, overeenkomstig artikel 33 en onverminderd de artikelen 31 en 32.»

§ 3. Artikel 253 van hetzelfde Wetboek wordt opgeheven.

Art. 4. § 1er. L'intitulé du chapitre IV du livre II, titre IV, du même Code, est remplacé par ce qui suit :

«Chapitre IV. De la corruption de personnes qui exercent une fonction publique.»

§ 2. Les articles 246 à 252 du même Code sont remplacés par ce qui suit :

«Art. 246. § 1er. Est constitutif de corruption passive le fait pour une personne qui exerce une fonction publique de solliciter ou d'accepter, directement ou par interposition de personnes, une offre, une promesse ou un avantage de toute nature, pour elle-même ou pour un tiers, pour adopter un des comportements visés à l'article 247.

§ 2. Est constitutif de corruption active le fait de proposer, directement ou par interposition de personnes, à une personne exerçant une fonction publique une offre, une promesse ou un avantage de toute nature, pour elle-même ou pour un tiers, afin qu'elle adopte un des comportements visés à l'article 247.

§ 3. Est assimilée à une personne qui exerce une fonction publique au sens du présent article toute personne qui s'est portée candidate à une telle fonction, qui fait croire qu'elle exercera une telle fonction, ou qui, en usant de fausses qualités, fait croire qu'elle exerce une telle fonction.

Art. 247. § 1er. Lorsque la corruption a pour objet l'accomplissement par la personne qui exerce une fonction publique d'un acte de sa fonction, juste mais non sujet à salaire, la peine sera un emprisonnement de six mois à un an et une amende de 100 francs à 10 000 francs ou une de ces peines.

Lorsque, dans le cas prévu à l'alinéa précédent, la sollicitation visée à l'article 246, § 1er, est suivie d'une proposition visée à l'article 246, § 2, de même que dans le cas où la proposition visée à l'article 246, § 2, est acceptée, la peine sera un emprisonnement de six mois à deux ans et une amende de 100 francs à 25 000 francs ou une de ces peines.

§ 2. Lorsque la corruption a pour objet l'accomplissement par la personne qui exerce une fonction publique d'un acte injuste à l'occasion de l'exercice de sa fonction ou l'abstention de faire un acte qui rentrait dans l'ordre de ses devoirs, la peine sera un emprisonnement de six mois à deux ans et une amende de 100 francs à 25 000 francs.

Lorsque, dans le cas prévu à l'alinéa précédent, la sollicitation visée à l'article 246, § 1er, est suivie d'une proposition visée à l'article 246, § 2, de même que dans le cas où la proposition visée à l'article 246, § 2, est acceptée, la peine sera un emprisonnement de six mois à trois ans et une amende de 100 francs à 50 000 francs.

Dans le cas où la personne corrompue a accompli l'acte injuste ou s'est abstenue de faire un acte qui rentrait dans l'ordre de ses devoirs, elle sera punie d'un emprisonnement de six mois à cinq ans et d'une amende de 100 francs à 75 000 francs.

§ 3. Lorsque la corruption a pour objet l'accomplissement par la personne qui exerce une fonction publique d'un crime ou d'un délit à l'occasion de l'exercice de sa fonction, la peine sera un emprisonnement de six mois à trois ans et une amende de 100 francs à 50 000 francs.

Lorsque, dans le cas prévu à l'alinéa précédent, la sollicitation visée à l'article 246, § 1er, est suivie d'une proposition visée à l'article 246, § 2, de même que dans le cas où la proposition visée à l'article 246, § 2, est acceptée, la peine sera un emprisonnement de deux ans à cinq ans et une amende de 500 francs à 100 000 francs.

§ 4. Lorsque la corruption a pour objet l'usage par la personne qui exerce une fonction publique de l'influence réelle ou supposée dont elle dispose du fait de sa fonction, afin d'obtenir un acte

d'une autorité ou d'une administration publiques ou l'abstention d'un tel acte, la peine sera un emprisonnement de six mois à un an et une amende de 100 francs à 10 000 francs.

Lorsque, dans le cas prévu à l'alinéa précédent, la sollicitation visée à l'article 246, § 1er, est suivie d'une proposition visée à l'article 246, § 2, de même que dans le cas où la proposition visée à l'article 246, § 2, est acceptée, la peine sera un emprisonnement de six mois à deux ans et une amende de 100 francs à 25 000 francs.

Si la personne corrompue a effectivement usé de l'influence dont elle disposait du fait de sa fonction, elle sera punie d'un emprisonnement de six mois à trois ans et d'une amende de 100 francs à 50 000 francs.

Art. 248. Lorsque les faits prévus aux articles 246 et 247, §§ 1er à 3, visent un fonctionnaire de police, une personne revêtue de la qualité d'officier de police judiciaire ou un membre du ministère public, le maximum de la peine est porté au double du maximum de la peine prévue par l'article 247 pour les faits.

Art. 249. § 1er. Lorsque la corruption prévue à l'article 246 concerne un arbitre et a pour objet un acte relevant de sa fonction juridictionnelle, la peine sera un emprisonnement d'un an à trois ans et une amende de 100 francs à 50 000 francs.

Lorsque, dans le cas prévu à l'alinéa précédent, la sollicitation visée à l'article 246, § 1er, est suivie d'une proposition visée à l'article 246, § 2, de même que dans le cas où la proposition visée à l'article 246, § 2, est acceptée, la peine sera un emprisonnement de deux ans à cinq ans et une amende de 500 francs à 100 000 francs.

§ 2. Lorsque la corruption prévue à l'article 246 concerne un juge assesseur ou un juré et a pour objet un acte relevant de sa fonction juridictionnelle, la peine sera un emprisonnement de deux ans à cinq ans et une amende de 500 francs à 100 000 francs.

Lorsque, dans le cas prévu à l'alinéa précédent, la sollicitation visée à l'article 246, § 1er, est suivie d'une proposition visée à l'article 246, § 2, de même que dans le cas où la proposition visée à l'article 246, § 2, est acceptée, la peine sera la réclusion de cinq ans à dix ans et une amende de 500 francs à 100 000 francs.

§ 3. Lorsque la corruption prévue à l'article 246 concerne un juge et a pour objet un acte relevant de sa fonction juridictionnelle, la peine sera la réclusion de cinq ans à dix ans et une amende de 500 francs à 100 000 francs.

Lorsque, dans le cas prévu à l'alinéa précédent, la sollicitation visée à l'article 246, § 1er, est suivie d'une proposition visée à l'article 246, § 2, de même que dans le cas où la proposition visée à l'article 246, § 2, est acceptée, la peine sera la réclusion de dix ans à quinze ans et une amende de 500 francs à 100 000 francs.

Art. 250. § 1er. Lorsque la corruption prévue par les articles 246 à 249 concerne une personne qui exerce une fonction publique dans un État étranger, les peines seront celles prévues par ces dispositions.

§ 2. La qualité de personne exerçant une fonction publique dans un autre État est appréciée conformément au droit de l'État dans lequel la personne exerce cette fonction. S'il s'agit d'un État non membre de l'Union européenne, cette qualité est seulement reconnue, aux fins d'application du § 1er, si la fonction concernée est également considérée comme une fonction publique en droit belge.

Art. 251. § 1er. Lorsque la corruption prévue par les articles 246 à 249 concerne une personne qui exerce une fonction publique dans une organisation de droit international public, les peines seront celles prévues par ces dispositions.

§ 2. La qualité de cette personne est appréciée conformément aux statuts de l'organisation internationale publique de laquelle elle relève.

Art. 252. Sans préjudice de l'application des articles 31 et 32, les personnes punies en vertu des dispositions du présent chapitre pourront également être condamnées à l'interdiction, conformément à l'article 33.»

§ 3. L'article 253 du même Code est abrogé.

De heer Raes stelt volgend amendement voor :

«*In het voorgestelde artikel 252, het woord «kunnen» vervangen door het woord «zullen.»*

«À l'article 252 proposé, remplacer les mots «pourront également être» par les mots «seront également.»

De stemming over het amendement en de stemming over artikel 4 worden aangehouden.

Le vote sur l'amendement et le vote sur l'article 4 sont réservés.

Art. 5. In hetzelfde Wetboek wordt in boek II, titel IX, hoofdstuk II, een afdeling *3bis* ingevoegd, houdende de artikelen *504bis* en *504ter*, luidend als volgt:

«Afdeling *3bis*: Private omkoping

Art. *504bis*. § 1. Passieve private omkoping bestaat in het feit dat een persoon die bestuurder of zaakvoerder van een rechtspersoon, lasthebber of aangestelde van een rechtspersoon of van een natuurlijke persoon is, rechtstreeks of door tussenpersonen, voor zichzelf of voor een derde, een aanbod, een belofte of een voordeel van welke aard dan ook vraagt of aanneemt, om zonder medeweten en zonder machtiging van, naar gelang van het geval, de raad van bestuur of de algemene vergadering, de lastgever of de werkgever, een handeling van zijn functie of een door zijn functie vergemakkelijkt handeling te verrichten of na te laten.

§ 2. Actieve private omkoping bestaat in het rechtstreeks of door tussenpersonen voorstellen aan een persoon die bestuurder of zaakvoerder van een rechtspersoon, lasthebber of aangestelde van een rechtspersoon of van een natuurlijke persoon is, van een aanbod, een belofte of een voordeel van welke aard dan ook voor zichzelf of voor een derde om zonder medeweten en zonder machtiging van, naar gelang van het geval, de raad van bestuur of de algemene vergadering, de lastgever of de werkgever, een handeling van zijn functie of een door zijn functie vergemakkelijkt handeling te verrichten of na te laten.

Art. *504ter*. § 1. In geval van private omkoping is de straf een gevangenisstraf van zes maanden tot twee jaar en een geldboete van 100 frank tot 10 000 frank of één van die straffen.

§ 2. Indien de vraag bedoeld in artikel *504bis*, § 1, gevolgd wordt door een voorstel bedoeld in artikel *504bis*, § 2, evenals ingeval het voorstel bedoeld in artikel *504bis*, § 2, aangenomen wordt, is de straf een gevangenisstraf van zes maanden tot drie jaar en een geldboete van 100 frank tot 50 000 frank of één van die straffen.»

Art. 5. Dans le même Code, il est inséré au livre II, titre IX, chapitre II, une section *3bis*, comprenant les articles *504bis* et *504ter*, libellés comme suit:

«Section *3bis*: De la corruption privée

Art. *504bis*. § 1er. Est constitutif de corruption privée passive le fait pour une personne qui a la qualité d'administrateur ou de gérant d'une personne morale, de mandataire ou de préposé d'une personne morale ou physique, de solliciter ou d'accepter, directement ou par interposition de personnes, une offre, une promesse ou un avantage de toute nature, pour elle-même ou pour un tiers, pour faire ou s'abstenir de faire un acte de sa fonction ou facilité par sa fonction, à l'insu et sans l'autorisation, selon le cas, du conseil d'administration ou de l'assemblée générale, du mandant ou de l'employeur.

§ 2. Est constitutif de corruption privée active le fait de proposer, directement ou par interposition de personnes, à une personne qui a la qualité d'administrateur ou de gérant d'une personne morale, de mandataire ou de préposé d'une personne morale ou physique, une offre, une promesse ou un avantage de toute nature, pour elle-même ou pour un tiers, pour faire ou s'abstenir de faire un acte de sa fonction ou facilité par sa fonction, à l'insu et sans l'autorisation, selon le cas, du conseil d'administration ou de l'assemblée générale, du mandant ou de l'employeur.

Art. *504ter*. § 1er. En cas de corruption privée, la peine sera un emprisonnement de six mois à deux ans et une amende de 100 francs à 10 000 francs ou une de ces peines.

§ 2. Dans le cas où la sollicitation visée à l'article *504bis*, § 1er, est suivie d'une proposition visée à l'article *504bis*, § 2, de même que dans le cas où la proposition visée à l'article *504bis*, § 2, est acceptée, la peine sera un emprisonnement de six mois à trois ans et une amende de 100 francs à 50 000 francs ou une de ces peines.»

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 6. In de voorafgaande titel van het Wetboek van strafverordening wordt een artikel *10quater* ingevoegd, luidende:

«Art. *10quater*. Een persoon kan in België vervolgd worden wanneer hij zich buiten het grondgebied van het Rijk schuldig maakt:

1° aan een misdrijf bepaald in de artikelen 246 tot 249 van het Strafwetboek;

2° aan een misdrijf bepaald in artikel 250 van het Strafwetboek, als het misdrijf een persoon betreft die een openbaar ambt uitoefent in een Lid-Staat van de Europese Unie.

In dit laatste geval kan de vervolging niet plaatshebben dan op een officieel bericht, door de overheid van deze Staat aan de Belgische overheid gegeven;

3° aan een misdrijf bepaald in artikel 250 van het Strafwetboek, als het misdrijf een persoon betreft die een openbaar ambt uitoefent in een andere Staat dan die bedoeld in het 2°.

In dit laatste geval is de vervolging onderworpen aan de voorwaarde dat het feit bestraft wordt door de wetgeving van het land waar het is gepleegd, en voor zover de wetgeving van deze Staat de omkoping die een persoon betreft die een openbaar ambt in België uitoefent, eveneens strafbaar stelt. Ze kan bovendien niet plaatshebben dan op een officieel bericht, door de overheid van deze Staat aan de Belgische overheid gegeven;

4° aan een misdrijf bepaald in artikel 251 van het Strafwetboek, als het misdrijf een persoon betreft die een openbaar ambt uitoefent bij een van de instellingen van de Europese Unie;

5° aan een misdrijf bepaald in artikel 251 van het Strafwetboek, als het misdrijf een persoon betreft die een openbaar ambt uitoefent in een internationale publiekrechtelijke organisatie.

In dit laatste geval kan de vervolging niet plaatshebben dan op een officieel bericht, door de bevoegde overheid van deze organisatie aan de Belgische overheid gegeven.»

Art. 6. Dans le titre préliminaire du Code de procédure pénale, il est inséré un article *10quater*, libellé comme suit:

«Art. *10quater*. Pourra être poursuivie en Belgique toute personne qui aura commis hors du territoire:

1° une infraction prévue aux articles 246 à 249 du Code pénal;

2° une infraction prévue à l'article 250 du Code pénal, lorsqu'elle concerne une personne qui exerce une fonction publique dans un État membre de l'Union européenne.

La poursuite ne pourra avoir lieu dans ce dernier cas que sur l'avis officiel donné à l'autorité belge par l'autorité de cet État;

3° une infraction prévue à l'article 250 du Code pénal, lorsqu'elle concerne une personne qui exerce une fonction publique dans un État étranger autre que ceux visés au 2°.

La poursuite est subordonnée dans ce dernier cas à la condition que le fait soit puni par la législation du pays où il a été commis, et pour autant que la législation de cet État punisse également la corruption qui concerne une personne qui exerce une fonction publique en Belgique. Elle ne pourra en outre avoir lieu que sur l'avis officiel donné à l'autorité belge par l'autorité de cet État;

4° une infraction prévue à l'article 251 du Code pénal, lorsqu'elle concerne une personne qui exerce une fonction publique au sein d'une des institutions de l'Union européenne;

5° une infraction prévue à l'article 251 du Code pénal, lorsqu'elle concerne une personne qui exerce une fonction publique au sein d'une organisation de droit international public.

La poursuite ne pourra avoir lieu dans ce dernier cas que sur l'avis officiel donné à l'autorité belge par l'autorité compétente de cette organisation.»

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 7. Artikel 58 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 wordt aangevuld met een tweede lid, luidende:

«Deze toestemming mag niet worden verleend voor het verwerven of behouden van overheidsopdrachten of van administratieve vergunningen.»

Art. 7. L'article 58 du Code des impôts sur les revenus 1992 est complété par un second alinéa, libellé comme suit :

« Cette autorisation ne peut être accordée en ce qui concerne l'obtention ou le maintien de marchés publics ou d'autorisations administratives. »

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 8. Artikel 19, § 1, 1°, *d*), van de wet van 20 maart 1991 houdende regeling van de erkenning van aannemers van werken wordt vervangen als volgt :

« *d*) Niet-naleving van het verbod op handelingen, overeenkomsten of afspraken die de normale mededingingsvoorwaarden kunnen vertekenen, zoals bepaald in artikel 11 van de wet van 24 december 1993 betreffende de overheidsopdrachten en sommige opdrachten voor aanneming van werken, leveringen en diensten, met inbegrip van de daden van omkoping die strafbaar worden gesteld door de artikelen 246, 247, 250 en 251 van het Strafwetboek. »

Art. 8. L'article 19, § 1er, 1°, *d*), de la loi du 20 mars 1991 organisant l'agrégation d'entrepreneurs de travaux est remplacé par ce qui suit :

« *d*) Non-respect de l'interdiction de tout acte, convention ou entente de nature à fausser les conditions normales de la concurrence, prévues à l'article 11 de la loi du 24 décembre 1993, relative aux marchés publics et à certains marchés de travaux, de fournitures et de services, y compris les actes de corruption incriminés par les articles 246, 247, 250 et 251 du Code pénal. »

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 9. Artikel 1, *f*), van het koninklijk besluit nr. 22 van 24 oktober 1934 betreffende het rechterlijk verbod aan bepaalde veroordeelden en gefailleerden om bepaalde ambten, beroepen of werkzaamheden uit te oefenen, vervangen door de wet van 4 augustus 1978 en gewijzigd door de wet van 6 april 1995, wordt aangevuld met de woorden « private omkoping ».

Art. 9. L'article 1er, *f*), de l'arrêté royal n° 22 du 24 octobre 1934, relatif à l'interdiction judiciaire faite à certains condamnés et faillis d'exercer certaines fonctions, professions ou activités, remplacé par la loi du 4 août 1978 et modifié par la loi du 6 avril 1995, est complété par les mots « corruption privée ».

— Aangenomen.

Adopté.

De voorzitter. — De aangehouden stemmingen en de stemming over het geheel van het wetsvoorstel hebben later plaats.

Il sera procédé ultérieurement aux votes réservés ainsi qu'au vote sur l'ensemble de la proposition de loi.

WETSONTWERP TOT WIJZIGING VAN DE WET VAN 4 JULI 1989 BETREFFENDE DE BEPERKING EN DE CONTROLE VAN DE VERKIEZINGSUITGAVEN VOOR DE VERKIEZINGEN VAN DE FEDERALE KAMERS, DE FINANCIERING EN DE OPEN BOEKHOUDING VAN DE POLITIEKE PARTIJEN

Algemene bespreking

Artikelsgewijze bespreking

Teruzgending naar de commissie

PROJET DE LOI MODIFIANT ET COMPLÉTANT LA LOI DU 4 JUILLET 1989 RELATIVE À LA LIMITATION ET AU CONTRÔLE DES DÉPENSES ÉLECTORALES ENGAGÉES

POUR LES ÉLECTIONS DES CHAMBRES FÉDÉRALES AINSI QU'AU FINANCEMENT ET À LA COMPTABILITÉ OUVERTE DES PARTIS POLITIQUES

Discussion générale

Discussion des articles

Renvoi en commission

De voorzitter. — We vatten de bespreking aan van het wetsontwerp.

Nous abordons l'examen du projet de loi.

Volgens het Reglement geldt de door de commissie aangenomen tekst als basis voor de bespreking. (*Zie document nr. 1-944/7 van de commissie voor de Binnenlandse en Administratieve Aangelegenheden van de Senaat. Zitting 1997-1998.*)

Conformément à notre Règlement, le texte adopté par la commission servira de base à notre discussion. (*Voir document n° 1-944/7 de la commission de l'Intérieur et des Affaires administratives du Sénat. Session 1997-1998.*)

De algemene bespreking is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur.

Mevrouw Van der Wildt (SP), rapporteur. — Mijnheer de voorzitter, de basiswetgeving en de regeling inzake de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de federale Kamers is vastgelegd in de wet van 4 juli 1989. Voorliggend ontwerp is één van de drie voorstellen die resulteerden uit de besprekingen van de werkgroep-Langendries in dit verband. Twee voorstellen waren optioneel bicameraal en werden door de Senaat niet geëvoceerd. De Parlementaire Overlegcommissie oordeelde dat dit ontwerp verplicht bicameraal was en legde het voor aan de Senaat.

Men spreekt van een coherente verfijning en voltooiing van de oorspronkelijke wet inzake de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de federale Kamers en inzake de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen.

Concreet gaat het om een aanvulling van de omschrijving « politieke partij » door uitbreiding en omschrijving van de componenten van een politieke partij en door uitbreiding van de betrokken componenten tot het niveau van de fracties, de arrondissementele geledingen en/of de kieskringen.

De verkiezingsuitgaven worden voor de politieke partijen en de eerst geplaatste kandidaten beperkt en er komt een verbod op het gebruik van commerciële reclameborden of affiches en op niet-commerciële reclameborden of affiches die groter zijn dan vier vierkante meter.

Bovendien wordt de giftenregeling van natuurlijke personen beperkt tot 20 000 frank per gift en een totaal van 80 000 frank indien er verschillende genietters zijn. Ook moeten giften van meer dan 5 000 frank worden geregistreerd. Technische wijzigingen in het verplicht boekhoudingsstelsel moeten de transparantie, de uniformiteit en de onderlinge vergelijkbaarheid in de financiële rapportering mogelijk maken.

Bij de bespreking in de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden kwamen de volgende thema's naar voren: de reclameborden en de ingestelde verbodsbepaling, de giften en vooral de registratie ervan en de opdracht van de controlecommissie terzake.

Wat de reclameborden en de ingestelde verbodsbepaling betreft, gaan de meeste leden akkoord met een versterking van de regels voor het gebruik van grote reclamepanelen. In de huidige regeling zijn 600 panelen van twintig vierkante meter toegelaten. Voortaan zal een totaal verbod gelden voor het commerciële circuit en een beperking van de afmeting van de panelen tot vier vierkante meter in het niet-commerciële circuit.

Sommige commissieleden aanvaardden wel een vorm van uitgabenbeperking, maar bepleiten de vrijheid van de kandidaten in de wijze van besteding en propagandavoering. Ook brochures en publicaties zouden op deze basis kritisch worden bekeken. Het

amendement tot schrapping van deze bepaling werd niet aanvaard. Ook het amendement om zelfs het plaatsen van niet-commerciële borden te beperken tot de bebouwde percelen, vond evenmin genade. Het werd ingetrokken.

Tijdens de bespreking werd de aandacht gevestigd op de lopende reclamecampagnes op grote borden in alle steden van het land van een vereniging die beweert op te komen bij de volgende verkiezingen. Voor deze vereniging, die als dusdanig niet als politieke partij is erkend, gelden de bepalingen van deze wet niet. Zij kan momenteel onbeperkt afficheren voor de verkiezingen.

Een amendement dat ertoe strekt nu reeds verenigingen die een politiek programma promoten, te laten ressorteren onder de beperkingen van deze wet, werd uiteindelijk niet goedgekeurd. Hoewel de commissie de achterliggende bezorgdheid deelt en het inhoudelijk eens is met deze opvatting, beschikt zij over geen enkele wettelijke grond om aan deze verenigingen beperkingen op te leggen. Bovendien bestaat de mogelijkheid dat ook vakbonden, mutualiteiten, sociaal-culturele verenigingen, drukingsgroepen en verenigingen met enig maatschappelijk engagement onder dezelfde beperking vallen, waardoor hen sommige vormen van propaganda en actievoering wordt ontnomen.

De commissie heeft een lange bespreking gevoerd over de aard van de giften van natuurlijke personen. Het gaat hierbij om erfennissen, giften tussen familieleden die van persoonlijke aard zijn en niets te maken hebben met de ondersteuning van politieke propaganda, het leveren van diensten door vrijwilligers, afdrachten van mandatarissen en legaten. De meeste commissieleden konden een voorbeeld aanhalen waarbij de toepassing van deze wet interpretatiemoeilijkheden of twijfels zou opleveren. Zo laten handgiften geen sporen na. De commissie was evenwel van oordeel dat de wet op de vermogensaangifte, waarover thans wordt gedebatteerd in de commissie voor de Institutionele Aangelegenheden, duidelijkheid moet brengen. Voor de kandidaat is het in elk geval belangrijk de herkomst van het voor zijn campagne gebruikte geld te bewijzen. Daarna moet worden nagegaan of deze geldstromen in overeenstemming zijn met de wet op de verkiezingsuitgaven.

Er werd eveneens onderstreept dat de meeste politici te goeder trouw zijn in deze materie en dat het bedrag van de toegekende budgetten voor de meesten vrij klein is.

Sommige leden formuleren bezwaren tegen de registratie en de identificatie van de schenker omdat dit een schending van de privacy zou betekenen. Een koninklijk besluit moet voorzien in de reglementering terzake, maar sommigen achten het raadzaam ook in de wet de nodige toepassingsregels in te schrijven. Er wordt onder meer gedacht aan een registratie met depot onder gesloten omslag bij een onpartijdige instantie. Er werd een amendement ingediend dat tegengesteld is aan deze zienswijze en dat de totale openheid en publicatie van de lijsten met schenkers voorschrijft. Deze regel kadert volgens de indiener in de geest van transparantie en openbaarheid waarop het ontwerp en de basiswetgeving aansturen. Dit amendement werd niet aanvaard.

In het kader van de bescherming van de privacy en de garantie voor objectiviteit, wordt de rol van de controlecommissie besproken. Naar aanleiding van een amendement wordt de mogelijkheid tot inschakelen van het Rekenhof voor de controle van deze registers aangereikt. Dit amendement is gebaseerd op een bepaling van het ontwerp, luidens welke de controlecommissie zich kan laten adviseren door het Rekenhof. Volgens de auteur van het amendement kan deze instelling de vertrouwelijkheid waarborgen. De commissie merkt op dat in dit verband de vertrouwelijkheid als principe uit de wet is weggefallen en dat de organisatie van de openheid en controle wordt overgelaten aan de Koning. De amendementen met betrekking tot dit artikel evenals een amendement met betrekking tot de verlenging van de indieningstermijn voor de financiële verslagen werden verworpen.

De tekst aangenomen door de commissie voor de Binnenlandse en de Administratieve Aangelegenheden die ter stemming wordt voorgelegd aan de Senaat, werd enigszins gewijzigd ingevolge de goedkeuring van amendementen. De terminologie in artikel 9 van dit ontwerp moet worden aangepast aan die van artikel 2. De

formulering «met de partij verbonden verenigingen» moet aldus waar nodig, worden vervangen door «componenten van de partij». De commissie wijst er evenwel op dat buiten de artikelen van dit ontwerp in artikel 1, 2°, van de basiswet van 4 juli 1989 nog melding wordt gemaakt van «partijgedingen». Het zou wenselijk zijn indien de Kamer in haar finale behandeling ook deze term zou vervangen door «componenten van de partij».

Het geamendeerde ontwerp werd in zijn geheel aangenomen met 6 stemmen tegen 1, bij 1 onthouding. (*Applaus.*)

De voorzitter. — Het woord is aan de heer Coene.

De heer Coene (VLD). — Mijnheer de voorzitter, de VLD zal het voorliggende wetsontwerp niet goedkeuren. Het ontwerp houdt natuurlijk enkele verbeteringen in tegenover de wet van 4 juli 1989. De aard van die verbeteringen toont wel aan in welke richting men gaat.

Een van de verbeteringen is de beperking van de verkiezingsuitgaven. Hier schuilt al de eerste hypocrisie. Het betekent niet dat de financiering van de partijen zal worden verminderd.

Er zijn diverse redenen waarom we niet akkoord gaan met dit wetsontwerp. Een van de belangrijkste is dat het niet verder gaat dan symboliek en hypocrisie. Er verandert fundamenteel weinig aan de huidige situatie. We zullen een hele reeks amendementen indienen in de hoop zo veel mogelijk elementen van hypocrisie uit het ontwerp te halen.

De eerste reden voor onze neen-stem is de zware bijkomende administratieve rompslomp die dit ontwerp oplegt aan degenen die op actieve wijze aan politiek willen doen. Wij zien voor deze maatregel geen afdoende objectieve reden. Bovendien gaan de indieners volgens ons te veel uit van het principe dat politieke partijen, hun leden, mandatarissen en kandidaten behoren tot de groep van de meest onbetrouwbare en oneerlijke subjecten in onze maatschappij. Andere verenigingen worden blijkbaar niet zo'n regels, voorwaarden en beperkingen opgelegd, zelfs niet die verenigingen die nog guller vanuit de staatskas worden gesubsidieerd dan de politieke partijen zelf.

De politieke partijen moeten wat betreft open boekhouding, beperkingen van uitgaven en herkomst van financiële middelen ongetwijfeld een voorbeeldfunctie vervullen. Toch moet men niet zo ver gaan de politieke partijen te stigmatiseren. Daar heeft de politiek, zeker in het huidige maatschappelijk debat, net zo min als de burgers, allesbehalve een boodschap aan.

Een aantal noodzakelijke wijzigingen aan de huidige wetgeving ontbreken manifest in dit ontwerp. Dat is de tweede reden waarom we neen zullen stemmen. Zonder die wijzigingen bewijst men slechts lippen dienst aan de nieuwe politieke cultuur, zonder dat er fundamenteel wat verandert.

De politici blijven nog steeds rechter en partij, want de controlecommissie blijft verder samengesteld uit kamerleden en senatoren. Er werden door diverse fracties amendementen ingediend en verdedigd om deze bevoegdheid aan het Rekenhof toe te kennen. De argumenten om dit niet te doen, aangehaald door de zogenaamde vernieuwingsbeweging, de auteurs van deze tekst, zijn op zijn zachtst uitgedrukt weinig overtuigend. Op een onafhankelijk controleorgaan zitten sommige politieke partijen duidelijk niet te wachten. In geval van wets- of statutenovertreding komen ze er met de huidige regeling immers met een minimumstraf vanaf. Deze regeling maakt het de politieke partijen ook mogelijk om partijen waarvoor ze weinig sympathie hebben, het leven moeilijk te maken. Hiermee wordt aangetoond dat dit ontwerp opnieuw het niveau van een democratische make-up niet overstijgt. In de praktijk verandert weinig of niets aan de huidige situatie.

Het toekennen van de controlebevoegdheid aan het Rekenhof had de geloofwaardigheid van de politieke klasse kunnen opkrikken. Ook hier heeft de tijdelijke vereniging voor een nieuwe politieke cultuur voor welgelovenden wel degelijk gefaald.

Het uitbreiden van de open boekhouding tot een beperkt aantal componenten is ook een schoolvoorbeeld van schijnheiligheid en dubbelzinnigheid. Abstractie makend van het feit dat lokale

partij-afdelingen, de fracties binnen de provincieraden en het Europees parlement buiten de consolidatiekring worden gehouden, worden bepaalde verenigingen, die binnen de werkingssfeer van bepaalde partijen soms zeer nauw aanleunen bij de politieke werking van de partij, niet als component erkent.

Nochtans kan onweerlegbaar worden aangetoond dat zij meermaals optreden als spreekbuis of als logistieke ondersteuning voor politieke partijen of mandatarissen. Zo worden onder meer de sociaal-culturele verenigingen, de mutualiteiten en de vakbonden niet als component erkent, hoewel vele afdelingen ervan in de pre-electorale en in de electorale campagnes van politieke partijen een belangrijke rol spelen, zowel inzake het promoten van de eigen zuilpartij als in het afbreken van het programma van de politieke tegenstanders. Ook hier wordt met twee maten en gewichten gewogen.

Een volgend punt dat de VLD-fractie sterk wenst te benadrukken betreft het impliciet aanvaarden door de Vlaamse meerderheidspartijen van de publieke financiering van de Waalse partijen door de Waalse Gewestraad, onder het mom van een open boekhouding van de politieke partijen. De Vlaamse meerderheidspartijen gaan daar blijkbaar zo ver in dat zij stellen dat het Waalse Parlement absoluut het recht heeft dit te doen en dat het Vlaamse Parlement dit ook zou kunnen doen, maar dit momenteel niet opfortuun acht.

Ik benadruk dat het buiten kijf staat dat de publieke partijfinanciering een exclusieve bevoegdheid van de federale overheid is. Alleen een bijzondere wet zou die bevoegdheid aan de gewesten kunnen toekennen. Zolang dit niet gebeurt, blijft de partijfinanciering door het Waalse Gewest een manifeste bevoegdheidsverschrijding, zij het dat de gehanteerde techniek, namelijk het inschrijven in het huishoudelijke reglement van de Waalse Gewestraad, gerechtelijke stappen hiertegen praktisch onmogelijk maakt. Door dergelijke bijkomende financiering en door het feit dat politieke partijen voor meer dan 80% worden gefinancierd door publieke middelen, worden de Vlaamse partijen in het arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde duidelijk gediscrimineerd.

Het tweede argument dat de Vlaamse meerderheidspartijen aanhalen is het bestaan van verkiezingsplafonds. Dat is inderdaad juist, maar die plafonds gelden enkel gedurende de sperperiode, dat wil zeggen zes maanden voor de verkiezingen. Buiten deze sperperiode hebben de Franstalige partijen een onweerlegbaar financieel voordeel ten opzichte van de Vlaamse partijen. Als de Vlaamse meerderheidspartijen dit principe aanvaarden, zal het niet lang duren voor de Franse Gemeenschapsraad de financiering van *Carrefour* zal laten geschieden op basis van het huishoudelijk reglement, zodat ook hiertegen geen beroep bij het Arbitragehof of de Raad van State meer mogelijk zal zijn.

Een andere belangrijke wijziging betreft de reglementering van giften van natuurlijke personen. Een afzonderlijke gift wordt beperkt tot een maximum van 20 000 frank, terwijl het maximumbedrag per giftverlener per jaar 80 000 frank bedraagt. Daarnaast wordt elke giftverlener geregistreerd als zijn gift 5 000 frank overschrijdt. Hoewel er duidelijke argumenten kunnen worden aangehaald, zowel voor de plafonds als voor de registratie van giften vanaf 5 000 frank, verbaast het ons dat deze beperking opnieuw enkel wordt opgelegd aan de politieke partijen en niet aan de andere verenigingen die ook voor hun financiering aan de staatskassen passeren en die eveneens diensten verlenen aan individuen.

De VLD zou zich wel degelijk achter een dergelijke wetsbepaling kunnen scharen, indien ze zou gelden voor alle verenigingen die op de een of de andere manier door de overheid worden gesubsidieerd.

Ook hier wordt het gelijkheidsbeginsel opnieuw zonder enige duidelijk aangegeven reden geschonden. Er wordt geen enkel objectief criterium ingeroepen om deze ongelijke behandeling te rechtvaardigen. Op die manier bezondigt de politiek zich opnieuw aan sadomasochisme door zichzelf op de pijnbank te leggen, terwijl andere instellingen een soortgelijke dienstverlening kunnen blijven organiseren.

De voorgestelde vermindering van de maximumbedragen lijkt ons een goede, maar onvoldoende ingreep. Deze maatregel blijft de partijen met uittrekkende mandatarissen sterk bevoordelen ten

opzichte van nieuwe partijen. Sommige kandidaten op een lijst worden nu niet alleen door de lijststem, maar ook nog eens door het lagere individuele uitgavenplafond gediscrimineerd. We vinden dit onaanvaardbaar.

We hebben ook een probleem met het verbod op de commerciële borden. Deze maatregel heeft veeleer een symbolische waarde dan wel een effect op de verkiezingsuitgaven. Een borden-campagne is in grote steden immers stukken goedkoper dan het verspreiden van folders en pamfletten.

Brieven verzonden onder het gewone posttarief, door vakbonden, mutualiteiten of sociaal-culturele verenigingen worden evenmin als redactionele artikels in tijdschriften of magazines van deze organisaties in rekening gebracht van de individuele kandidaat of zijn partij. Nochtans vertegenwoordigen deze artikels die vaak bol staan van propaganda voor of tegen een bepaalde politieke partij, vele miljoenen. De door ons gewraakte praktijken zouden volgens de meerderheid niet met de werkelijkheid stroken en zodoende werden onze amendementen die aan deze praktijken een einde willen maken, koudweg van tafel geveegd. Toch wensen wij ze in de Senaat opnieuw in te dienen. Indien deze amendementen slechts betrekking hebben op praktijken die zich in de realiteit nooit voordoen, kunnen ze immers zonder probleem worden aanvaard.

De VLD heeft ook een amendement ingediend dat ertoe strekt de kosten van een voor het publiek bestemde mededeling door een staatssecretaris of een minister niet alleen in mindering te brengen op de verkiezingsuitgaven als de controlecommissie vaststelt dat het om een verkapte propaganda gaat, maar de betrokken minister of staatssecretaris ook te veroordelen tot het terugbetalen met eigen middelen aan de Schatkist van het voor persoonlijk profijt afgewende overheidsgeld. Een democratie die zichzelf respecteert, zou deze maatregel alleen maar logisch kunnen vinden. De meerderheid heeft dit amendement echter verworpen als onredelijk.

Op de keper beschouwd zijn de voorgestelde maatregelen veeleer oogverblindend dan de uiting van een echte nieuwe politieke cultuur, met uitzondering misschien van de verruimde open boekhouding van de politieke partijen, ook al kunnen we ons niet van de indruk ontdoen dat van deze laatste maatregel vooral gebruik wordt gemaakt om de greep van de partijen op alle gelegingen te verstevigen.

Alle andere maatregelen zijn symbolisch en vermogen niet het vertrouwen van de burger in de politiek te herstellen.

Vele bepalingen hebben ons inziens uiteindelijk slechts als doel de toegang tot de electorale scène voor nieuwe politieke partijen te bemoeilijken. Nieuwkomers moeten hun verkiezingscampagne immers vooral via private financiering bekostigen.

De VLD zal trachten de door de commissie goedgekeurde tekst met een tiental amendementen te verbeteren, zodat de tekst het niveau van de symboliek kan overschrijden en een periode van werkelijk nieuwe politiek kan inluiden. Wij rekenen daarvoor op een zo ruim mogelijke steun van de Senaat. (*Applaus.*)

M. le président. — La parole est à M. Foret.

M. Foret (PRL-FDF). — Monsieur le président, le projet de loi dont nous débattons aujourd'hui s'inscrit dans le cadre de l'aspiration citoyenne pour un vrai changement des mœurs et des pratiques politiques. Elle apporte une réponse partielle mais importante, une réponse parlementaire, à notre volonté commune d'assurer une reconnaissance officielle au rôle moteur que jouent les partis dans le processus démocratique, tout en confirmant sans ambages que ce rôle doit s'exercer dans la pleine clarté et la totale transparence financière.

Je me plais à souligner les principaux acquis de cette modification envisagée aux législations de 1989 et 1994.

En premier lieu, le nouveau texte précise la notion de parti politique, en y incorporant de manière expresse ses composantes les plus caractéristiques. Désormais la comptabilité de ces composantes devra quelle que soit leur forme juridique, être consolidée avec la comptabilité du parti proprement dit.

Je suis conscient, à la suite des discussions qui ont entouré cette nouveauté, du fait que certains auraient souhaité aller plus avant, notamment en intégrant dans le périmètre de consolidation les organisations de jeunesse, de femmes et de pensionnés, que comptent traditionnellement en leurs rangs les formations politiques.

Personnellement, je pense que notre réflexion en la matière pourrait effectivement se poursuivre. Encore faut-il le faire avec prudence et sans précipitation. Le fait, par exemple, que se soit posée en commission la question de savoir si la fanfare d'un parti politique doit ou peut être considérée comme une composante de celui-ci est plus qu'anecdotique. Elle est caractéristique surtout de la difficulté et du danger de vouloir cerner, jusqu'aux organisations satellites les plus lointaines, la notion légale de parti politique.

Je considère donc que l'avancée de ce jour est, à ce stade de nos réflexions, suffisante et satisfaisante. Il nous appartiendra, dans les prochains mois et les prochaines années, d'effectuer l'analyse de l'évolution législative et éventuellement d'adapter la loi.

Une seconde avancée significative dans la voie de la transparence me paraît être la nouvelle réglementation en matière de donations aux partis politiques. Après avoir antérieurement interdit toute donation en provenance des entreprises et du milieu des affaires, la législation limite désormais drastiquement les possibilités de donation dans le chef des particuliers.

En fixant un plafond maximum de 80 000 francs par donateur, avec une limite de 20 000 francs par donataire, en exigeant que l'identité des donataires soit expressément mentionnée, la réforme de ce jour lève désormais toute ambiguïté en la matière.

La suspicion inévitablement attachée à certaines générosités douteuses devrait disparaître en raison de la modicité même des sommes encore admises au titre de donation.

Une autre disposition du texte en projet interdira dorénavant pendant la durée de la campagne électorale le recours à toute publicité de type commercial. Je pense que cette disposition est l'aboutissement de la logique recherchée par les auteurs du texte initial de 1989. La contrepartie du financement public des partis résidait notamment dans la volonté et l'espoir de privilégier le contenu du discours politique sur sa forme.

Si les citoyens de ce pays veulent changer la politique, notre devoir de responsables politiques est de faire en sorte que le débat démocratique se nourrisse d'idées et d'arguments forts. La démocratie suppose un lien direct entre le citoyen et les institutions. La nouvelle loi contraindra les partis et leurs candidats à recréer ou raviver un nouveau tissu de militantisme. À terme, la démocratie ne peut, à mon sens, qu'y gagner.

Mais, au-delà de ces motifs de satisfaction, je dois toutefois émettre le regret de ne pas trouver dans le texte proposé deux éléments dont l'utilité me semble pourtant évidente.

Je voudrais donc attirer votre attention — je m'adresse spécialement à mes collègues présidents de groupe — sur deux modifications que je voudrais suggérer.

Tout d'abord, je regrette que l'extension du champ d'application matériel de la loi, par l'incorporation des résultats comptables des composantes des partis, ne s'accompagne pas parallèlement d'une augmentation du délai pour le dépôt des comptes financiers à la commission de contrôle.

Le nouvel article premier de la loi, qui égrène la liste des composantes, transforme, à mon sens, les trésoriers de nos formations politiques en responsables de plusieurs dizaines d'organismes, d'associations et de groupements dont les comptes doivent désormais, si l'on s'en tient au texte du projet, être consolidés et déposés au Parlement au plus tard pour le 31 mars de chaque année.

Étant un des neuf trésoriers des formations politiques de ce pays, cette disposition ne manque pas de m'inquiéter, non que je nourrisse des angoisses sur la façon dont les comptes du PRL vous sont communiqués, mais parce que le délai me paraît exagérément court.

Nous serions mieux inspirés de reporter la date de ce dépôt de 30 jours pour le fixer à la date du 30 avril, ce qui me semble plus conforme aux pratiques des sociétés commerciales devant procéder à la consolidation de leurs comptes. Les sociétés commercia-

les, placées dans des situations identiques à celles des formations politiques, font généralement leur consolidation vers la fin du mois de mai plutôt que vers la fin du mois de mars.

Pour rester conformes aux obligations nées de notre propre législation sur le contrôle du financement des partis politiques, je vous propose d'adopter la date du 30 avril. Celle-ci permettrait, d'une part, de bien faire des consolidations dans les formations politiques et, d'autre part, de permettre le contrôle de ces comptes par nos commissions parlementaires avant les vacances parlementaires.

Voilà la raison de ce délai qui n'est pas du tout arbitraire et qui me paraît, au contraire, correspondre à une nécessité. Il nous mettra de toute façon en mesure de satisfaire aux obligations d'autres législations que nous avons antérieurement adoptées.

En ma qualité de rapporteur de la commission de contrôle dans sa tâche d'examen de la comptabilité des partis politiques, rôle que vous m'avez récemment confié, mon premier propos a été de me réjouir que l'ensemble des rapports financiers ait été déposé dans les délais légaux. Je crains qu'à l'avenir, à défaut de fixer le délai au 30 avril, ces propos ne soient plus de circonstance, malgré toute la rigueur et la sévérité que les trésoriers de partis manifesteront certainement à l'égard de tous les organismes et associations faisant partie du périmètre de consolidation.

J'ai donc déposé un amendement visant à prolonger d'un mois le délai actuellement fixé par l'article 24 de la loi.

Ma seconde réserve portera sur l'ambiguïté qui subsiste au sujet du rôle exact du réviseur d'entreprises. La législation actuelle, en son article 23, ne détermine pas de manière suffisamment nette la force probante exacte qu'il convient de donner à l'intervention du réviseur. Dans le texte en projet, l'annexe relative au contenu du rapport financier précise que le rapport ne constitue pas une attestation au sens des normes générales de révision.

Je crois qu'en agissant de la sorte, le monde politique épouserait la timidité de certains réviseurs estimant être dans l'impossibilité d'attester les comptes de certains partis politiques et d'assumer la responsabilité générale qui leur incombe normalement quand ils agissent dans le cadre de n'importe quelle entreprise privée. Cette ambiguïté nous a valu maintes discussions devant la commission de contrôle. Nous devrions avoir le courage de la lever en prévoyant expressément que le rapport du réviseur vaut certification de la comptabilité.

Je tiens d'ailleurs à souligner que cette proposition, matérialisée par le dépôt de mon second amendement, a été discutée au sein de l'Institut des réviseurs d'entreprises. Ceux-ci se sont prononcés à une large majorité en faveur de cette disposition. Cet amendement, pas plus que le premier, n'a pour objet de modifier la philosophie générale d'un projet qui emporte mon entière adhésion. En vérité, mes deux amendements se proposent seulement d'apporter des améliorations significatives au texte dont nous débattons.

M. Lallemand (PS). — Monsieur Foret, des affirmations contradictoires circulent cependant quant à l'attitude de l'Institut des réviseurs d'entreprises. Êtes-vous en mesure d'affirmer que cet organisme ne formule aucune objection à l'égard d'un amendement de cet ordre ?

M. Foret (PRL-FDF). — En effet, monsieur Lallemand. Le directeur de l'Institut des réviseurs d'entreprises me l'a personnellement indiqué. Par ailleurs, le réviseur responsable de la certification des comptes du parti dont j'ai l'honneur d'être le trésorier, m'a confirmé que la discussion s'était tout à fait orientée dans ce sens. Certes, un réviseur a exprimé une opinion contraire. Je ne suis pas le porte-parole de cet institut, mais je tenais à vous faire part de cette précision utile qui m'a été apportée.

M. Erdman (SP). — Monsieur le président, le texte parle des normes générales de révision. Il serait préférable, pour éviter toute ambiguïté, de préciser qu'il s'agit des normes générales de révision de l'Institut des réviseurs d'entreprises. En effet, ces derniers possèdent effectivement de telles normes. Nous pourrions donc, pour être tout à fait conformes, nous référer aux normes en vigueur au sein de l'institut, lesquelles s'appliquent d'ailleurs à l'ensemble des réviseurs. Je me permets par conséquent de suggérer à M. Foret de modifier son amendement en ce sens.

M. le président. — La parole est à M. Foret.

M. Foret (PRL-FDF). — Monsieur le président, je me rallie volontiers à cette suggestion car, en réalité, nous n'avons jamais rien demandé d'autre aux réviseurs que le respect des normes qu'ils appliquent à toutes les sociétés. Je crois qu'ils sont un peu frileux par rapport à certaines pratiques qui pourraient exister dans les comptabilités des partis politiques. Nous ne pouvons pas leur demander d'être plus catholiques que le pape. En l'occurrence, nous leur demandons d'être réviseurs et d'aller au bout de leur devoir, pour éviter que les partis politiques restent sans certification, ce qui placerait les gestionnaires de leurs comptes dans des situations insupportables, faute d'éléments faisant foi.

Je suis prêt à revoir mon amendement de façon à répondre à la suggestion émise par M. Erdman.

Cependant, afin de ne pas retarder l'adoption de cette loi essentielle, ce qui serait dommage, je suggère de renvoyer ces amendements en commission, de les y discuter, d'entendre ensuite un rapport oral en séance plénière, ce qui nous permettrait de gagner du temps et d'adapter aujourd'hui encore la loi en fonction de ces deux amendements d'une importance considérable. Je les livre à votre réflexion.

Comme vous l'aurez constaté, ces deux amendements ne changent rien à la philosophie générale du texte. Ils me paraissent indispensables et j'ose espérer qu'au moment du vote, nous pourrions nous rallier à un nouveau texte comprenant ces aménagements, dans l'esprit de consensus qui a prévalu jusqu'ici en la matière.

Monsieur le président, en conclusion, mon groupe adhère pleinement au projet en discussion. Je tiens toutefois à rappeler que pour le PRL-FDF, l'adoption de cette nouvelle législation en matière de dépenses électorales et de comptabilité des partis politiques ne constitue pas un aboutissement. Il s'agit simplement d'une étape supplémentaire sur le long mais indispensable cheminement qui doit rapprocher le citoyen de l'exercice de la chose publique. Les six nouvelles propositions dont nous débattons actuellement en commission de l'Intérieur, et qui sont également issues des Assises de la démocratie, constituent une même étape après les nouveaux textes sur la limitation du cumul des mandats.

Quoi qu'il en soit, les libéraux francophones entendent continuer à promouvoir et à soutenir toutes les initiatives qui s'efforcent de concrétiser un nouvel état d'esprit politique, plus ouvert et plus transparent, tel que l'exige actuellement la population.

Déjà après le vote du présent texte, nos réflexions devront se poursuivre ou s'engager sur la voie de la réflexion concernant le référendum, la suppression de l'effet dévolutif de la case de tête, l'élection directe des bourgmestres ou encore l'ouverture des milieux politiques à la société civile par une extension du système de coopération.

Selon moi, la démocratie, c'est donner aux citoyens le droit de décider. Les réformes à venir, dont je viens de donner un aperçu non exhaustif, le leur permettront, au même titre que le texte actuellement en discussion et qui sera, je l'espère, adopté cet après-midi. Ces réformes amélioreront l'image que peuvent avoir nos concitoyens sur les formations politiques, sur leur rôle essentiel et sur la transparence dans laquelle elles travaillent. (*Applaudissements.*)

De voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Hauthem.

De heer Van Hauthem (Vl. Bl.). — Mijnheer de voorzitter, het opzet van dit wetsontwerp kan in enkele punten worden samengevat. Men wil enerzijds de vigerende wetgeving uitbreiden tot wat men noemt de componenten van de partij. Men wil een aantal campagnetechnieken uitschakelen en men wil het systeem van de giften verder reguleren.

Eerst wil ik een algemene opmerking maken. Mijn vraag is waarom enkel dit ontwerp naar de Senaat is gekomen en niet de ontwerpen die in de Kamer werden goedgekeurd met betrekking tot de verkiezingen van de raden enerzijds en het Europees Parlement anderzijds. In de Kamer werden die ontwerpen tegelijkertijd met dit ontwerp goedgekeurd om een zo groot mogelijk parallel-

lisme te bewerkstelligen tussen de verschillende wetgevingen voor de verkiezingen van federale kamers, raden en Europees Parlement. Indien dit ontwerp fundamenteel wordt gewijzigd dan is dit parallelisme verdwenen. Het zou dus beter geweest zijn ook die twee andere ontwerpen die betrekking hebben op de verkiezingsuitgaven tegelijk met dit ontwerp in de Senaat te behandelen.

Wat nu de uitbreiding betreft van de vigerende wetgeving naar de componenten is dit ontwerp een aanzet. Jaren geleden al heeft het Vlaams Blok deze eis gesteld. In 1993 reeds wilden wij dat «de satellieten» die rond de partij cirkelden ook aan de wetgeving zouden worden onderworpen. Ons voorstel werd toen afgewezen. Nu is er eindelijk een aanzet. De opmerkingen van collega Coene terzake kan ik volledig bijvallen.

Eerst en vooral is de limitatieve lijst van componenten per definitie onvolledig. Bovendien rijst de vraag waarom een aantal organisaties niet als component worden erkend, bijvoorbeeld de jongeren- en de vrouwenorganisaties. De jongerenorganisatie van een politieke partij kan toch zeker als een component aangezien worden. Waarom deze niet in de lijst van de geconsolideerden wordt opgenomen, is mij een raadsel. Onze opmerkingen terzake in de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden werden afgedaan met het zinnetje: «Dit werd zo afgesproken in de werkgroep-Langendries.»

Voorts blijkt dat enkel via de beheersorganen zal kunnen worden nagegaan of er effectief een alliantie is tussen een partij en een of andere component. Het wordt een absurde toestand als men weet dat het de VZW's zelf zijn die de dotaties ontvangen en dat het de VZW's zijn die moeten bepalen wat voor de partij de componenten zijn. Achterpoortjes blijven aldus open. Zoals collega Coene meen ik dat het opzet van de regeling misschien niet slecht is, maar niets zal beletten dat de zuilen, de vakbonden, de mutualiteiten verder hun logistieke steun aan partijen en aan kandidaten blijven geven. Collega Moens zal in het vakbondsblad kunnen blijven schrijven dat hij liever Agusta dan Verhofstadt heeft zonder dat dit een verkiezingsuitgave is.

Wat de giften betreft, onderschrijf ik de bedoeling om de belangenvermenging tegen te gaan, maar de manier waarop die bedoeling in het ontwerp tot uiting komt, gaat aan het doel voorbij. Vrije burgers een maximumbedrag voor giften aan een partij opleggen is een verregaande vorm van regulering. Bovendien moeten de giften vanaf 5 000 frank worden geregistreerd, ik neem aan met bedrag en met naam. Nergens in de wet wordt echter gestipuleerd waar die registratie moet worden gedeponereerd. Er is alleen bepaald dat de controlecommissie de controle zal uitoefenen en verder wordt de concrete uitwerking aan de regering overgelaten. Die controle moet bij koninklijk besluit worden geregeld.

Ik heb niets tegen transparantie, maar wat is er verkeerd aan een burger die een kandidaat bijvoorbeeld 30 000 frank geeft? Volgens het wetsontwerp mag dit niet meer. Bovendien bestaat de kans dat de lijst met giften en namen van schenkers al vlug in de openbaarheid komt, zeker wanneer de controlecommissie de controle uitoefent. Dit lijkt mij een schending van de privacy en zal heel wat mensen afschrikken om nog giften te doen. Ik ben lid van een partij die op het vlak van giften helemaal niet goed bedeed is en als individueel kandidaat ben ik dat evenmin. Ik houd dus geen pleidooi pro domo, integendeel. Ik kan mij alleen niet verzoenen met het feit dat namen van schenkers in de openbaarheid worden gegooid.

De beperking van de giften is bovendien een fictie. We moeten elkaar niet voor de gek houden. Tijdens de bespreking in de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden heeft collega Happort ons bijna een handleiding gegeven om de wet te omzeilen. Wie 30 000 frank wil schenken, zal daarvan 20 000 frank officieel geven en 10 000 frank van hand tot hand. Alleen de 20 000 frank zal worden geregistreerd. We moeten elkaar geen Liesbeth noemen. Eens te meer zijn de achterpoortjes legio.

Hoe moet de registratie trouwens verlopen? In het bewuste artikel 7 lees ik dat de identiteit van de natuurlijke personen die giften doen van 5 000 frank en meer, onder welke vorm ook, aan politieke partijen en hun componenten, lijsten, kandidaten en politieke mandatarissen, door de begunstigden jaarlijks wordt geregistreerd. Deze bepaling wordt van kracht op 1 januari 1999. Kan iemand mij vertellen wat op die datum verstaan moet worden

onder een kandidaat of een lijst? Mandatarissen en politieke partijen zijn identificeerbaar, maar wie is er op 1 januari 1999 kandidaat? Moeten we teruggrijpen naar de lijsten en kandidaten van 1995? Wat gebeurt er wanneer iemand die gewoon in een politieke partij werkt, maar geen kandidaat is, een gift van bijvoorbeeld 6 000 frank krijgt? Nergens in de wetgeving wordt bepaald wat hiermee moet gebeuren. Het ontwerp zal alleen een enorme administratieve rompslomp meebrengen en voor de strijd tegen de belangvermenging niets van grote veranderen.

Dan is er het verbod op commerciële affichage. Hiermee wordt een campagnetechniek uitgeschakeld. Ik heb er het verslag van de kamercommissie op nagelezen en ik heb de commissiewerkzaamheden in de Senaat gevolgd, maar nergens kan ik een reden vinden waarom de commerciële affichage als campagnetechniek moet worden verboden. Hier en daar heb ik wel in de krant gelezen dat het om een soort preutsheid gaat die weer eens voortspruit uit de werkgroep-Langendries. Men zou bang zijn dat de kiezer afhaakt wanneer hij affiches in het straatbeeld ziet. Als dit de reden is, vind ik dat de grootste onzin die ik de jongste jaren heb gehoord. Tijdens de kiescampagne gaat men toch naar de burger met een bepaald programma en probeert men hem te overtuigen. Wij politici zouden ons wel kandidaat mogen stellen, maar zouden niet in het straatbeeld aanwezig mogen zijn. Dat lijkt mij onzinnig. Bovendien is de commerciële affichage een relatief goedkope campagnetechniek. Ook collega Coene heeft er al op gewezen. Een 20 m²-bord kost 30 000 tot 35 000 frank. Indien men alle mensen die deze boodschap lezen, met een persoonlijke folder, ook met foto en slagzin, wil bereiken, dan kost dat het driedubbele.

Ik begrijp dus echt niet waarom deze campagnetechniek wordt verboden, zeker niet als wij weten dat in de weiden en velden en aan de huizen wel affiches mogen hangen. Dat is allemaal niet verboden. Volgens mij moet dat ook niet. Het resultaat zal echter zijn dat de grote traditionele partijen de bewoners van de grote sociale appartementsgebouwen zullen overhalen om een affiche voor het raam te hangen en dat de aardappelvelden wel vol borden met affiches, slogans en gezichten van politici zullen staan.

Dit is een maatregel om het leven moeilijker te maken van de partijen die van die techniek geen gebruik kunnen maken, die geen politiek cliënteel hebben en geen affiches op privé-woningen of privé-gronden kunnen aanbrengen. De hypocrisie steeg ten top toen men in de Kamer deze maatregel bepleitte als een vorm van nieuwe politieke cultuur en de PS onmiddellijk na de stemming uitpakte met een barnumcampagne waarbij heel Wallonië en Brussel werden volgeplakt met 20 m² affiches. Ik voorspel nu al dat voor de sperperiode alle partijen zullen uitpakken met een pre-electorale campagne met affichering. Tijdens het debat hoorde ik immers geen enkel zinnig argument om de commerciële affichering als reclametechniek te verbieden.

Dit ontwerp is er één van de gemiste kans. Men had de taak van de controlecommissie opnieuw kunnen evalueren en eventueel herschrijven. Ik blijf het nog altijd verkeerd vinden dat kamerleden en senatoren over elkaars boekhouding moeten oordelen. Daardoor zijn zij immers rechter en partij.

Waarom laat men deze taak, die toch een louter formele aangelegenheid is, niet over aan het Rekenhof?

Het onderzoek naar de verkiezingsuitgaven zou beter niet door de controlecommissie gebeuren, want de politici beoordelen daar elkaar. Een boekhouding is een objectief gegeven, ze is in orde of ze is niet in orde. Dit jaar en ook vorig jaar stelde het Vlaams Blok vast dat een formele daad, die erin bestaat de financiële verslagen goed te keuren, werd misbruikt om aan politiek te doen. Op de boekhouding van het Vlaams Blok werd geen enkele opmerking geformuleerd, maar toch onthielden alle Franstalige partijen zich bij de stemming hierover. Vorig jaar stemde de PS zelfs tegen het financieel verslag over onze boekhouding.

Samen met de heer Coene vind ik het nogal kras dat het ontwerp de dotatie die de Franstalige partijen zich via het Waalse Gewest toebedelen als het ware dekt. Zij die zeggen dat de wetgeving op de partijfinanciering een federale materie is delen zich immers, door middel van een reglementering van de Waalse Gewestraad dan nog, een extra pot van 80 miljoen frank toe. Dit is onzinnelijk. Die dotatie moet eigenlijk verdwijnen, want ze is aan geen enkele controle onderworpen.

Het is het één of het ander. Vlaams minister president Van den Brande kan enerzijds niet worden verweten dat hij zijn regeringsmededelingen niet eerst heeft voorgelegd aan de controlecommissie, alhoewel de wet dit inderdaad bepaalt, omdat hij vindt dat ze aan het betrokken parlement moet worden voorgelegd, door degenen die anderzijds de wet op de partijfinanciering uithollen en omzeilen door zichzelf door middel van de Waalse Gewestraad nog enkele miljoenen bij te geven.

Wij twifelen geenszins aan de goede bedoelingen van het ontwerp, maar de inhoud ervan is zo vaag dat we meer kans lopen verder weg te geraken van ons doel dan dichterbij. De wijze waarop het ontwerp in mekaar is geflanst zal niets fundamenteels veranderen. Veel meer hangt trouwens af van de mentaliteit en die verandert men nu eenmaal niet met wetten.

De Vlaams Blokfractie aanvaardt alleszins niet dat een dergelijk wetsontwerp wordt gepresenteerd als een staaltje van nieuwe politieke cultuur. Zij is niet gediend met een cosmetica die geen enkele verbetering brengt. Zij zal het ontwerp dan ook niet goedkeuren. (*Applaus.*)

M. le président. — La parole est à Mme Jeanmoye.

Mme Jeanmoye (PSC). — Monsieur le président, nous examinons aujourd'hui le premier texte issu des Assises de la démocratie présidées par M. Langendries.

La semaine prochaine, les propositions de loi relatives au cumul des mandats, au congé politique, au statut financier et social et à la responsabilité civile et pénale des mandataires locaux seront à l'ordre du jour. Mon groupe se réjouit que les Assises, dont l'objectif fut ambitieux et revalorise le Parlement, trouvent ainsi leur concrétisation dans des textes de loi.

Le projet de loi qui nous est soumis modifie la loi du 4 juillet 1989 sur le financement des partis. Cette loi était une législation novatrice. Elle instaurait pour la première fois un financement public des partis politiques, une limitation des dépenses électorales et une réglementation de certains procédés de propagande électorale. Cette législation visait ainsi à instaurer une certaine égalité entre les partis politiques, à garantir le caractère réellement démocratique de notre système électoral et l'indépendance des mandataires politiques.

Le présent projet de loi vise à parachever cette législation, en vue notamment de supprimer les zones d'ombre dans le financement des partis politiques et de réglementer plus strictement les dépenses et propagande électorales. Il est en effet indispensable de définir plus clairement la notion de parti politique en y incluant ses composantes et de préciser les règles relatives à la comptabilité des partis politiques pour accroître la transparence et la comparabilité des rapports financiers de tous les partis. Il est nécessaire de limiter les dons émanant de personnes physiques pour éviter un phénomène de dépendance. Si les dons d'entreprises et de personnes morales étaient déjà interdits, ceux des personnes physiques se voient maintenant limités à 20 000 francs par don. Enfin le projet de loi réduit les dépenses électorales des partis politiques et des candidats et il interdit l'utilisation de panneaux publicitaires commerciaux.

Sans remettre en cause la philosophie du projet, j'ai insisté, lors de la discussion en commission, sur la nécessité de préciser dans le rapport que les dons privés ne relèvent pas des limitations prévues à l'article 7. Cette disposition vise d'ailleurs les dons faits à des partis politiques et à leurs composantes, à des listes, à des candidats et à des mandataires politiques, c'est-à-dire des dons faits à ces personnes en raison de leur qualité de mandataire ou de candidat. Rien n'empêche dès lors un mandataire politique, qui est aussi une personne privée, de recevoir, comme tout un chacun, un don de ses parents, de ses proches ou même d'un ami. S'il l'utilise pour financer sa campagne électorale, il sera soumis aux limitations relatives aux dépenses électorales. En outre, il devra prouver l'origine des fonds en cas de doute sur leur provenance.

En commission Mme Milquet s'est interrogée sur l'application de la loi aux nouveaux mouvements tels que Vivant.

Dès le dépôt des listes, ces nouveaux partis sont soumis aux dispositions relatives aux limitations des dépenses électorales. Mais cette période ne commence à courir que 23 jours avant les

élections alors que la période préélectorale prise en considération pour la limitation des dépenses électorales et la réglementation de la propagande est de trois mois. Si la loi vise expressément les candidats qui se présentent la première fois en ce qui concerne le montant des dépenses électorales qui sont susceptibles d'être contrôlées a posteriori, il est difficile de considérer que ces nouveaux mouvements sont soumis à l'interdiction de panneaux publicitaires dans les trois mois précédant les élections, puisqu'ils ne sont pas encore considérés comme un parti au sens de l'article 1er.

Mme Milquet avait déposé un amendement pour imposer l'interdiction des panneaux publicitaires à ces associations durant la période préélectorale. L'objectif poursuivi par cet amendement était largement partagé. Eu égard à la difficulté de s'accorder rapidement sur une définition de la notion de parti politique sans référence à la participation aux élections, l'amendement a été retiré.

En conclusion, mon groupe votera en faveur de ce projet de loi. Il contribuera, avec d'autres textes tels que le projet relatif à la liste de mandats et à la déclaration de patrimoine, à rétablir la confiance du citoyen dans les partis politiques et leurs mandataires. Si cette réforme est importante, on peut sans doute encore aller plus loin. Ne faut-il pas, par exemple, réfléchir à une extension de la période préélectorale à l'année précédant les élections comme c'est déjà le cas en France ?

Le renforcement de la démocratie doit être une préoccupation constante. La réflexion devra donc se poursuivre après le vote des propositions de loi qui ont été déposées jusqu'à présent.

En ce qui concerne les deux nouveaux amendements proposés, notre groupe marque son accord sur l'allongement du délai sollicité et sur la responsabilité des réviseurs d'entreprises à l'égard de la comptabilité des partis. Cette disposition est déjà d'application dans le secteur privé.

De voorzitter. — Het woord is aan de heer Loones.

De heer Loones (VU). — Mijnheer de voorzitter, de Volksuniefractie is het eens met de verschillende kritische opmerkingen die daarnet naar voren werden gebracht en met de uiteenzetting van de heer Coene. Ik wil ook verwijzen naar onze opmerkingen tijdens de bespreking van de wetswijzigingen in de vorige en huidige legislatuur en naar de uiteenzetting van onze fractieleidster in de Kamer, mevrouw Van de Casteele, op 1 april jongstleden.

De principes van dit wetsontwerp zijn mooi: gelijkheid van alle partijen en vrijheid en onafhankelijkheid van alle kandidaten. De opzet, een samenkomst bij de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers van de tenoren van de partijen was reeds voor kritiek zichtbaar. Het resultaat van dat topperleg is ronduit bedroevend.

Het wetsontwerp is voor ons onaanvaardbaar onder meer om volgende redenen.

Ten eerste, de lijst die in artikel 2 is opgenomen is veel te limitatief. Beter was geweest een algemene formulering te geven voor de term «onderworpen organen».

Ten tweede, wij zijn het eens met een beperking van het budget, maar wij vinden dat iedere partij de mogelijkheid moet hebben om zelf te oordelen op welke manier zij naar de kiezer stapt. Wij veronderstellen dat die kiezer volwassen genoeg is om haar manier van optreden te belonen of te sanctioneren. Bijvoorbeeld, de beperking dat tuinbordjes maximum vier vierkante meter groot mogen zijn is toch al te betuttelend en creëert een afhankelijkheid tegenover de eigenaars van de betrokken tuinen. Ook de beperking van de giften door particulieren gaat voor ons te ver. Waarom zou een particulier geen gift mogen doen als die controleerbaar is? Ook hier blijven de achterpoortjes legio. Er zullen gemakkelijk giften kunnen worden gedaan langs afdelingen of langs de nog altijd niet geregelde publiciteits- en sponsoringspraktijken die in veel gevallen dan nog fiscaal aftrekbaar zijn. Ik denk hier aan giften van allerlei cultureel gebonden verenigingen, sportverenigingen, bals van burgemeesters enzovoort, om het dan nog niet te hebben over de rechtstreeks afhankelijken en over de jongerengroeperingen die in die reglementering niet zijn opgenomen. Dat tart alle verbeelding en de onzekerheid en de onduidelijkheid blijven troef.

Een laatste punt van kritiek heeft betrekking op de legitimatie van de giften aan Waalse partijen. Waalse partijen mogen rijker zijn dan Vlaamse partijen en zolang er kiesarrondissementen zijn waarin Vlaamse en Waalse partijen naast elkaar moeten opkomen, kan dit niet. Dat is concurrentievervalsing. Ook de wijze waarop die maatregel tot stand is gekomen, moeten wij vanuit democratisch oogpunt aanvechten. Het kan niet dat een systeem wordt bedacht, dat bovendien door de Vlaamse partijen wordt gesteund, waarbij zelfs de normale controleorganen en de normale gerechtelijke sancties niet kunnen spelen. De Volksuniefractie zal het ontwerp niet goedkeuren. Te veel punten krijgen immers een onvoldoende. Soms gaan ze te ver en soms weer niet ver genoeg. (*Applaus.*)

De voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt, is de algemene bespreking gesloten en vatten we de artikelsgewijze bespreking aan.

Plus personne ne demandant la parole, la discussion générale est close et nous passons à l'examen des articles.

Artikel één luidt:

Hoofdstuk I. — Algemene bepaling

Artikel 1. Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet.

Chapitre 1er. — Disposition générale

Article 1er. La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution.

— Aangenomen.

Adopté.

De voorzitter. — Artikel 2 luidt:

Hoofdstuk II. — Wijzigingen van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de federale Kamers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen

Art. 2. In artikel 1 van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de federale Kamers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen, gewijzigd bij de wetten van 18 juni 1993, 19 mei 1994 en 10 april 1995, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A) de bepaling onder 1° wordt aangevuld met het volgende lid:

« Worden beschouwd als componenten van een politieke partij, de instellingen, verenigingen, groeperingen en regionale entiteiten van een politieke partij, ongeacht hun rechtsvorm, die rechtstreeks verbonden zijn met die politieke partij, met name:

- de studiediensten;
- de wetenschappelijke instellingen;
- de politieke vormingsinstellingen;
- de politieke omroepverenigingen;
- de instelling bedoeld in artikel 22;
- de entiteiten georganiseerd op het niveau van de arrondissementen en/of van de kieskringen voor de verkiezingen van de federale Kamers en de Gemeenschaps- en Gewestraden;
- de politieke fracties van de federale Kamers en de Gemeenschaps- en Gewestraden. »;

B) de inleidende zin van de bepaling onder 2° wordt aangevuld als volgt: «en van haar componenten»;

C) het eerste streepje van de bepaling onder 2° wordt aangevuld als volgt: «en/of krachtens een andere overeenkomstige wettelijke of reglementsbeepaling»;

D) de inleidende zin van de bepaling onder 3° wordt aangevuld als volgt: «en van haar componenten»;

E) in de bepaling onder 4° wordt, tussen het eerste en het tweede lid, het volgende lid ingevoegd:

«De Controlegeschiedenis kan zich voor de controle van de verkiezingsuitgaven en de controle van de financiële verslagen van de politieke partijen evenals voor de aanrekening van de kostprijs van voor het publiek bestemde mededelingen en voorlichtingscampagnes laten adviseren door het Rekenhof.»

Chapitre II. — Modifications de la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales engagées pour les élections des Chambres fédérales ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques

Art. 2. À l'article 1er de la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales engagées pour les élections des Chambres fédérales ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques, modifié par les lois des 18 juin 1993, 19 mai 1994 et 10 avril 1995, sont apportées les modifications suivantes :

A) le 1° est complété par un alinéa 2, libellé comme suit :

«Sont considérés comme composantes d'un parti politique, les organismes, associations, groupements et entités régionales d'un parti politique, quelle que soit leur forme juridique, qui sont directement liés à ce parti, à savoir :

- les services d'études;
- les organismes scientifiques;
- les instituts de formation politique;
- les producteurs d'émissions politiques concédées;
- l'institution visée à l'article 22;
- les entités constituées au niveau des arrondissements et/ou des circonscriptions électorales pour les élections des Chambres fédérales et des Conseils de communauté et de région;
- les groupes politiques des Chambres fédérales et des Conseils de communauté et de région.»

B) le liminaire du 2° est complété comme suit : «et de ses composantes»;

C) au 2°, le premier tiret est complété comme suit : «et/ou en vertu d'une autre disposition légale ou réglementaire analogue»;

D) le liminaire du 3° est complété comme suit : «et de ses composantes»;

E) au 4°, l'alinéa suivant est inséré entre les alinéas 1er et 2 :

«La Commission de contrôle peut se faire conseiller par la Cour des comptes pour le contrôle des dépenses électorales et le contrôle des rapports financiers des partis politiques ainsi que pour l'imputation du coût des communications et des campagnes d'information destinées au public.»

De heer Van Hauthem stelt volgend amendement voor :

«*In fine van het voorgestelde 1° onder punt A) een achtste gedachtestreepje toevoegen, luidende :*

«— *de jongerenorganisatie van de partij.*»

«*Ajouter au 1° du point A) proposé, in fine, un huitième tiret, libellé comme suit :*

«— *l'organisation des jeunes du parti.*»

De heer Coene stelt volgende amendementen voor :

«*In punt A) de voorgestelde tekst vervangen door de volgende bepaling :*

«*Worden beschouwd als componenten van een politieke partij, de instellingen, groeperingen, regionale en lokale entiteiten van politieke partij, ongeacht hun rechtsvorm, die rechtstreeks of onrechtstreeks verbonden zijn met die politieke partij.*»

«*Dans le point A), remplacer le texte proposé par la disposition suivante :*

«*Sont considérés comme composantes d'un parti politique, les organismes, associations, groupements, entités régionales et locales d'un parti politique, quelle que soit leur forme juridique, qui sont directement ou indirectement liés à ce parti politique.*»

«*In punt A), in de voorgestelde tekst, de woorden «met name» vervangen door de woorden «onder meer.»*

«*Au point A), dans le texte proposé, remplacer les mots «à savoir» par les mots «notamment.»*

«*In punt C), de voorgestelde tekst aanvullen als volgt :*

«*, met uitzondering van de dotaties van de Waalse Gewestraad aan de Waalse politieke partijen.*»

«*Dans le point C), compléter le texte proposé par ce qui suit :*

«*, à l'exception des dotations du Conseil de la Région wallonne aux partis politiques wallons.*»

«*Punt E) vervangen door de volgende bepaling :*

«*E) de bepaling onder 4° wordt vervangen door de volgende bepaling :*

«*4° Controlegeschiedenis : een commissie samengesteld uit leden van het Rekenhof.*»

«*Remplacer le point E) par la disposition suivante :*

«*E) le 4° est remplacé par la disposition suivante :*

«*4° Commission de contrôle : une commission composée de membres de la Cour des comptes.*»

«*In punt E), in de voorgestelde tekst, het woord «kan» vervangen door het woord «laat» en het woord «laten» weglaten.*»

«*Au point E), dans le texte proposé, remplacer les mots «peut se faire» par les mots «se fait.»*

Het woord is aan de heer Coene.

De heer Coene (VLD). — Mijnheer de voorzitter, amendement nummer 20 heeft tot doel de enumeratie van de componenten van de politieke partijen te veranderen. De VLD-fractie vindt de bepalingen in het wetsontwerp veel te specifiek en stelt het volgende voor. In de eerste plaats wensen wij een uitbreiding naar de regionale en lokale identiteiten die rechtstreeks of onrechtstreeks verbonden zijn met de politieke partijen. De exhaustieve lijst in het wetsontwerp willen we laten vallen. We opteren hiervoor omdat zodoende de meest brede definitie van het begrip «politieke partij» kan worden gehanteerd. Het Rekenhof, dat de controle zal uitoefenen, zal op basis van de praktijk zelf wel een consolidatiekring opstellen die per partij overeenkomt met de belangrijkste geldstromen binnen die partij.

Amendement nummer 21 strekt ertoe de woorden «met name» voor de opsomming van de diverse geledingen te vervangen door de woorden «onder meer». Op die manier is de lijst niet meer exhaustief maar geeft hij enkel voorbeelden. Ook andere geledingen kunnen in aanmerking komen voor zover zij rechtstreeks met de partij verbonden zijn.

Amendement nummer 22 strekt ertoe aan punt C van artikel 2 een bepaling toe te voegen die luidt : «met uitzondering van de dotaties van de Waalse Gewestraad aan de Waalse politieke partijen». De VLD-fractie is tegen het idee dat andere entiteiten dan de federale entiteiten dotaties geven aan politieke partijen. Ik wil dit nogmaals aanstippen tegenover de Vlaamse meerderheidspartijen waarvan alleen mevrouw Van der Wildt hier nog aanwezig is.

Amendement nummer 23 strekt ertoe de controlegeschiedenis niet meer samen te stellen uit kamerleden en senatoren teneinde te vermijden dat zij tegelijk rechter en partij zijn, maar de controle toe te vertrouwen aan een controlegeschiedenis samengesteld uit leden van het Rekenhof. Zo zal de controle in de ogen van de burger op een meer geloofwaardige manier verlopen en zullen de politieke spelletjes die daarbij opduiken, achterwege blijven.

Amendement nummer 24 is in feite een subsidiair amendement op punt E. Wij stellen voor dat het advies van het Rekenhof niet meer als facultatief wordt beschouwd, maar wordt verplicht. Het woord «kan» moet dus worden vervangen door «laat» zodat de controlegeschiedenis verplicht wordt het advies van het Rekenhof te vragen bij de controle van de financiële verslagen van de politieke partij evenals bij de berekening van de kostprijs van voor het publiek bestemde mededelingen en voorlichtingscampagnes.

De amendementen bij artikel 2 strekken ertoe de componenten niet meer exhaustief te beschrijven, de controle door het Rekenhof te laten uitvoeren en vooral ervoor te zorgen dat uitsluitend de federale entiteiten dotaties kunnen toekennen aan politieke partijen.

De voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Hauthem.

De heer Van Hauthem (Vl. Bl.). — Mijnheer de voorzitter, wij zullen de amendementen van de heer Coene steunen. Ik zal mijn amendement nummer 16 intrekken omdat zijn formulering veel logischer is dan de mijne.

Mijnheer de voorzitter, onder meer omdat u een eminent lid bent van de controlecommissie, wil ik uw aandacht vestigen op een ongerijmdheid in het ontwerp. De instelling bedoeld in artikel 22 van de wet van 4 juli 1989, de VZW die de dotaties ontvangt, wordt omschreven als een component. Volgens artikel 9 van het wetsontwerp heeft de VZW de taak de lijst op te stellen van de componenten. Deze bepalingen zijn tegenstrijdig. Hoewel in artikel 2 een aantal componenten worden gedefinieerd, komt het aan de partijen zelf toe vast te leggen wat hun componenten zijn. Dat is niet logisch. Het Vlaams Blok zou als politieke omroepvereniging de NOS moeten opgeven. Wat gebeurt er indien ze nog een omroepvereniging sticht, maar haar niet opgeeft als component? Het is niet logisch dat de partijen zelf kunnen meedelen wat hun componenten zijn.

De voorzitter. — Het amendement nummer 16 van de heer Van Hauthem bij artikel 2 is ingetrokken.

De stemming over de amendementen en de stemming over artikel 2 worden aangehouden.

Le vote sur les amendements et le vote sur l'article 2 sont réservés.

Artikel 3 luidt:

Art. 3. In artikel 2 van dezelfde wet, vervangen bij de wet van 19 mei 1994 en gewijzigd bij de wet van 10 april 1995, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A) in § 1 worden in het eerste en tweede lid de woorden «vijfenvertig miljoen» telkens vervangen door de woorden «veertig miljoen»;

B) in § 2, 1°, worden de woorden «500 000 frank vermeerderd met 2 frank» vervangen door de woorden «350 000 frank vermeerderd met 1,40 frank»;

C) in § 3, 1°, worden de woorden «500 000 frank vermeerderd met 1 frank» vervangen door de woorden «350 000 frank vermeerderd met 0,70 frank»;

D) § 4 wordt aangevuld met een tweede lid, luidend als volgt:

«Het aandeel in de uitgaven voor gemeenschappelijke verkiezingspropaganda dat wordt aangerekend op het bedrag dat een kandidaat mag besteden, moet evenredig zijn met het aandeel van elke kandidaat in deze propaganda.»

Art. 3. À l'article 2 de la même loi, remplacé par la loi du 19 mai 1994 et modifié par la loi du 10 avril 1995, sont apportées les modifications suivantes:

A) au § 1er, alinéas 1er et 2, les mots «quarante-cinq millions» sont remplacés chaque fois par les mots «quarante millions»;

B) au § 2, 1°, les mots «500 000 francs, majorés de 2 francs» sont remplacés par les mots «350 000 francs, majorés de 1,40 franc»;

C) au § 3, 1°, les mots «500 000 francs, majorés de 1 franc» sont remplacés par les mots «350 000 francs majorés de 0,70 franc»;

D) le § 4 est complété par un alinéa 2, libellé comme suit:

«La part des dépenses pour la propagande électorale commune imputée sur le montant qu'un candidat est autorisé à dépenser, doit être proportionnelle à la part de chaque candidat dans cette propagande.»

De heer Coene stelt volgend amendement voor:

«Een punt *Abis*) invoegen, luidende:

«*Abis*) paragraaf 1, derde lid, wordt opgeheven.»

«Insérer un point *Abis*), libellé comme suit:

«*Abis*) le § 1er, alinéa 3, est abrogé.»

De heer Coene stelt voor een artikel *3bis* (nieuw) in te voegen, luidende:

«Art. *3bis*. Artikel 4, § 3, derde lid, van dezelfde wet, vervangen bij de wet van 18 juni 1993, wordt aangevuld als volgt:

«Deze kosten dienen door de betrokkene aan de Schatkist teruggestort te worden.»

«Art. *3bis*. L'article 4, § 3, alinéa 3, de la même loi, remplacé par la loi du 18 juin 1993, est complété comme suit:

«L'intéressé doit rembourser ce coût au Trésor.»

De heer Coene stelt voor een artikel *3ter* (nieuw) in te voegen, luidende:

«Art. *3ter*. Artikel 4, § 3, vierde lid, van dezelfde wet, vervangen bij de wet van 18 juni 1993, wordt opgeheven.»

«Art. *3ter*. L'article 4, § 3, alinéa 4, de la même loi, remplacé par la loi du 18 juin 1993, est abrogé.»

De heer Coene stelt voor een artikel *3quater* (nieuw) in te voegen, luidende:

«Art. *3quater*. In artikel 4, § 1, van dezelfde wet, vervangen bij de wet van 10 april 1995, worden de woorden «in het Belgisch Staatsblad van het koninklijk besluit houdende bijeenroeping van de kiescolleges voor de federale Kamers» vervangen door de woorden «van de dag van de verkiezingen.»

«Art. *3quater*. Dans l'article 4, § 1er, de la même loi, remplacé par la loi du 10 avril 1995, les mots «au Moniteur belge de l'arrêté royal portant convocation des collèges électoraux des Chambres fédérales» sont remplacés par les mots «du jour des élections.»

De heer Coene stelt voor een artikel *3quinquies* (nieuw) in te voegen, luidende:

«Art. *3quinquies*. Artikel 4, § 2, 2°, van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling:

«2° De publicatie in een periodiek van een politieke partij of van één van haar componenten van redactionele artikels op voorwaarde dat deze publicatie op dezelfde wijze en volgens dezelfde regels geschiedt als buiten de verkiezingsperiode en dat het niet gaat om een periodiek, speciaal uitgegeven ten behoeve van of met het oog op de verkiezingen en dat de verspreiding en de frequentie van de publicatie dezelfde zijn als buiten de verkiezingsperiode.»

«Art. *3quinquies*. L'article 4, § 2, 2°, de la même loi est remplacé par la disposition suivante:

«2° La publication d'articles de fond dans un périodique d'un parti politique ou de l'une de ses composantes, à condition que cette publication s'effectue de la même manière et selon les mêmes règles qu'en dehors de la période électorale, qu'il ne s'agisse pas d'un périodique créé pour ou en vue des élections et que la diffusion et la fréquence de la publication soient les mêmes qu'en dehors de la période électorale.»

Het woord is aan de heer Coene.

De heer Coene (VLD). — Mijnheer de voorzitter, amendement 25 strekt ertoe in artikel 3 een punt *Abis* in te voegen dat bepaalt dat paragraaf 1, derde lid, van de wet van 4 juli 1989 wordt opgeheven. Volgens dit punt kan 25% van het bedrag van 40 miljoen aan de kandidaten zelf worden aangerekend. In dat geval kan elke kandidaat slechts een bedrag ten belope van ten hoogste 10% van het in het lid bepaalde percentage worden aangerekend. Deze bepaling moet worden afgeschaft omdat zij de gelijkheid van de kandidaten in het gedrag brengt.

Amendement 26 heeft betrekking op artikel 4, paragraaf 3, derde lid, eveneens van de wet van 4 juli 1989. Het heeft te maken met de kosten die worden aangerekend voor publieke mededelin-

gen. Wanneer wordt vastgesteld dat een publieke mededeling werd misbruikt, moeten de kosten niet enkel worden aangerekend op de verkiezingsuitgaven van de betrokkene voor de volgende verkiezingen, maar moeten de kosten bovendien door de betrokkene aan de Schatkist worden teruggestort. Het zou al te gemakkelijk zijn alles door te schuiven naar de toekomst.

Amendement 27 heeft betrekking op het laatste lid van paragraaf 3 van artikel 4 van dezelfde wet. Dit zegt dat de commissie een voor die toetsing geldende procedure vaststelt. Deze procedure wordt bekend gemaakt in het *Belgisch Staatsblad*. Wij willen die bepaling annuleren om tegemoet te komen aan de opmerking van de Raad van State in zijn advies bij de wetswijziging van 1993. Daarin stelde de Raad van State dat het wenselijk is, om de rechtszekerheid te waarborgen, dat de wet de fundamentele bestanddelen van de procedure regelt en dat dit niet wordt overgelaten aan de commissie, des te meer daar die in deze aangelegenheid als rechter en partij optreedt.

Amendement 28 betreft artikel 4, paragraaf 1, van dezelfde wet en bepaalt de sperperiode die in acht moet worden genomen. Wij wensen de bestaande formulering te wijzigen. Bijvoorbeeld, de verkiezingen van mei 1995 werden reeds aangekondigd in februari 1995 alhoewel het koninklijk besluit houdende de bijeenroeping van de kiescolleges slechts op 1 april 1995 in het *Belgisch Staatsblad* verscheen. Om misbruik te vermijden willen we dat de datum van aankondiging van de verkiezingen wordt gebruikt als referentieperiode in plaats van de datum van de publicatie van het koninklijk besluit, soms vele maanden later, wat toelaat nog een heleboel zaken vooraf te regelen.

Amendement 29 strekt ertoe dat de publicatie van periodieken van politieke partijen of van haar componenten onder de regels zouden vallen. De heer Van Hauthem heeft het voorbeeld aangehaald van propaganda die in een bepaald blad werd gevoerd tegen een bepaalde partij. Dergelijke praktijken moeten in de toekomst worden uitgesloten. Amendement 29 heeft als doel om ook dit soort publicaties als propaganda te beschouwen en de kosten ervoor bij de verkiezingsuitgaven te rekenen van de betrokken partij of de betrokken kandidaat.

Tot daar mijn toelichting bij de amendementen op artikel 3 van het wetsontwerp.

De voorzitter. — De stemming over de amendementen en de stemming over artikel 3 worden aangehouden.

Le vote sur les amendements et le vote sur l'article 3 sont réservés.

Artikel 4 luidt:

Art. 4. In artikel 5, § 1, van dezelfde wet, vervangen bij de wet van 18 juni 1993 en gewijzigd bij de wetten van 19 mei 1994 en 10 april 1995, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A) het 1° wordt vervangen door de volgende bepaling:

«1° geen gebruik maken van commerciële reclameborden of affiches;»;

B) een 1^{obis} wordt ingevoegd, luidend als volgt:

«1^{obis} geen gebruik maken van niet-commerciële reclameborden of affiches groter dan 4 m²;».

Art. 4. À l'article 5, § 1er, de la même loi, remplacé par la loi du 18 juin 1993 et modifié par les lois des 19 mai 1994 et 10 avril 1995, sont apportées les modifications suivantes:

A) le 1° est remplacé par la disposition suivante:

«1° ne peuvent utiliser de panneaux ou affiches publicitaires commerciaux;»;

B) il est inséré un 1^{obis}, libellé comme suit:

«1^{obis} ne peuvent utiliser de panneaux ou d'affiches publicitaires non commerciaux d'une surface de plus de 4 m²;».

De heer Van Hauthem stelt voor dit artikel te doen vervallen.

Ann. parl. Sénat de Belgique - Session ordinaire 1997-1998
Parlem. Hand. Belgische Senaat - Gewone zitting 1997-1998

M. Van Hauthem demande la suppression de cet article.

De heer Coene stelt voor dit artikel te doen vervallen.

M. Coene demande la suppression de cet article.

Het woord is aan de heer Coene.

De heer Coene (VLD). — Mijnheer de voorzitter, het gaat hier om de uitsluiting van reclameborden als instrument voor politieke propaganda. Ik meen dat wij in onze uiteenzetting duidelijk genoeg zijn geweest over de draagwijdte en de symboliek ervan.

De voorzitter. — De stemming over de amendementen en de stemming over artikel 4 worden aangehouden.

Le vote sur les amendements et le vote sur l'article 4 sont réservés.

Artikel 5 luidt:

Art. 5. In artikel 6, eerste lid, van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 10 april 1995, worden de woorden «de privé-personen die een gift hebben gedaan, vertrouwelijk te houden» vervangen door de woorden «de natuurlijke personen die giften van 5 000 frank en meer hebben gedaan, te registreren».

Art. 5. Dans l'article 6, alinéa 1er, de la même loi, modifié par la loi du 10 avril 1995, la deuxième phrase est remplacée par la phrase suivante: «Ils s'engagent en outre à déclarer l'origine des fonds et à enregistrer l'identité des personnes physiques qui ont fait des dons de 5 000 francs et plus».

De heer Coene stelt voor dit artikel te doen vervallen.

M. Coene propose la suppression de cet article.

Het woord is aan de heer Coene.

De heer Coene (VLD). — Mijnheer de voorzitter, wij willen artikel 5 schrappen, niet omdat wij tegen de registratie zouden zijn van giften van natuurlijke personen aan verenigingen, maar omdat enkel politieke partijen en hun componenten, die door de wetgever totaal willekeurig worden bepaald, hieraan zijn onderworpen. De vraag rijst waarom andere politieke instellingen zoals bijvoorbeeld TAK, Retour à Liège of de VZW Vrienden van Luc Van den Brande wel giften mogen ontvangen zonder registratie ervan. Waarom dit onderscheid wordt gemaakt is voor ons totaal onduidelijk. Dit is volgens ons ook strijdig met het gelijkheidsbeginsel dat in de Grondwet staat. Als deze discriminatie ten nadele van de politieke partijen zal worden goedgekeurd zullen we ze met alle middelen bestrijden. We hebben met het principe geen probleem, maar dan moet het gelden voor iedereen die giften ontvangt en zich op het niveau van politieke activiteit bevindt.

De voorzitter. — De heer Van Hauthem stelt volgend amendement voor:

«Dit artikel vervangen als volgt:

«Art. 5. Artikel 6, eerste lid, van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 10 april 1995, wordt aangevuld met de volgende bepaling:

«Giften van natuurlijke personen van 5 000 frank en meer worden geregistreerd.»

«Remplacer cet article par ce qui suit:

«Art. 5. L'article 6, premier alinéa, de la même loi, modifié par la loi du 10 avril 1995, est complété par la disposition suivante:

«Les dons de 5 000 francs et plus provenant de personnes physiques sont enregistrés.»

Het woord is aan de heer Van Hauthem.

De heer Van Hauthem (Vl. Bl.). — Mijnheer de voorzitter, het is niet de bedoeling van mijn amendement om giften van meer dan 5 000 frank niet te laten registreren. Het amendement wil wel de

oorspronkelijke tekst van de wet behouden die zegde dat de partijen zich ertoe verbinden de identiteit van privé-personen die een gift hebben gedaan, vertrouwelijk te houden. We kunnen niet aanvaarden dat de namen van mensen die giften doen, bij wijze van spreken zo maar op de Grote Markt worden uitgehangen. We hebben niets tegen het registreren van giften als dusdanig, maar we willen het vertrouwelijk karakter opnieuw in de wet brengen.

De voorzitter. — De stemming over de amendementen en de stemming over artikel 5 worden aangehouden.

Le vote sur les amendements et le vote sur l'article 5 sont réservés.

Art. 6. In artikel 14, § 1, van dezelfde wet, gewijzigd bij de wetten van 21 mei 1991, 18 juni 1993 en 19 mei 1994, wordt het 3° vervangen door de volgende bepaling:

«3° een ieder die geen aangifte doet van zijn verkiezingsuitgaven en/of van de herkomst van de geldmiddelen binnen de termijn bepaald in artikel 116, § 6, van het Kieswetboek;».

Art. 6. Dans l'article 14, § 1er, de la même loi, modifié par les lois des 21 mai 1991, 18 juin 1993 et 19 mai 1994, le 3° est remplacé par la disposition suivante:

«3° quiconque aura omis de déclarer ses dépenses électorales et/ou l'origine des fonds dans le délai fixé à l'article 116, § 6, du Code électoral;».

— Aangenomen.

Adopté.

De voorzitter. — Artikel 7 luidt:

Art. 7. In artikel 16bis van dezelfde wet, ingevoegd bij de wet van 18 juni 1993 en gewijzigd bij de wet van 19 mei 1994, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A) in het eerste lid worden in de eerste zin tussen de woorden «partijen» en «, lijsten» de woorden «en hun componenten» ingevoegd;

B) in het eerste lid wordt tussen de tweede en de derde zin de volgende zin ingevoegd:

«Zo ook mogen componenten giften ontvangen van hun politieke partij en omgekeerd.»;

C) tussen het eerste en het tweede lid wordt het volgende lid ingevoegd:

«De identiteit van de natuurlijke personen die giften van 5 000 frank en meer, onder welke vorm ook, doen aan politieke partijen en hun componenten, lijsten, kandidaten en politieke mandatarissen wordt door de begunstigen jaarlijks geregistreerd. Politieke partijen en hun componenten, lijsten, kandidaten en politieke mandatarissen mogen vanwege een zelfde natuurlijke persoon jaarlijks elk maximaal 20 000 frank, of de tegenwaarde daarvan, als gift ontvangen. De schenker mag jaarlijks in het totaal maximaal 80 000 frank, of de tegenwaarde daarvan, besteden aan giften ten voordele van politieke partijen en hun componenten, lijsten, kandidaten en politieke mandatarissen. De opdrachten van politieke mandatarissen aan hun politieke partij worden niet als giften beschouwd.»;

D) in het tweede lid worden tussen de woorden «rechtspersonen» en de woorden «of feitelijke verenigingen», telkens de woorden «, natuurlijke personen» ingevoegd.

Art. 7. À l'article 16bis de la même loi, inséré par la loi du 18 juin 1993 et modifié par la loi du 19 mai 1994, sont apportées les modifications suivantes:

A) à l'alinéa 1er, première phrase, les mots «et à leurs composantes» sont insérés entre les mots «partis politiques» et les mots «, à des listes»;

B) à l'alinéa 1er, la phrase suivante est insérée entre la deuxième et la troisième phrase:

«De même, des composantes peuvent recevoir des dons de leur parti politique et inversement.»;

C) l'alinéa suivant est inséré entre les alinéas 1er et 2:

«L'identité des personnes physiques qui font, sous quelque forme que ce soit, des dons de 5 000 francs et plus à des partis politiques et à leurs composantes, à des listes, à des candidats et à

des mandataires politiques est enregistrée annuellement par les bénéficiaires. Des partis politiques et leurs composantes, des listes, des candidats et des mandataires politiques peuvent chacun recevoir annuellement, à titre de dons d'une même personne physique, une somme ne dépassant pas 20 000 francs, ou sa contre-valeur. Le donateur peut consacrer chaque année un montant total ne dépassant pas 80 000 francs, ou la contre-valeur de ce montant, à des dons au profit de partis politiques et de leurs composantes, de listes, de candidats et de mandataires politiques. Les versements que les mandataires politiques font à leur parti politique ne sont pas considérés comme des dons.»;

D) à l'alinéa 2, les mots «, des personnes physiques» sont chaque fois insérés entre les mots «des personnes morales» et les mots «ou des associations de fait».

De heer Coene stelt voor dit artikel te doen vervallen.

M. Coene demande la suppression de cet article.

De heer Van Hauthem stelt volgend amendement voor:

«De tweede en de derde zin van het voorgestelde lid onder punt C) doen vervallen.»

«Supprimer les deuxième et troisième phrases de l'alinéa proposé au point C).»

Het woord is aan de heer Coene.

De heer Coene (VLD). — Mijnheer de voorzitter, artikel 7 beperkt de giften die mogen worden gedaan aan politieke partijen en hun componenten. Ook het geven van een gift is een vorm van vrije meningsuiting en we zien niet in waarom terzake enige beperking moet worden opgelegd. Indien de registratie voor iedereen zou gelden en niet enkel voor de politieke partijen, dan zouden we daarmee kunnen instemmen, maar met de manier waarop het hier wordt voorgesteld, kunnen we helemaal niet akkoord gaan. Vandaar dat we de schrapping van het artikel vragen.

De voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Hauthem.

De heer Van Hauthem (Vl. Bl.). — Mijnheer de voorzitter, ik sluit mij aan bij de heer Coene, maar wil toch nog twee zaken preciseren.

We hebben niets tegen de registratie als dusdanig, maar wel tegen het feit dat die registratie eventueel openbaar zou worden gemaakt. Het zou logischer zijn het systeem toe te passen dat ook geldt bij de vermogensaangifte, waarbij men registreert onder gesloten omslag die bij het Rekenhof wordt gedeponneerd. Indien er effectief sprake zou zijn van belangenvermenging, kan de onderzoeksrechter die geregistreerde gegevens raadplegen.

Ten tweede willen wij vooral de tweede en de derde zin in artikel 7 doen vervallen omdat een en ander niet erg duidelijk is. Deze materie valt onder artikel 16bis, dat handelt over giften in het algemeen, ongeacht of deze worden gedaan in verkiezingsperiodes of niet. Het bepaalt dat politieke partijen, hun componenten, lijsten, kandidaten en politieke mandatarissen elk jaar hun giften moeten registreren. Als deze bepaling ingaat op 1 januari 1999, rijst de vraag wie op dat ogenblik kandidaat is. Een mandataris, een politieke partij en haar componenten zijn op dat ogenblik identificeerbaar, maar ik begrijp niet wat we moeten verstaan onder kandidaten en lijsten.

Ik vrees dat deze formulering in de praktijk niet werkbaar is en dat we in de controlecommissie binnen de kortste keren zullen worden geconfronteerd met ongerijmdheden. Ik kan aannemen dat men zegt dat iedereen die kandidaat is, de giften moet registreren die hij in het kader van de verkiezingen heeft ontvangen. Dat is nu ook al het geval. Het is echter niet duidelijk wat we vanaf 1 januari 1999 moeten verstaan onder kandidaten en lijsten, vandaar dit amendement om die bepaling te schrappen, tenzij — maar met dit voorstel zal ik ongetwijfeld alleen staan — we dit artikel terugverwijzen naar de commissie om deze zaak uit te klaren. Of we nu voor of tegen dit ontwerp zijn, we hebben er alle belang bij dat de teksten duidelijk zijn en dat iedereen weet wat ermee wordt bedoeld. Dat is nu helemaal niet het geval.

De voorzitter. — De stemming over de amendement en de stemming over artikel 7 worden aangehouden.

Le vote sur les amendements et le vote sur l'article 7 sont réservés.

Artikel 8 luidt:

Art. 8. Een artikel 16ter, luidend als volgt, wordt in dezelfde wet ingevoegd:

«Art. 16ter. De Koning bepaalt bij een in Ministerraad overlegd besluit de wijze waarop de in de artikelen 6 en 16bis bedoelde registraties worden opgesteld en neergelegd. De controle gebeurt door de Controlecommissie.»

Art. 8. Un article 16ter, libellé comme suit, est inséré dans la même loi:

«Art. 16ter. Le Roi fixe par arrêté délibéré en Conseil des ministres les modalités des enregistrements visés aux articles 6 et 16bis, ainsi que de leur dépôt. Le contrôle est assuré par la Commission de contrôle.»

De heer Coene stelt voor dit artikel te doen vervallen.

M. Coene propose la suppression de cet article.

Het woord is aan de heer Coene.

De heer Coene (VLD). — Mijnheer de voorzitter, wij stellen voor artikel 8 te doen vervallen omdat het recht op vereniging een fundamenteel recht is. De procedure waarvan sprake dient bijgevolg door de wetgever zelf te worden geregeld en niet door de Koning.

De voorzitter. — De stemming over het amendement en de stemming over artikel 8 worden aangehouden.

Le vote sur l'amendement et le vote sur l'article 8 sont réservés.

Artikel 9 luidt:

Art. 9. In artikel 22 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 10 april 1995, wordt tussen het eerste en het tweede lid het volgende lid ingevoegd:

«De instelling bedoeld in het eerste lid heeft als opdracht:

- de publieke dotaties te ontvangen;
- jaarlijks een centrale lijst op te stellen van de giften van 5 000 frank en meer van natuurlijke personen die door de componenten van de partij werden ontvangen en waarvoor een ontvangstbewijs werd afgeleverd;
- de lijst op te stellen van de componenten van de partij die deel uitmaken van de consolidatiekring;
- de in het voorgaande streepje vermelde componenten administratief te omkaderen en toe te zien op de effectieve naleving door deze componenten van de wettelijke regels met betrekking tot de boekhouding van de politieke partijen.»

Art. 9. Dans l'article 22 de la même loi, modifié par la loi du 10 avril 1995, l'alinéa suivant est inséré entre les alinéas premier et 2:

«L'institution visée à l'alinéa premier a pour mission:

- d'encaisser les dotations publiques;
- d'établir une liste centrale annuelle des dons de 5 000 francs et plus faits aux composantes du parti par des personnes physiques pour lesquels un reçu a été délivré;
- d'établir la liste des composantes du parti qui font partie du périmètre de consolidation;
- d'encadrer sur le plan administratif les composantes visées au tiret précédent et de vérifier que celles-ci respectent les règles légales relatives à la comptabilité des partis politiques.»

De heer Coene stelt volgend amendement voor:

«In de voorgestelde tekst, de bepaling bij het vierde gedachte-streepje weglaten.»

«Dans le texte proposé, supprimer le quatrième tiret.»

Het woord is aan de heer Coene.

De heer Coene (VLD). — Mijnheer de voorzitter, we zien niet goed in hoe de bepaling bij het vierde gedachtenstreepje te rijmen valt met de wetgeving op de verenigingen zonder winst oogmerk.

Volgens deze wetgeving mag de ene VZW zich niet mengen in het beheer van een andere VZW. We zijn van mening dat de huidige beheerders van de componenten waaraan artikel 9 refereert, er meer dan behoorlijk in slagen hun wettelijke verplichtingen na te komen zodat een bijkomende administratieve omkadering door de politieke partijen eerder lijkt op een hold-up op de zusterverenigingen.

De voorzitter. — De stemming over het amendement en de stemming over artikel 9 worden aangehouden.

Le vote sur l'amendement et le vote sur l'article 9 sont réservés.

Art. 10. In artikel 23 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 19 mei 1994, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A) in het tweede lid worden tussen de woorden «verslag op» en «met inachtneming» de woorden «, dat zowel de politieke partij als haar componenten betreft.» ingevoegd;

B) her artikel wordt aangevuld met het volgende lid:

«Bij de redactie van het financieel verslag bedoeld in het tweede lid, wordt gebruik gemaakt van het model opgenomen als bijlage bij deze wet.»

Art. 10. À l'article 23 de la même loi, modifié par la loi du 19 mai 1994, sont apportées les modifications suivantes:

A) dans l'alinéa 2, les mots «, concernant tant le parti politique que ses composantes» sont insérés entre les mots «un rapport financier» et les mots «dans le respect»;

B) l'article est complété par l'alinéa suivant:

«Pour la rédaction du rapport financier visé à l'alinéa 2, il est fait usage du modèle repris en annexe de la présente loi.»

— Aangenomen.

Adopté.

De voorzitter. — Artikel 11 luidt:

Art. 11. In artikel 24 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A) in het derde lid worden tussen de woorden «verslag» en «, haar» de woorden «en na een eventueel advies van het Rekenhof» ingevoegd;

B) hetzelfde lid wordt aangevuld met de volgende zin:

«Indien op vordering van het openbaar ministerie een gerechtelijk onderzoek loopt dat rechtstreeks verband houdt met de financiering van de partijen, gebeurt de goedkeuring onder voorbehoud.»

Art. 11. À l'article 24 de la même loi, sont apportées les modifications suivantes:

A) l'alinéa 3 est complété comme suit: «et après avis éventuel de la Cour de comptes.»

B) le même alinéa est complété par la phrase suivante:

«En cas d'instruction judiciaire en cours, ouverte à la requête du ministère public et ayant un lien direct avec le financement des partis, l'approbation se fait sous réserve.»

De heer Coene stelt volgend amendement voor:

«Punt A) weglaten.»

«Supprimer le point A).»

Het woord is aan de heer Coene.

De heer Coene (VLD). — Mijnheer de voorzitter, met amendement 35 stellen wij voor punt A) van artikel 11 weg te laten omdat in onze visie de controle uitsluitend dient te gebeuren door het Rekenhof. Wij vinden het dus overbodig om ook nog een bedrijfsrevisor in te schakelen.

De voorzitter. — De heer Coene stelt volgend amendement voor:

«Dit artikel aanvullen met de volgende bepaling:

«c) het vierde lid wordt opgeheven.»

«Compléter cet article par la disposition suivante:

«c) l'alinéa 4 est abrogé.»

Het woord is aan de heer Coene.

De heer Coene (VLD). — Mijnheer de voorzitter, met deze toevoeging komen we tegemoet aan een opmerking van de Raad van State die erop heeft gewezen dat het beter is al deze procedures te regelen bij wet en niet bij koninklijk besluit.

M. le président. — M. Foret et Mme Cornet d'Elzies proposent l'amendement que voici :

«1. Insérer un nouveau point A) rédigé comme suit :

«A) Les mots «90 jours» sont remplacés par les mots «120 jours.»

2. Les points A) et B) actuels deviennent respectivement les points B) et C).»

«1. Een nieuw punt A) toevoegen, luidende :

«A) De woorden «90 dagen» worden vervangen door de woorden «120 dagen.»

2. De huidige punten A) en B) respectievelijk wijzigen in B) en C).»

Het woord is aan de heer Coene.

De heer Coene (VLD). — Mijnheer de voorzitter, de heer Foret had gevraagd om dit amendement en zijn amendement nummer 15 op artikel 14 naar de commissie te verzenden. Ik heb zopas vernomen dat het Bureau met dat verzoek heeft ingestemd.

Namens de heer Foret herhaal ik dus het verzoek om de amendementen nummers 14 en 15 opnieuw naar de commissie te verwijzen.

De voorzitter. — Dames en heren, indien de vergadering met het verzoek instemt, kunnen beide amendementen naar de commissie worden verzonden. De verwijzing betreft dan uitsluitend en alleen amendement nummer 14 op artikel 11 en amendement nummer 15 op artikel 14 en niet eventuele andere amendementen op die artikelen.

Is de Senaat het eens met de verzending van de beide amendementen? (Instemming.)

Dan wordt aldus besloten.

Il en sera donc ainsi.

De commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden zal beide amendementen bespreken op haar vergadering van 15 uur.

De stemming over de amendementen 35 en 36 van de heer Coene bij artikel 11 wordt aangehouden.

Le vote sur les amendements 35 et 36 de M. Coene à l'article 11 est réservé.

In principe zouden wij de bespreking nu kunnen schorsen, maar ik stel voor om de amendementen die niet naar de commissie worden verzonden, meteen af te handelen.

De heer Coene (VLD). — Mijnheer de voorzitter, mag ik u verzoeken om al mijn vorige amendementen naar de commissie te verzenden? Gezien de prerogatieven van deze vergadering en gezien het aantal aanwezigen, moeten we hiertoe kunnen beslissen.

De voorzitter. — Met toepassing van het Reglement kunnen we daartoe beslissen zonder dat daarover wordt gestemd bij zitten en opstaan of bij eenparigheid.

De heer Coene (VLD). — Mijnheer de voorzitter, ik heb u toch goed begrepen? De vergadering heeft dus besloten dat al mijn vorige amendementen naar de commissie worden verwezen. Dat was de inhoud van mijn verzoek.

De voorzitter. — De vergadering kan daartoe besluiten, ja.

Maar ik heb uitdrukkelijk gezegd dat werd besloten dat amendement 14 bij artikel 11 en amendement 15 bij artikel 14 naar de commissie worden teruggezonden.

De heer Coene (VLD). — Mijnheer de voorzitter, ik had uitdrukkelijk verzocht om al mijn amendementen terug naar de commissie te verwijzen. Ik herhaal dit formele verzoek.

De voorzitter. — Ik heb niet de indruk dat daarover eenparigheid bestaat.

De heer Coene (VLD). — Het verzoek was nochtans duidelijk geformuleerd.

Collega Van Hauthem had het goed begrepen.

De voorzitter. — Wanneer hebt u dat verzoek geformuleerd, mijnheer Coene?

De heer Coene. — Juist vóór de behandeling van dit punt.

Mijnheer de voorzitter, het was toch de openbare vergadering die bevoegd is hierover te beslissen?

De voorzitter. — Ja, mijnheer Coene.

Heeft iemand hiertegen bezwaren?

Het woord is aan mevrouw Van der Wildt.

Mevrouw Van der Wildt (SP). — Mijnheer de voorzitter, ik heb hiertegen uiteraard geen bezwaar. Ik ga akkoord met de verwijzing naar de commissie van de amendementen 14 en 15 van de heer Foret en van mevrouw Cornet d'Elzies, zoals u zelf hebt besloten.

De verwijzing naar de commissie van de andere amendementen kan onmogelijk mijn goedkeuring wegdragen.

De heer Coene (VLD). — Mijnheer de voorzitter, ik vraag hierover de stemming.

De voorzitter. — Over dat verzoek kan nu niet worden gestemd. Als er een beslissing wordt genomen, zou daarover best eensgezindheid zijn bij de aanwezige senatoren. Dat is blijkbaar niet het geval. Slechts indien het verzoek unaniem door de aanwezige senatoren wordt gesteund, wordt het naar de commissie verwezen. Dat was daarstraks het geval voor de amendementen 14 en 15. Voor dit bijkomend verzoek bestaat er geen unanimité. Voor deze openbare vergadering is het dus niet ontvankelijk.

Het woord is aan de heer Van Hauthem.

De heer Van Hauthem (Vl. Bl.). — Mijnheer de voorzitter, van twee zaken één. Daarstraks hebt u verklaard dat het Bureau niet bevoegd is.

De voorzitter. — Het Bureau kan daarover niet beslissen, wij beslissen daarover in openbare vergadering. Aangezien de aanwezige senatoren het geformuleerde verzoek niet unaniem steunen, kan de huidige openbare vergadering geen beslissing nemen.

Artikel 12 luidt:

Art. 12. Artikel 25 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 18 juni 1993, wordt aangevuld met het volgende lid:

«De in artikel 24 bedoelde goedkeuring onder voorbehoud heeft de preventieve opschorting van een twaalfde van de jaarlijkse dotatie tot gevolg.»

Art. 12. L'article 25 de la même loi, modifié par la loi du 18 juin 1993, est complété par l'alinéa suivant:

«L'approbation sous réserve visée à l'article 24 entraîne la suspension préventive d'un douzième de la dotation annuelle.»

De heer Coene stelt volgend amendement voor:

«In de voorgestelde tekst, tussen de woorden «van» en «een» het woord «minimaal» toevoegen.»

«Dans le texte proposé, entre le mot «d'» et le mot «un», insérer le mot «au moins.»

Het woord is aan de heer Coene.

De heer Coene (VLD). — Mijnheer de voorzitter, het heeft ons inziens geen zin de opschorting tot één maand te beperken. Er dient immers een verband te bestaan tussen de aard van het mogelijke misdrijf en de duur van de opschorting. De voorgestelde opschortingstermijn staat bovendien in schril contrast tot de

voorgestelde opschortingen in geval van niet-naleving van artikel 15bis, die minimum zes en maximum twaalf maanden bedragen.

Hoe kan men verantwoorden dat de verspreiding van een bepaald ideologisch gedachtegoed, zelfs als het vanuit democratisch oogpunt laakbaar is, zwaarder wordt gestraft dan corruptie. Dit is moeilijk verzoenbaar met de principes van de nieuwe politieke cultuur. Vandaar wensen wij absoluut het woord « minimaal » aan de bepaling van artikel 12 toe te voegen.

De voorzitter. — De stemming over het amendement en de stemming over artikel 12 worden aangehouden.

Le vote sur l'amendement et le vote sur l'article 12 sont réservés.

Art. 13. Een artikel 25bis, luidend als volgt, wordt in dezelfde wet ingevoegd:

« Art. 25bis. De beslissingen bedoeld in de artikelen 24 en 25 kunnen op eender welk ogenblik worden herzien. »

Art. 13. Un article 25bis, libellé comme suit, est inséré dans la même loi:

« Art. 25bis. Les décisions visées aux articles 24 et 25 sont passibles de révision à tout moment. »

— Aangenomen.

Adopté.

De voorzitter. — Artikel 14 luidt:

Art. 14. Dezelfde wet wordt aangevuld met de volgende bijlage:
« bijlage

Het financieel verslag, bedoeld in artikel 23, omvat ten minste de volgende documenten:

1. Een document met de identificatie van de partij en haar componenten, zoals omschreven in artikel 1, 1°, tweede lid. De identificatie omvat minstens de benaming, de zetel, de rechtsvorm, het maatschappelijk doel en de samenstelling (naam, woonplaats, beroep) van de beheers- en controleorganen van elk van de partijcomponenten.

2. De samenvattende rekening (balans en resultatenrekening) van elke component van de politieke partij, volgens de definitie ervan in artikel 1, 1°, tweede lid. Deze rekeningen mogen opgesteld worden in de vorm van een synoptische tabel met een minimale aanduiding per component van:

a) het totaal van de activa, het totaal van de voorzieningen en schulden en het bedrag van het patrimonium;

b) de opbrengsten en kosten uit courante werking, het resultaat uit courante werking vóór financiële resultaten, het financieel resultaat, het uitzonderlijk resultaat, het resultaat van het boekjaar;

c) het aantal tewerkgestelde personen uitgedrukt in voltijdse equivalenten, waarvan de kost door de partijcomponent wordt gedragen.

3. De geconsolideerde rekening van de politieke partij en haar componenten bestaande uit een geconsolideerde balans, een geconsolideerde resultatenrekening, alsook een verklarende toelichting van de rubrieken van de geconsolideerde balans en van de geconsolideerde resultatenrekening, volgens het schema vastgelegd door de Controlecommissie betreffende de verkiezingsuitgaven en de boekhouding van de politieke partijen.

4. Een verslag van de bedrijfsrevisor waarin deze:

a) bevestigt dat de geconsolideerde rekening opgesteld is overeenkomstig de reglementaire bepalingen. Dit verslag is geen verklaring overeenkomstig de algemene controlenormen;

b) toelicht of de administratieve en boekhoudkundige organisatie van de partij en haar componenten voldoende is om geconsolideerde rekeningen op te maken;

c) de gegevens van de geconsolideerde rekening ontleedt, waarbij hij de aandacht vestigt op de aspecten die het begrip van de financiële toestand en resultaten, alsook de vergelijkbaarheid kunnen bevorderen. »

Art. 14. La même loi est complétée par l'annexe suivante:

« annexe

Le rapport financier visé à l'article 23 comprend au moins les documents suivants:

1. Un document identifiant le parti et ses composantes telles que définies à l'article 1er, 1°, alinéa 2. L'identification comprend au moins le nom, le siège, la forme juridique, l'objet social et la composition (nom, domicile, profession) des organes de gestion et de contrôle de chacune des composantes du parti.

2. Les comptes synthétiques (bilan et compte de résultats) de chaque composante du parti politique selon la définition qui en est donnée par l'article 1er, 1°, alinéa 2. Ces comptes peuvent être établis sous la forme d'un tableau synoptique faisant apparaître par composante au moins:

a) le total des actifs, le total des provisions et des dettes et le montant du patrimoine;

b) les produits et les charges courantes, le résultat courant avant résultat financier, le résultat financier, le résultat exceptionnel, le résultat de l'exercice;

c) le nombre de personnes occupées exprimé en équivalents temps plein dont la charge est supportée par la composante du parti.

3. Les comptes annuels consolidés du parti politique et de ses composantes comprenant un bilan consolidé, un compte de résultats consolidé, ainsi qu'une annexe explicative des rubriques du bilan consolidé et du compte de résultats consolidé selon le schéma arrêté par la Commission de contrôle des dépenses électorales et de la comptabilité des partis politiques.

4. Un rapport du réviseur d'entreprises dans lequel celui-ci:

a) confirme que les comptes consolidés sont établis conformément aux dispositions réglementaires. Ce rapport ne constitue pas une attestation au sens des normes générales de révision;

b) expose si l'organisation administrative et comptable du parti et de ses composantes est suffisante pour permettre d'établir des comptes consolidés;

c) analyse les données des comptes consolidés en mettant en évidence les aspects qui sont susceptibles de favoriser la compréhension de la situation financière et des résultats ainsi que la comparabilité. »

De heer Foret en mevrouw Cornet stellen volgend amendement voor:

« In punt 4, a), van de ontworpen bijlage de woorden « is geen » vervangen door de woorden « is een. »

« Au point 4, a), de l'annexe en projet, remplacer les mots « ne constitue pas » par le mot « constitue. »

Cet amendement est envoyé en commission.

Hoofdstuk III. — Diverse bepalingen

Art. 15. In artikel 116, § 6, eerste lid, van het Kieswetboek, gewijzigd bij de wet van 10 april 1995, worden de woorden « de privé-persoon die een gift hebben gedaan, vertrouwelijk te houden » vervangen door de woorden « de natuurlijke personen die giften van 5 000 frank en meer hebben gedaan, te registreren. »

Chapitre III. — Dispositions diverses

Art. 15. Dans l'article 116, § 6, alinéa 1er, du Code électoral, modifié par la loi du 10 avril 1995, la dernière phrase est remplacée par la phrase suivante: « Ils s'engagent en outre à déclarer l'origine des fonds et à enregistrer l'identité des personnes physiques qui ont fait des dons de 5 000 francs et plus. »

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 16. Artikel 162 van het koninklijk besluit nr. 64 van 30 november 1939 houdende het Wetboek van registratie-, hypotheek- en griffierechten wordt aangevuld als volgt:

«46° de overdrachten tussen de componenten van een politieke partij zoals die zijn bepaald bij artikel 1, 1°, tweede lid, van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de federale Kamers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen;»

Art. 16. L'article 162 de l'arrêté royal n° 64 du 30 novembre 1939 contenant le Code des droits d'enregistrement, d'hypothèque et de greffe, est complété comme suit :

«46° les transferts entre composantes d'un parti politique telles que définies par l'article 1er, 1°, alinéa 2, de la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales engagées pour les élections des Chambres fédérales, ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques;»

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 17. In artikel 16, eerste lid, van de wet van 27 juni 1921 waarbij aan de verenigingen zonder winstgevend doel en aan de instellingen van openbaar nut rechtspersoonlijkheid wordt verleend, gewijzigd bij de wet van 13 juli 1991, worden tussen de woorden «Machtiging is evenwel niet vereist» en de woorden «voor de aanneming van giften», de woorden «voor een overdracht tussen componenten van een politieke partij zoals die zijn bepaald bij artikel 1, 1°, tweede lid, van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de federale Kamers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen, noch» ingevoegd.

Art. 17. Dans l'article 16, alinéa 1er, de la loi du 27 juin 1921 accordant la personnalité civile aux associations sans but lucratif et aux établissements d'utilité publique, modifié par la loi du 13 juillet 1991, les mots «lorsqu'il s'agit d'un transfert entre composantes d'un parti politique, telles que définies par l'article 1er, 1°, alinéa 2, de la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales engagées pour les élections des Chambres fédérales, ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques, ainsi que» sont insérés entre le mot «requis» et les mots «pour l'acceptation».

— Aangenomen.

Adopté.

Hoofdstuk IV. — Machtiging tot coördinatie

Art. 18. De Koning is gemachtigd tot coördinatie van de vigerende wetten betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de federale Kamers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen. Met het oog op de coördinatie kan Hij :

1° de volgorde en de nummering van de titels, hoofdstukken, artikelen, paragrafen en leden van de te coördineren bepalingen wijzigen en die bepalingen anders ordenen;

2° de verwijzingen in de te coördineren bepalingen wijzigen, teneinde ze met de nieuwe nummering in overeenstemming te brengen;

3° de te coördineren bepalingen met het oog op de onderlinge overeenstemming en eenheid in terminologie wijzigen zonder afbreuk te doen aan de in die bepalingen vervatte beginselen.

Ter bekrachtiging van de coördinatie wordt in de loop van de zitting een wetsontwerp ingediend bij de Wetgevende Kamers, indien ze bijeen zijn, en zo niet, bij de aanvang van hun eerstvolgende zitting.

Chapitre IV. — Autorisation de coordination

Art. 18. Le Roi est habilité à coordonner les lois en vigueur relatives à la limitation et au contrôle des dépenses électorales engagées pour les élections des Chambres fédérales ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques. En vue d'assurer cette coordination, Il peut :

1° modifier l'ordre et la numérotation des titres, chapitres, articles, paragraphes et alinéas des dispositions à coordonner et modifier l'agencement de ces dispositions;

2° modifier les références figurant dans les dispositions à coordonner, afin de les mettre en concordance avec la nouvelle numérotation;

3° modifier les dispositions à coordonner en vue d'assurer leur concordance ainsi que l'uniformité de la terminologie, sans porter atteinte aux principes énoncés dans ces dispositions.

En vue de la confirmation de cette coordination, un projet de loi sera déposé sur le bureau des Chambres législatives dans le courant de la session si celles-ci sont réunies ou, à défaut, dès l'ouverture de la session suivante.

— Aangenomen.

Adopté.

Hoofdstuk V. — Inwerkingtreding

Art. 19. Deze wet treedt in werking de dag na die waarop ze in het *Belgisch Staatsblad* wordt bekendgemaakt, met uitzondering van de artikelen 5, 7, C), 9, 10 en 15, die in werking treden op 1 januari 1999.

Chapitre V. — Entrée en vigueur

Art. 19. La présente loi entre en vigueur le lendemain de sa publication au *Moniteur belge*, à l'exception des articles 5, 7, C), 9, 10 et 15, qui entrent en vigueur le 1er janvier 1999.

— Aangenomen.

Adopté.

De voorzitter. — Wij zetten onze werkzaamheden voort vanmiddag om 15 uur.

Nous poursuivrons nos travaux cet après-midi à 15 heures.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(De vergadering wordt gesloten om 13.30 uur.)

(La séance est levée à 13 h 30.)

SÉANCE DE L'APRÈS-MIDI — NAMIDDAGVERGADERING

PRÉSIDENCE DE M. MOENS, VICE-PRÉSIDENT VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER MOENS, ONDERVOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 15 h 20.
De vergadering wordt geopend om 15.20 uur.

EXCUSÉS — VERONTSCHULDIGD

Mmes Nelis-Van Liedekerke, à l'étranger; Cornet d'Elzuis, pour raisons familiales; MM. Ph. Charlier, Destexhe et Urbain, en mission à l'étranger, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: de dames Nelis-Van Liedekerke, in het buitenland; Cornet d'Elzuis, om familiale redenen; de heren Ph. Charlier, Destexhe en Urbain, met opdracht in het buitenland.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving aangenomen.

BOODSCHAPPEN

Kamer van volksvertegenwoordigers

MESSAGES

Chambre des représentants

De voorzitter. — Bij boodschappen van 2 juli 1998 heeft de Kamer van volksvertegenwoordigers aan de Senaat overgezonden, zoals ze ter vergadering van 2 juli 1998 werden aangenomen:

Artikel 77

1° Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 19 december 1974 tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van haar personeel en van de wet van 1 september 1980 betreffende de toekenning en de uitbetaling van een vakbondspremie aan sommige personeelsleden van de overheidssector en aan de in die sector tewerkgestelde werklozen.

— Het wetsontwerp werd verzonden naar de commissie voor de Buitenlandse Aangelegenheden.

2° Wetsontwerp houdende omzetting in Belgisch gerechtelijk recht van de Europese richtlijn van 11 maart 1996 betreffende de rechtsbescherming van databanken.

— Het wetsontwerp werd verzonden naar de commissie voor de Justitie.

Artikel 78

1° Wetsontwerp tot wijziging van artikel 43 van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966.

— Het wetsontwerp werd ontvangen op 3 juli 1998; de uiterste datum voor evocatie is maandag 20 juli 1998.

2° Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 3 juli 1967 betreffende de schadevergoeding voor arbeidsongevallen, voor ongevallen op de weg naar en van het werk en voor beroepsziekten in de overheidssector.

— Het wetsontwerp werd ontvangen op 3 juli 1998; de uiterste datum voor evocatie is maandag 20 juli 1998.

3° Wetsontwerp tot wijziging van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde.

— Het wetsontwerp werd ontvangen op 3 juli 1998; de uiterste datum voor evocatie is maandag 20 juli 1998.

4° Wetsontwerp tot bekrachtiging van het koninklijk besluit van 24 januari 1997 tot wijziging van de wet van 8 november 1993 tot bescherming van de titel van psycholoog teneinde uitvoering te geven aan de richtlijn 89/48/EEG van de Raad van 21 december 1988 betreffende een algemeen stelsel van erkenning van hoger onderwijsdiploma's waarmee beroepsopleidingen van ten minste drie jaar worden afgesloten.

— Het wetsontwerp werd ontvangen op 3 juli 1998; de uiterste datum voor evocatie is maandag 20 juli 1998.

5° Wetsontwerp houdende omzetting in Belgisch recht van de Europese richtlijn van 11 maart 1996 betreffende de rechtsbescherming van databanken.

— Het wetsontwerp werd ontvangen op 3 juli 1998; de uiterste datum voor evocatie is maandag 20 juli 1998.

6° Wetsontwerp tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 499 van 31 december 1986 tot regeling van de sociale zekerheid van sommige kansarme jongeren.

— Het wetsontwerp werd ontvangen op 3 juli 1998; de uiterste datum voor evocatie is maandag 20 juli 1998.

Kennisgeving

1° Wetsontwerp tot wijziging van artikel 120bis van de nieuwe gemeentewet en tot invoeging van een artikel 50bis in de provinciewet van 30 april 1836, strekkende tot een evenwichtige aanwezigheid van vrouwen en mannen in de gemeentelijke en provinciale adviesraden.

— De Kamer heeft het ontwerp aangenomen op 2 juli 1998 zoals het haar door de Senaat werd overgezonden.

2° Wetsontwerp houdende verplichting om informatie te verstrekken over de debetrente op de bij kredietinstellingen of andere rechtspersonen geopende rekeningen.

— De Kamer heeft het ontwerp aangenomen op 2 juli 1998 zoals het haar door de Senaat werd overgezonden.

Par messages du 2 juillet 1998, la Chambre des représentants a transmis au Sénat, tels qu'ils ont été adoptés en sa séance du 2 juillet 1998 :

Article 77

1° Projet de loi modifiant la loi du 19 décembre 1974 organisant les relations entre les autorités publiques et les syndicats des agents relevant de ces autorités et la loi du 1er septembre 1980 relative à l'octroi et au paiement d'une prime syndicale à certains membres du personnel du secteur public et aux chômeurs mis au travail dans ce secteur.

— Le projet de loi a été envoyé à la commission des Affaires étrangères.

2° Projet de loi transposant en droit judiciaire belge la directive européenne du 11 mars 1996 concernant la protection juridique des bases de données.

— Le projet de loi a été envoyé à la commission de la Justice.

Article 78

1° Projet de loi modifiant l'article 43 des lois sur l'emploi des langues en matière administrative, coordonnées le 18 juillet 1966.

— Le projet de loi a été reçu le 3 juillet 1998; la date limite pour l'évocation est le lundi 20 juillet 1998.

2° Projet de loi modifiant la loi du 3 juillet 1967 sur la réparation des dommages résultant des accidents du travail, des accidents survenus sur le chemin du travail et des maladies professionnelles dans le secteur public.

— Le projet de loi a été reçu le 3 juillet 1998; la date limite pour l'évocation est le lundi 20 juillet 1998.

3° Projet de loi visant à modifier le Code de la taxe sur la valeur ajoutée.

— Le projet de loi a été reçu le 3 juillet 1998; la date limite pour l'évocation est le lundi 20 juillet 1998.

4° Projet de loi ratifiant l'arrêté royal du 24 janvier 1997 modifiant la loi du 8 novembre 1993 protégeant le titre de psychologue afin de mettre en œuvre la directive 89/48/CEE du Conseil du 21 décembre 1988 relative à un système général de reconnaissance des diplômes d'enseignement supérieur qui sanctionnent des formations professionnelles d'une durée minimale de trois ans.

— Le projet de loi a été reçu le 3 juillet 1998; la date limite pour l'évocation est le lundi 20 juillet 1998.

5° Projet de loi transposant en droit belge la directive européenne du 11 mars 1996 concernant la protection juridique des bases de données.

— Le projet de loi a été reçu le 3 juillet 1998; la date limite pour l'évocation est le lundi 20 juillet 1998.

6° Projet de loi modifiant l'arrêté royal n° 499 du 31 décembre 1986 portant réglementation de la sécurité sociale de certains jeunes défavorisés.

— Le projet de loi a été reçu le 3 juillet 1998; la date limite pour l'évocation est le lundi 20 juillet 1998.

Notification

1° Projet de loi modifiant l'article 120bis de la nouvelle loi communale et insérant un article 50bis dans la loi provinciale du 30 avril 1836, en vue de promouvoir la présence équilibrée d'hommes et de femmes dans les conseils consultatifs communaux et provinciaux.

— La Chambre a adopté le projet le 2 juillet 1998 tel qu'il lui a été transmis par le Sénat.

2° Projet de loi portant obligation d'information quant aux intérêts débiteurs dus sur les comptes ouverts auprès des établissements de crédit ou d'autres personnes morales.

— La Chambre a adopté le projet le 2 juillet 1998 tel qu'il lui a été transmis par le Sénat.

MEDEDELINGEN — COMMUNICATIONS

Nationale Delcrederedienst — Office national du Ducroire

De voorzitter. — Bij brief van 30 juni 1998 zendt de Nationale Delcrederedienst aan de voorzitter van de Senaat, overeenkomstig artikel 22 van de wet van 31 augustus 1939, het verslag over de werkzaamheden van de dienst tijdens het dienstjaar 1997.

Par lettre du 30 juin 1998, l'Office national du Ducroire transmet au président du Sénat, conformément à l'article 22 de la loi du 31 août 1939, le rapport sur les activités de l'office pour l'exercice 1997.

— Neergelegd ter griffie.

Dépôt au greffe.

*Raadgevend Comité voor Bio-Ethiek**Comité consultatif de bioéthique*

De voorzitter. — Bij brief van 30 juni 1998 heeft de voorzitter van het Raadgevend Comité voor Bio-Ethiek aan de voorzitter van de Senaat overgezonden, het advies nr. 6 van 8 juni 1998 betreffende de ethische normen voor de optimalisering van het aanbod en van de werkingscriteria van de centra voor in-vitro-fertilisatie, uitgebracht met toepassing van artikel 8 van het Samenwerkingsakkoord van 15 januari 1993 houdende oprichting van een Raadgevend Comité voor Bio-Ethiek.

Par lettre du 30 juin 1998, le président du Comité consultatif de bioéthique a transmis au président du Sénat, l'avis n° 6 du 8 juin 1998 concernant les bases éthiques pour l'optimisation de l'offre et des critères de fonctionnement des centres de fécondation in vitro, émis en application de l'article 8 de l'Accord de coopération du 15 janvier 1993 portant création d'un Comité consultatif de bioéthique.

— Verzending naar de commissie voor de Sociale Aangelegenheden en naar de commissie voor de Justitie.

Envoi à la commission des Affaires sociales et à la commission de la Justice.

Amortisatiekas — Caisse d'amortissement

De voorzitter. — Bij brief van 7 juli 1998 heeft de minister van Financiën aan de Senaat overgezonden, overeenkomstig artikel 7 van de wet van 2 augustus 1955, gewijzigd door de wet van 4 april 1995 houdende fiscale en financiële beschikkingen, het verslag over de amortisatieverrichtingen van de rijksschuld voor het jaar 1997.

Par lettre du 7 juillet 1998, le ministre des Finances a transmis au Sénat, en exécution de l'article 7 de la loi du 2 août 1955, modifiée par la loi du 4 avril 1995 portant des dispositions fiscales et financières, le rapport sur les opérations d'amortissement de la dette publique effectuées en 1997.

— Van deze mededeling wordt aan de minister van Financiën akte gegeven.

Il est donné acte de cette communication au ministre des Finances.

EVOCATIE — ÉVOCATION

De voorzitter. — De Senaat heeft bij boodschap van 7 juli 1998 aan de Kamer van volksvertegenwoordigers ter kennis gebracht dat tot evocatie is overgegaan, op die datum, van:

Wetsontwerp houdende omzetting in Belgisch recht van de Europese richtlijn van 11 maart 1996 betreffende de rechtsbescherming van databanken.

— Het wetsontwerp werd verzonden naar de commissie voor de Justitie.

Par message du 7 juillet 1998, le Sénat a informé la Chambre des représentants de la mise en œuvre, ce même jour, de l'évocation :

Projet de loi transposant en droit belge la directive européenne du 11 mars 1996 concernant la protection juridique des bases de données.

— Le projet de loi a été envoyé à la commission de la Justice.

NON-EVOCATIE — NON-ÉVOCATION

De voorzitter. — Bij boodschap van 7 juli 1998 heeft de Senaat aan de Kamer van volksvertegenwoordigers terugbezorgd, met het oog op de koninklijke bekrachtiging, het volgende niet-geëvoceerde wetsontwerp:

Wetsontwerp betreffende de certificatie van effecten uitgegeven door handelsvennootschappen.

Par message du 7 juillet 1998, le Sénat a retourné à la Chambre des représentants, en vue de la sanction royale, le projet de loi non évoqué qui suit :

Projet de loi relative à la certification de titres émis par des sociétés commerciales.

— Voor kennisgeving aangenomen.

Pris pour notification.

VERZOEKSCRIFTEN — PÉTITIONS

De voorzitter. — Bij verzoekschrift uit Koekelberg zendt de burgemeester van deze gemeente aan de Senaat een motie betreffende het decreet van het Vlaams Parlement houdende vaststelling van de voorwaarden voor getroffen en epuratie en voor oorlogsslachtoffers om in aanmerking te komen voor een financiële tegemoetkoming, aangenomen door de gemeenteraad op 23 juni 1998.

— Verzending naar de commissie voor de Binnenlandse en Administratieve Aangelegenheden, belast met de verzoekschriften.

Bij verzoekschrift uit La Louvière zendt de burgemeester van deze stad aan de Senaat een motie betreffende de toekenning van het stemrecht aan en de verkiesbaarheid van in België gevestigde buitenlanders bij de gemeenteraadsverkiezingen, aangenomen door de gemeenteraad op 29 juni 1998.

— Neergelegd ter griffie.

Par pétition établie à Koekelberg, le bourgmestre de cette commune transmet au Sénat une motion relative au décret du Parlement flamand fixant les conditions auxquelles doivent répondre les personnes frappées par la répression et l'épuration

Ann. parl. Sénat de Belgique - Session ordinaire 1997-1998
Parlem. Hand. Belgische Senaat - Gewone zitting 1997-1998

ainsi que les victimes de la guerre pour être prises en considération en vue d'une indemnisation financière, adoptée par le Conseil communal du 23 juin 1998.

— Envoi à la commission de l'Intérieur et des Affaires administratives, chargée des pétitions.

Par pétition établie à La Louvière, le bourgmestre de cette ville transmet au Sénat une motion relative à l'octroi du droit de vote et d'éligibilité pour les élections communales aux étrangers établis en Belgique, adoptée par le conseil communal le 29 juin 1998.

— Dépôt au greffe.

OVERLIJDEN VAN OUD-SENATOREN

DÉCÈS D'ANCIENS SÉNATEURS

De voorzitter. — De Senaat heeft met groot leedwezen kennis gekregen van het overlijden van de volgende oud-senatoren:

— de heer J. Bartelous, gewezen senator voor het arrondissement Brussel;

— Baron D. Fallon, gewezen provinciaal senator voor Brabant en gewezen gecoöpteerd senator;

— de heer F. Delmotte, gewezen senator voor het arrondissement Bergen-Zinnik.

Uw voorzitter betuigt het rouwbeklag van de vergadering aan de families van onze betreunde gewezen medeleden.

Le Sénat a appris avec un vif regret le décès des anciens sénateurs suivants :

— M. J. Bartelous, ancien sénateur de l'arrondissement de Bruxelles;

— Baron D. Fallon, ancien sénateur provincial du Brabant et ancien sénateur coopté;

— M. F. Delmotte, ancien sénateur de l'arrondissement de Mons-Soignies.

Votre président adresse les condoléances de l'assemblée aux familles de nos regrettés anciens collègues.

WETSONTWERP — PROJET DE LOI

Indiening — Dépôt

De voorzitter. — De regering heeft het volgende wetsontwerp ingediend:

Wetsontwerp houdende instemming met het Verdrag inzake het verbod op het gebruik, de opslag, de productie en de overdracht van antipersoonsmijnen en inzake de vernietiging ervan, gedaan te Oslo op 18 september 1997.

— Het wetsontwerp werd verzonden naar de commissie voor de Buitenlandse Aangelegenheden.

Le gouvernement a déposé le projet de loi ci-après :

Projet de loi portant assentiment à la Convention sur l'interdiction de l'emploi, du stockage, de la production et du transfert des mines antipersonnel et sur leur destruction, faite à Oslo le 18 septembre 1997.

— Le projet de loi a été envoyé à la commission des Affaires étrangères.

Dit wetsontwerp zal worden gedrukt en rondgedeeld.

Ce projet de loi sera imprimé et distribué.

VOORSTELLEN — PROPOSITIONS

Indiening — Dépôt

De voorzitter. — De volgende voorstellen werden ingediend:

A. Wetsvoorstellen

Artikel 77

1° Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 13 juli 1987 betreffende het kijk- en luistergeld (van de heer Verreycken).

2° Wetsvoorstel betreffende de cumulatie van kandidaturen bij gelijktijdige verkiezingen voor de Wetgevende Kamers en het Europees Parlement (van de heer Jonckheer c.s.).

3° Voorstel van resolutie betreffende het totstandbrengen van een concreet plan voor wereldwijde en totale nucleaire ontwapening (van de heer Anciaux).

B. Voorstel van bijzondere wet

Artikel 77

Voorstel van bijzondere wet betreffende de cumulatie van kandidaturen bij verkiezingen (van de heer Jonckheer c.s.).

Les propositions ci-après ont été déposées:

A. Propositions de loi

Article 77

1° Proposition de loi modifiant la loi du 13 juillet 1987 relative aux redevances radio et télévision (de M. Verreycken).

2° Proposition de loi relative au cumul de candidatures lors d'élections organisées simultanément pour les Chambres législatives et le Parlement européen (de M. Jonckheer et consorts).

3° Proposition de résolution relative à l'établissement d'un plan concret de désarmement nucléaire mondial et complet (de M. Anciaux).

B. Proposition de loi spéciale

Article 77

Proposition de loi spéciale relative au cumul de candidatures aux élections (de M. Jonckheer et consorts).

Deze voorstellen zullen worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Ces propositions seront traduites, imprimées et distribuées.

Er zal later over de inoverwegingneming worden beslist.

Il sera statué ultérieurement sur la prise en considération.

VRAGEN OM UITLEG — DEMANDES D'EXPLICATIONS

Indiening — Dépôt

De voorzitter. — Het Bureau heeft volgende vragen om uitleg ontvangen:

1. van mevrouw Leduc aan de vice-eerste minister en minister van Landsverdediging over «de Amerikaanse legerbasis te Zutendaal»;

2. van de heer Verhofstadt aan de vice-eerste minister en minister van Landsverdediging over «de conclusies inzake het disciplinaire onderzoek tegen majoor Peter Maggen»;

3. van mevrouw Lizin aan de minister van Buitenlandse Zaken over «het Europees beleid ten aanzien van Kosovo»;

4. van de heer Van Goethem aan de minister van Ambtenarenzaken over «het Millenniumprobleem».

Deze vragen worden naar de plenaire vergadering verzonden.

Le Bureau a été saisi des demandes d'explications suivantes:

1. de Mme Leduc au vice-premier ministre et ministre de la Défense nationale sur «base américaine de Zutendaal»;

2. de M. Verhofstadt au vice-premier ministre et ministre de la Défense nationale sur «les conclusions de l'enquête disciplinaire menée sur le major Peter Maggen»;

3. de Mme Lizin au ministre des Affaires étrangères sur «la politique européenne à l'égard du Kosovo»;

4. de M. Van Goethem au ministre de la Fonction publique sur «le problème posé par le passage au prochain millénaire».

Ces demandes sont envoyées à la séance plénière.

VOORSTELLEN — PROPOSITIONS

Inoverwegingneming — Prise en considération

De voorzitter. — Aan de orde is de inoverwegingneming van voorstellen.

L'ordre du jour appelle la prise en considération de propositions.

De lijst van de in overweging te nemen voorstellen is rondgedeeld, met opgave van de commissies waarnaar het Bureau van plan is ze te verzenden.

Leden die opmerkingen mochten hebben, gelieven die voor het einde van de vergadering te doen kennen.

Tenzij er afwijkende suggesties zijn, neem ik aan dat die voorstellen in overweging zijn genomen en verzonden naar de commissies die door het Bureau zijn aangeduid.

La liste des propositions à prendre en considération a été distribuée avec indication des commissions auxquelles le Bureau envisage de les envoyer.

Je prie les membres qui auraient des observations à formuler de me les faire connaître avant la fin de la séance.

Sauf suggestions divergentes, je considérerai les propositions comme prises en considération et envoyées aux commissions indiquées par le Bureau.

QUESTION ORALE DE M. HATRY AU MINISTRE DES FINANCES SUR «LES OPTIONS SUR ACTIONS»

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER HATRY AAN DE MINISTER VAN FINANCIËN OVER «DE AANDELENOPTIES»

M. le président. — L'ordre du jour appelle la question orale de M. Hatry.

La parole est à M. Hatry.

M. Hatry (PRL-FDF). — Monsieur le président, la question que je pose porte sur les options sur actions et concerne plus particulièrement une proposition de loi que j'ai déposée il y a trois ans. Le ministre des Finances, en l'occurrence le prédécesseur de M. Viseur, avait annoncé à grand fracas l'entrée en vigueur, pour le 1er juillet 1998 — il y a une semaine donc —, d'un nouvel arrêté royal destiné à clarifier et à régler définitivement la matière des options sur actions. En effet, la législation actuelle se révèle à ce sujet tout à fait déficiente.

La lecture de la presse, entre autres du numéro de *Trends-Tendances* en date du 18 juin 1998, indique que ce projet d'arrêté royal se heurte à un très grand nombre de difficultés tant au niveau de la sécurité sociale qu'à celui du Conseil d'État. Dans son avis, le Conseil d'État constate en effet que cet arrêté royal est illégal. Il ne sera donc probablement jamais adopté par le Conseil des ministres.

Dans ces conditions, je demande au ministre des Finances pourquoi l'examen de la proposition de loi que j'ai introduite en 1995 et qui visait à modifier et à rendre enfin opérationnel l'article 45 de la loi du 27 décembre 1984 portant des dispositions fiscales — il s'agit du document 42/1 de la session extraordinaire de 1995 —,

est retardé depuis plus de trois ans à la demande du gouvernement et, en particulier, du premier ministre alors que, manifestement, le gouvernement est tout à fait incapable de réaliser même ses propres projets ! En effet, les deux éléments que je viens d'évoquer l'en empêchent, à savoir l'opposition de la sécurité sociale, d'une part, et l'avis totalement négatif du Conseil d'État, d'autre part, ce dernier exigeant que l'on procède en cette matière par voie de loi et non d'arrêté royal.

M. le président. — La parole est à M. Viseur, ministre.

M. Viseur, ministre des Finances. — Monsieur le président, je peux rassurer M. Hatry sur un point. Effectivement, un avant-projet d'arrêté royal modifiant l'article 18 du Code des impôts sur les revenus 1992 a été approuvé par le Conseil des ministres en date du 20 mars 1998 et a été soumis à l'avis du Conseil d'État.

Les difficultés sont apparues à l'occasion de l'examen de ce texte par le Conseil d'État. En effet, en raison du contenu de cet arrêté, le Conseil d'État a jugé qu'il était préférable, pour la sécurité juridique, que le texte en question soit une loi et non un arrêté.

Lors du Conseil des ministres du 9 juin 1998, le gouvernement a décidé de maintenir les principes de l'arrêté royal et de les couler dans un projet de loi.

Le 3 juillet dernier, le Conseil des ministres a approuvé le projet de loi. Les textes feront partie intégrante du projet de loi concernant le plan pour l'emploi. Ils doivent être soumis au Conseil d'État avant les vacances parlementaires. Sauf si le Conseil d'État émet des objections fondamentales, il sera proposé de faire entrer en vigueur le nouveau régime au 1er juillet 1998, étant donné que les modalités en sont déjà connues et ont pu être préparées par le secteur.

Eu égard à la séquence chronologique des faits que je viens d'évoquer, notamment la suite rapide que le gouvernement donnera à l'avis du Conseil d'État, je pense qu'il sera possible d'observer des délais raisonnables pour l'approbation de ce projet de loi et que nous pourrions donc le faire exécuter à partir du 1er juillet 1998, comme l'avait annoncé mon prédécesseur.

M. le président. — La parole est à M. Hatry pour une réplique.

M. Hatry (PRL-FDF). — Monsieur le président, j'espère que le gouvernement sera moins maladroit vis-à-vis du Conseil d'État pour le projet de loi envisagé qu'il ne l'a été pour le projet d'arrêté royal.

Il n'empêche, si le gouvernement avait accepté de discuter ma proposition de loi déposée depuis 1995, dans le cadre d'un plan pour l'emploi qui serait ainsi mis en œuvre depuis trois ans déjà, nous disposerions maintenant d'une législation convenable qui aurait multiplié les retombées positives en la matière.

Je suis désolé de devoir constater que le texte annoncé par le gouvernement n'entrera vraisemblablement en vigueur qu'à la prochaine législature. En effet, je ne pense pas qu'il sera possible de rétroagir au 1er juillet.

M. le président. — L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER VAUTMANS AAN DE MINISTER VAN AMBTENARENZAKEN OVER «HET ONDERZOEK NAAR DE VESTIGING VAN EEN KAMP VOOR POLITIEKE VLUCHTELINGEN TE BEVINGEN»

QUESTION ORALE DE M. VAUTMANS AU MINISTRE DE LA FONCTION PUBLIQUE SUR «L'ENQUÊTE PORTANT SUR L'IMPLANTATION D'UN CAMP POUR RÉFUGIÉS POLITIQUES A BEVINGEN»

De voorzitter. — Aan de orde is de mondelinge vraag van de heer Vautmans.

Het woord is aan de heer Vautmans.

De heer Vautmans (VLD). — Mijnheer de voorzitter, uit betrouwbare bron verneem ik dat er bij de Regie der Gebouwen te Hasselt een vraag is toegekomen van de Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Stedelijk Beleid en Huisvesting om een onderzoek te starten en de nodige contacten te leggen voor de organisatie van een kamp voor politieke vluchtelingen te Bevingen.

Graag vernam ik van de minister of hij op de hoogte is van deze vraag aan zijn regionale dienst te Hasselt?

Werd reeds een onderzoek gestart naar de wenselijkheid van een kamp voor politieke vluchtelingen te Bevingen?

Met wie werd contact opgenomen? Alleszins niet met de stad Sint-Truiden, die toch de voornaamste partner is in de discussie.

Wat zijn de resultaten van het onderzoek en van de contacten?

De voorzitter. — Het woord is aan minister Flahaut.

De heer Flahaut, minister van Ambtenarenzaken. — Mijnheer de voorzitter, ik ben op de hoogte van een prospectie voor een onthaalcentrum voor vluchtelingen in Bevingen, Sint-Truiden, op vraag van mijn collega Peeters, staatssecretaris voor Veiligheid, Maatschappelijke Integratie en Leefmilieu.

Vandaag, 9 juli, is er een eerste coördinatievergadering met het ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu, het KDR, militaire gebouwen, en de Regie der Gebouwen.

Er waren informatieve contacten met mevrouw Proot van de Coördinatiecel voor de Opvangcentra voor Vluchtelingen en het KDR.

Aangezien het onderzoek nog maar pas is gestart, konden er nog geen besluiten worden geformuleerd en kan ik de heer Vautmans dienaangaand nog niets mededelen.

De voorzitter. — Het woord is aan de heer Vautmans voor een repliek.

De heer Vautmans (VLD). — Mijnheer de voorzitter, ik betreur dat er voor een dergelijke, toch zeer belangrijke, politieke optie geen enkel overleg is geweest met de stad Sint-Truiden. Dit is om moeilijkheden vragen.

M. le président. — La parole est à M. Flahaut, ministre.

M. Flahaut, ministre de la Fonction publique. — Il est inutile de créer un émoi avant de savoir si les choses pourront concrètement être réalisées. On peut également faire de la prospection et veiller ensuite à établir tous les contacts voulus, ce que nous ferons au moment opportun.

De voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER BOUTMANS AAN DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN OVER «HET TERUGZENDEN VAN UITGEPROCEDEERDE ALGERIJNSE ASIELZOEKERS NAAR HUN LAND VAN OORSPRONG»

QUESTION ORALE DE M. BOUTMANS AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DE L'INTÉRIEUR SUR «LE RENVOI DE DEMANDEURS D'ASILE ALGÉRIENS DÉBOUTÉS DANS LEUR PAYS D'ORIGINE»

De voorzitter. — Aan de orde is de mondelinge vraag van de heer Boutmans.

Het woord is aan de heer Boutmans.

De heer Boutmans (Agalev). — Mijnheer de voorzitter, na het terugzenden vorig jaar van de Algerijn Ben Otman, die kort nadien de dood vond toen hij in een Algerijns politiekantoor «uit

het raam sprong», kondigde de vorige minister aan dat hij iedere individuele verwijzingsbeslissing van uitgeprocedeerde Algerijnen persoonlijk zou beoordelen. Sindsdien werden geen Algerijnen meer naar hun land teruggezonden.

Aan deze houding zou nu een einde komen aangezien in een interne nota van de dienst Vreemdelingenzaken van 12 maart de verwijdering en terugzending van Algerijnen opnieuw wordt toegestaan. Er worden mij verschillende gevallen gesignaleerd van Algerijnen die toch worden teruggestuurd of waarvoor men een poging tot terugzending heeft ondernomen. Zo verblijft er in Brugge minstens een Algerijn wiens terugzending onlangs door een administratieve vergissing is misgelopen, maar die nog altijd het risico loopt te worden verwijderd. Van een andere wordt mij gezegd dat hij zal worden teruggestuurd, alhoewel de commissaris-generaal voor hem een niet-terugleidingsclausule heeft verleend. Ten aanzien van personen met een niet-terugleidingsclausule zou er geen verwijdering meer worden doorgevoerd. Het probleem daarbij is dat de commissaris-generaal vóór januari van dit jaar geen dergelijke adviezen gaf, zodat al degenen die vóór die datum bevel kregen om het land te verlaten, buiten die regel vallen.

In het Klein Kasteeltje zouden er op het ogenblik ongeveer 25 Algerijnen verblijven voor wie de termijn om het land te verlaten niet meer zou worden verlengd. Kan de vice-eerste minister het beleid ten opzichte van de afgewezen Algerijnse asielzoekers toelichten? Is dit gewijzigd en waarom? Beschouwt ons land de toestand in Algerije als voldoende opgeklaard om opnieuw Algerijnse opposanten of activisten naar hun land terug te sturen?

De voorzitter. — Het woord is aan vice-eerste minister Tobback.

De heer Tobback, vice-eerste minister en minister van Binnenlandse Zaken. — Mijnheer de voorzitter, minister Vande Lanotte heeft vorig jaar effectief medegedeeld «dat men bij de verwijdering naar Algerije zeer voorzichtig zou zijn» en dat om die reden elk dossier inzake gedwongen verwijdering aan hem zou worden voorgelegd.

Die beslissing vormt nog steeds het centrale element voor het beleid ten opzichte van illegaal verblijvende Algerijnen en ik leg de klemtoon op het woord «illegaal».

Dat er dit jaar personen naar Algerije werden verwijderd of dat er pogingen tot verwijderingen zijn ondernomen, is dan ook geenszins in strijd met de mededeling van de minister van vorig jaar.

In 1998 zijn er negen Algerijnen verwijderd. Elk dossier werd aan de minister voorgelegd. In alle gevallen ging het om personen die duidelijk geen risico op vervolging liepen en waarbij er een probleem was inzake het gevaar voor de openbare orde. Er was dus sprake van misdrijven begaan door de betrokkene. In de meeste gevallen ging het om dossiers waarbij de persoon in kwestie nooit een asielaanvraag had ingediend. In de andere gevallen ging het om manifest ongegronde aanvragen.

Vier Algerijnen worden vastgehouden in een gesloten centrum en vierentwintig verblijven in een gevangenis nadat ze werden veroordeeld. Inzake de krachtlijnen van het uitwijzingsbeleid ten overstaan van Algerijnen is er geen sprake van een algemene uitwijzingsstop — dat heeft mijn voorganger nooit gezegd — en elk dossier inzake verwijdering wordt bijzonder zorgvuldig onderzocht en wordt aan de minister voorgelegd, zoals hij had aangekondigd.

Bij de verwijdering wordt er voorrang verleend aan degenen die worden beschouwd als een gevaar voor de openbare orde ten gevolge van een misdrijf begaan door de betrokkene. Men kan zelfs poneren dat de verwijdering in de praktijk tot deze categorie beperkt blijft. Dat er slechts in uitzonderlijke gevallen wordt verwijderd, betekent nog niet dat alle anderen systematisch kunnen rekenen op een verblijfsstatuut of op een verlenging van het bevel om het land te verlaten. Geval per geval wordt er nagegaan of iemand al dan niet kan rekenen op een verlenging van het bevel of op een voorlopige verblijfsvergunning. Dit gebeurt in

principe op basis van de omzendbrief inzake de zogenaamde verwijderbaren of personen die om redenen onafhankelijk van hun wil niet naar hun land kunnen terugkeren.

Hieraan moet worden toegevoegd dat men niet elke Algerijn per definitie moet beschouwen als een persoon die bij terugkeer vervolging of gevaar voor zijn leven riskeert. Personen die een misdrijf hebben gepleegd, worden in elk geval uitgesloten alsmede personen die eerst een langere tijd verbleven in een ander land, bijvoorbeeld Frankrijk of Duitsland, en personen die hun nationaliteit niet kunnen aantonen. Men wil voorkomen dat personen van een andere nationaliteit zich zouden voordoen als Algerijnen en op die manier een verblijfsvergunning zouden bekomen.

De interne nota waarvan sprake dateert van voor mijn tijd, maar ik heb vastgesteld dat ze in niets strijdig is met wat ik zojuist heb gezegd, noch met wat minister Vande Lanotte heeft aangekondigd.

De voorzitter. — Het woord is aan de heer Boutmans voor een repliek.

De heer Boutmans (Agalev). — Mijnheer de voorzitter, ik dank de vice-eerste minister voor zijn antwoord. Ik heb destijds de ongerustheid verwoord van de vele mensen die in de praktijk te maken hadden met een mogelijke terugzending naar Algerije. Dit is een bijzonder moeilijk probleem, omdat zij de toestand in hun land ook niet precies kunnen inschatten. Wie is daar verantwoordelijk voor welke vormen van geweld? Al te vaak zijn zij geconfronteerd met problemen van dubbele of onduidelijke loyaliteit. Iedereen is het er toch over eens dat Algerije een bijzonder moeilijk geval is. Daarvan getuigt de zeer pijnlijke geschiedenis van de teruggestuurde Ben Otman, die in zeer onduidelijke omstandigheden zelfmoord heeft gepleegd in een politiekantoor. Ik wil dit dossier zeker niet heropenen, maar het vormde wel de aanleiding voor het standpunt dat de vorige minister heeft ingenomen.

Formeel begrijp ik dat de vice-eerste minister niet op zijn standpunt terugkomt, maar ik hoop dat dit er in de praktijk niet op neerkomt dat alle beslissingen weliswaar nauwkeurig worden bekeken, maar dat men toch vrij systematisch tot terugzending besluit. Van mensen die zich met dit probleem bezighouden, vernam ik dat er nu toch meer wordt teruggevoerd dan vroeger. De vice-eerste minister spreekt dit eigenlijk tegen. Ik neem daar akte van en ik ben er ook blij mee.

Kan de vice-eerste minister mij de nota, ook al is ze intern, bezorgen? Ze heeft blijkbaar toch enige ongerustheid veroorzaakt. Gelet op de openbaarheid van bestuur kan dat overigens geen probleem zijn. Als iets intern wordt gehouden of als men er zeer discreet over blijft, wordt hoe dan ook de indruk gewekt dat er belangrijke zaken in staan.

De voorzitter. — Het woord is aan vice-eerste minister Tobback.

De heer Tobback, vice-eerste minister en minister van Binnenlandse Zaken. — Mijnheer de voorzitter, een interne nota is een interne nota en mijn diensten moeten nog altijd de mogelijkheid hebben een interne nota te schrijven, zonder dat ze ervan moeten uitgaan dat ze de volgende dag in de openbaarheid komt. Ik heb trouwens wel sterke vermoedens over de manier waarop deze interne nota in de openbaarheid is gekomen. Dat doet mij des te meer twijfelen aan de samenwerking met de betrokken organisatie. We zien ook wel de samenhang tussen bepaalde telefoons in de loop van de week en de parlementaire vragen die daarna worden gesteld. Ik kan dit niet verhelpen. Ik kan alleen vaststellen wie de zaken aanbrengt en wie de vragen stelt. Zoals gezegd: een interne nota is een interne nota. Indien het Parlement de nota wil zien, moet het maar een onderzoekscommissie opstarten. Dat zijn de regels.

De heer Boutmans (Agalev). — Mijnheer de vice-eerste minister, ik begrijp uw redenering niet goed. Als ik de nota had, zou ik ze u niet vragen.

De heer Tobback, vice-eerste minister en minister van Binnenlandse Zaken. — Mijnheer Boutmans, u verwijst alleszins naar de datum van een interne nota. Ik kan u bevestigen dat die datum

correct is. Ik kan u ook zeggen dat er in de nota niets staat dat strijdig is met wat ik zojuist heb gezegd. Ik wens gewoon principieel een interne nota intern te houden. Anders kan er niet meer worden gewerkt. Ik moet met mijn administratie een nota kunnen uitwerken waarop staat «intern» en die niet bestemd is voor de openbaarheid. Dit is mijn duidelijk en principieel standpunt.

De heer Boutmans (Agalev). — Het grondwettelijk principe is toch openbaarheid van bestuur?

De heer Tobback, vice-eerste minister en minister van Binnenlandse Zaken. — De openbaarheid van bestuur geldt voor alle dossiers die betrekking hebben op een persoonlijk geval of die noodzakelijk zijn voor het algemeen beleid. Ik ben niet verplicht om elk papier dat op mijn kabinet circuleert of ieder onderhoud dat ik met een directeur-generaal heb, openbaar te maken. Ik ben dus niet bereid om interne nota's openbaar te maken. Dit is een duidelijk antwoord.

Ik zet het beleid tegenover Algerijnse asielzoekers dat door mijn voorganger was begonnen en dat hij in het Parlement heeft toegelicht, voort. Elk dossier betreffende de uitwijzing van een Algerijn wordt aan de minister persoonlijk voorgelegd. Dit wil niet automatisch zeggen dat er sprake is van een uitwijzing, noch van het verlenen van een verblijfsvergunning.

De heer Boutmans (Agalev). — Ik zal de nota volgens de procedure aanvragen. De vice-eerste minister moet dan maar antwoorden op welk artikel van de wet hij zich baseert om die nota niet te overhandigen.

De voorzitter. — Mijnheer Boutmans, mag ik er u op wijzen dat u na een mondelinge vraag slechts over vijf minuten beschikt om op het antwoord van de minister te repliceren. De minister kan dan een laatste antwoord geven dat niet meer dan drie minuten in beslag mag nemen.

Ik vraag u dan ook om u aan het Reglement te houden.

Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

MONDELINGE VRAAG VAN MEVROUW DE BETHUNE AAN DE MINISTER VAN WETENSCHAPSBELEID OVER «HET BUDGET VOORZIEN VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK ROND BORSTKANKER»

QUESTION ORALE DE MME DE BETHUNE AU MINISTRE DE LA POLITIQUE SCIENTIFIQUE SUR «LE BUDGET PRÉVU POUR LA RECHERCHE SCIENTIFIQUE CONCERNANT LE CANCER DU SEIN»

De voorzitter. — Aan de orde is de mondelinge vraag van mevrouw de Bethune.

Het woord is aan mevrouw de Bethune.

Mevrouw de Bethune (CVP). — Mijnheer de voorzitter, borstkanker is de meest voorkomende kanker bij vrouwen: één op twaalf vrouwen krijgt er persoonlijk mee af te rekenen. In Vlaanderen werden in 1992, 3 130 gevallen van borstkanker bij vrouwen gediagnosticeerd. Dit betekent dat het bij 32 % van alle geregistreerde tumoren bij vrouwen om borstkanker gaat. De ziekte was in 1995 in Vlaanderen verantwoordelijk voor 1 439 sterfgevallen. In de Europese Unie wordt jaarlijks bij meer dan 500 000 vrouwen borstkanker vastgesteld en jaarlijks overlijden bijna 150 000 patiënten.

Het loont dus zeker de moeite om alle middelen aan te wenden in de strijd tegen deze ziekte. Uiteraard moet een belangrijke plaats worden ingeruimd voor wetenschappelijk onderzoek naar de oorzaken van de ziekte en de beste behandelingswijzen.

Kan de minister mij meedelen welk budget voorzien is voor wetenschappelijk onderzoek naar de oorzaken en de bestrijding van kanker in het algemeen? Volgens welke criteria wordt het beschikbare budget verdeeld? Wordt er een specifiek budget voor

het onderzoek naar borstkanker vrijgemaakt? Zo ja, welke onderzoeken rond de behandeling, de preventie enzovoort lopen er momenteel? Zijn er ook grensoverschrijdende onderzoeksprojecten waaraan België deelneemt en waaraan de minister financiële ondersteuning verleent?

De voorzitter. — Het woord is aan minister Ylief.

De heer Ylief, minister van Wetenschapsbeleid. — Mijnheer de voorzitter, binnen het federale budget voor wetenschappelijk onderzoek naar borstkanker heeft mijn departement de volgende initiatieven genomen. Er wordt onderzoek naar kanker verricht in het kader van het programma «Interuniversitaire Attractiepolen IV», dat door mijn diensten wordt gefinancierd en dat loopt van 1997 tot 2001. Aan de netwerken die onderzoek naar kanker verrichten, werd een budget toegekend van 649 271 000 frank. Het werd als volgt over vier netwerken verdeeld.

Pour le réseau «Génétique de la différenciation normale et anormale» 250 millions; 130 millions pour le réseau «Approches de biologie moléculaire pour le développement de nouveaux agents anticancer; 90 millions pour le réseau «Régulation et manipulation de la réponse immunitaire» et, enfin, plus ou moins 183 millions pour le réseau «Génétique moléculaire et pathologie de la transduction des signaux».

Il s'agit donc là de l'effort consenti par l'autorité fédérale dans le cadre du programme «Pôles d'attractions interuniversitaires, phase IV», programme qui doit s'étaler de 1997 à 2001, en ce qui concerne la recherche sur le cancer.

Per netwerk wordt het bedrag verdeeld over de verschillende onderzoekskringen verbonden aan de verschillende universiteiten zowel in het noorden als in het zuiden van het land. Elk netwerk bestaat uit een stuurploeg en meerdere satellieten. Een stuurploeg krijgt elk jaar minimaal 12,5 miljoen frank, een satelliet minimaal 2,5 miljoen frank.

Mijn departement financiert eveneens de steunpunten «Samenleving en Gezondheid» en «Gezondheidseconomie». Deze verzamelden gegevens in verband met de opsporing van borstkanker zoals het aantal mammografieën, de percentages per leeftijdsklasse in België en in andere landen van de Europese Unie. Zij vergeleken ook de frequentie van borstkanker in de Europese Unie en gingen na hoeveel acute ziekenhuisverblijven er waren voor borstkanker.

Toutefois, il n'existe aucun programme spécifique de recherche sur le cancer du sein à l'échelon fédéral.

Après m'être renseigné auprès des communautés, je suis en mesure de vous informer qu'il existe, à plusieurs niveaux, des données en relation avec la recherche scientifique concernant le cancer du sein. Les communautés assurent le financement de l'enregistrement des cancers, en coopération avec le pouvoir fédéral et, plus particulièrement, avec le ministre de la Santé publique et des Pensions.

Je préciserai encore que, comme vous le savez sans doute, ce sont les communautés qui sont compétentes en matière de prévention du cancer. En ce qui concerne la Communauté flamande, permettez-moi de vous renvoyer à l'ouvrage intitulé *Vlaamse regionale indicatoren* dans lequel vous pourrez trouver les données les plus récentes à propos du cancer du sein.

Enfin, je rappelle que via les communautés, le FNRS et le FWO financent d'importants programmes de recherche sur le cancer.

De voorzitter. — Het woord is aan mevrouw de Bethune voor een repliek.

Mevrouw de Bethune (CVP). — Mijnheer de voorzitter, ik dank de minister voor zijn toch vrij schematisch antwoord.

Uiteraard ben ik op de hoogte van informatie ingezameld door de Vlaamse Gemeenschap. Precies het ontbreken daarin van elke verwijzing naar cijfergegevens over federale budgetten voor onderzoek naar borstkanker was een van de elementen die mij tot deze vraag hebben aangezet.

Ik twijfel er niet aan dat de federale regering zekere inspanningen doet ter ondersteuning van kankeronderzoek in het algemeen. Of deze inspanningen voldoende zijn, daar kan ik mij niet over uitspreken.

Wel betreur ik dat op federaal niveau geen onderscheid wordt gemaakt tussen een aantal soorten kankers en dat er geen afzonderlijk budget wordt opgemaakt voor onderzoek naar borstkanker. Dit is een lacune in het gezondheidsbeleid in het algemeen, maar zeker in dat van de federale overheid. Ik neem mij dan ook voor de minister hierover een meer uitgebreide vraag om uitleg te stellen na het reces.

M. le président. — La parole est à M. Ylief, ministre.

M. Ylief, ministre de la Politique scientifique. — Monsieur le président, je voudrais encore brièvement ajouter à l'intention de Mme de Bethune que le choix des thèmes de recherche, dans le cadre du programme «Pôles d'attractions interuniversitaires,» n'entre pas dans les attributions du ministre fédéral de la Politique scientifique. Ce dernier ne peut que se borner à formuler des suggestions, les décisions appartenant en fait aux équipes universitaires. Mais bien entendu, je ferai part du souhait de Mme de Bethune aux autorités universitaires, comme je l'ai fait précédemment pour d'autres sujets de réelle importance, comme celui-ci. Je le ferai d'autant plus volontiers que je suis, moi aussi, favorable à l'idée d'entreprendre, à l'échelon fédéral, des recherches spécifiques sur le cancer du sein.

De voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER ANCIAUX AAN DE MINISTER VAN FINANCIËN OVER «DE EVENTUELE VERSCHILLEN IN DE BELASTINGAANGIFTEN VAN ZELFSTANDIGEN EN LOONTREKKENDEN EN DE STIGMATISERENDE INVLOED ERVAN»

QUESTION ORALE DE M. ANCIAUX AU MINISTRE DES FINANCES SUR «LES DIFFÉRENCES ÉVENTUELLES DANS LES DÉCLARATIONS DE REVENUS DES INDÉPENDANTS ET DES SALARIÉS ET LEUR INFLUENCE STIGMATISANTE»

De voorzitter. — Aan de orde is de mondelinge vraag van de heer Anciaux.

Het woord is aan de heer Anciaux.

De heer Anciaux (VU). — Mijnheer de voorzitter, volgens cijfers van de administratie der Belastingen liggen de belastingaangiften van zelfstandigen veel lager dan die van loontrekkenden. De uitgelekte interne cijfers zijn verrassend. Bovendien geven ze de indruk dat alle zelfstandigen fraudeurs zijn.

Onmiddellijk ontstond binnen de pers en de publieke opinie een welles-nietesspelletje over de betrouwbaarheid van deze cijfers. Zitten in de weergegeven cijfers rond de aangiften van zelfstandigen eveneens deeltijds zelfstandigen, zelfstandigen in bijberoep, middenstanders men pensioen, beginnende zelfstandigen enzovoort? Zonder duidelijkheid kan geen ernstig debat worden gevoerd. Het gevaar hierdoor bevolkingsgroepen tegen elkaar op te zetten is reëel. Ik wil aan de minister dan ook de volgende vragen stellen.

Wat is de reële betekenis van de uitgelekte cijfers van de administratie der Belastingen? Waarom worden zulke naakte cijfers bekendgemaakt, zonder uitleg en begeleiding? Zijn de weergegeven cijfers van de aangiften regionale gemiddelden die nationaal geëxtrapoleerd werden? Werden daarbij verschillende categorieën door elkaar gemengd? Kan men hieruit besluiten dat de zelfstandigen meer en gemakkelijker de fiscale wet kunnen omzeilen? Moet de uitleg worden gezocht bij het slecht functioneren van de nieuwe administratie voor de Ondernemings- en Inko-

mensfiscaliteit? Waarom wordt nooit gesproken over een toenemende dualiteit binnen de categorie van zelfstandigen? Bestaat er een toenemende groep zelfstandigen die zich onder of bij de armoedegrens bevindt?

De voorzitter. — Het woord is aan minister Viseur.

De heer Viseur, minister van Financiën. — Mijnheer de voorzitter, met ingang van het aanslagjaar 1988 wordt door de administratie der Directe Belastingen een statistiek bijgehouden per zelfstandig beroep, volgens een door haar gemaakte indeling. In de gevallen waarin beroepsverliezen van de zelfstandige zijn aangerekend op de beroepsinkomsten van de andere echtgenoot, krachtens artikel 129 van het Wetboek van inkomstenbelastingen 1992, wordt op naam van die zelfstandige het bedrag van het op de inkomsten van de andere echtgenoot aangerekende beroepsverlies aan het RSVZ meegedeeld.

Er wordt bovendien geen onderscheid gemaakt tussen belastingplichtigen die enkel een zelfstandige activiteit uitoefenen en belastingplichtigen die naast hun zelfstandige activiteit nog een beroep uitoefenen waarvan de inkomsten geen inkomsten van zelfstandige zijn.

Sinds enkele jaren beschikt de administratie der Directe Belastingen over meer gedetailleerde statistieken. Deze laten haar toe de inkomsten van helpers van zelfstandigen en van zelfstandigen in bijberoep af te zonderen van de inkomsten van zelfstandigen in hoofdberoep. Voorheen bestond dit onderscheid niet en leidde dit onvermijdelijk tot een vertekend beeld van de omvang van de inkomsten.

C'est d'ailleurs la raison pour laquelle l'état actuel de notre appareil statistique ne permet pas au département des Finances de publier ces chiffres. Dans le cadre des questions posées par les parlementaires, ces derniers ont eu la possibilité de prendre connaissance des chiffres, mais pas de les transcrire. En effet, ceux-ci, par nature totalement incomplets, conduisent à des conclusions du type de celles mentionnées dans la presse cette semaine, conclusions sans aucun rapport avec la situation réelle et qui tendent à stigmatiser un groupe social, ce qui n'est absolument pas souhaitable.

J'ai donc demandé à mon administration d'approfondir ses recherches quant aux statistiques relatives aux revenus des indépendants et de vérifier les chiffres sur des bases statistiques plus solides.

En cette matière, je suis tout à fait d'accord sur le fait que de telles vérifications ne peuvent être effectuées que sur la base de données exactes et claires. Je ne puis que regretter les informations publiées dans la presse et qui ont donné l'impression d'une situation totalement différente entre les indépendants et les personnes bénéficiant d'autres revenus, notamment de revenus de remplacement.

Votre dernière question, monsieur Anciaux, portait sur la cause du mauvais fonctionnement de la nouvelle administration des Entreprises et des Revenus, à savoir l'AFER. Les chiffres mentionnés par la presse se rapportent à l'année 1995 et sont donc antérieurs à l'entrée en fonction de la nouvelle administration. Il n'existe donc aucune relation entre l'installation de cette administration qui, après quelques semaines, maîtrise parfaitement ses dossiers et est en mesure de faire face à ses missions de contrôle, et les chiffres communiqués qui, selon moi, n'ont ni valeur scientifique ni valeur indicative quant aux revenus des indépendants.

De voorzitter. — Het woord is aan de heer Anciaux voor een repliek.

De heer Anciaux (VU). — Mijnheer de voorzitter, het antwoord van de minister sterkt mij in mijn overtuiging dat onduidelijke en onvolledige cijfers de stigmatisering van een beroepscategorie kunnen teweegbrengen. Dat kan niet worden beschouwd als een gunstige evolutie.

Enkele van mijn vragen blijven onbeantwoord. Hoe komt het dat deze cijfers uitlekken? Alle bronnen bevestigen dat zij van de administratie zelf afkomstig zijn. Zal de minister onderzoeken

welke «snoodaard» deze cijfers op een kwaadwillige wijze heeft openbaar gemaakt? Is er een verband met het functioneren van de administratie zelf? Ik ben het ermee eens dat dit niet te wijten kan zijn aan de nieuwe dienst aangezien hij op dat ogenblik nog niet was opgericht.

Bestaan er cijfers over de toenemende groep zelfstandigen die onder of bij de armoedegrens leven? Ik heb hierover geen exacte cijfers, maar er zijn aanwijzingen dat er een enorme dualiteit ontstaat in de groep van zelfstandigen. Het is teleurstellend dat de publieke opinie noch de pers zich hierover zorgen schijnt te maken. Niemand zal ontkennen dat het voor een zelfstandige gemakkelijker is in zekere mate te frauderen. Er is echter nooit op een ernstige manier onderzocht hoeveel zelfstandigen onder of rond de armoedegrens leven. Dit blijft blijkbaar een taboe. Men mag niet vergeten dat sommige zelfstandigen keihard werken voor een laag inkomen. Misschien kan de minister mij ook hierover duidelijkheid verschaffen.

M. le président. — La parole est à M. Viseur, ministre.

M. Viseur, ministre des Finances. — Pour répondre à votre dernière question, monsieur Anciaux, je répète que, à mes yeux, ces chiffres n'ont aucune valeur, même indicative, car ils concernent un groupe d'individus qui connaissent des situations totalement différentes. Certains, il est vrai, se situent à la limite de la pauvreté; d'autres exercent des activités accessoires, commencées et terminées au cours de la même année. Nous ne disposons donc en aucune façon d'une photographie de la situation dont on puisse tirer un certain nombre de conséquences.

Contrairement à l'opinion répandue, on observe au sein du groupe des indépendants, notamment de ceux qui commencent leur carrière, que la richesse n'est pas la caractéristique la plus fréquente. Mais il ne faut pas perdre de vue que leur situation évolue dans le temps. Très souvent, des pertes sont enregistrées au cours des premières années d'activité. Les chiffres traduisent d'ailleurs ce phénomène et abaissent la moyenne des revenus en raison des pertes reportées. Je suis donc d'accord avec votre analyse sur ce plan, monsieur Anciaux.

Nous disposons de chiffres qui ne veulent rien dire, qui représentent simplement la récolte d'indications données par les caisses d'assurances sociales des indépendants et qui ne traduisent donc que la situation d'un groupe. Sur cette base, je ne veux pas que l'on tire des conséquences, notamment celles que tous les indépendants sont des fraudeurs.

Je prendrai pour exemple la profession de coiffeur. Dans ce secteur, le revenu moyen annuel est de 288 000 francs; on peut en conclure hâtivement que l'on se trouve donc nécessairement en présence de fraudeurs. Or, sur le terrain, on observe une multitude de situations allant de la coiffeuse qui a cinq ou six clients par semaine — mais qui exerce une autre profession — aux grands salons de coiffure de l'avenue Louise.

Sur le plan intellectuel, il me paraît donc malhonnête d'établir une moyenne car cela consiste à s'inscrire dans une logique qui n'a aucune traduction possible. C'est la raison pour laquelle, au sein de mon administration, on a toujours refusé de publier ces chiffres. Malheureusement, je ne puis mettre partout des dispositifs antifuites.

Je demande donc que l'on s'inscrive dans une logique différente qui consiste à se doter d'un appareil statistique acceptable. Celui-ci révélera, j'en suis persuadé, des situations contrastées.

En ce qui concerne, par exemple, la profession dont je suis issu, celle d'avocat, où la moyenne des revenus est plus élevée par rapport à d'autres secteurs, on considère généralement que les pertes financières sont un phénomène tout à fait normal au cours des cinq ou six premières années. Je connais d'ailleurs beaucoup de jeunes avocats qui tirent le diable par la queue ou qui vivent à charge soit de leurs parents, soit de leur conjoint qui exerce une activité de salarié. Après quelques années, un certain nombre de ces jeunes avocats quittent le barreau mais grèvent lourdement les chiffres. On n'observe pas de différence significative dans les statistiques régionales mais on a l'impression que, en moyenne, les

avocats gagnent relativement mal leur vie, alors qu'en réalité, c'est seulement une partie d'entre eux qui vit en-dessous des normes de la pauvreté.

Après deux ou trois ans, un jeune avocat gagne souvent bien moins que la secrétaire de son patron.

De grâce — c'est ce que je reproche à cet article de presse — ne donnons pas une interprétation ou une portée générale à des chiffres qui n'ont aucune signification, notamment sur le plan de l'attitude plus ou moins respectueuse des lois de la part de ce groupe social des indépendants.

De voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

QUESTION ORALE DE MME DELCOURT-PÊTRE AU MINISTRE DE L'EMPLOI ET DU TRAVAIL SUR «LES ACTIVITÉS BÉNÉVOLES AUTORISÉES AUX CHÔMEURS»

MONDELINGE VRAAG VAN MEVROUW DELCOURT-PÊTRE AAN DE MINISTER VAN TEWERKSTELLING EN ARBEID OVER «HET VRIJWILLIGERSWERK DAT WERKLOZEN MOGEN DOEN»

M. le président. — L'ordre du jour appelle la question orale de Mme Delcourt.

Le ministre de la Fonction publique répondra au nom de son collègue.

La parole est à Mme Delcourt.

Mme Delcourt-Pêtre (PSC). — Monsieur le président, en principe, le chômeur doit être privé de travail et de rémunération pour pouvoir bénéficier des allocations de chômage. Toutefois, moyennant certaines formalités, un chômeur peut introduire, auprès du directeur du bureau de chômage régional, une demande pour effectuer des activités bénévoles, sans se voir supprimer ses allocations de chômage pour ces jours consacrés au bénévolat.

Mes questions portent sur le pouvoir discrétionnaire réservé au directeur du bureau de chômage régional, une demande pour effectuer des activités bénévoles, sans se voir supprimer ses allocations de chômage pour ces jours consacrés au bénévolat.

Mes questions portent sur le pouvoir discrétionnaire réservé au directeur du bureau régional de l'ONEM.

Lorsque la demande du chômeur concerne une organisation à caractère fédéral, par exemple la Croix-Rouge, chaque directeur régional dispose-t-il d'un pouvoir discrétionnaire ou doit-il se conformer à une instruction émanant des services centraux de l'ONEM ou du cabinet du ministre de l'Emploi et du Travail? Lors d'une intervention à la Chambre, à la suite d'une question de M. Viseur, Mme la ministre avait parlé de cette possibilité d'établir une réglementation fédérale face à certaines activités? Qu'en est-il de l'examen de cette réglementation? Dans quel délai pourrait-on l'obtenir?

En cas de refus de la part du directeur régional de l'ONEM de l'exercice de l'activité bénévole, le chômeur ou l'organisation concernée ont-ils le droit d'être entendus par le directeur régional et, si oui, à quel moment?

Enfin, de quel recours dispose le chômeur en cas de refus du directeur régional de l'ONEM de lui permettre d'exercer une activité bénévole? Qu'en sera-t-il d'un droit de recours si le refus de reconnaître certaines activités émane des services centraux de l'ONEM?

M. le président. — La parole est à M. Flahaut, ministre.

M. Flahaut, ministre de la Fonction publique. — Monsieur le président, en réponse aux questions posées par Mme Delcourt, je communique, au nom de ma collègue, les informations suivantes.

La réglementation du chômage autorise en effet le travail bénévole, dans le respect de certaines conditions et formalités, dont l'accord du directeur du bureau du chômage compétent de l'ONEM. Celui-ci tient compte des critères fixés par la réglementation et des circulaires administratives émanant des services centraux de l'ONEM.

Lorsque le travail bénévole est effectué pour une organisation active dans plusieurs arrondissements ou dans tout le pays, il arrive que les services centraux de l'ONEM définissent une ligne de conduite à suivre par les directeurs des bureaux du chômage en vue d'une application uniforme. C'est le cas notamment pour la Croix-Rouge.

En outre, la proposition d'adaptation de la réglementation à laquelle vous faites référence est actuellement à l'examen compte tenu de l'avis émis par le comité de gestion de l'ONEM.

La majorité des demandes de travail bénévole sont acceptées par les directeurs des bureaux de chômage de l'ONEM. En cas de refus, la réglementation ne prévoit pas l'obligation d'une audition préalable du chômeur ou de l'organisation. Néanmoins, il est évident que le chômeur ou l'organisation peut demander un entretien avec le directeur du bureau du chômage avant ou après la décision et qu'il sera accédé à cette demande.

La décision éventuelle de refus est toujours une décision individuelle motivée et notifiée par le directeur du bureau de chômage. Le chômeur peut introduire un recours contre cette décision auprès du tribunal du travail. Il dispose d'un délai de trois mois pour introduire un tel recours.

M. le président. — La parole est à Mme Delcourt pour une réplique.

Mme Delcourt-Pêtre (PSC). — Monsieur le président, je remercie le ministre d'avoir bien voulu répondre au nom de la ministre de l'Emploi.

Je suppose, monsieur le ministre, que vous ne pourrez me répondre en ce qui concerne les délais dans lesquels la réglementation actuellement en discussion pourrait être arrêtée. Si tel est le cas, puis-je vous demander de transmettre cette demande à votre collègue ?

M. le président. — La parole est à M. Flahaut, ministre.

M. Flahaut, ministre de la Fonction publique. — La formulation de cette réponse ne m'autorise pas à donner plus de précisions en la matière. Bien entendu, madame Delcourt, je transmettrai votre demande à Mme Smet.

M. le président. — L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER DEVOLDER AAN DE MINISTER VAN VOLKSGEZONDHEID EN PENSIOENEN OVER «DE OMZETTING VAN DE EUROPESE WETGEVING IN BELGISCH RECHT EN DE LOPENDE INBREUKPROCEDURES»

QUESTION ORALE DE M. DEVOLDER AU MINISTRE DE LA SANTÉ PUBLIQUE ET DES PENSIONS SUR «LA TRANSDITION DE LA LÉGISLATION EUROPÉENNE EN DROIT BELGE ET LES PROCÉDURES D'INFRACTION EN COURS»

De voorzitter. — Aan de orde is de mondelinge vraag van de heer Devolder.

Staatssecretaris Peeters antwoordt namens zijn collega.

Het woord is aan de heer Devolder.

De heer Devolder (VLD). — Mijnheer de voorzitter, België is reeds dertienmaal veroordeeld door het Europees Hof van Justitie voor het niet-omzetten van de Europese wetgeving in Belgisch

recht. Het aantal veroordelingen, de lopende zaken en de vermoedelijk nieuwe aanhangigmakingen verergeren enkel het slechte imago van ons land op dat gebied. Volgens het vijftiende jaarverslag inzake de controle op de naleving van het gemeenschapsrecht, bengelt België op de laatste plaats.

Ook wat het ministerie van Volksgezondheid betreft, zijn er enkele zware tekortkomingen op het vlak van de omzetting van Europese richtlijnen. Op grond van artikel 169 van het EG-Verdrag zijn een aantal zaken bij het Europees Hof van Justitie aanhangig. Ik zal mijn aandacht toespitsen op de zaak C283/97 die te maken heeft met de richtlijn 92/73/EEG, uitbreiding toepassingsgebied 65/65/EEG en 75/319/EEG. Het betreft hier de administratieve omschrijving van de geneesmiddelen en de homeopatische geneesmiddelen, met limietdatum 31 december 1993. Naar verluidt zou het desbetreffende ontwerp van koninklijk besluit eind juni 1997 voor advies aan de Raad van State zijn voorgelegd en zou in dit dossier de advocaat-generaal zijn overgegaan tot de conclusies op 25 juni 1998.

Ik heb vernomen dat de minister van Buitenlandse Zaken over de ministers van wie de administratie met ingebrekestellingen of veroordelingen heeft te maken, een driemaandijks verslag aan de kabinetsraad zou voorleggen over de stand van zaken in de omzetting van de Europese richtlijnen. Hij zou op 15 juli, of hoogstens een week later, alle betrokken ministers uitleg vragen over de evolutie van die omzetting.

Graag vernam ik van de minister wat de stand van zaken is met betrekking tot de aanslepende omzetting van uitbreiding toepassingsgebied 65/65/EEG en 75/319/EEG inzake geneesmiddelen en homeopatische geneesmiddelen met limietdatum 31 december 1993.

De voorzitter. — Het woord is aan staatssecretaris Peeters.

De heer Peeters, staatssecretaris voor Veiligheid, toegevoegd aan de minister van Binnenlandse Zaken en staatssecretaris voor Maatschappelijke Integratie en Leefmilieu, toegevoegd aan de minister van Volksgezondheid. — Mijnheer de voorzitter, zie hier het antwoord dat minister Colla mij heeft bezorgd.

In de zaak C283/97 die door de Europese Commissie aanhangig werd gemaakt bij verzoekschrift van 1 augustus 1997, is nog geen uitspraak gedaan bij het Hof van Justitie. De Commissie evenals de advocaat-generaal zijn op de hoogte van het ontwerp tot omzetting van de richtlijn 92/73/EEG. Zij weten ook dat het advies van de Raad van State reeds in juni van vorig jaar werd aangevraagd. Dit ontwerp werd ingediend zonder specificatie van de termijn voor behandeling. Sinds de wijziging van de wetgeving op de Raad van State van 4 augustus 1996, werd uitdrukkelijk bepaald dat alle zaken in chronologische volgorde, volgens datum van inschrijving op de rol, moeten worden behandeld. De enige mogelijkheid om sneller advies te bekomen, is het invoeren van de hoogdringendheid. Dit moet dan wel worden gemotiveerd. In dat geval wordt het advies binnen de drie dagen gegeven, maar beperkt de Raad van State zich tot het onderzoeken van de rechtsgronden van het ontwerp zonder een grondig advies ten gronde uit te brengen.

Een andere mogelijkheid is het vragen van een advies binnen de maand. In dat geval is notificatie van de Ministerraad nodig.

Recente ervaring toont echter aan dat zelfs bij toepassing van één van beide uitzonderingsprocedures vastgelegd in artikel 84 van de wet op de Raad van State, het advies niet binnen de vooropgestelde termijnen van respectievelijk drie dagen of een maand wordt uitgebracht. Door de lange wachttijden voor vragen om advies zonder termijn wordt bij vele vragen een beroep gedaan op artikel 84. Deze vragen om advies worden in ieder geval bij voorrang behandeld en als gevolg hiervan blijven de andere ontwerpen op de wachtlijst staan.

Voor het ontwerp tot omzetting van Europese richtlijn 92/73/EEG in Belgisch recht wordt ondanks herhaald aandringen van het departement geen evolutie in de behandeling ervan vastgesteld. Met het onderzoek van het ontwerp werd reeds eerder een aanvang genomen, maar wegens de dringende behandeling van andere vragen om advies op grond van artikel 84, werd het onderzoek onderbroken.

Het vermelde ontwerp bevat eveneens de omzetting van de Europese richtlijn 92/74/EEG betreffende homeopatische geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik. De niet-omzetting van deze richtlijn werd reeds eerder aanhangig gemaakt voor het Europees Hof van Justitie; het betreft de zaak C183/97 waarover op 12 maart 1998 een uitspraak werd gedaan. Deze resulteerde in een veroordeling wegens niet-omzetting.

Zoals de heer Devolder te horen kreeg in de antwoorden op vorige vragen betreffende de omzetting van deze richtlijnen, bevestig ik opnieuw dat dit ontwerp door de bevoegde diensten prioritaair wordt behandeld. Zodra de Raad van State haar advies heeft uitgebracht, krijgt de verdere afhandeling van het ontwerp de absolute voorrang.

De voorzitter. — Het woord is aan de heer Devolder voor een repliek.

De heer Devolder (VLD). — Mijnheer de voorzitter, we bevinden ons nog niet in het toepassingsgebied van artikel 171 krachtens hetwelke dwangsommen kunnen worden opgelegd, maar deze situatie oogt toch al behoorlijk kafkaïens. Misschien wacht men op dwangsommen om de druk op te voeren.

Reeds in 1993 werd België wegens niet omzetting van de richtlijn in gebreke gesteld. Als een ingebrekestelling voor de regering niet volstaat om binnen de maand een dringend advies bij de Raad van State te vragen, dan zijn we zonder twijfel in een roman van Kafka terechtgekomen.

De voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

QUESTION ORALE DE MME LIZIN AU MINISTRE DE LA SANTÉ PUBLIQUE ET DES PENSIONS SUR «LE PROJET FAGNART RELATIF À LA RÉPARATION DES ERREURS MÉDICALES»

MONDELINGE VRAAG VAN MEVROUW LIZIN AAN DE MINISTER VAN VOLKSGEZONDHEID EN PENSIOENEN OVER «DE VOORSTELLEN-FAGNART IN VERBAND MET HET VERGOEDEN VAN MEDISCHE FOUTEN»

M. le président. — L'ordre du jour appelle la question orale de Mme Lizin.

Le secrétaire d'État, M. Peeters, répondra au nom de son collègue.

La parole est à Mme Lizin.

Mme Lizin (SP). — Monsieur le président, j'avais interrogé le ministre Colla le 14 mai dernier à propos de la responsabilité médicale en cas d'erreur médicale. Le professeur Fagnart, responsable du groupe de travail, a réagi au contenu de ce débat et m'a envoyé le texte de la lettre qu'il avait adressée au ministre le 8 juin 1998. Cette lettre était accompagnée du dernier état du projet élaboré par le groupe interuniversitaire qui s'est penché sur le problème évoqué. Il me semble inutile de vous rappeler que bon nombre d'erreurs médicales sont évoquées dans l'actualité; on y trouve rarement une solution et elles peuvent compromettre des années durant la vie même des personnes qui en sont victimes. Il me semble que le courrier du professeur Fagnart apporte au ministre, d'une manière détaillée et pertinente, les précisions qu'il pouvait attendre sur les propositions de ce groupe.

Ne serait-il pas opportun et intéressant que des contacts directs s'instaurent entre l'administration et le groupe de travail pour rédiger enfin un texte qui pourrait devenir un projet de loi — puisque le gouvernement le porterait — réglant le problème

évoqué? J'ajoute que le projet sur les droits des patients, qui retient actuellement l'attention du ministre, pourrait très bien s'harmoniser avec le projet de ce groupe interuniversitaire présidé par le professeur Fagnart qui travaille sur la réparation des erreurs médicales.

M. le président. — La parole est à M. Peeters, secrétaire d'État.

M. Peeters, secrétaire d'État à la Sécurité, adjoint au ministre de l'Intérieur et secrétaire d'État à l'Intégration sociale et à l'Environnement, adjoint au ministre de la Santé publique. — Monsieur le président, M. Colla a bien reçu la lettre du professeur Fagnart en date du 10 juin dernier dont l'honorable membre a fait état. Il étudie avec son administration les remarques formulées par le professeur Fagnart ainsi que le nouveau texte du projet du groupe de travail interuniversitaire dont le professeur a eu l'amabilité de réserver la primeur au ministre, en annexe à sa lettre précitée. Le ministre Colla communiquera son point de vue dès que l'examen du projet sera terminé et, bien entendu, il n'exclut pas, le cas échéant, de prendre directement contact avec le groupe de travail interuniversitaire à cette fin.

M. le président. — L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

QUESTION ORALE DE M. HAZETTE AU MINISTRE DE LA SANTÉ PUBLIQUE ET DES PENSIONS SUR «LA GESTION DU PERSONNEL ET DE L'INSTITUT D'EXPERTISE VÉTÉRINAIRE»

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER HAZETTE AAN DE MINISTER VAN VOLKSGEZONDHEID EN PENSIOENEN OVER «HET PERSONNELSBELEID VAN HET INSTITUUT VOOR VETERINAIRE KEURING»

M. le président. — L'ordre du jour appelle la question de M. Hazette.

Le secrétaire d'État, M. Peeters, répondra au nom de son collègue.

La parole est à M. Hazette.

M. Hazette (PRL-FDF). — Monsieur le président, je suis quelque peu dépité de constater que le ministre responsable de la politique à l'IEV n'est pas présent au banc du gouvernement. J'aurais souhaité établir un véritable dialogue avec lui sur la politique du personnel qu'il mène dans cet institut. Je ne pense pas pouvoir le faire de la même manière avec M. le secrétaire d'État Peeters.

J'en viens à ma question. Le *Moniteur belge* du 29 mai dernier a publié deux arrêtés royaux importants pour la structuration de l'IEV et pour sa politique en matière de personnel. Assez curieusement, l'un de ces arrêtés, dans son préambule, invoque l'urgence tandis que l'autre ne fait pas état d'une consultation du Conseil d'État. Il me semble qu'en cette matière et étant donné l'importance de ces dispositions, le Conseil d'État aurait dû être consulté. Je ne perçois pas les raisons de l'urgence et je souhaiterais que le ministre nous éclaire sur ce point.

Par ailleurs, je voudrais ajouter qu'une disposition d'une particularité étrange apparaît dans l'annexe du deuxième arrêté. Elle dit en effet que parmi les chefs administratifs, un seul doit avoir une ancienneté de 18 ans dans une fonction comptable. Nulle part il n'est défini ce qu'est une fonction comptable; nulle part il n'est dit pourquoi on déroge à la règle habituelle de six ans d'ancienneté; nulle part on ne dit si les agents administratifs d'une ancienneté de quatre ans passeront avant l'exigence de 18 ans formulée à l'égard du chef administratif comptable. Il me semble que le ministre n'a oublié qu'une chose dans l'arrêté, c'est indiquer la couleur des yeux du membre du personnel qu'il souhaitait promouvoir!

M. le président. — La parole est à M. Peeters, secrétaire d'État.

M. Peeters, secrétaire d'État à la Sécurité, adjoint au ministre de l'Intérieur et secrétaire d'État à l'Intégration sociale et à l'Environnement, adjoint au ministre de la Santé publique. — Monsieur le président, les quatre arrêtés publiés au *Moniteur belge* le 29 mai 1998 se rapportent à l'exécution de la réforme du statut des agents de l'État, le mammoth II, pour les membres du personnel de l'IEV.

Sur la base de l'arrêté royal du 10 avril 1995 portant simplification de la carrière de certains agents de l'État de niveau 1 et 2+, tous les départements et organismes d'intérêt public devaient adapter leur réglementation avant le 1er juillet 1997. Les projets d'arrêté de l'IEV ont été élaborés en tenant compte de la procédure habituelle. Il s'agissait plus particulièrement d'intégrer tous les grades particuliers de l'institut dans les grades communs de tous les départements. Par ailleurs, la concertation avec les organisations syndicales organisée au mois de décembre 1997 a abouti à un accord global, sauf sur un seul point relatif au statut des vétérinaires, et ce après avoir apporté certaines précisions. En outre, ces organisations ont insisté sur une application très rapide de la nouvelle réglementation. Étant donné l'urgence et vu les circonstances, l'avis du Conseil d'État n'a pas été sollicité.

En ce qui concerne le règlement organique fixant les conditions de recrutement et de promotion, l'accord de la Fonction publique a été obtenu. Cet arrêté prévoit qu'un des dix chefs administratifs doit avoir une expérience de 18 ans en comptabilité. Cette condition particulière a pour but d'éviter que le service comptabilité n'occupe que des assistants administratifs nouvellement recrutés. Ce service, qui gère un budget de près de 2,5 milliards de francs belges, doit certainement pouvoir disposer de personnel ayant une expérience suffisante dans cette matière hautement spécialisée. Ce nouveau règlement apporte donc concrètement la garantie que l'un des cinq fonctionnaires de niveau 2 occupés dans ce service a effectivement une longue expérience de la gestion de dossiers financiers.

M. le président. — La parole est à M. Hazette pour une réplique.

M. Hazette (PRL-FDF). — Monsieur le président, le dialogue avec le ministre étant impossible, je m'arrêterai là. Je me réserve de revenir par la voie d'une demande d'explications sur cette matière dont on peut dire qu'assurément, en vertu des lois coordonnées sur le Conseil d'État, elle rebondira sur le plan judiciaire. Vous avez comme moi entendu la réponse qui a été donnée: il subsiste des éléments particulièrement insatisfaisants sur le plan du droit général.

M. le président. — L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER VANDENBERGHE
AAN DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN OVER «DE
FINANCIERING VAN PALLIATIEVE ZORGVERLENING»

QUESTION ORALE DE M. VANDENBERGHE AU
MINISTRE DES AFFAIRES SOCIALES SUR «LE FINANCEMENT
DES SOINS PALLIATIFS»

De voorzitter. — Aan de orde is de mondelinge vraag van de heer Vandenberghe.

Vice-eerste minister Di Rupo antwoordt namens zijn collega.

Het woord is aan de heer Vandenberghe.

De heer Vandenberghe (CVP). — Mijnheer de voorzitter, enkele weken geleden stelde ik een vraag over de financiering van de palliatieve zorgenverstrekking. In haar antwoord verwees minister De Galan naar de twee koninklijke besluiten die daar-

over in voorbereiding zijn. Het eerste besluit betreft het vastleggen van de criteria waaraan de conventies tussen het RIZIV en de multidisciplinaire equipes van de samenwerkingsplatforms moeten beantwoorden om in aanmerking te komen voor een financiering van 4 miljoen per jaar. Het tweede betreft de uitvoering van de maatregelen in de sociale programmawet waarbij het mogelijk wordt om het persoonlijk aandeel in de kosten voor palliatieve patiënten volledig of gedeeltelijk af te schaffen.

Kan de minister hieromtrent de laatste stand van zaken meedelen, nu we al in de tweede helft van het jaar zijn?

Komt er nog een verlenging van de tijdelijke forfaitaire financiering die werd toegestaan voor de periode van 1 januari 1998 tot 30 juni 1998 voor de nu reeds werkende equipes?

In verband met de thuiszorg verwees de minister in haar vroeger antwoord naar een project inzake thuishospitalisatie dat bij wijze van proef door het RIZIV zou worden gefinancierd. Wat is hiervoor de stand van zaken?

De voorzitter. — Het woord is aan vice-eerste minister Di Rupo.

De heer Di Rupo, vice-eerste minister en minister van Economie en Telecommunicatie. — Mijnheer de voorzitter, zie hier het antwoord van minister De Galan.

Het eerste ontwerp van koninklijk besluit waarnaar de heer Vandenberghe verwijst, dat een aantal minimale criteria vastlegt waaraan de RIZIV-conventies moeten beantwoorden, is voor het eerst op 6 juli 1998 behandeld door het Verzekeringscomité van het RIZIV. Dat comité is echter niet uit de discussie geraakt en het koninklijk besluit wordt opnieuw geagendeerd op de vergadering van het comité van 13 juli 1998. Ook al lijkt de financiering van de multidisciplinaire equipes via RIZIV-conventies een evidente en onbetwistbare aangelegenheid, toch gaat het hier om een supergevoelig punt in hoofde van de geneesheer.

De heer Mahoux, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Mijn voorstel bestond erin dat er prioritair een RIZIV-conventie zou worden gesloten met alle equipes die werkzaam zijn in een samenwerkingsverband. Voor de experimentele equipes die tot op heden werden gefinancierd en die om een of andere reden niet worden erkend als begeleidende equipe van het samenwerkingsverband, heb ik voorgesteld de vroegere financiering nog gedurende één jaar toe te kennen.

Uit de discussie van het Verzekeringscomité van 6 juli 1998 blijkt allereerst dat de geneesheren eisen dat de multidisciplinaire equipes voor palliatieve zorgen, ook deze van het samenwerkingsverband, alleen kunnen functioneren, op uitdrukkelijk initiatief van de geneesheren. Dit is volkomen in tegenspraak met de geldende praktijk en met de standpunten van de experts. De multidisciplinaire equipes van het samenwerkingsverband moeten de professionele eerstelijnszorgverleners, thuisverpleegkundigen en geneesheren, bij de palliatieve zorgen betrekken. Eisen dat de equipes alleen op vraag van de geneesheren kunnen werken, is een stap achteruit, zeker als men beseft dat nog steeds vele geneesheren zich niet echt om palliatieve zorgen bekommeren. Daarom kan ik niet akkoord gaan met dit standpunt van het Verzekeringscomité.

Het Verzekeringscomité weigert ook conventies af te sluiten voor een overgangperiode van één jaar met equipes uit de experimenten-Busquin die niet in een samenwerkingsplatform worden opgenomen.

Zoals reeds gezegd wordt het dossier op de vergadering van het Verzekeringscomité van 13 juli 1998 opnieuw besproken. Ik wil dat het koninklijk besluit eind juli 1998 in het *Belgisch Staatsblad* verschijnt, zodat de RIZIV-conventies eindelijk kunnen worden afgesloten. De eigenlijke uitvoering van deze conventies zal weinig tijd in beslag nemen, aangezien alle gegevens van alle equipes bekend zijn.

De bepaling van de sociale programmawet die het mogelijk maakt het persoonlijk aandeel van de patiënten in de kosten voor palliatieve zorgen geheel of gedeeltelijk af te schaffen, werd tot op

heden nog niet concreet uitgevoerd. Voor de patiënt is de begeleiding van de multidisciplinaire equipes in de palliatieve thuiszorg, gratis.

De bepaling uit de programmawet waarnaar de heer Vandenberghe verwijst, houdt dus verband met de gewone remgelden voor prestaties van andere zorgenverstrekkers, zoals de huisarts en de thuisverpleegkundigen.

Indirect werden wel reeds maatregelen genomen om de verzorging van terminale patiënten door de verpleegkundigen te stimuleren en goedkoper te maken. Terminale patiënten die de voorkeurregeling genieten, betalen nu al geen remgeld voor verpleegkundige hulp thuis.

Om verpleegkundigen te stimuleren de meer complexe en frequente zorg voor terminale patiënten op te nemen, werd in 1996 een bijzonder forfait C ingevoerd.

Onlangs werd door de regering in het kader van de maatregelen voor de non-profitsector een bedrag van 300 miljoen gespreid over twee jaar, vrijgemaakt. De eerste 150 miljoen is beschikbaar sinds 1 juli 1998 en werd door de overeenkomstencommissie besteed aan een verbetering van het forfait C.

Ik hoop dat een betere vergoeding voor verpleegkundigen die terminale patiënten verzorgen, niet alleen zal leiden tot een betere verzorging, maar eveneens tot een verlaging van de kosten voor terminale patiënten die niet de voorkeurregeling genieten.

Dat de bepaling uit de sociale programmawet nog altijd niet verder is uitgewerkt, heeft met twee problemen te maken, enerzijds een juiste definitie van «terminale patiënt» en anderzijds de budgettaire kosten.

Over de mogelijke verlenging van de tijdelijke forfaitaire financiering van de nu reeds werkende equipes zal ik een beslissing nemen als blijkt dat de definitieve financiering via RIZIV-conventies de komende weken niet kan worden gerealiseerd.

In verband met het door mij aangekondigde experiment rond thuishospitalisatie, kan ik meedelen dat er op 3 september 1998 overleg plaatsvindt tussen het RIZIV, mijn kabinet en twee organisaties die het experiment zullen uitvoeren, namelijk de ASBL Aremis uit Brussel en de VZW Palliatieve Zorg Noord-West-Vlaanderen. Uit de diverse contacten die ik tot nu toe had, blijkt dat beide organisaties nu al een behoorlijke ervaring hebben op het vlak van de globale thuiszorg voor patiënten met complexe pathologie.

Ik wens nogmaals de doelstelling van dit project toe te lichten. Wij willen nagaan wat er moet gebeuren om het patiënten mogelijk te maken ook thuis langdurig ziek te zijn of te sterven en dus om hospitalisatie te vermijden wanneer dit medisch is verantwoord.

De voorzitter. — Het woord is aan de heer Vandenberghe voor een repliek.

De heer Vandenberghe (CVP). — Mijnheer de voorzitter, ik dank de minister voor het uitvoerig antwoord.

De voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

QUESTION ORALE DE M. JONCKHEER AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DE L'ÉCONOMIE ET DES TÉLÉCOMMUNICATIONS SUR «L'ACCORD CONCLU LORS DU SOMMET USA/UE»

MODELINGE VRAAG VAN DE HEER JONCKHEER AAN DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN ECONOMIE EN TELECOMMUNICATIE OVER «DE OVEREENKOMST DIE TIJDENS DE TOP VS/EU GESLOTEN IS»

M. le président. — L'ordre du jour appelle la question orale de M. Jonckheer.

La parole est à M. Jonckheer.

M. Jonckheer (Écolo). — Monsieur le président, le 18 mai 1998, s'est conclu lors du Sommet États-Unis - Union européenne, un accord intitulé *Understanding with respect to disciplines for the strengthening of investment protection*, qui vise les mesures à prendre à l'encontre d'un gouvernement procédant à des expropriations d'investissement considérées comme illégales au vu du droit international.

Cet accord servira de base à une proposition conjointe des États-Unis et de l'Union européenne dans le cadre des négociations sur l'Accord multilatéral d'investissement, selon le paragraphe II, alinéa 2.

Le Conseil Affaires générales de l'Union européenne du 25 mai dernier a pris note de cette décision, en considérant qu'il s'agissait d'un pas important dans le règlement des différends entre les États-Unis et l'Union européenne, mais a ajouté qu'elle ne préjugeait par des décisions qui seront prises dans le cadre de la négociation de l'AMI, ce qui est contradictoire avec ce qui est affirmé au paragraphe II, 2, précité.

Le ministre belge des Affaires étrangères, lors d'une audition au Parlement européen le 24 juin 1998, a considéré publiquement que le compromis intervenu était décevant dans la mesure où l'Union européenne admet la portée extraterritoriale des lois américaines visées, tout en accordant une dérogation au profit de l'Union européenne, selon le paragraphe II, 4.

Le ministre du Commerce extérieur peut-il nous indiquer quelle est la portée exacte de l'accord politique intervenu, alors qu'outre celui-ci il existe une déclaration unilatérale de l'Union européenne du 18 mai, qui maintient l'opposition de l'Union aux législations américaines à portée extraterritoriale et rétroactive, ce qui est donc contradictoire avec l'*Understanding* signé par le président du Conseil de l'Union européenne, le premier ministre Blair et le commissaire européen Leon Brittan ?

Le ministre estime-t-il que cet accord correspond aux exigences défendues par le gouvernement belge et explicitement énumérées à la Chambre le 18 mars et au Sénat le 7 mai ?

Quelles sont les normes de droit international en matière d'expropriation d'investissement? En particulier, l'absence de respect d'obligations de résultats spécifiques, par exemple les transferts de technologie, dans le chef de l'investisseur étranger en vertu d'une législation nationale du pays d'accueil et la décision d'expropriation qui en résulterait éventuellement sont-elles considérées comme contraires aux normes du droit international ?

Enfin, en ce qui concerne Cuba, dont nous avons récemment reçu le ministre des Affaires étrangères au Parlement, l'accord prévoit que l'administration américaine consultera le Congrès des États-Unis — paragraphe II.5 — compte tenu de la politique de soutien de l'Union européenne vis-à-vis des mouvements de démocratisation. L'administration américaine s'engage donc à revoir sa position à ce sujet.

Par ailleurs, par une lettre officielle du 18 mai, Sir Leon Brittan assure Mme Albright, secrétaire d'État américaine, que la Commission européenne reconnaît que les sanctions prévues dans l'accord sont d'application pour Cuba, ce qui est tout à fait contradictoire avec le paragraphe précité de cet accord.

M. le président. — La parole est à M. Di Rupo, vice-premier ministre.

M. Di Rupo, vice-premier ministre et ministre de l'Économie et des Télécommunications, chargé du Commerce extérieur. — Monsieur le président, je tiens à remercier vivement M. Jonckheer de sa question.

Je développerai ma réponse en trois points.

D'abord, la problématique liée à l'application aux entreprises européennes des législations Helms-Burton et d'Amato-Kennedy est la cause de différends dans les relations transatlantiques. Je ne dois pas souligner ici l'importance que revêt pour l'économie belge l'établissement d'un climat serein dans les relations commerciales entre l'Union européenne et les États-Unis. Je continuerai d'ailleurs à œuvrer pour le maintien de ce climat serein et de confiance réciproque.

L'accord intervenu entre l'Union européenne et les États-Unis est un texte de compromis, et qui doit être jugé comme tel. Conformément aux procédures qui régissent l'organisation des sommets entre ces deux puissances, et qui ont été établies lors du Sommet de Madrid du 3 décembre 1995, l'accord a été essentiellement négocié par la Commission européenne et par la présidence britannique, comme vous l'avez d'ailleurs indiqué.

Je reviendrai dans un instant sur la position du gouvernement belge à ce sujet mais permettez-moi de souligner les points suivants de l'accord.

Premièrement, cet accord ne préjuge en rien des solutions à long terme qui seront adoptées pour protéger les investissements qui doivent encore être trouvés, notamment au sein de l'OCDE.

Deuxièmement, l'accord entre l'Union européenne et les États-Unis est conditionnel. La mise en œuvre des autodisciplines par l'Union européenne sera fonction de la promesse de l'administration américaine d'exclure les entreprises européennes du champ d'application de ses lois intérieures. Ce point a d'ailleurs été récemment réitéré par le commissaire Leon Brittan à Washington et je serai heureux de disposer — pour pouvoir le faire examiner — du courrier mentionné par l'honorable membre.

Pour être clair, la Belgique, comme d'ailleurs l'Union européenne, ne peut accepter le principe de l'extraterritorialité d'une quelconque loi nationale, fut-elle, bien sûr, américaine.

La position belge, telle que définie pour le Conseil des Affaires générales du 25 mai, a été préparée selon les procédures habituelles de coordination en vigueur au ministère des Affaires étrangères et les résultats du Sommet transatlantique ont été jugés globalement acceptables. Toutefois, comme je viens de l'indiquer, l'élément central de la position belge est le fait que les législations extraterritoriales et les boycotts secondaires restent inacceptables. Mon collègue, le ministre Derycke, a d'ailleurs exprimé, en marge du Conseil des Affaires générales et devant le Parlement européen, la déception de la Belgique sur cet aspect du compromis intervenu avec le partenaire américain. Si besoin en était, je confirme bien entendu cette position.

Par ailleurs, les accords bilatéraux de protection des investissements conclus par la Belgique avec des États tiers prévoient des règles conformes au droit international en matière d'exportation. À ce propos, il convient surtout de remarquer que l'expropriation ne peut se faire que pour des motifs d'intérêt public du pays tiers concerné, dans le respect des garanties prévues par la loi de ce pays, contre le versement d'une indemnité adéquate.

Enfin, l'éventuelle expropriation d'un investisseur étranger pour non-respect d'une obligation de résultat spécifique est, en principe, soumise aux mêmes règles. Toutefois, le type de législation nationale concernée peut amener à prendre en compte d'autres éléments tels que la protection de l'environnement ou les règles sociales, en sus des règles régissant la protection des investissements.

M. le président. — La parole est à M. Jonckheer pour une réplique.

M. Jonckheer (Écolo). — Monsieur le président, je remercie le vice-premier ministre de cette réponse circonstanciée. Je vais évidemment lui transmettre une copie de la lettre de sir Leon Brittan, laquelle concerne exclusivement Cuba. Il verra qu'elle est contraire aux engagements pris dans le cadre de l'accord entre l'Europe et les États-Unis.

En outre, je l'invite à relire attentivement le texte en question car, contrairement à ce qu'il a affirmé, il existe bel et bien un paragraphe disposant que cet accord constituera la base conjointe des délégations européenne et américaine pour les futures négociations relatives à l'AMI. L'accord reconnaît la possibilité de lois à portée extraterritoriale, ce qui est contraire à l'une des conditions que le ministre des Finances a mentionnées quand il est venu débattre de l'AMI au Sénat.

M. le président. — L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

ORDRE DES TRAVAUX

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

M. le président. — Mesdames, messieurs, le Bureau propose, pour la semaine prochaine, l'ordre du jour ci-après.

Mardi 14 juillet 1998 à 9 heures.

Évaluation de la loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers;

Mercredi 15 juillet 1998, le matin à 9 heures.

Proposition de résolution relative à la convention du Conseil de l'Europe sur les droits de l'homme et la biomédecine.

L'après-midi à 14 heures.

1. Projet de loi pour la promotion de l'entreprise indépendante.

2. Proposition de loi modifiant les articles 488*bis*, *b*), *c*) et *d*), du Code civil et l'article 623 du Code judiciaire.

3. Proposition de loi modifiant l'article 867 du Code judiciaire.

4. Projet de loi instaurant la cohabitation légale (Évocation).

5. Projet de loi modifiant certaines dispositions du Code judiciaire relatives à la procédure en matière de louage de choses et de la loi du 30 décembre 1975 concernant les biens trouvés en dehors des propriétés privées ou mis sur la voie publique en exécution de jugements d'expulsion (Évocation).

6. Projet de loi transposant en droit judiciaire belge la directive européenne du 11 mars 1996 concernant la protection juridique des bases de données.

7. Projet de loi transposant en droit belge la directive européenne du 11 mars 1996 concernant la protection juridique des bases de données (Évocation).

8. Projet de loi modifiant la loi du 24 février 1921 concernant le trafic des substances vénéneuses, soporifiques, stupéfiantes, désinfectantes ou antiseptiques et l'arrêté royal n° 78 du 10 novembre 1967 relatif à l'exercice de l'art de guérir, de l'art infirmier, des professions paramédicales et aux commissions médicales (Évocation).

9. Projet de loi organique des services de renseignement et de sécurité (Évocation).

De 17 heures à 19 heures.

La situation en Asie d'avril 1996 à mars 1998.

Le soir à 19 h 30.

Reprise de l'ordre du jour de la séance de l'après-midi.

Jeudi 16 juillet 1998, le matin à 9 heures.

1. Projet de loi relative à l'aide juridique de première et de deuxième ligne.

2. Projet de loi relative aux organisations criminelles (Évocation).

3. Proposition de loi spéciale modifiant la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles.

4. Proposition de loi modifiant la nouvelle loi communale, la loi électorale communale, la loi du 19 octobre 1921 organique des élections provinciales, la loi du 11 avril 1994 organisant le vote automatisé et la loi du 7 juillet 1994 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales engagées pour les élections des conseils provinciaux et communaux et pour l'élection directe des conseils de l'aide sociale, et visant à la création de districts et à l'organisation de l'élection directe de leurs conseils.

5. Proposition de loi spéciale visant à limiter le cumul du mandat de membre du Conseil de la Communauté française, du Conseil régional wallon, du Conseil flamand, du Conseil régional bruxellois et du Conseil de la Communauté germanophone avec d'autres fonctions.

6. Proposition de loi limitant le cumul du mandat de parlementaire fédéral et de parlementaire européen avec d'autres fonctions.

Proposition de loi modifiant la loi du 6 août 1931 établissant des incompatibilités et interdictions concernant les ministres, anciens ministres et ministres d'État, ainsi que les membres et anciens membres des Chambres législatives en vue d'établir de nouvelles incompatibilités et interdictions, ainsi que de nouvelles obligations en matière de dépôt de liste de mandats, fonctions et professions.

7. Proposition de loi visant à limiter le cumul de la fonction de député permanent avec d'autres fonctions et à harmoniser le statut financier et fiscal des députés permanents.

8. Proposition de loi relative à la responsabilité civile et pénale des bourgmestres et échevins.

9. Proposition de loi visant à améliorer les congés politiques en faveur des conseillers communaux, provinciaux, bourgmestres et échevins dans le secteur public et privé.

Proposition de loi adaptant à la réforme des institutions la loi du 18 septembre 1986 instituant le congé politique pour les membres du personnel des services publics.

10. Proposition de loi visant à améliorer le statut pécuniaire et social des mandataires locaux.

L'après-midi à 15 heures.

1. Prise en considération de propositions.

2. Questions orales.

3. Eventuellement, reprise de l'ordre du jour du matin.

À partir de 19 heures: votes nominatifs sur l'ensemble des points à l'ordre du jour dont la discussion est terminée.

4. Demandes d'explications:

a) de M. Verhofstadt au vice-premier ministre et ministre de la Défense nationale sur «les conclusions de l'enquête disciplinaire menée sur le major Peter Maggen»;

b) de Mme Lizin au ministre des Affaires étrangères sur «la politique européenne à l'égard du Kosovo»;

c) de M. Van Goethem au ministre de la Fonction publique sur «le problème posé par le passage au prochain millénaire»;

d) de M. Istasse au ministre des Finances sur «les négociations pour la révision de la convention entre la Belgique et la République fédérale d'Allemagne en vue d'éviter les doubles impositions»;

e) de M. Ph. Charlier au secrétaire d'État à la Coopération au Développement sur «l'évolution de la politique belge en matière de coopération au développement dans la région des Grands Lacs».

Dames en heren, het Bureau stelt voor volgende week deze agenda voor.

Dinsdag 14 juli 1998 om 9 uur.

Evaluatie van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.

Woensdag 15 juli 1998, 's ochtends om 9 uur.

Voorstel van resolutie betreffende het verdrag van de Raad van Europa over de rechten van de mens en de biogeneeskunde.

's Namiddags om 14 uur.

1. Wetsontwerp tot bevordering van het zelfstandig ondernemerschap.

2. Wetsvoorstel tot wijziging van de artikelen 488*bis*, *b*), *c*) en *d*), van het Burgerlijk Wetboek en van artikel 623 van het Gerechtelijk Wetboek.

3. Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 867 van het Gerechtelijk Wetboek.

4. Wetsontwerp tot invoering van de wettelijke samenwoning (Evocatie).

5. Wetsontwerp tot wijziging van sommige bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de rechtspleging inzake huur van goederen en van de wet van 30 december 1975 betreffende

goederen, buiten particuliere eigendommen gevonden of op de openbare weg geplaatst ter uitvoering van vonnissen tot uitzetting (Evocatie).

6. Wetsontwerp houdende omzetting in Belgisch gerechtelijk recht van de Europese richtlijn van 11 maart 1996 betreffende de rechtsbescherming van databanken.

7. Wetsontwerp houdende omzetting in Belgisch recht van de Europese richtlijn van 11 maart 1996 betreffende de rechtsbescherming van databanken (Evocatie).

8. Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 24 februari 1921 betreffende het verhandelen van de giftstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, ontsmettingsstoffen en antiseptica en het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de geneeskunst, de verpleegkunde, de paramedische beroepen en de geneeskundige commissies (Evocatie).

9. Wetsontwerp houdende regeling van de inlichting- en veiligheidsdiensten (Evocatie).

Van 17 uur tot 19 uur.

De toestand in Azië van april 1996 tot maart 1998.

's Avonds om 19.30 uur.

Hervatting van de agenda van de namiddagvergadering.

Donderdag 16 juli 1998, 's ochtends om 9 uur.

1. Wetsontwerp betreffende de juridische eerste- en tweedelijnsbijstand.

2. Wetsontwerp betreffende criminele organisaties (Evocatie).

3. Voorstel van bijzondere wet tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.

4. Wetsvoorstel tot wijziging van de nieuwe gemeentewet, de gemeentekieswet, de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provincieraadsverkiezingen, de wet van 11 april 1994 tot organisatie van de geautomatiseerde stemming en de wet van 7 juli 1994 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezing van de provincieraden en de gemeenteraden en voor de rechtstreekse verkiezing van de raden voor maatschappelijk welzijn, strekkende tot de oprichting van districten en de organisatie van de rechtstreekse verkiezing van hun raden.

5. Voorstel van bijzondere wet tot beperking van de cumulatie van het mandaat van lid van de Vlaamse Raad, van de Franse Gemeenschapsraad, van de Waalse Gewestraad, van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad en van de Raad van de Duitstalige Gemeenschap met andere ambten.

6. Wetsvoorstel tot beperking van de cumulatie van het mandaat van federaal parlementslid en Europees parlementslid met andere ambten.

Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 6 augustus 1931 houdende vaststelling van de onverenigbaarheden en ontzeggingen betreffende de ministers, gewezen ministers en ministers van Staat, alsmede de leden en gewezen leden van de Wetgevende Kamers ten einde een aantal nieuwe onverenigbaarheden en ontzeggingen alsook nieuwe verplichtingen inzake de indiening van een lijst van mandaten, ambten en beroepen vast te stellen.

7. Wetsvoorstel tot beperking van de cumulatie van het ambt van bestendig afgevaardigde met andere ambten en tot harmonisering van het financieel en fiscaal statuut van de bestendig afgevaardigde.

8. Wetsvoorstel betreffende de burgerrechtelijke en strafrechtelijke aansprakelijkheid van burgemeesters en schepenen.

9. Wetsvoorstel tot verbetering van het stelsel van politiek verlof voor gemeenteraadsleden, provincieraadsleden, burgemeesters en schepenen in de openbare en de particuliere sector.

Wetsvoorstel strekkende om de wet van 18 september 1986 tot instelling van het politiek verlof voor de personeelsleden van de overheidsdiensten aan te passen aan de hervorming der instellingen.

10. Wetsvoorstel tot verbetering van de bezoldigingsregeling en van het sociaal statuut van de lokale verkozenen.

's Namiddags om 15 uur.

1. Inoverwegingneming van voorstellen.
2. Mondelinge vragen.
3. Eventueel hervatting van de ochtendvergadering.

Vanaf 19 uur: naamstemmingen over het geheel van de afgehandelde agendapunten.

4. Vragen om uitleg:

a) van de heer Verhofstadt aan de vice-eerste minister en minister van Landsverdediging over «de conclusies inzake het disciplinaire onderzoek tegen majoor Peter Maggen»;

b) van mevrouw Lizin aan de minister van Buitenlandse Zaken over «het Europees beleid ten aanzien van Kosovo»;

c) van de heer Van Goethem aan de minister van Ambtenarenzaken over «het millenniumprobleem»;

d) van de heer Istasse aan de minister van Financiën over «de onderhandelingen met het oog op de herziening van het dubbelbelastingverdrag tussen België en de Bondsrepubliek Duitsland»;

e) van de heer Ph. Charlier aan de staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking over «de evolutie van het Belgische beleid inzake ontwikkelingshulp in het gebied van de Grote Meren».

Is de Senaat het eens met deze regeling van de werkzaamheden?

Le Sénat est-il d'accord sur cet ordre des travaux? (*Assentiment.*)

Dan is hiertoe besloten.

Il en est donc ainsi décidé.

WETSVOORSTEL BETREFFENDE DE BESTRAFFING VAN CORRUPPTIE

Aangehouden stemmingen

PROPOSITION DE LOI RELATIVE À LA RÉPRESSION DE LA CORRUPTION

Votes réservés

De voorzitter. — We gaan nu over tot de aangehouden stemmingen.

Nous devons procéder maintenant aux votes réservés.

We moeten ons eerst uitspreken over amendement nummer 3 van de heer Raes op artikel 3.

Nous avons à nous prononcer, en premier lieu, sur l'amendement numéro 3 déposé par M. Raes à l'article 3.

De heer Verreycken (Vl. Bl.). — Mijnheer de voorzitter, ik vraag de naamstemming.

De voorzitter. — Wordt deze vraag gesteund? (*Meer dan vier leden staan op.*)

Aangezien de naamstemming reglementair is gevraagd, zal ertoe worden overgegaan.

— Er wordt tot naamstemming overgegaan.

Il est procédé au vote nominatif.

59 leden zijn aanwezig.

59 membres sont présents.

53 stemmen neen.

53 votent non.

5 stemmen ja.

5 votent oui.

1 onthoudt zich.

1 s'abstient.

Derhalve is het amendement niet aangenomen.

En conséquence, l'amendement n'est pas adopté.

Neen hebben gestemd:

Ont voté non:

MM. Anciaux, Bock, Bourgeois, Boutmans, Busquin, Caluwé, Mme Cantillon, MM. Chantraine, G. Charlier, Coene, Daras, Mmes Dardenne, de Bethune, M. De Decker, Mme Delcourt-Pêtre, MM. Desmedt, D'Hooghe, Mme Dua, MM. Erdman, Foret, Goovaerts, Goris, Happart, Hatry, Hazette, Hostekint, Hotyat, Mme Jeanmoye, MM. Jonckheer, Lallemand, Mmes Leduc, Lizin, MM. Loones, Mahoux, Mmes Maximus, Mayence-Goossens, Merchiers, MM. Moens, Nothomb, Olivier, Pinoie, Santkin, Mme Sémer, M. Staes, Mme Thijs, MM. Vandenberghe, Vandembroeke, Mme Van der Wildt, MM. Van Goethem, Vautmans, Vergote, Weys et Mme Willame-Boonen.

Ja hebben gestemd:

Ont voté oui:

MM. Buelens, Ceder, Raes, Van Hauthem et Verreycken.

Onthouden heeft zich:

S'est abstenu:

M. Devolder.

De voorzitter. — Ik verzoek de heer Devolder de reden van zijn onthouding mede te delen.

De heer Devolder (VLD). — Mijnheer de voorzitter, ik ben afgesproken met de heer Delcroix.

De voorzitter. — We moeten ons nu uitspreken over amendement nummer 20 van de heer Raes op artikel 3.

Nous devons nous prononcer sur l'amendement de M. Raes à l'article 3.

Mag ik aannemen dat de vorige stemming ook geldt voor dit amendement?

Puis-je considérer que le dernier vote est également valable pour cet amendement? (*Assentiment.*)

Derhalve wordt dit amendement niet aangenomen.

En conséquence, cet amendement n'est pas adopté.

Ik breng artikel 3 in stemming.

Je mets aux voix l'article 3.

— Aangenomen.

Adopté.

De voorzitter. — We moeten ons nu uitspreken over amendement van de heer Raes op artikel 4.

Nous devons nous prononcer sur l'amendement de M. Raes à l'article 4.

Mag ik aannemen dat de vorige stemming ook geldt voor dit amendement?

Puis-je considérer que le dernier vote est également valable pour cet amendement? (*Assentiment.*)

Derhalve wordt dit amendement niet aangenomen.

En conséquence, cet amendement n'est pas adopté.

Ik breng artikel 4 in stemming.

Je mets aux voix l'article 4.

— Aangenomen.

Adopté.

De voorzitter. — De andere artikelen van het wetsvoorstel werden reeds vroeger aangenomen. We stemmen later over het geheel van het wetsvoorstel.

Les autres articles de la proposition de loi ayant déjà été adoptés, le vote sur l'ensemble de la proposition de loi interviendra ultérieurement.

WETSONTWERP HOUDENDE INSTEMMING MET DE VOLGENDE INTERNATIONALE AKTEN:

- 1° PROTOCOL BIJ HET NOORD-ATLANTISCH VERDRAG BETREFFENDE DE TOETREDING VAN DE REPUBLIEK HONGARIJE;
- 2° PROTOCOL BIJ HET NOORD-ATLANTISCH VERDRAG BETREFFENDE DE TOETREDING VAN DE REPUBLIEK POLEN;
- 3° PROTOCOL BIJ HET NOORD-ATLANTISCH VERDRAG BETREFFENDE DE TOETREDING VAN DE TSJECHISCHE REPUBLIEK,

ONDERTEKEND TE BRUSSEL OP 16 DECEMBER 1997

Stemming

PROJET DE LOI PORTANT ASSENTIMENT AUX ACTES INTERNATIONAUX SUIVANTS:

- 1° PROTOCOLE AU TRAITÉ DE L'ATLANTIQUE NORD SUR L'ACCESSION DE LA RÉPUBLIQUE DE HONGRIE;
- 2° PROTOCOLE AU TRAITÉ DE L'ATLANTIQUE NORD SUR L'ACCESSION DE LA RÉPUBLIQUE DE POLOGNE;
- 3° PROTOCOLE AU TRAITÉ DE L'ATLANTIQUE NORD SUR L'ACCESSION DE LA RÉPUBLIQUE TCHÈQUE,

SIGNÉS À BRUXELLES LE 16 DÉCEMBRE 1997

Vote

De voorzitter. — We moeten ons nu uitspreken over het geheel van het wetsontwerp.

Nous devons nous prononcer maintenant sur l'ensemble du projet de loi.

De stemming begint.

Le vote commence.

— Er wordt tot naamstemming overgegaan.

Il est procédé au vote nominatif.

60 leden zijn aanwezig.

60 membres sont présents.

52 stemmen ja.

52 votent oui.

5 stemmen neen.

5 votent non.

3 onthouden zich.

3 s'abstiennent.

Derhalve is het wetsontwerp aangenomen.

En conséquence, le projet de loi est adopté.

Het zal aan de Kamer van volksvertegenwoordigers worden overgezonden.

Il sera transmis à la Chambre des représentants.

Ja hebben gestemd:

Ont voté oui:

MM. Bock, Bourgeois, Buelens, Busquin, Caluwé, Mme Cantillon, MM. Ceder, Chantraine, G. Charlier, Coene, Mme de Bethune, M. De Decker, Mme Delcourt-Pêtre, MM. Desmedt, Devolder, D'Hooghe, Erdman, Foret, Goovaerts, Goris, Hapart, Hatry, Hazette, Hostekint, Hotyat, Mme Jeanmoye, M. Lallemand, Mmes Leduc, Lizin, M. Mahoux, Mmes Maximus, Mayence-Goossens, Merchiers, MM. Moens, Nothomb, Olivier, Pinoie, Poty, Raes, Santkin, Mme Sémer, M. Staes,

Mme Thijs, M. Vandenberghe, Mme Van der Wildt, MM. Van Goethem, Van Hauthem, Vautmans, Vergote, Verreycken, Weyts et Mme Willame-Boonen.

Neen hebben gestemd:

Ont voté non:

MM. Anciaux, Boutmans, Mme Dua, MM. Loones et Vandebroeke.

Onthouden hebben zich:

Se sont abstenus:

M. Daras, Mme Dardenne et M. Jonckheer.

WETSONTWERP HOUDENDE INSTEMMING MET HET STATUUT VAN DE INTERNATIONALE STUDIEGROEP VOOR KOPER, EN MET DE BIJLAGE, AANGENOMEN DOOR DE CONFERENTIE VAN DE VERENIGDE NATIES OP 24 FEBRUARI 1989

WETSONTWERP HOUDENDE INSTEMMING MET HET VERDRAG TUSSEN HET KONINKRIJK BELGIË EN HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN INZAKE DE AFBAKENING VAN HET CONTINENTAAL PLAT, EN BIJLAGE, EN BRIEFWISSELING EN MET HET VERDRAG TUSSEN HET KONINKRIJK BELGIË EN HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN INZAKE DE AFBAKENING VAN DE TERRITORIALE ZEE, ONDERTEKEND TE BRUSSEL OP 18 DECEMBER 1996

WETSONTWERP HOUDENDE INSTEMMING MET VOLGENDE INTERNATIONALE AKTEN:

1. VIJFDE PROTOCOL TER AANVULLING VAN DE CONSTITUTIE VAN DE WERELDPSTVERENIGING;
2. ALGEMEEN REGLEMENT VAN WERELDPSTVERENIGING, EN BIJLAGE;
3. WERELDPSTCONVENTIE, EN SLOTPROTOCOL;
4. OVEREENKOMST BETREFFENDE DE POSTCOLLI, EN SLOTPROTOCOL;
5. OVEREENKOMST BETREFFENDE DE POSTWISSELS;
6. OVEREENKOMST BETREFFENDE DE DIENST DER POSTCHEQUES; EN
7. OVEREENKOMST BETREFFENDE DE REMBOURSENDINGEN;

GEDAAN TE SEOEL OP 14 SEPTEMBER 1994.

WETSONTWERP HOUDENDE INSTEMMING MET HET VERDRAG BETREFFENDE DE BURGERRECHTELIJKE ASPECTEN VAN INTERNATIONALE ONTVOERING VAN KINDEREN, GEDAAN TE 'S-GRAVENHAGE OP 25 OKTOBER 1980, TOT OPHEFFING VAN DE ARTIKELLEN 2 EN 3 VAN DE WET VAN 1 AUGUSTUS 1985 HOUDENDE GOEDKEURING VAN HET EUROPEES VERDRAG BETREFFENDE DE ERKENNING EN DE TENUITVOERLEGGING VAN BESLISSINGEN INZAKE HET GEZAG OVER KINDEREN EN BETREFFENDE HET HERSTEL VAN HET GEZAG OVER KINDEREN, OPGE-MAAKT TE LUXEMBURG OP 20 MEI 1980, ALSOOK TOT WIJZIGING VAN HET GERECHTELIJK WETBOEK

WETSONTWERP HOUDENDE INSTEMMING MET DE AANVULLENDE OVEREENKOMST ONDERTEKEND TE BRUSSEL OP 6 MAART 1995, TOT WIJZIGING VAN DE OVEREENKOMST TUSSEN BELGIË EN PORTUGAL TOT HET VERMIJDEN VAN DUBBELE BELASTING EN TOT REGELING VAN SOMMIGE ANDERE AANGELEGENHEDEN INZAKE BELASTING NAAR HET INKOMEN, EN VAN HET SLOTPROTOCOL, ONDERTEKEND TE BRUSSEL OP 16 JULI 1969

WETSONTWERP HOUDENDE INSTEMMING MET DE OVEREENKOMST TUSSEN DE REGERING VAN HET KONINKRIJK BELGIË EN DE REGERING VAN ROEMENIË TOT HET VERMIJDEN VAN DUBBELE BELASTING EN TOT HET VOORKOMEN VAN HET ONTGAAN VAN BELASTING INZAKE BELASTINGEN NAAR HET INKOMEN EN NAAR HET VERMOGEN, GEDAAN TE BRUSSEL OP 4 MAART 1996

WETSONTWERP HOUDENDE INSTEMMING MET DE OVEREENKOMST TUSSEN HET KONINKRIJK BELGIË EN DE REPUBLIEK MAURITIUS TOT HET VERMIJDEN VAN DUBBELE BELASTING EN TOT HET VOORKOMEN VAN HET ONTGAAN VAN BELASTING INZAKE BELASTINGEN NAAR HET INKOMEN, ONDERTEKEND TE BRUSSEL OP 4 JULI 1995

WETSONTWERP HOUDENDE INSTEMMING MET DE OVEREENKOMST TUSSEN HET KONINKRIJK BELGIË EN DE REPUBLIEK ZUID-AFRIKA TOT HET VERMIJDEN VAN DUBBELE BESLATING EN TOT HET VOORKOMEN VAN HET ONTGAAN VAN BELASTING INZAKE BELASTINGEN NAAR HET INKOMEN, ONDERTEKEND TE PRETORIA OP 1 FEBRUARI 1995

WETSONTWERP HOUDENDE INSTEMMING MET DE OVEREENKOMST TUSSEN DE REGERING VAN HET KONINKRIJK BELGIË EN DE REGERING VAN DE REPUBLIEK BELARUS TOT HET VERMIJDEN VAN DUBBELE BELASTING EN TOT HET VOORKOMEN VAN HET ONTGAAN VAN BELASTING INZAKE BELASTINGEN NAAR HET INKOMEN EN NAAR HET VERMOGEN, EN MET HET PROTOCOL, ONDERTEKEND TE BRUSSEL OP 7 MAART 1995

WETSONTWERP HOUDENDE INSTEMMING MET DE OVEREENKOMST TUSSEN SPANJE EN BELGIË TOT HET VERMIJDEN VAN DUBBELE BELASTING EN TOT HET VOORKOMEN VAN HET ONTGAAN EN HET ONTDIJKEN VAN BELASTING INZAKE BELASTINGEN NAAR HET INKOMEN EN NAAR HET VERMOGEN, EN MET HET PROTOCOL, ONDERTEKEND TE BRUSSEL OP 14 JUNI 1995

WETSONTWERP HOUDENDE INSTEMMING MET HET PROTOCOL BIJ DE PARTNERSCHAPS- EN SAMENWERKINGSOVEREENKOMST TUSSEN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN EN HUN LIDSTATEN, ENERZIJD, EN OEKRAÏNE, ANDERZIJD, GEDAAN TE BRUSSEL OP 10 APRIL 1997

WETSONTWERP HOUDENDE INSTEMMING MET HET PROTOCOL BIJ DE PARTNERSCHAPS- EN SAMENWERKINGSOVEREENKOMST WAARBIJ EEN PARTNERSCHAP TOT STAND WORDT GEBRACHT TUSSEN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN EN HUN LIDSTATEN, ENERZIJD, EN DE REPUBLIEK MOLDAVIË, ANDERZIJD, GEDAAN TE BRUSSEL OP 15 MEI 1997

WETSONTWERP HOUDENDE INSTEMMING MET HET PROTOCOL BIJ DE PARTNERSCHAPS- EN SAMENWERKINGSOVEREENKOMST WAARBIJ EEN PARTNERSCHAP TOT STAND WORDT GEBRACHT TUSSEN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN EN HUN LIDSTATEN, ENERZIJD, EN DE RUSSISCHE FEDERATIE, ANDERZIJD, GEDAAN TE BRUSSEL OP 21 MEI 1997

WETSONTWERP HOUDENDE INSTEMMING MET HET AANVULLEND PROTOCOL BIJ HET VERDRAG INZAKE HET VERBOD OF DE BEPERKING VAN HET GEBRUIK VAN BEPAALDE CONVENTIONELE WAPENS DIE GEACHT KUNNEN WORDEN BUITENSPORIG LEED TE VEROORZAKEN OF EEN NIET-ONDSCHIEDENDE WERKING TE HEBBEN, AANGENOMEN TE NEW YORK OP 13 OKTOBER 1995

WETSONTWERP HOUDENDE

1° INSTEMMING MET EN UITVOERING VAN HET PROTOCOL VAN 1992 TOT WIJZIGING VAN HET INTERNATIONAAL VERDRAG INZAKE DE BURGERLIJKE AANSPRAKELIJKHEID VOOR SCHADE DOOR VERONTREINIGING DOOR OLIE, 1969, EN BIJLAGE, GEDAAN TE LONDEN OP 27 NOVEMBER 1992;

2° WIJZIGING VAN DE WET VAN 20 JULI 1976 HOUDENDE GOEDKEURING EN UITVOERING VAN HET INTERNATIONAAL VERDRAG INZAKE DE BURGERLIJKE AANSPRAKELIJKHEID VOOR SCHADE DOOR VERONTREINIGING DOOR OLIE, EN VAN DE BIJLAGE, OPGEMAAKT TE BRUSSEL OP 29 NOVEMBER 1969

WETSONTWERP HOUDENDE

1° INSTEMMING MET HET PROTOCOL VAN 1992 TOT WIJZIGING VAN HET INTERNATIONAAL VERDRAG VAN 1971 TER OPRICHTING VAN EEN INTERNATIONAAL FONDS VOOR VERGOEDING VAN SCHADE DOOR VERONTREINIGING DOOR OLIE, GEDAAN TE LONDEN OP 27 NOVEMBER 1992;

2° WIJZIGING VAN DE WET VAN 6 AUGUSTUS 1993 HOUDENDE GOEDKEURING EN UITVOERING VAN HET INTERNATIONAAL VERDRAG TER OPRICHTING VAN EEN INTERNATIONAAL FONDS VOOR VERGOEDING VAN SCHADE DOOR VERONTREINIGING DOOR OLIE, OPGEMAAKT TE BRUSSEL OP 18 DECEMBER 1971 EN VAN HET PROTOCOL BIJ DIT VERDRAG, OPGEMAAKT TE LONDEN OP 19 NOVEMBER 1976

WETSONTWERP HOUDENDE INSTEMMING MET HET PROTOCOL VAN OVEREENKOMST TUSSEN HET KONINKRIJK BELGIË EN DE INTERNATIONALE DOUANERAAD BETREFFENDE HET BEHOUD VAN DE ZETEL VAN DE WERELD DOUANE ORGANISATIE IN BRUSSEL, ONDERTEKEND TE BRUSSEL OP 7 FEBRUARI 1997

Stemming

PROJET DE LOI PORTANT ASSENTIMENT AUX STATUTS DU GROUPE D'ÉTUDE INTERNATIONAL DU CUIVRE, ET À L'ANNEXE, ADOPTÉS PAR LA CONFÉRENCE DES NATIONS UNIES LE 24 FÉVRIER 1989

PROJET DE LOI PORTANT ASSENTIMENT À L'ACCORD ENTRE LE ROYAUME DE BELGIQUE ET LE ROYAUME DES PAYS-BAS RELATIF À LA DÉLIMITATION DU PLATEAU CONTINENTAL, ET ANNEXE, ET ÉCHANGE DE LETTRES ET À L'ACCORD ENTRE LE ROYAUME DE BELGIQUE ET LE ROYAUME DES PAYS-BAS RELATIF À LA DÉLIMITATION DE LA MER TERRITORIALE, SIGNÉS À BRUXELLES LE 18 DÉCEMBRE 1996

PROJET DE LOI PORTANT ASSENTIMENT AUX ACTES INTERNATIONAUX SUIVANTS:

1. CINQUIÈME PROTOCOLE ADDITIONNEL À LA CONSTITUTION DE L'UNION POSTALE UNIVERSELLE;
2. RÈGLEMENT GÉNÉRAL DE L'UNION POSTALE UNIVERSELLE, ET ANNEXE;
3. CONVENTION POSTALE UNIVERSELLE, ET PROTOCOLE FINAL;
4. ARRANGEMENT CONCERNANT LES COLIS POSTAUX, ET PROTOCOLE FINAL;
5. ARRANGEMENT CONCERNANT LES MANDATS DE POSTE;
6. ARRANGEMENT CONCERNANT LE SERVICE DE CHÈQUES POSTAUX; ET
7. ARRANGEMENT CONCERNANT LES ENVOIS CONTRE REMBOURSEMENT;

FAITS À SÉOUL LE 14 SEPTEMBRE 1994

PROJET DE LOI PORTANT ASSENTIMENT À LA CONVENTION SUR LES ASPECTS CIVILS DE L'ENLÈVEMENT INTERNATIONAL D'ENFANTS, FAITE À LA HAYE LE 25 OCTOBRE 1980, ABROGEANT LES ARTICLES 2 ET 3 DE LA LOI DU 1er AOÛT 1985 PORTANT APPROBATION DE LA CONVENTION EUROPÉENNE SUR LA RECONNAISSANCE ET L'EXÉCUTION DES DÉCISIONS EN MATIÈRE DE GARDE DES ENFANTS ET LE RÉTABLISSEMENT DE LA GARDE DES ENFANTS, FAITE À LUXEMBOURG LE 20 MAI 1980 ET MODIFIANT LE CODE JUDICIAIRE

PROJET DE LOI PORTANT ASSENTIMENT À LA CONVENTION ADDITIONNELLE SIGNÉE À BRUXELLES LE 6 MARS 1995, MODIFIANT LA CONVENTION ENTRE LA BELGIQUE ET LE PORTUGAL EN VUE D'ÉVITER LA DOUBLE IMPOSITION ET DE RÉGLER CERTAINES AUTRES QUESTIONS EN MATIÈRE D'IMPÔTS SUR LE REVENU, ET LE PROTOCOLE FINAL, SIGNÉS À BRUXELLES LE 16 JUILLET 1969

PROJET DE LOI PORTANT ASSENTIMENT À LA CONVENTION ENTRE LE GOUVERNEMENT DU ROYAUME DE BELGIQUE ET LE GOUVERNEMENT DE LA ROUMANIE TENDANT À ÉVITER LA DOUBLE IMPOSITION ET À PRÉVENIR L'ÉVASION FISCALE EN MATIÈRE D'IMPÔTS SUR LE REVENU ET SUR LA FORTUNE, FAIT À BRUXELLES LE 4 MARS 1996

PROJET DE LOI PORTANT ASSENTIMENT À LA CONVENTION ENTRE LE ROYAUME DE BELGIQUE ET LA RÉPUBLIQUE DE MAURICE TENDANT À ÉVITER LES DOUBLES IMPOSITIONS ET À PRÉVENIR L'ÉVASION FISCALE EN MATIÈRE D'IMPÔTS SUR LE REVENU, SIGNÉE À BRUXELLES LE 4 JUILLET 1995

PROJET DE LOI PORTANT ASSENTIMENT À LA CONVENTION ENTRE LE ROYAUME DE BELGIQUE ET LA RÉPUBLIQUE D'AFRIQUE DU SUD TENDANT À ÉVITER LA DOUBLE IMPOSITION ET À PRÉVENIR L'ÉVASION FISCALE EN MATIÈRE D'IMPÔTS SUR LE REVENU, FAITE À PRÉTORIA LE 1er FÉVRIER 1995

PROJET DE LOI PORTANT ASSENTIMENT À LA CONVENTION ENTRE LE GOUVERNEMENT DU ROYAUME DE BELGIQUE ET LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE DE BELARUS TENDANT À ÉVITER LES DOUBLES IMPOSITIONS ET À PRÉVENIR L'ÉVASION FISCALE EN MATIÈRE D'IMPÔTS SUR LE REVENU ET SUR LA FORTUNE, ET AU PROTOCOLE, SIGNÉS À BRUXELLES LE 7 MARS 1995

PROJET DE LOI PORTANT ASSENTIMENT À LA CONVENTION ENTRE L'ESPAGNE ET LA BELGIQUE TENDANT À ÉVITER LES DOUBLES IMPOSITIONS ET À PRÉVENIR L'ÉVASION ET LA FRAUDE FISCALE EN MATIÈRE D'IMPÔTS SUR LE REVENU ET SUR LA FORTUNE, ET AU PROTOCOLE, SIGNÉS À BRUXELLES LE 14 JUIN 1995

PROJET DE LOI PORTANT ASSENTIMENT AU PROTOCOLE À L'ACCORD DE PARTENARIAT ET DE COOPÉRATION ENTRE LES COMMUNAUTÉS EUROPÉENNES ET LEURS ÉTATS MEMBRES, D'UNE PART, ET L'UKRAINE, D'AUTRE PART, FAIT À BRUXELLES LE 10 AVRIL 1997

PROJET DE LOI PORTANT ASSENTIMENT AU PROTOCOLE À L'ACCORD DE PARTENARIAT ET DE COOPÉRATION ÉTABLISSANT UN PARTENARIAT ENTRE LES COMMUNAUTÉS EUROPÉENNES ET LEURS ÉTATS MEMBRES, D'UNE PART, ET LA RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA, D'AUTRE PART, FAIT À BRUXELLES LE 15 MAI 1997

PROJET DE LOI PORTANT ASSENTIMENT AU PROTOCOLE À L'ACCORD DE PARTENARIAT ET DE COOPÉRATION ÉTABLISSANT UN PARTENARIAT ENTRE LES COMMUNAUTÉS EUROPÉENNES ET LEURS ÉTATS MEMBRES, D'UNE PART, ET LA FÉDÉRATION DE RUSSIE, D'AUTRE PART, SIGNÉ À BRUXELLES LE 21 MAI 1997

PROJET DE LOI PORTANT ASSENTIMENT AU PROTOCOLE ADDITIONNEL À LA CONVENTION SUR L'INTERDICTION OU LA LIMITATION DE L'EMPLOI DE CERTAINES ARMES CLASSIQUES QUI PEUVENT ÊTRE CONSIDÉRÉES COMME PRODUISANT DES EFFETS TRAUMATIQUES EXCESSIFS OU COMME FRAPPANT SANS DISCRIMINATION, ADOPTÉ À NEW YORK LE 13 OCTOBRE 1995

PROJET DE LOI PORTANT

1° ASSENTIMENT AU ET EXÉCUTION DU PROTOCOLE DE 1992 MODIFIANT LA CONVENTION INTERNATIONALE DE 1969 SUR LA RESPONSABILITÉ CIVILE POUR LES DOMMAGES DUS À LA POLLUTION PAR LES HYDROCARBURES ET ANNEXE, FAITS À LONDRES LE 27 NOVEMBRE 1992:

2° MODIFICATION DE LA LOI DU 20 JUILLET 1976 PORTANT APPROBATION ET EXÉCUTION DE LA CONVENTION INTERNATIONALE SUR LA RESPONSABILITÉ CIVILE POUR LES DOMMAGES DUS À LA POLLUTION PAR LES HYDROCARBURES, ET SON ANNEXE, FAITES À BRUXELLES LE 29 NOVEMBRE 1969

PROJET DE LOI PORTANT

1° ASSENTIMENT AU PROTOCOLE DE 1992 MODIFIANT LA CONVENTION INTERNATIONALE DE 1971 PORTANT CRÉATION D'UN FONDS INTERNATIONAL D'INDEMNISATION POUR LES DOMMAGES DUS À LA POLLUTION PAR LES HYDROCARBURES, FAIT À LONDRES LE 27 NOVEMBRE 1992;

2° MODIFICATION DE LA LOI DU 6 AOÛT 1993 PORTANT APPROBATION ET EXÉCUTION DE LA CONVENTION INTERNATIONALE PORTANT CRÉATION D'UN FONDS INTERNATIONAL D'INDEMNISATION POUR LES DOMMAGES DUS À LA POLLUTION PAR LES HYDROCARBURES, FAITE À BRUXELLES LE 18 DÉCEMBRE 1971 ET DU PROTOCOLE À CETTE CONVENTION, FAIT À LONDRES LE 19 NOVEMBRE 1976

PROJET DE LOI PORTANT ASSENTIMENT AU PROTOCOLE D'ACCORD ENTRE LE ROYAUME DE BELGIQUE ET LE CONSEIL DE COOPÉRATION DOUANIÈRE RELATIF AU MAINTIEN DU SIÈGE DE L'ORGANISATION MONDIALE DES DOUANES À BRUXELLES, SIGNÉ À BRUXELLES LE 7 FÉVRIER 1997

Vote

De voorzitter. — Ik stel de Senaat voor één enkele stemming te houden over het geheel van deze wetsontwerpen.

Je propose au Sénat de se prononcer par un seul vote sur l'ensemble de ces projets de loi. (*Assentiment.*)

Het woord is aan de heer Hostekint voor een stemverklaring.

De heer Hostekint (SP). — Mijnheer de voorzitter, als rapporteur verheug ik mij erover dat de overeenkomst met de Republiek Belarus vandaag door de Senaat wordt goedgekeurd. Zoals het verslag duidelijk aanstipt, is het democratisch gehalte van de Republiek Belarus zeker nog voor verbetering vatbaar, maar ik ben ervan overtuigd dat de goedkeuring van deze overeenkomst kan helpen om dit land uit het internationaal isolement te halen en tegelijk de vrijlating van Willy Solie, die daar reeds sinds begin juli van vorig jaar gevangen zit, kan bespoedigen.

Bij deze gelegenheid dank ik de minister van Buitenlandse Zaken voor zijn inspanningen om de procedure te versnellen. Ik dank ook de voorzitter van de commissie voor de Buitenlandse Aangelegenheden, de heer Vautmans. Niet het minst wil ik de ambassadeur van Belarus bedanken, die bij de voorbereiding van deze overeenkomst zeer goed met ons heeft samengewerkt en ons ook zeer behulpzaam is bij de procedure voor de vrijlating van Willy Solie.

De voorzitter. — De stemming begint.

Le vote commence.

— Er wordt tot naamstemming overgegaan.

Il est procédé au vote nominatif.

61 leden zijn aanwezig.

61 membres sont présents.

Allen stemmen ja.

Tous votent oui.

Derhalve zijn de wetsontwerpen aangenomen.

En conséquence, les projets de loi sont adoptés.

Ze zullen aan de Kamer van volksvertegenwoordigers worden overgezonden.

Ils seront transmis à la Chambre des représentants.

Aan de stemming hebben deelgenomen :

Ont pris part au vote :

MM. Anciaux, Bock, Bourgeois, Boutmans, Buelens, Busquin, Caluwé, Mme Cantillon, MM. Ceder, Chantraine, G. Charlier, Coene, Daras, Mmes Dardenne, de Bethune, M. De Decker, Mme Delcourt-Pètre, MM. Desmedt, Devolder, D'Hooghe, Mme Dua, MM. Erdman, Foret, Goovaerts, Goris, Happart, Hatry, Hazette, Hostekint, Hotyat, Mme Jeanmoye, MM. Jonckeer, Lallemand, Mmes Leduc, Lizin, MM. Loones, Mahoux, Mmes Maximus, Mayence-Goossens, Merchiers, Milquet, MM. Moens, Nothomb, Olivier, Pinoie, Poty, Raes, Santkin, Mme Sémer, M. Staes, Mme Thijs, MM. Vandenberghe, Vandembroeke, Mme Van der Wildt, MM. Goethem, Van Hauthem, Vautmans, Vergote, Verreycken, Weyts et Mme Willame-Boonen.

PROJET DE LOI PORTANT ASSENTIMENT AU PROTOCOLE SUR L'INTERDICTION OU LA LIMITATION DE L'EMPLOI DES MINES, PIÈGES ET AUTRES DISPOSITIFS, TEL QU'IL A ÉTÉ MODIFIÉ LE 3 MAI 1996 (PROTOCOLE II, TEL QU'IL A ÉTÉ MODIFIÉ LE 3 MAI 1996), ANNEXÉ À LA CONVENTION SUR L'INTERDICTION OU LA LIMITATION DE L'EMPLOI DE CERTAINES ARMES CLASSIQUES QUI PEUVENT ÊTRE CONSIDÉRÉES COMME PRODUISANT DES EFFETS TRAUMATIQUES EXCESSIFS OU COMME FRAPPANT SANS DISCRIMINATION, ADOPTÉ À GENÈVE LE 3 MAI 1996

PROJET DE LOI PORTANT ASSENTIMENT À LA CONVENTION SUR L'INTERDICTION DE L'EMPLOI, DU STOCKAGE, DE LA PRODUCTION ET DU TRANSFERT DES MINES ANTIPERSONNEL ET SUR LEUR DESTRUCTION, FAITE À OSLO LE 18 SEPTEMBRE 1997

Vote

WETSONTWERP HOUDENDE INSTEMMING MET HET PROTOCOL INZAKE HET VERBOD OF DE BEPERKING VAN HET GEBRUIK VAN MIJNEN, VALSTRIKMIJNEN EN ANDERE MECHANISMEN, ZOALS GEWIJZIGD OP 3 MEI 1996 (PROTOCOL II ZOALS GEWIJZIGD OP 3 MEI 1996) GEHECHT AAN HET VERDRAG INZAKE HET VERBOD OF DE BEPERKING VAN HET GEBRUIK VAN BEPAALDE CONVENTIONELE WAPENS DIE GEACHT KUNNEN WORDEN BUITENSPORIG LEED TE VEROORZAKEN OF EEN NIET-ONDSCHIEDENDE WERKING TE HEBBEN, AANGENOMEN TE GENÈVE OP 3 MEI 1996

WETSONTWERP HOUDENDE INSTEMMING MET HET VERDRAG INZAKE HET VERBOD OF HET GEBRUIK, DE OPSLAG, DE PRODUCTIE EN DE OVERDRACHT VAN ANTIPERSONSMIJNEN EN INZAKE DE VERNIETIGING ERVAN, GEDAAN TE OSLO OP 18 SEPTEMBER 1997

Stemming

M. le président. — Je propose au Sénat de se prononcer par un seul vote sur l'ensemble de ces projets de loi.

Ik stel de Senaat voor één enkele stemming te houden over het geheel van deze wetsontwerpen. (*Instemming.*)

Le vote commence.

De stemming begint.

— Il est procédé au vote nominatif.

Er wordt tot naamstemming overgegaan.

61 membres sont présents.

61 leden zijn aanwezig.

Tous votent oui.

Allen stemmen ja.

En conséquence, les projets de loi sont adoptés.

Derhalve zijn de wetsontwerpen aangenomen.

Ils seront transmis à la Chambre des représentants.

Ze zullen aan de Kamer van volksvertegenwoordigers worden overgezonden.

Ont pris part au vote :

Aan de stemming hebben deelgenomen :

MM. Anciaux, Bock, Bourgeois, Boutmans, Buelens, Busquin, Caluwé, Mme Cantillon, MM. Ceder, Chantraine, G. Charlier, Coene, Daras, Mmes Dardenne, de Bethune, M. De Decker, Mme Delcourt-Pêtre, MM. Desmedt, Devolder, D'Hooghe, Mme Dua, MM. Erdman, Foret, Goovaerts, Goris, Happart, Hatry, Hazette, Hostekint, Hotyat, Mme Jeanmoye, MM. Jonckheer, Lallemand, Mmes Leduc, Lizin, MM. Loones, Mahoux, Mmes Maximus, Mayence-Goossens, Merchiers, Milquet, MM. Moens, Nothomb, Olivier, Pinoie, Poty, Raes, Santkin, Mme Sémer, M. Staes, Mme Thijs, MM. Vandenberghe, Vandenbroeke, Mme Van der Wildt, MM. Van Goethem, Van Hauthem, Vautmans, Vergote, Verreycken, Weyts et Mme Willame-Boonen.

PROPOSITION DE LOI RELATIVE À LA RÉPRESSION DE LA CORRUPTION

Vote

WETSVOORSTEL BETREFFENDE DE BESTRAFFING VAN CORRUPPTIE

Stemming

M. le président. — Nous devons nous prononcer maintenant sur l'ensemble de la proposition de loi.

We moeten ons nu uitspreken over het geheel van het wetsvoorstel.

Le vote commence.

De stemming begint.

— Il est procédé au vote nominatif.

Er wordt tot naamstemming overgegaan.

61 membres sont présents.

61 leden zijn aanwezig.

Tous votent oui.

Allen stemmen ja.

En conséquence, le projet de loi est adopté.

Derhalve is het wetsontwerp aangenomen.

Il sera transmis à la Chambre des représentants.

Het zal aan de Kamer van volksvertegenwoordigers worden overgezonden.

Ont pris part au vote :

Aan de stemming hebben deelgenomen :

MM. Anciaux, Bock, Bourgeois, Boutmans, Buelens, Busquin, Caluwé, Mme Cantillon, MM. Ceder, Chantraine, G. Charlier, Coene, Daras, Mmes Dardenne, de Bethune, M. De Decker, Mme

Delcourt-Pêtre, MM. Desmedt, Devolder, D'Hooghe, Mme Dua, MM. Erdman, Foret, Goovaerts, Goris, Happart, Hatry, Hazette, Hostekint, Hotyat, Mme Jeanmoye, MM. Jonckheer, Lallemand, Mmes Leduc, Lizin, MM. Loones, Mahoux, Mmes Maximus, Mayence-Goossens, Merchiers, Milquet, MM. Moens, Nothomb, Olivier, Pinoie, Poty, Raes, Santkin, Mme Sémer, M. Staes, Mme Thijs, MM. Vandenberghe, Vandenbroeke, Mme Van der Wildt, MM. Van Goethem, Van Hauthem, Vautmans, Vergote, Verreycken, Weyts et Mme Willame-Boonen.

WETSONTWERP TOT WIJZIGING VAN DE WET VAN 4 JULI 1989 BETREFFENDE DE BEPERKING EN DE CONTROLE VAN DE VERKIEZINGSUITGAVEN VOOR DE VERKIEZINGEN VAN DE FEDERALE KAMERS, DE FINANCIERING EN DE OPEN BOEKHOUDING VAN DE POLITIEKE PARTIJEN

Heropening van de algemene bespreking

Aangehouden stemmingen

PROJET DE LOI MODIFIANT ET COMPLÉTANT LA LOI DU 4 JUILLET 1989 RELATIVE À LA LIMITATION ET AU CONTRÔLE DES DÉPENSES ÉLECTORALES ENGAGÉES POUR LES ÉLECTIONS DES CHAMBRES FÉDÉRALES AINSI QU'AU FINANCEMENT ET À LA COMPTABILITÉ OUVERTE DES PARTIS POLITIQUES

Réouverture de la discussion générale

Votes réservés

De voorzitter. — De algemene bespreking is heropend.

La discussion générale est rouverte.

Het woord is aan mevrouw Van der Wildt, rapporteur.

Mevrouw Van der Wildt (SP), rapporteur, — Mijnheer de voorzitter, de commissie voor de Binnenlandse en de Administratieve Aangelegenheden heeft op verzoek van de plenaire vergadering van de Senaat twee nieuwe amendementen besproken. Het gaat om amendement nummer 14 op artikel 11 van het ontwerp en amendement nummer 15 op artikel 14. Beide amendementen werden ingediend door de heer Foret en mevrouw Cornet d'Elzjus.

Wat het eerste amendement betreft, regelt artikel 24 van de wet van 4 juli 1989 onder meer de termijn waarbinnen het financieel verslag moet worden ingestuurd. Het ingediende amendement strekt ertoe de huidige termijn voor consolidatie van 90 dagen na de afsluiting van de rekeningen te verlengen tot 120 dagen. Dat betekent dat de termijn die loopt tot 31 maart zou worden verlengd tot 30 april. In de motivering wordt gewezen op de bijkomende verplichtingen voor arrondissementsfederaties en parlementsfracties. Deze verlenging moet de controlecommissie in staat stellen binnen de voor haar voorziene termijn, namelijk voor het parlementair reces, haar werkzaamheden af te ronden. De commissie voor de Binnenlandse en Administratieve Aangelegenheden meent dat artikelen 30 en 32 van het huishoudelijk reglement van de controlecommissie in geval van aanvaarding van dit amendement moeten worden gewijzigd, met als gevolg dat de zinsnede: «De Commissie beslist voor 15 april.» moet worden vervangen door: «De Commissie beslist voor 15 juni.» Het amendement wordt door de commissie eenparig goedgekeurd. Het geamendeerde artikel 11 wordt met tien stemmen bij twee onthoudingen goedgekeurd.

Het tweede amendement betreft artikel 14 van het ontwerp en strekt ertoe de taak van de bedrijfsrevisor te verduidelijken. Noch artikel 23 van de wet van 4 juli 1989 noch de bijlagen bepalen in hoever de bedrijfsrevisor een controle moet verrichten voor hij zijn verslag opstelt en hoe zijn optreden moet worden beoordeeld. De tekst van het ontwerp bepaalt dat het verslag van de bedrijfsrevisor geen verklaring is overeenkomstig de algemene controlenormen, vermoedelijk omdat sommige bedrijfsrevisoren van oordeel

waren dat zij moeilijk of onmogelijk de rekeningen van een politieke partij konden attesteren. Een dergelijke houding lijkt onverenigbaar met de algemene verantwoordelijkheid die bedrijfsrevisoren normaal op zich nemen wanneer ze de rekeningen van privé-ondernemingen attesteren.

Die onduidelijkheid moet volgens de indieners van het amendement worden weggewerkt en er moet uitdrukkelijk worden bepaald dat het verslag van de bedrijfsrevisor gelijk staat met het certificeren van de boekhouding.

Dit amendement strekt er dus toe in artikel 14, punt 4, a), de woorden «is geen» te vervangen door «is een».

Dit amendement wordt na discussie door een subamendement verfiend.

Uiteindelijk keurt de commissie volgende wijziging van punt 4, a), laatste regel van artikel 14 goed. Deze wijziging luidt: «Dit verslag geldt als een verklaring overeenkomstig de algemene controlenormen van het Instituut van Bedrijfsrevisoren.»

Dit subamendement op het amendement van de heer Foret, wordt unaniem aanvaard met 12 stemmen.

Het aldus gewijzigde artikel wordt met dezelfde unanimiteit aanvaard.

Er zijn dus twee amendementen toegevoegd aan de tekst die daarstraks werd toegelicht en waarin al tekstcorrecties bij amendement werden aangebracht. (*Applaus.*)

De voorzitter. — Het woord is aan de heer Loones.

De heer Loones (VU). — Mijnheer de voorzitter, we hebben vanmorgen tal van amendementen besproken. Het amendement van de heer Foret is heel zinnig, maar andere amendementen vind ik nog veel zinniger. Ik wil hier toch aanklagen dat men alle mogelijkheden uitput om het amendement van de heer Foret goedgekeurd te krijgen. Dit gebeurt enkel om de goede vrede met de PRL te bewaren. Voor de andere amendementen doet men dit niet. Dat is toch een beetje kras. We hebben het al gezegd dat het al Langendries is wat de klok slaat. Zelfs met de meest zinnige opmerkingen die vanmorgen werden gemaakt, wordt geen rekening gehouden. Enkel de partners, die buiten het Parlement vergaderen, hebben beslist over wat er zal gebeuren, terwijl hier bij uitstek over deze materie moet worden beslist.

De voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt, is de algemene bespreking definitief gesloten.

Plus personne ne demandant la parole, la discussion générale est définitivement close.

Artikel 11, zoals geamendeerd door de commissie voor de Binnenlandse en de Administratieve Aangelegenheden na terugzending door de plenaire vergadering, luidt:

Art. 11. In artikel 24 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A) De woorden «90 dagen» worden vervangen door de woorden «120 dagen»;

B) in het derde lid worden tussen de woorden «verslag» en «haar» de woorden «en na een eventueel advies van het Rekenhof» ingevoegd;

C) hetzelfde lid wordt aangevuld met de volgende zin:

«Indien op vordering van het openbaar ministerie een gerechtelijk onderzoek loopt dat rechtstreeks verband houdt met de financiering van de partijen, gebeurt de goedkeuring onder voorbehoud.»

Art. 11 À l'article 24 de la même loi, sont apportées les modifications suivantes:

A) Les mots «90 jours» sont remplacés par les mots «120 jours»;

B) l'alinéa 3 est complété comme suit: «et après avis éventuel de la Cour des comptes.»;

C) le même alinéa est complété par la phrase suivante:

«En cas d'instruction judiciaire en cours, ouverte à la requête du ministère public et ayant un lien direct avec le financement des partis, l'approbation se fait sous réserve.»

Wij stemmen zo dadelijk over dit artikel, waarop door de heer Coene amendementen werden ingediend.

Nous nous prononcerons sur cet article, auquel se rattachent des amendements de M. Coene, dans quelques instants.

Artikel 14 zoals geamendeerd door de commissie voor de Binnenlandse en de Administratieve Aangelegenheden na terugzending door de plenaire vergadering luidt:

Art. 14. Dezelfde wet wordt aangevuld met de volgende bijlage:
«bijlage

Het financieel verslag, bedoeld in artikel 23, omvat ten minste de volgende documenten:

1. Een document met de identificatie van de partij en haar componenten, zoals omschreven in artikel 1, 1°, tweede lid. De identificatie omvat minstens de benaming, de zetel, de rechtsvorm, het maatschappelijk doel en de samenstelling (naam, woonplaats, beroep) van de beheers- en controleorganen van elk van de partijcomponenten.

2. De samenvattende rekening (balans en resultatenrekening) van elke component van de politieke partij, volgens de definitie ervan in artikel 1, 1°, tweede lid. Deze rekeningen mogen opgesteld worden in de vorm van een synoptische tabel met een minimale aanduiding per component van:

a) het totaal van de activa, het totaal van de voorzieningen en schulden en het bedrag van het patrimonium;

b) de opbrengsten en kosten uit courante werking, het resultaat uit courante werking vóór financiële resultaten, het financieel resultaat, het uitzonderlijk resultaat, het resultaat van het boekjaar;

c) het aantal tewerkgestelde personen uitgedrukt in voltijdse equivalenten, waarvan de kost door de partijcomponent wordt gedragen.

3. De geconsolideerde rekening van de politieke partij en haar componenten bestaande uit een geconsolideerde balans, een geconsolideerde resultatenrekening, alsook een verklarende toelichting van de rubrieken van de geconsolideerde balans en van de geconsolideerde resultatenrekening, volgens het schema vastgelegd door de Controlecommissie betreffende de verkiezingsuitgaven en de boekhouding van de politieke partijen.

4. Een verslag van de bedrijfsrevisor waarin deze:

a) bevestigt dat de geconsolideerde rekening opgesteld is overeenkomstig de reglementaire bepalingen. Dit verslag geldt als verklaring overeenkomstig de algemene controlenormen van het Instituut der Bedrijfsrevisoren;

b) toelicht of de administratieve en boekhoudkundige organisatie van de partij en haar componenten voldoende is om geconsolideerde rekeningen op te maken;

c) de gegevens van de geconsolideerde rekening ontleedt, waarbij hij de aandacht vestigt op de aspecten die het begrip van de financiële toestand en resultaten, alsook de vergelijkbaarheid kunnen bevorderen.»

Art. 14. La même loi est complétée par l'annexe suivante:

«annexe

Le rapport financier visé à l'article 23 comprend au moins les documents suivants:

1. Un document identifiant le parti et ses composantes telles que définies à l'article 1er, 1°, alinéa 2. L'identification comprend au moins le nom, le siège, la forme juridique, l'objet social et la composition (nom, domicile, profession) des organes de gestion et de contrôle de chacune des composantes du parti.

2. Les comptes synthétiques (bilan et compte de résultats) de chaque composante du parti politique selon la définition qui en est donnée par l'article 1er, 1°, alinéa 2. Ces comptes peuvent être établis sous la forme d'un tableau synoptique faisant apparaître par composante au moins:

a) le total des actifs, le total des provisions et des dettes et le montant du patrimoine;

b) les produits et les charges courantes, le résultat courant avant résultat financier, le résultat financier, le résultat exceptionnel, le résultat de l'exercice;

c) le nombre de personnes occupées exprimé en équivalents temps plein dont la charge est supportée par la composante du parti.

3. Les comptes annuels consolidés du parti politique et de ses composantes comprenant un bilan consolidé, un compte de résultats consolidé, ainsi qu'une annexe explicative des rubriques du bilan consolidé et du compte de résultats consolidé selon le schéma arrêté par la Commission de contrôle des dépenses électorales et de la comptabilité des partis politiques.

4. Un rapport du réviseur d'entreprises dans lequel celui-ci :

a) confirme que les comptes consolidés sont établis conformément aux dispositions réglementaires. Ce rapport constitue une attestation au sens des normes générales de révision établies par l'Institut des réviseurs d'entreprises;

b) expose si l'organisation administrative et comptable du parti et de ses composantes est suffisante pour permettre d'établir des comptes consolidés;

c) analyse les données des comptes consolidés en mettant en évidence les aspects qui sont susceptibles de favoriser la compréhension de la situation financière et des résultats ainsi que la comparabilité.»

— Aangenen.

Adopté.

De voorzitter. — We gaan nu over tot de aangehouden stemmingen.

Nous passons maintenant aux votes réservés.

We stemmen nu over amendement nummer 20 van de heer Coene op artikel 2.

Nous passons tout d'abord au vote sur l'amendement numéro 20 de M. Coene à l'article 2.

De heer Coene (VLD). — Mijnheer de voorzitter, ik vraag de naamstemming.

De voorzitter. — Wordt deze vraag gesteund? (*Meer dan vier leden staan op.*)

Aangezien de naamstemming reglementair is gevraagd, zal ertoe worden overgegaan.

— Er wordt tot naamstemming overgegaan.

Il est procédé au vote nominatif.

60 leden zijn aanwezig.

60 membres sont présents.

41 stemmen neen.

41 votent non.

18 stemmen ja.

18 votent oui.

1 onthoudt zich.

1 s'abstient.

Derhalve is het amendement niet aangenomen.

En conséquence, l'amendement n'est pas adopté.

Neen hebben gestemd :

Ont voté non :

MM. Bock, Bourgeois, Busquin, Caluwé, Mme Cantillon, MM. Chantraine, G. Charlier, Mme de Bethune, M. De Decker, Mme Delcourt-Pêtre, MM. Desmedt, D'Hooghe, Erdman, Foret, Happart, Hatry, Hazette, Hostekint, Hotyat, Mme Jeanmoye, M. Lallemand, Mme Lizin, M. Mahoux, Mmes Maximus, Mayence-Goossens, Merchiers, Milquet, MM. Moens, Nothomb, Olivier, Pinoie, Poty, Santkin, Mme Sémer, M. Staes, Mme Thijs, M. Vandenberghe, Mme Van der Wildt, MM. Van Goethem, Weyts et Mme Willame-Boonen.

Ja hebben gestemd :

Ont voté oui :

MM. Anciaux, Boutmans, Ceder, Coene, Daras, Mmes Dardenne, Dua, MM. Goovaerts, Goris, Jonckheer, Mme Leduc, MM. Loones, Raes, Vandembroeke, Van Hauthem, Vautmans, Vergote et Verreycken.

Onthouden heeft zich :

S'est abstenu :

M. Devolder.

De voorzitter. — We moeten ons nu uitspreken over amendement nummer 21 van de heer Coene op artikel 2.

Nous devons nous prononcer sur l'amendement numéro 21 de M. Coene à l'article 2.

Mag ik aannemen dat de vorige stemming ook geldt voor dit amendement ?

Puis-je considérer que le dernier vote est également valable pour cet amendement ? (*Assentiment.*)

Derhalve wordt dit amendement niet aangenomen.

En conséquence, cet amendement n'est pas adopté.

We moeten ons nu uitspreken over amendement nr. 22 van de heer Coene op artikel 2.

Nous devons nous prononcer sur l'amendement n° 22 de M. Coene à l'article 2.

De heer Coene (VLD). — Mijnheer de voorzitter, ik vraag de naamstemming voor de amendementen 22 tot 26.

De voorzitter. — Wordt deze vraag gesteund? (*Meer dan vier leden staan op.*)

Aangezien de naamstemming reglementair is gevraagd, zal ertoe worden overgegaan.

— Er wordt tot naamstemming overgegaan.

Il est procédé au vote nominatif.

60 leden zijn aanwezig.

60 membres sont présents.

41 stemmen neen.

41 votent non.

13 stemmen ja.

13 votent oui.

6 onthouden zich.

6 s'abstiennent.

Derhalve is het amendement niet aangenomen.

En conséquence, l'amendement n'est pas adopté.

Neen hebben gestemd :

Ont voté non :

MM. Bock, Bourgeois, Busquin, Caluwé, Mme Cantillon, MM. Chantraine, G. Charlier, Mme de Bethune, M. De Decker, Mme Delcourt-Pêtre, MM. Desmedt, D'Hooghe, Erdman, Foret, Happart, Hatry, Hazette, Hostekint, Hotyat, Mme Jeanmoye, M. Lallemand, Mme Lizin, M. Mahoux, Mmes Maximus, Mayence-Goossens, Merchiers, Milquet, MM. Moens, Nothomb, Olivier, Pinoie, Poty, Santkin, Mme Sémer, M. Staes, Mme Thijs, M. Vandenberghe, Mme Van der Wildt, MM. Van Goethem, Weyts et Mme Willame-Boonen.

Ja hebben gestemd :

Ont voté oui :

MM. Anciaux, Ceder, Coene, Goovaerts, Goris, Mme Leduc, MM. Loones, Raes, Vandembroeke, Van Hauthem, Vautmans, Vergote et Verreycken.

Onthouden hebben zich :

Se sont abstenus :

MM. Boutmans, Daras, Mme Dardenne, M. Devolder, Mme Dua et M. Jonckheer.

De voorzitter. — We stemmen over amendement nummer 23 van de heer Coene.

Nous passons au vote sur l'amendement numéro 23 de M. Coene à l'article 2.

— Er wordt tot naamstemming overgegaan.

Il est procédé au vote nominatif.

61 leden zijn aanwezig.

61 membres sont présents.

46 stemmen neen.

46 votent non.

14 stemmen ja.

14 votent oui.

1 onthoudt zich.

1 s'abstient.

Derhalve is het amendement niet aangenomen.

En conséquence, l'amendement n'est pas adopté.

Neen hebben gestemd :

Ont voté non :

MM. Bock, Bourgeois, Boutmans, Busquin, Caluwé, Mme Cantillon, MM. Chantraine, G. Charlier, Daras, Mmes Dardenne, de Bethune, M. De Decker, Mme Delcourt-Pêtre, MM. Desmedt, D'Hooghe, Mme Dua, MM. Erdman, Foret, Happart, Hatry, Hazette, Hostekint, Hotyat, Mme Jeanmoye, MM. Jonckheer, Lallemand, Mme Lizin, M. Mahoux, MM. Moens, Nothomb, Olivier, Pinoie, Poty, Santkin, Mme Sémer, M. Staes, Mme Thijs, M. Vandenberghe, Mme Van der Wildt, MM. Van Goethem, Weyts et Mme Willame-Boonen.

Ja hebben gestemd :

Ont voté oui :

MM. Anciaux, Buelens, Ceder, Coene, Goovaerts, Goris, Mme Leduc, MM. Loones, Raes, Vandembroeke, Van Hauthem, Vautmans, Vergote et Verreycken.

Onthouden heeft zich :

S'est abstenu :

M. Devolder.

De voorzitter. — We stemmen over amendement nummer 24 van de heer Coene op artikel 2.

Nous passons au vote sur l'amendement numéro 24 de M. Coene à l'article 2.

— Er wordt tot naamstemming overgegaan.

Il est procédé au vote nominatif.

61 leden zijn aanwezig.

61 membres sont présents.

41 stemmen neen.

41 votent non.

14 stemmen ja.

14 votent oui.

6 onthouden zich.

6 s'abstiennent.

Derhalve is het amendement niet aangenomen.

En conséquence, l'amendement n'est pas adopté.

Neen hebben gestemd :

Ont voté non :

MM. Bock, Bourgeois, Busquin, Caluwé, Mme Cantillon, MM. Chantraine, G. Charlier, Mme de Bethune, M. De Decker, Mme Delcourt-Pêtre, MM. Desmedt, D'Hooghe, Erdman, Foret, Happart, Hatry, Hazette, Hostekint, Hotyat, Mme Jeanmoye, M. Lallemand, Mme Lizin, M. Mahoux, Mmes Maximus, Mayence-Goossens, Merchiers, Milquet, MM. Moens, Nothomb, Olivier, Pinoie, Poty, Santkin, Mme Sémer, M. Staes, Mme Thijs, M. Vandenberghe, Mme Van der Wildt, MM. Van Goethem, Weyts et Mme Willame-Boonen.

Ja hebben gestemd :

Ont voté oui :

MM. Anciaux, Buelens, Ceder, Coene, Goovaerts, Goris, Mme Leduc, MM. Loones, Raes, Vandembroeke, Van Hauthem, Vautmans, Vergote et Verreycken.

Onthouden hebben zich :

Se sont abstenus :

MM. Boutmans, Daras, Mme Dardenne, M. Devolder, Mme Dua et M. Jonckheer.

De voorzitter. — Ik breng artikel 2 in stemming.

Je mets aux voix l'article 2.

— Aangenomen.

Adopté.

De voorzitter. — We stemmen over amendement nummer 25 van de heer Coene op artikel 3.

Nous passons au vote de l'amendement numéro 25 de M. Coene à l'article 3.

— Er wordt tot naamstemming overgegaan.

Il est procédé au vote nominatif.

61 leden zijn aanwezig.

61 membres sont présents.

41 stemmen neen.

41 votent non.

19 stemmen oui.

19 votent ja.

1 onthoudt zich.

1 s'abstient.

Derhalve is het amendementen niet aangenomen.

En conséquence, l'amendement n'est pas adopté.

Neen hebben gestemd :

Ont voté non :

MM. Bock, Bourgeois, Busquin, Caluwé, Mme Cantillon, MM. Chantraine, G. Charlier, Mme de Bethune, M. De Decker, Mme Delcourt-Pêtre, MM. Desmedt, D'Hooghe, Erdman, Foret, Happart, Hatry, Hazette, Hostekint, Hotyat, Mme Jeanmoye, M. Lallemand, Mme Lizin, M. Mahoux, Mmes Maximus, Mayence-Goossens, Merchiers, Milquet, MM. Moens, Nothomb, Olivier, Pinoie, Poty, Santkin, Mme Sémer, M. Staes, Mme Thijs, M. Vandenberghe, Mme Van der Wildt, MM. Van Goethem, Weyts et Mme Willame-Boonen.

Ja hebben gestemd :

Ont voté oui :

MM. Anciaux, Boutmans, Buelens, Ceder, Coene, Daras, Mmes Dardenne, Dua, MM. Goovaerts, Goris, Jonckheer, Mme Leduc, MM. Loones, Raes, Vandembroeke, Van Hauthem, Vautmans, Vergote et Verreycken.

Onthouden heeft zich :

S'est abstenu :

M. Devolder.

De voorzitter. — Ik breng artikel 3 in stemming.

Je mets aux voix l'article 3.

— Aangenomen.

Adopté.

De voorzitter. — We stemmen over amendement nummer 26 van de heer Coene om een artikel *3bis* in te voegen.

Nous passons au vote de l'amendement numéro 26 de M. Coene tendant à insérer un article *3bis*.

— Er wordt tot naamstemming overgegaan.

Il est procédé au vote nominatif.

61 leden zijn aanwezig.

61 membres sont présents.

41 stemmen neen.

41 votent non.

19 stemmen oui.

19 votent ja.

1 onthoudt zich.

1 s'abstient.

Derhalve is het amendement niet aangenomen.

En conséquence, l'amendement n'est pas adopté.

Neen hebben gestemd:

Ont voté non:

MM. Bock, Bourgeois, Busquin, Caluwé, Mme Cantillon, MM. Chantraine, G. Charlier, Mme de Bethune, M. De Decker, Mme Delcourt-Pêtre, MM. Desmedt, D'Hooghe, Erdman, Foret, Hapart, Hatry, Hazette, Hostekint, Hotyat, Mme Jeanmoye, M. Lallemand, Mme Lizin, M. Mahoux, Mmes Maximus, Mayence-Goossens, Merchiers, Milquet, MM. Moens, Nothomb, Olivier, Pinoie, Poty, Santkin, Mme Sémer, M. Staes, Mme Thijs, M. Vandenberghe, Mme Van der Wildt, MM. Van Goethem, Weyts et Mme Willame-Boonen.

Ja hebben gestemd:

Ont voté oui:

MM. Anciaux, Boutmans, Buelens, Ceder, Coene, Daras, Mmes Dardenne, Dua, MM. Goovaerts, Goris, Jonckheer, Mme Leduc, MM. Loones, Raes, Vandembroeke, Van Hauthem, Vautmans, Vergote et Verreycken.

Onthouden heeft zich:

S'est abstenu:

M. Devolder.

De voorzitter. — We moeten ons nu uitspreken over amendement nummer 27 van de heer Coene om een artikel *3ter* in te voegen.

Nous devons nous prononcer sur l'amendement numéro 27 de M. Coene tendant à insérer un article *3ter*.

Mag ik aannemen dat de vorige stemming ook geldt voor dit amendement?

Puis-je considérer que le dernier vote est également valable pour cet amendement? (*Assentiment*.)

Derhalve wordt dit amendement niet aangenomen.

En conséquence, cet amendement n'est pas adopté.

We moeten ons nu uitspreken over amendement nummer 28 van de heer Coene om een artikel *3quater* in te voegen.

Nous devons nous prononcer sur l'amendement numéro 28 de M. Coene tendant à insérer un article *3quater*.

Mag ik aannemen dat de vorige stemming ook geldt voor dit amendement?

Puis-je considérer que le dernier vote est également valable pour cet amendement? (*Assentiment*.)

Derhalve wordt dit amendement niet aangenomen.

En conséquence, cet amendement n'est pas adopté.

We moeten ons nu uitspreken over amendement nummer 29 van de heer Coene om een artikel *3quinquies* in te voegen.

Nous devons nous prononcer sur l'amendement numéro 29 de M. Coene tendant à insérer un article *3quinquies*.

Mag ik aannemen dat de vorige stemming ook geldt voor dit amendement?

Puis-je considérer que le dernier vote est également valable pour cet amendement? (*Assentiment*.)

Derhalve wordt dit amendement niet aangenomen.

En conséquence, cet amendement n'est pas adopté.

We stemmen over de amendementen nummer 17 van de heer Van Hauthem en nummer 30 van de heer Coene op artikel 4. Die twee amendementen hebben hetzelfde voorwerp.

Nous passons au vote sur les amendements numéro 17 de M. Van Hauthem et numéro 30 de M. Coene à l'article 4. Ces deux amendements ont la même portée.

— Er wordt tot naamstemming overgegaan.

Il est procédé au vote nominatif.

60 leden zijn aanwezig.

60 membres sont présents.

45 stemmen neen.

45 votent non.

14 stemmen oui.

14 votent ja.

1 onthoudt zich.

1 s'abstient.

Derhalve zijn de amendementen niet aangenomen.

En conséquence, les amendements ne sont pas adoptés.

Neen hebben gestemd:

Ont voté non:

MM. Bock, Bourgeois, Boutmans, Busquin, Caluwé, Mme Cantillon, MM. Chantraine, G. Charlier, Daras, Mmes Dardenne, de Bethune, M. De Decker, Mme Delcourt-Pêtre, MM. Desmedt, D'Hooghe, Mme Dua, MM. Erdman, Hapart, Hatry, Hazette, Hostekint, Hotyat, Mme Jeanmoye, MM. Jonckheer, Lallemand, Mme Lizin, M. Mahoux, Mmes Maximus, Mayence-Goossens, Merchiers, Milquet, MM. Moens, Nothomb, Olivier, Pinoie, Poty, Santkin, Mme Sémer, M. Staes, Mme Thijs, M. Vandenberghe, Mme Van der Wildt, MM. Van Goethem, Weyts et Mme Willame-Boonen.

Ja hebben gestemd:

Ont voté oui:

MM. Anciaux, Buelens, Ceder, Coene, Goovaerts, Goris, Mme Leduc, MM. Loones, Raes, Vandembroeke, Van Hauthem, Vautmans, Vergote et Verreycken.

Onthouden heeft zich:

S'est abstenu:

M. Devolder.

De voorzitter. — Ik breng artikel 4 in stemming.

Je mets aux voix l'article 4.

— Aangenomen.

Adopté.

De voorzitter. — We moeten ons nu uitspreken over amendement nummer 31 van de heer Coene op artikel 5.

Nous devons nous prononcer sur l'amendement numéro 31 de M. Coene à l'article 5.

Mag ik aannemen dat de stemming over het vorig amendement van de heer Coene ook geldt voor dit amendement?

Puis-je considérer que le vote sur l'amendement précédent de M. Coene est également valable pour cet amendement? (*Assentiment.*)

Derhalve wordt dit amendement niet aangenomen.

En conséquence, cet amendement n'est pas adopté.

We moeten ons nu uitspreken over amendement nummer 18 van de heer Van Hauthem op artikel 5.

Nous devons nous prononcer sur l'amendement numéro 18 de M. Van Hauthem à l'article 5.

Mag ik aannemen dat de stemming over het vorig amendement van de heer Van Hauthem ook geldt voor dit amendement?

Puis-je considérer que le vote sur l'amendement précédent de M. Van Hauthem est également valable pour cet amendement? (*Assentiment.*)

Derhalve wordt dit amendement niet aangenomen.

En conséquence, cet amendement n'est pas adopté.

Ik breng artikel 5 in stemming.

Je mets aux voix l'article 5.

— Aangenomen.

Adopté.

De voorzitter. — We moeten ons nu uitspreken over amendement nummer 32 van de heer Coene op artikel 7.

Nous devons nous prononcer sur l'amendement numéro 32 de M. Coene à l'article 7.

Mag ik aannemen dat de stemming over het vorig amendement van de heer Coene ook geldt voor dit amendement?

Puis-je considérer que le vote sur l'amendement précédent de M. Coene est également valable pour cet amendement? (*Assentiment.*)

Derhalve wordt dit amendement niet aangenomen.

En conséquence, cet amendement n'est pas adopté.

We moeten ons nu uitspreken over amendement nummer 19 van de heer Van Hauthem op artikel 7.

Nous devons nous prononcer sur l'amendement numéro 19 de M. Van Hauthem à l'article 7.

Mag ik aannemen dat de stemming over het vorig amendement van de heer Van Hauthem ook geldt voor dit amendement?

Puis-je considérer que le vote sur l'amendement précédent de M. Van Hauthem est également valable pour cet amendement? (*Assentiment.*)

Derhalve wordt dit amendement niet aangenomen.

En conséquence, cet amendement n'est pas adopté.

Ik breng artikel 7 in stemming.

Je mets aux voix l'article 7.

— Aangenomen.

Adopté.

De voorzitter. — We moeten ons nu uitspreken over amendement nummer 33 van de heer Coene op artikel 8.

Nous devons nous prononcer sur l'amendement numéro 33 de M. Coene à l'article 8.

Mag ik aannemen dat de stemming over het vorig amendement van de heer Coene ook geldt voor dit amendement?

Puis-je considérer que le vote sur l'amendement précédent de M. Coene est également valable pour cet amendement? (*Assentiment.*)

Derhalve wordt dit amendement niet aangenomen.

En conséquence, cet amendement n'est pas adopté.

Ik breng artikel 8 in stemming.

Je mets aux voix l'article 8.

— Aangenomen.

Adopté.

De voorzitter. — We moeten ons nu uitspreken over amendement nummer 34 van de heer Coene op artikel 9.

Nous devons nous prononcer sur l'amendement numéro 34 de M. Coene à l'article 9.

Mag ik aannemen dat de stemming over het vorig amendement van de heer Coene ook geldt voor dit amendement?

Puis-je considérer que le vote sur l'amendement précédent de M. Coene est également valable pour cet amendement? (*Assentiment.*)

Derhalve wordt dit amendement niet aangenomen.

En conséquence, cet amendement n'est pas adopté.

Ik breng artikel 9 in stemming.

Je mets aux voix l'article 9.

— Aangenomen.

Adopté.

De voorzitter. — We moeten ons nu uitspreken over amendement nummer 35 van de heer Coene op artikel 11.

Nous devons nous prononcer sur l'amendement numéro 35 de M. Coene à l'article 11.

Mag ik aannemen dat de stemming over het vorig amendement van de heer Coene ook geldt voor dit amendement?

Puis-je considérer que le vote sur l'amendement précédent de M. Coene est également valable pour cet amendement? (*Assentiment.*)

Derhalve wordt dit amendement niet aangenomen.

En conséquence, cet amendement n'est pas adopté.

We stemmen over amendement nummer 36 van de heer Coene op artikel 11.

Nous passons au vote sur l'amendement numéro 36 de M. Coene à l'article 11.

— Er wordt tot naamstemming overgegaan.

Il est procédé au vote nominatif.

61 leden zijn aanwezig.

61 membres sont présents.

41 stemmen neen.

41 votent non.

14 stemmen ja.

14 votent oui.

6 onthouden zich.

6 s'abstiennent.

Derhalve is het amendement niet aangenomen.

En conséquence, l'amendement n'est pas adopté.

Neen hebben gestemd:

Ont voté non:

MM. Bock, Bourgeois, Busquin, Caluwé, Mme Cantillon, MM. Chantraine, G. Charlier, Mme de Bethune, M. De Decker, Mme Delcourt-Pêtre, MM. Desmedt, D'Hooghe, Erdman, Foret, Happart, Hatry, Hazette, Hostekint, Hotyat, Mme Jeanmoye, M. Lallemand, Mme Lizin, M. Mahoux, Mmes Maximus, Mayence-Goossens, Merchiers, Milquet, MM. Moens, Nothomb, Olivier, Pinoie, Poty, Santkin, Mme Sémer, M. Staes, Mme Thijs, M. Vandenberghe, Mme Van der Wildt, MM. Van Goethem, Weys et Mme Willame-Boonen.

Ja hebben gestemd :

Ont voté oui :

MM. Anciaux, Buelens, Ceder, Coene, Goovaerts, Goris, Mme Leduc, MM. Loones, Raes, Vandenbroeke, Van Hauthem, Vautmans, Vergote et Verreycken.

Onthouden hebben zich :

Se sont abstenus :

MM. Boutmans, Daras, Mme Dardenne, M. Devolder, Mme Dua et M. Jonckheer.

De voorzitter. — Ik breng artikel 11 in stemming.

Je mets aux voix l'article 11.

— Aangenomen.

Adopté.

De voorzitter. — We stemmen over amendement nummer 37 van de heer Coene op artikel 12.

Nous passons au vote sur l'amendement numéro 37 de M. Coene à l'article 12.

— Er wordt tot naamstemming overgegaan.

Il est procédé au vote nominatif.

61 leden zijn aanwezig.

61 membres sont présents.

41 stemmen neen.

41 votent non.

19 stemmen ja.

19 votent oui.

1 onthoudt zich.

1 s'abstient.

Derhalve is het amendement niet aangenomen.

En conséquence, l'amendement n'est pas adopté.

Neen hebben gestemd :

Ont voté non :

MM. Bock, Bourgeois, Busquin, Caluwé, Mme Cantillon, MM. Chantraine, G. Charlier, Mme de Bethune, M. De Decker, Mme Delcourt-Pêtre, MM. Desmedt, D'Hooghe, Erdman, Foret, Happart, Hatry, Hazette, Hostekint, Hotyat, Mme Jeanmoye, M. Lallemand, Mme Lizin, M. Mahoux, Mmes Maximus, Mayence-Goossens, Merchiers, Milquet, MM. Moens, Nothomb, Olivier, Pinoie, Poty, Santkin, Mme Sémer, M. Staes, Mme Thijs, M. Vandenberghe, Mme Van der Wildt, MM. Van Goethem, Weyts et Mme Willame-Boonen.

Ja hebben gestemd :

Ont voté oui :

MM. Anciaux, Boutmans, Buelens, Ceder, Coene, Daras, Mmes Dardenne, Dua, MM. Goovaerts, Goris, Jonckheer, Mme Leduc, MM. Loones, Raes, Vandenbroeke, Van Hauthem, Vautmans, Vergote et Verreycken.

Onthouden heeft zich :

S'est abstenu :

M. Devolder.

De voorzitter. — Ik breng artikel 12 in stemming.

Je mets aux voix l'article 12.

— Aangenomen.

Adopté.

Ann. parl. Sénat de Belgique - Session ordinaire 1997-1998
Parlem. Hand. Belgische Senaat - Gewone zitting 1997-1998

De voorzitter. — Aangezien de andere artikelen van het wetsontwerp reeds vroeger werden aangenomen, kunnen wij nu stemmen over het geheel van het wetsontwerp.

Les autres articles du projet de loi ayant déjà été adoptés, nous pouvons passer au vote sur l'ensemble du projet de loi.

La parole est à M. Daras pour une explication de vote.

M. Daras (Écolo). — Monsieur le président, depuis que la législation sur la limitation des dépenses électorales et sur le financement des partis existe, régulièrement mais pas à pas, on tente d'y apporter des améliorations.

Sans doute, aujourd'hui, pourrait-on considérer qu'il s'agit à nouveau d'un petit pas en avant. Toutefois, après avoir suivi les travaux de la commission, je voudrais émettre quelques observations.

Tout d'abord, les lacunes du système — les possibilités de ne pas respecter cette législation, c'est-à-dire les moyens de recevoir d'autres financements — ont été clairement mises en lumière par les travaux de la commission. C'est d'ailleurs pour cette raison que nous avons soutenu l'amendement déposé par M. Coene qui prévoit d'étendre à toutes les composantes possibles d'un parti le contrôle nécessaire. Sans cette disposition, le texte que nous mettons au point aujourd'hui n'est qu'une nasse singulièrement trouée.

En outre, dès le moment où l'on n'appartient pas à un parti qui, dans le groupe Langendries, a donné son accord sur ce texte, on n'a aucune chance de voir ses amendements pris en compte. Cette situation est évidemment très décevante au niveau du travail parlementaire.

Enfin, je dois regretter que l'on n'ait pas permis au Roi de régler non seulement la question de l'enregistrement mais aussi de la publicité des donateurs aux partis, ce qui aurait pu avoir un effet dissuasif certain vis-à-vis de certaines formations que je considère comme non démocratiques.

Pour toutes ces raisons, nous nous abstenons lors du vote.

De voorzitter. — Het woord is aan de heer Coene voor een stemverklaring.

De heer Coene (VLD). — Mijnheer de voorzitter, de VLD zal dit wetsontwerp om twee fundamentele redenen niet goedkeuren. Het ontwerp verbetert de wet van 4 juli 1989 weliswaar op een aantal punten maar voor het overige blijft het steken in een reeks goede bedoelingen die het niet waarmaakt.

Naargelang de besprekingen van het ontwerp in de commissie vorderden, werd het duidelijk dat door een discrete toevoeging aan artikel 1 de extra financiering van de Franstalige partijen door het Waalse Parlement wordt gelegitimeerd. Deze extra subsidiëring belooft zowat 100 miljoen. Zij wordt toegekend via een handige interne wijziging van het reglement van het Waalse Parlement. Met toepassing van de federale wetgeving ontvangen de Vlaamse partijen ongeveer 390 miljoen en de Franstalige partijen ongeveer 250 miljoen, of samen 640 miljoen. Niemand heeft de billijkheid en de redelijkheid van het systeem ooit op de helling geplaatst. Door die afzonderlijke regeling krijgen de Franstalige partijen echter nog 100 miljoen bovenop het voormelde bedrag.

De electorale strijd tussen de Vlaamse en de Franstalige partijen in het nog steeds unitaire kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde wordt daardoor voor de Vlamingen moeilijker en ongelijker. Niets belet de Franstaligen deze extra geldstroom precies in Brussel en in de Brusselse rand aan te wenden.

Het principe dat in een federale staat de partijfinanciering door de overheid een federale materie is, wordt hier ontegensprekelijk omzeild. Met de steun van SP en CVP wordt een oneigenlijke financieringstechniek gelegitimeerd.

De tweede reden van onze neen-stem heeft te maken met het halsstarrig vasthouden van de meerderheidspartijen aan een controlecommissie die enkel en alleen bestaat uit leden van Kamer en Senaat. Zij controleren de partijfinanciering en de verkie-

zingsuitgaven. De gecontroleerden controleren dus zichzelf. Zij zijn rechter en partij. Ieder voorstel om op zijn minst in geval van betwisting het advies in te winnen van een onafhankelijke instelling zoals het Rekenhof werd door de meerderheidspartijen resoluut verworpen.

Ten slotte herhaalt de VLD haar oproep om los van dit ontwerp een *gentleman's agreement* te sluiten tussen de politieke partijen om zich in de verkiezingsperiode te onthouden van elke heimelijke propaganda in de ledenbladen van de grote zuilenorganisaties. Het voorbeeld van een Limburgs SP-senator die een Limburgs mutualiteitsblad gebruikte voor platvloerse politieke en persoonlijke aanvallen, staat de VLD nog levendig voor ogen, niet waar collega Moens?

Deze geformuleerde bezwaren zijn voor onze fractie zo fundamenteel dat wij onze neen-stem met overtuiging zullen uitbrengen.

De voorzitter. — De stemming begint.

Le vote commence.

— Er wordt tot naamstemming overgegaan.

Il est procédé au vote nominatif.

61 leden zijn aanwezig.

61 membres sont présents.

41 stemmen ja.

41 votent oui.

14 stemmen neen.

14 votent non.

6 onthouden zich.

6 s'abstiennent.

Derhalve is het geamendeerd wetsontwerp aangenomen.

En conséquence, le projet de loi amendé est adopté.

Het zal aan de Kamer van volksvertegenwoordigers worden verzonden.

Il sera transmis à la Chambre des représentants.

Ja hebben gestemd :

Ont voté oui :

MM. Bock, Bourgeois, Busquin, Caluwé, Mme Cantillon, MM. Chantraine, G. Charlier, Mme de Bethune, M. De Decker, Mme Delcourt-Pêtre, MM. Desmedt, D'Hooghe, Erdman, Foret, Happart, Hatry, Hazette, Hostekint, Hotyat, Mme Jeanmoye, M. Lallemand, Mme Lizin, M. Mahoux, Mmes Maximus, Mayence-Goossens, Merchiers, Milquet, MM. Moens, Nothomb, Olivier, Pinoie, Poty, Santkin, Mme Sémer, M. Staes, Mme Thijs, M. Vandenberghe, Mme Van der Wildt, MM. Van Goethem, Weyts et Mme Willame-Boonen.

Neen hebben gestemd :

Ont voté non :

MM. Anciaux, Buelens, Ceder, Coene, Goovaerts, Goris, Mme Leduc, MM. Loones, Raes, Vandembroeke, Van Hauthem, Vautmans, Vergote et Verreycken.

Onthouden hebben zich :

Se sont abstenus :

MM. Boutmans, Daras, Mme Dardenne, M. Devolder, Mme Dua et M. Jonckheer.

VRAAG OM UITLEG VAN MEVROUW THIJIS AAN DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN LANDS-VERDEDIGING OVER «DE AMERIKAANSE BASIS VAN ZUTENDAAL»

VRAAG OM UITLEG VAN MEVROUW LEDUC AAN DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN LANDS-VERDEDIGING OVER «DE AMERIKAANSE LEGERBASIS TE ZUTENDAAL»

DEMANDE D'EXPLICATIONS DE MME THIJIS AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DE LA DÉFENSE NATIONALE SUR «LA BASE AMÉRICAINE DE ZUTENDAEL»

DEMANDE D'EXPLICATIONS DE MME LEDUC AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DE LA DÉFENSE NATIONALE SUR «LA BASE AMÉRICAINE DE ZUTENDAEL»

De voorzitter. — Aan de orde is de vraag om uitleg van mevrouw Thijs.

Ik stel voor de vraag om uitleg van mevrouw Leduc eraan toe te voegen.

Het woord is aan mevrouw Thijs.

Mevrouw Thijs (CVP). — Mijnheer de voorzitter, in het kader van een grootschalig hervormingsplan van het Amerikaans leger komen een aantal vooruitgeschoven, eigenlijk buitenlandse basissen in aanmerking voor een definitieve sluiting. In de Benelux bevinden zich zeven Amerikaanse basissen waarvan het depot van Zutendaal de enige in België is.

De NAVO-basis te Zutendaal werd op 1 juli 1985 geopend. Momenteel werken er 17 Amerikaanse militairen en 187 Belgische personeelsleden. De Belgen zijn niet-statutaire contractuelen en hun dossiers worden beheerd door het Belgisch ministerie van Landsverdediging. Het ministerie ontvangt voor dit administratief werk van de Amerikaanse overheid 1,5% van de jaarwedde van iedere werknemer. Het gemeentebestuur van Zutendaal ontvangt per jaar 5 miljoen voor de aanwezigheid van de basis op haar grondgebied. Van 1985 tot 1995 had de basis vooral als taak materiaal ter beschikking te stellen van de Amerikaanse troepen die vanuit de Verenigde Staten werden overgevlogen. Vandaag wordt er legermateriaal opgeslagen en onderhouden dat wereldwijd wordt ingezet bij conflicten, humanitaire en VN-missies.

Na een inspectieronde in 1995-1996 werd de aanbeveling geformuleerd het personeelsbestand van de zeven basissen in te krimpen. Ofwel worden een of twee basissen gesloten, ofwel worden alle basissen een beetje ingekrompen. Het Amerikaanse leger wil de basis van Zutendaal behouden om verschillende redenen, onder meer ligging en kostprijs. Op het ogenblik zou het dossier bij generaal Shelton, stafchef van het Amerikaanse leger, liggen. Omdat de beslissing over de sluiting politiek van aard is, zullen de ministers van Landsverdediging en Buitenlandse Zaken zich met het dossier moeten inlaten. De Amerikanen zouden willen praten over de kosten, vooral dan over de sociale lasten voor het plaatselijk personeel. Voor België gaat het om een relatief klein bedrag. Nederland en Luxemburg zouden reeds onderhandelingen voeren. Men zegt dat de gesprekken voor Luxemburg in gunstige zin verlopen. Intussen stijgt de onrust bij de Belgische werknemers. Daarom kreeg ik graag een antwoord op volgende vragen.

Is het bericht over de sluiting van het militair depot van Zutendaal correct?

Heeft de Amerikaanse overheid over de sluiting reeds contact opgenomen?

Zo ja, in hoeverre wordt ons land bij de besprekingen over het sluitingsscenario betrokken? Wat houdt dit in?

In hoeverre is het Belgisch ministerie van Landsverdediging bereid tot een eventuele kostendeling? De tegemoetkoming van bijvoorbeeld de Luxemburgse overheid bedraagt momenteel 35 miljoen op een totale personeelskost van 364 miljoen.

Is er een alternatief indien de basis sluit? Dat betekent immers dat 187 werknemers zomaar op straat komen te staan.

Volgens sommige bronnen is de sluiting pas voor eind 1999 gepland. Is deze informatie correct?

Volgens een recent persartikel hebben de ministers van Landsverdediging en Buitenlandse Zaken bij het Pentagon informatie gevraagd. Wat heeft dit opgeleverd? Heeft de vice-eerste minister contact gehad met zijn Amerikaanse collega Cohen?

De voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Leduc.

Mevrouw Leduc (VLD). — Mijnheer de voorzitter, zoals bekend is in het Belgische Zutendaal een Amerikaanse legerbasis gestationeerd. De Amerikanen beschikken in Europa nog over vier basissen in Nederland, namelijk te Vriezenveen, Coevorden, Brunssum en Eygelshoven, over een basis in Luxemburg en een basis in Italië, meer bepaald in Livorno. De voornaamste taak van deze basissen is het bieden van logistieke steun in noodsituaties. Er wordt reservemateriaal opgeslagen en onderhouden dat wereldwijd kan worden ingezet. Deze basissen speelden een rol in de Golfoorlog en later tijdens de onlusten in Bosnië. Zij werden eveneens ingeschakeld voor humanitaire missies ondermeer in Macedonië toen daar problemen waren met de Iraakse Koerden, of voor VN-missies in Somalië en Rwanda.

In het licht van de hervorming van het Amerikaanse leger plant het Pentagon de sluiting van één of meerdere vestigingen in Europa teneinde het totale personeelsbestand terug te brengen tot 1 200 personen. Tot nu toe werd niet officieel bekendgemaakt welke basissen zullen worden gesloten. De Amerikaanse militaire overheid gaf wel te kennen de beslissing nog deze zomer bekend te maken. Zij heeft er ook steeds de nadruk op gelegd dat na de beslissing nog kan worden onderhandeld. Dat is een belangrijk gegeven.

Het staat ook vast dat de basis in Zutendaal voor sluiting in aanmerking komt. Dat betekent dat 189 personeelsleden, waarvan 27 tijdelijken, hun werk dreigen te verliezen. Nederland en Luxemburg knoopten meteen onderhandelingen aan met de Amerikaanse overheid. Toen de heer Constantinou, ambassadeur van Luxemburg in de Verenigde Staten, meldde dat de gesprekken tussen Luxemburg en de Verenigde Staten in gunstige zin evolueerden, deelde de Belgische ambassadeur, de heer Blinken, mee dat hij niets afwist van een contact met de Belgische overheid. In het verleden hebben de Amerikanen steeds te kennen gegeven dat de basis in Zutendaal zou worden behouden, niet alleen vanwege de strategische ligging — de aanwezigheid van het vliegveld, de onmiddellijke nabijheid van het Albertkanaal, de haven van Antwerpen en de autostrades — maar ook vanwege het hoge productieniveau en de kwaliteit van het werk dat daar wordt gepresteerd. Ook de relatief lage kostprijs van de basis van Zutendaal in vergelijking met de andere basissen, is van belang. De Nederlandse en de Luxemburgse basissen worden bevolkt door ambtenaren en dit brengt hogere personeelsuitgaven met zich mee.

Moet ik daaruit besluiten dat er hier geen interesse bestaat voor deze problematiek, of erger nog, dat een Belgische laksheid aan de basis ligt van een mogelijke sluiting? Ik hoop dat de minister mij kan geruststellen.

Daarom volgende vragen. Weet de vice-eerste minister hoeveel en welke basissen de Amerikanen willen sluiten? Heeft de vice-eerste minister of de premier het behoud van de basis in Zutendaal bepleit? Nederlandse, Luxemburgse en Italiaanse instanties zouden dienaangaande initiatieven hebben genomen. Werd er reeds overleg gepleegd met vertegenwoordigers van het Pentagon en zo ja, heeft dit overleg iets opgeleverd? Werden de troeven van de basis van Zutendaal, met name de strategische ligging, het hoge productieniveau, het kwaliteitswerk en de voordelige kosten-batenverhouding tenvolle uitgespeeld? Wat was de reactie van de Amerikaanse overheid? Ook het behoud van de werkgelegenheid is in deze van zeer groot belang. Ik had graag antwoord op deze vragen.

De voorzitter. — Het woord is aan vice-eerste minister Poncelet.

De heer Poncelet, vice-eerste minister en minister van Landsverdediging, belast met Energie. — Mijnheer de voorzitter, de mogelijke sluiting van één, misschien zelfs twee van de zeven permanente Amerikaanse opslagplaatsen voor materieel is nog steeds ter studie op het Pentagon. Tegen het najaar wordt een resultaat van deze studie verwacht. Vorige week had ik een bespreking met mijn collega, de Amerikaanse minister van Defensie, de heer Cohen. Ik maakte van die gelegenheid gebruik om het dossier-«Zutendaal» aan te kaarten. Hij verzekerde mij dat de militaire autoriteiten het gastland waar de site wordt gesloten, zo vlug mogelijk op de hoogte zullen brengen en dat over het sluitingsscenario zal worden onderhandeld. Het is gebruikelijk dat de vertegenwoordigers van het personeel bij dergelijke besprekingen worden betrokken. Volgens de informatie, verkregen van de militaire attaché in Washington, zou een eventuele sluiting worden uitgesteld tot na het fiscaal jaar 1999, dat loopt van 1 oktober 1998 tot 1 oktober 1999.

De hierboven geschetste stand van zaken betreffende de Amerikaanse basis van Zutendaal is gesteund op de meest recente informatie die door het Pentagon aan onze ambassade in Washington werd verschaft.

De voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Thijs.

Mevrouw Thijs (CVP). — Mijnheer de voorzitter, het verheugt mij dat de vice-eerste minister vorige week contact had met zijn Amerikaanse collega Cohen, maar ik vraag mij toch af of de Belgische regering wel voldoende stappen doet om de basis van Zutendaal open te houden. Daar werken 200 mensen. Een extra inspanning is derhalve aangewezen. Nederland en Luxemburg zijn al lang aan het onderhandelen. Men probeert natuurlijk altijd het meeste voordeel uit onderhandelingen te halen, daarom is het belangrijk dat de minister van Landsverdediging contact blijft houden met zijn collega Cohen. Met de sluiting van Renault nog vers in het geheugen, denk ik dat wij vooral preventief te werk moeten gaan. De provincie Limburg kent reeds een hoge werkloosheidsgraad. Als er nu nog 200 werknemers hun job verliezen, dan zal dat heel hard aankomen in Zuid- en Midden-Limburg.

Ik vraag mij af of de vice-eerste minister constant bij die besprekingen wordt betrokken. Is het een Amerikaanse beslissing of wordt er bij elke stap contact opgenomen met de Belgische minister van Landsverdediging.

De voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Leduc.

Mevrouw Leduc (VLD). — Mijnheer de voorzitter, het verheugt mij eveneens dat de vice-eerste minister vorige week contact had met zijn collega in Washington maar, rekening houdend met het gegeven dat de Nederlanders al lang aan het onderhandelen zijn, is dit toch rijkelijk laat. De enen zeggen dat er een politieke beslissing zal worden genomen en dat men ook nadien nog zal kunnen onderhandelen, anderen beweren dat rekening zal worden gehouden met de strategische ligging, het productiviteitsniveau en het kwaliteitswerk.

Gelet op de hoge werkloosheid in Limburg, en rekening houdend met de troeven van de basis in Zutendaal, dring ik erop aan dat de vice-eerste minister wekelijks contacten zou onderhouden met de Amerikaanse autoriteiten. Wij moeten hoe dan ook voorkomen dat onze noorderburen ons te snel af zijn en Zutendaal wordt gesloten. Het personeel van de basis verdient de absolute steun van de vice-eerste minister.

De voorzitter. — Het woord is aan vice-eerste minister Poncelet.

De heer Poncelet, vice-eerste minister en minister van Landsverdediging, belast met Energie. — Mijnheer de voorzitter, ik kan alleen maar bevestigen dat mijn collega van Buitenlandse Zaken en ikzelf voortdurend contact houden met de Verenigde Staten om indien mogelijk een sluiting van de basis in Limburg te voorkomen.

De voorzitter. — Het incident is gesloten.
L'incident est clos.

DEMANDE D'EXPLICATIONS DE M. PH. CHARLIER AU SECRÉTAIRE D'ÉTAT À LA COOPÉRATION AU DÉVELOPPEMENT SUR «L'ÉVOLUTION DE LA POLITIQUE BELGE EN MATIÈRE DE COOPÉRATION AU DÉVELOPPEMENT DANS LA RÉGION DES GRANDS LACS»

Ajournement

VRAAG OM UITLEG VAN DE HEER PH. CHARLIER AAN DE STAATSSECRETARIS VOOR ONTWIKKELINGS-SAMENWERKING OVER «DE EVOLUTIE VAN HET BELGISCH BELEID INZAKE ONTWIKKELINGSHULP IN HET GEBIED VAN DE GROTE MEREN»

Verdagging

M. le président. — La demande d'explications de M. Philippe Charlier est reportée.

De vraag om uitleg van de heer Philippe Charlier wordt naar een latere datum verschoven.

DEMANDE D'EXPLICATIONS DE MME DELCOURT-PÊTRE AU SECRÉTAIRE D'ÉTAT À LA COOPÉRATION AU DÉVELOPPEMENT SUR «LA SITUATION HUMANAIRE AU SUD SOUDAN»

VRAAG OM UITLEG VAN MEVROUW DELCOURT-PÊTRE AAN DE STAATSSECRETARIS VOOR ONTWIKKELINGSSAMENWERKING OVER «DE HUMANITAIRE TOESTAND IN ZUID-SOEDAN»

M. le président. — L'ordre du jour appelle la demande d'explications de Mme Delcourt.

La parole est à Mme Delcourt.

Mme Delcourt-Pêtre (PSC). — Monsieur le président, je sais que M. le secrétaire d'État est préoccupé par la situation au Soudan, probablement comme beaucoup de nos concitoyens qui ont vu des images terrifiantes de la famine et de la façon dont elle touche les enfants.

Peut-être êtes-vous plus bouleversé encore que nous n'avons pu l'être, monsieur le secrétaire d'État, puisque vous vous êtes rendu sur place.

Il est souvent difficile d'obtenir des informations précises au sujet du Soudan. J'aurais voulu que vous nous disiez quels étaient les objectifs de votre visite. Pouvez-vous nous donner une évaluation de la situation humanitaire au Sud Soudan? Avez-vous pu évaluer les besoins? La réponse apportée par l'aide humanitaire correspond-elle à ces derniers?

La presse a dit, voici quelques semaines, que la survie d'une bonne partie des quatre millions de Soudanais dépendra de l'aide extérieure pendant plusieurs mois encore. Peut-on imaginer que l'aide apportée aujourd'hui pourra s'organiser de manière plus structurée pendant la période nécessaire au recul de la famine dans ce pays?

J'aurais également voulu vous demander, monsieur le secrétaire d'État, comment rencontrer deux problèmes graves en matière de droits de l'homme: celui des enfants soldats et celui de l'esclavage.

En ce qui concerne les enfants soldats, le problème est commun au Soudan et à l'Ouganda. La LRA enlèverait de nombreux enfants ougandais pour conduire la guerre civile. Ceux-ci subiraient des lavages de cerveau, des traumatismes physiques et psychologiques importants. La LRA bénéficierait du soutien du

Soudan. Quelle est la situation à ce sujet? Des initiatives internationales ont-elles été prises pour combattre ce fléau? Quelle politique la Belgique envisage-t-elle à ce sujet?

J'en viens à l'esclavage. Selon certaines informations véhiculées par la presse, des razzias seraient organisées par des milices islamistes armées sur les villages du Sud Soudan. Une organisation catholique internationale a également fait état de ce problème. Les femmes et les enfants seraient emmenés en esclavage. Il semble qu'il existe une ONG qui s'occupe du rachat des esclaves. M. le secrétaire d'État est-il au courant de cette question? Comment pourrions-nous intervenir pour discuter de ces deux sujets avec les autorités de Khartoum?

Le Soudan est accusé de soutenir et de favoriser le terrorisme islamiste. Quelle est la politique internationale et européenne? Des sanctions internationales sont-elles prévues?

Le Soudan est évidemment en proie à de multiples problèmes. Je ne doute pas que la situation soit beaucoup plus complexe que la présentation que je viens d'en faire. Les autorités de Khartoum ne respectent pas les droits de l'homme, mais il semble que les mouvements d'opposition commettent également des exactions. Amnesty International les accuse de l'homicide délibéré et arbitraire de très nombreux civils sans défense.

Au vu de la situation qui prévaut, comment peut-on continuer à sensibiliser l'opinion internationale sur la situation du Soudan? Ma demande d'explications avait aussi pour but de trouver une réponse à cette interrogation.

M. le président. — La parole est à M. Moreels, secrétaire d'État.

M. Moreels, secrétaire d'État à la Coopération au Développement, adjoint au premier ministre. — Monsieur le président, je souhaiterais tout d'abord remercier Mme Delcourt de sa question. En effet, on ne peut pas dire que l'opinion publique ou le monde politique s'intéressent généralement à la situation humanitaire et politique du Soudan.

J'y ai effectué deux visites successives tant dans un cadre humanitaire que politique. J'ai effectué la première, au Sud Soudan, dans la foulée du voyage que j'ai fait en Afrique du Sud, au Mozambique et en Ouganda à l'occasion de la préparation de la conférence internationale sur le trafic illégal d'armes qui se tiendra à Bruxelles du 11 au 13 octobre prochains. Je suis retourné ensuite assez rapidement au Soudan par Khartoum. Je pense en effet que pour avoir une bonne vision politique de la situation dans ce pays, il faut s'y rendre par les deux voies d'accès, d'une part, par celle de Lokichokio, par le Kenya et, d'autre part, par Khartoum.

Comme vous le savez, Lokichokio est devenue une ville humanitaire: il s'agissait d'une petite ville de montagne qui, par l'aide humanitaire internationale, est devenue un centre humanitaire d'où partent tous les avions de l'opération «Lifeline Sudan». Cette opération, lancée dès 1989-1990, a parfois été interrompue durant certaines périodes mais a actuellement repris. Il s'agit d'une opération des Nations unies dans laquelle se retrouvent les principaux acteurs habituels: le Programme alimentaire mondial et l'Unicef.

Ma deuxième visite effectuée via Khartoum remonte à quelques jours. Je suis arrivé au Soudan par l'aéroport d'El-Obeid et je me suis rendu à Wau. Je me suis également rendu dans le sud-ouest du pays à Ajiép, dont vous avez sans doute vu certaines images puisque j'y étais accompagné par des équipes de télévision. Il s'agit d'un village isolé en plein désert où des organisations, comme «Save the children» et «Médecins sans Frontières», sont confrontées à un flux quotidien de personnes déplacées. J'ai également visité Wau, grande ville toujours sous contrôle gouvernemental, où depuis quelques semaines, on assiste également à un afflux très important de réfugiés qui ont traversé ce que l'on appelle la ligne de front avec l'espoir de trouver de la nourriture.

On ne sera jamais vacciné contre ces catastrophes humanitaires et je dois vous avouer que j'ai été profondément choqué par le degré de malnutrition des enfants que j'ai vus là-bas: un grand nombre d'entre eux ont un poids et une taille inférieurs à 60% de la normale. Comme les images de 1983, 1984 et 1985 l'ont montré

en Éthiopie, ces enfants sont de véritables petits cadavres ambulants. Il faut se dire que ce spectacle ne constitue que la partie émergée de l'iceberg. En effet, ces gens qui proviennent de la brousse font toujours preuve de dignité et tentent de cacher leurs souffrances. M. Mahoux a une expérience certaine de ce type d'opération humanitaire; il ne me démentira certainement pas sur ce point.

Ce que l'on voit dans ces centres humanitaires constitue en quelque sorte le trop-plein de la catastrophe. J'ai donc pu assister dans les deux régions à des grands flux de réfugiés. La notion de couloir humanitaire que l'on évoque dans les forums internationaux est déjà dépassée: les populations déplacées forcent elles-mêmes la route et ne s'intéressent pas à la question de savoir si elles sont sous contrôle du SPLA, du SPLM ou du gouvernement. Les populations se dirigent droit vers les localités où il existe une distribution alimentaire et une tenue de registres. Des reportages de la BBC consacrés à cette situation ont été diffusés cette semaine encore tant en région néerlandophone que francophone.

D'après nos normes médicales et humanitaires et compte tenu de notre expérience de ce genre de problème, nous pouvons affirmer que la situation est grave, voire gravissime. Elle rappelle la famine qui a sévi dans toute la Corne de l'Afrique au cours des années 1985-1996.

À ce jour, la contribution du gouvernement belge pour l'aide alimentaire du CICR et du Programme alimentaire mondial s'élève à environ 40 millions de francs belges. Je suis évidemment parfaitement conscient qu'il s'agit d'une goutte d'eau dans la mer. J'ajoute qu'il s'agit d'une aide alimentaire pure mais que, de plus en plus, des semences et des outils sont distribués aux personnes qui sont encore physiquement capables de retourner les champs qui devraient être cultivables dès les prochaines pluies de septembre.

Je précise que les deux tiers de l'aide passent par le Kenya, ce qui pose évidemment des problèmes au niveau de Karthoum, et un tiers via les canaux gouvernementaux.

J'en arrive maintenant à la situation politique et aux droits de l'homme. Les réformes constitutionnelles qui ont été conclues après l'accord de paix du 21 avril 1996 entre le gouvernement central et quelques factions du Sud appartenant à la rébellion évoluent régulièrement. La situation politique est extrêmement complexe et remonte à 1955. En parlant simplement d'une opposition entre le Nord arabe et le Sud chrétien ou animiste, on effectue une simplification qui ne reflète qu'une partie des complexités de la situation. En effet, de nouvelles alliances ont été conclues entre des groupes dissidents du nord et du sud. De plus, il existe des dissidences au sein du SPLA sans parler des nombreux conflits entre communautés, souvent pour de simples histoires de famille ou des questions de bétail.

Au sein du gouvernement soudanais on peut observer deux tendances. M. El-Tourabi, intellectuel brillant qui a fait ses études en Europe, est en fait le leader du fondamentalisme soudanais, tandis que le ministre des Affaires étrangères, le général Bechir, que j'ai longuement rencontré, est à la tête d'une tendance plus modérée.

Vous aurez compris que le problème ne se limite pas aux différences entre le nord et le sud.

Comme je le disais, un accord a donc été conclu entre le gouvernement et deux groupes dissidents du sud, et Riek Machar est devenu le représentant à Karthoum des mouvements indépendants. Je précise que cet accord définit un certain nombre de droits des minorités, régit la distribution des richesses naturelles et ébauche une grille des compétences entre l'État fédéral central et les autorités locales.

J'ajoute que le ministre des Affaires étrangères a précisé que la charia demeure effectivement la base de toute la législation.

La deuxième date importante, qui constitua un grand pas, fut la négociation qui a eu lieu à Nairobi, en novembre 1997, à l'initiative de l'IGAD, cette organisation de lutte contre la sécheresse qui regroupe les pays de la Corne de l'Afrique, mais qui a également une dimension politique.

Un consensus s'est dégagé entre le gouvernement central et le SPLA, qui fut partie prenante des négociations, au sujet d'une autodétermination possible du sud, d'un modèle confédéral ayant pour frontière le treizième parallèle et de la non-uniformisation de l'application de la charia sur l'ensemble du territoire.

De nouvelles négociations ont eu lieu à Khartoum voici quelques mois. Elles ont confirmé ces dispositions et prévu la possibilité d'un référendum dans le sud, dans les cinq ans à venir.

D'autres négociations auront encore lieu à Addis Abeba en août prochain sur les mêmes sujets.

Je viens de recevoir le *Draft Constitutional of the republik of the Sudan* d'avril 1998, qui précise de façon très détaillée les pouvoirs de l'État central et des États locaux.

Deux grands problèmes subsistent. En premier lieu, personne ne sait encore exactement, ni le Sud, ni Garang, ni le Nord, si l'on se situera au-dessus ou en dessous du treizième parallèle. Dans les zones se trouvant entre le Nord et le Sud existent plusieurs mines d'or, ainsi que des gisements de pétrole. Il est évident que chaque partie souhaite soit se les approprier, soit participer à la distribution des ressources de ces richesses naturelles. Il s'agit d'un grand problème économique qui se pose dans la négociation politique.

En deuxième lieu, le ministre des Affaires étrangères m'a confirmé qu'un gouvernement local pouvait décider de ne pas utiliser la charia comme base de législation, mais il conviendrait que le parlement confirme cette faculté. On nous a dit que trois non-islamistes avaient été nommés gouverneurs d'une province du sud, mais je viens d'apprendre que ceux-ci étaient en fait des chrétiens qui se sont convertis à l'islam peu après leur nomination.

Cela dit, comme certains collègues irlandais, italiens et néerlandais, je me suis rendu au Soudan afin de maintenir, au nom de l'Union européenne, le dialogue avec le gouvernement de ce pays. J'ai déjà défendu cette ligne politique à cette tribune car j'estime qu'une présence critique est préférable à une absence moralisante vis-à-vis de certains régimes. Nous ne pouvons partager l'isolement que prônent les États-Unis. En tant que membres de l'Union européenne et, personnellement, en tant que responsable belge du département de la Coopération au Développement, nous n'envisageons pas seulement le plan humanitaire, mais également le niveau politique, et nous souhaitons vivement maintenir le dialogue, même s'il n'est pas toujours facile, bien que nous nous entretenions avec des personnes extrêmement capables et brillantes.

Je me suis également rendu au Soudan, et peut-être prendrai-je encore contact avec des responsables du SPLA, dans le cadre du problème des enfants disparus. À la suite de l'affaire Dutroux et l'assassinat d'enfants, nous avons créé en Belgique un centre pour enfants disparus. Au Soudan, on dénombre 8 000 enfants disparus, qui sont en fait des *abducted children*. Ceux-ci sont enlevés par des mouvements spécialisés, dont le plus criminel est le *Lord resistance army*, qui, bien sûr, enrôle les enfants comme soldats.

Malheureusement, beaucoup d'armées et de mouvements de guérilla procèdent ainsi. Je me suis entretenu avec certains parents des villages dans lesquels je me suis rendu et il faut savoir que lorsque le *Lord resistance army* prend des enfants, ils subissent des viols, ils risquent le sida, ils sont battus et forcés à tuer leur propre famille. Dans un centre de réception au nord de l'Ouganda, j'ai rencontré certains enfants échappés, de dix, onze ou douze ans. Ils sont immédiatement transférés au-dessus de la frontière, au sud Soudan. Ils sont gardés là dans ce territoire qui est sous contrôle gouvernemental.

Avec le représentant du secrétaire général des Nations unies, M. Otomu, qui est spécialement chargé des problèmes des enfants disparus et des enfants soldats, j'ai demandé au ministre des Affaires étrangères qu'un geste soit fait.

Je lui ai suggéré de profiter de la tenue d'une conférence internationale pour faire pression sur le mouvement de guérilla afin que celui-ci fasse un geste en libérant un certain nombre d'enfants et qu'il me le dise pour que je puisse l'annoncer, car nous sommes coorganisateur avec M. Arias de cette conférence internationale contre le trafic illégal des armes à Bruxelles.

Il en a pris acte mais je ne me fais pas énormément d'illusions non parce qu'il serait de mauvaise volonté mais parce qu'il est effectivement difficile de situer l'endroit où se trouvent ces

enfants. Nous soutenons l'Unicef qui négocie de manière permanente et qui, dans certaines villes et dans certains quartiers, essaie de situer les enfants disparus pour les racheter ou plus exactement les reprendre.

En réponse à votre deuxième question, je ne dispose pas d'informations précises au sujet de l'esclavage et je n'en ai pas traité directement avec le gouvernement de Khartoum. La seule information que je puis vous communiquer, à la suite de mes entretiens avec les ambassadeurs des différents pays de l'Union européenne à Khartoum, est qu'il s'agit d'une problématique complexe qui relève de pratiques coutumières antérieures à la situation de conflit.

Il ne s'agit pas seulement de la traite séculaire organisée par les Arabes mais encore d'échanges d'enfants qui se pratiquent parfois chez les Dinkas et les Noirs, entre familles ou clans. Ces échanges ne constituent pas un réel esclavage et sont étrangers au problème de l'*abduction of children* dont je viens de vous entretenir.

M. le président. — La parole est à Mme Delcourt.

Mme Delcourt-Pêtre (PSC). — Monsieur le président, je remercie d'abord le secrétaire d'État pour les précisions qu'il a apportées et pour les sentiments partagés qu'inspire la prise en compte d'une situation aussi tragique.

Ensuite, je souhaite lui demander, au sujet de la situation actuelle de famine, quelles sont les possibilités dont nous disposons pour soutenir l'aide humanitaire pendant toute la période qui sera nécessaire pour un retour à une situation un peu moins dramatique.

M. Moreels, secrétaire d'État à la Coopération au Développement, adjoint au premier ministre. — En ce qui concerne l'aide humanitaire, celle-ci relève du programme alimentaire mondial de l'Unicef et de grandes organisations comme le CICR, d'organisations non gouvernementales comme Save the children et Médecins sans Frontières, et de certaines ONG soudanaises très crédibles et très professionnelles.

Je n'ai pas constaté de détournements de l'aide, ce qui est toujours à craindre dans ce genre de situation. Après les nombreux contacts que j'ai eus, je puis vous affirmer que cette pratique n'a pas cours car l'aide est organisée dans le cadre de l'Opération Live in Sudan.

J'ai entendu cette semaine, à la télévision belge, que le montant de l'aide nécessaire est de six milliards de francs belges. Momentanément, la communauté internationale dispose de trois millions de francs belges. Il est vrai qu'actuellement, l'opinion internationale n'est pas mobilisée à l'égard du Sud Soudan en raison du conflit qui se prolonge. Probablement devons-nous malheureusement nous résoudre à porter, à plus d'une reprise, sur nos écrans quelques images très brutales pour pouvoir mobiliser l'opinion internationale.

En ce qui me concerne, j'ai fait ce que j'ai pu, compte tenu du budget de mon département.

J'ai par ailleurs déjà expliqué combien il serait important que les gouvernements soudanais et ougandais posent un geste significatif en ce qui concerne ces problèmes d'enfants disparus. J'ai notamment eu l'occasion de m'entretenir à ce sujet avec M. Musuveni.

Après les événements qui se sont déroulés en Belgique, après les multiples discussions intervenues cette semaine à Rome quant à une éventuelle qualification de certains faits en crimes contre l'humanité, cette problématique pourrait revenir au premier plan des préoccupations de la communauté internationale — ce qui serait un point positif — en cas de libération massive de ces enfants.

M. le président. — La parole est à Mme Delcourt.

Mme Delcourt-Pêtre (PSC). — Monsieur le président, je voudrais encore poser une question à propos de l'attitude politique adoptée par la Belgique. Le secrétaire d'État a déclaré qu'il préférerait une relation critique avec le pouvoir de Khartoum à l'isolement. Je voudrais lui demander si cette attitude est aussi pratiquée par l'Union européenne. Pense-t-il qu'il pourra exercer des pressions suffisantes sur le régime actuel ?

M. le président. — La parole est à M. Moreels, secrétaire d'État.

M. Moreels, secrétaire d'État à la Coopération au Développement, adjoint au premier ministre. — Monsieur le président, l'Union européenne a choisi d'instaurer un dialogue critique avec les autorités soudanaises plutôt que de s'aligner sur la politique d'isolement menée par les États-Unis.

Nous attendons maintenant les pourparlers d'Addis-Abeba pour évaluer la volonté de reconsidérer la question de la charia et le problème des frontières entre le nord et le sud. Toutefois, il faut bien reconnaître que l'issue des pourparlers entre responsables gouvernementaux — d'une part, entre ministre de la Coopération et ministre des Affaires étrangères du Soudan et l'Union européenne et, d'autre part, entre des pays comme l'Égypte ou la Libye — reste aléatoire. Il subsiste des inconnues à propos, notamment, de l'attentat commis il y a quelques années contre M. Moubarak. Le Soudan est accusé d'avoir hébergé les terroristes en cause, mais personne n'apporte la preuve que ces derniers auraient suivi un entraînement au Soudan ou auraient transité sur le territoire soudanais. Cependant, en dépit de ces nuances, la politique arabo-soudanaise menée par l'Europe est incontestablement plus active que la politique d'isolement poursuivie par les États-Unis.

En outre, je me demande, après m'être entretenu avec le ministre des Affaires étrangères éthyopien si, dans une certaine mesure, le conflit entre l'Érythrée et l'Éthiopie n'est pas «bénéfique» pour le Soudan. En effet, jadis, certains mouvements dirigés contre le gouvernement soudanais portaient de l'Érythrée ou de l'Éthiopie. Or, à présent, nous observons un «mini» rapprochement entre l'Éthiopie et le Soudan, contre l'Érythrée.

M. le président. — L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

VRAAG OM UITLEG VAN MEVROUW LEDUC AAN DE MINISTER VAN TEWERKSTELLING EN ARBEID EN AAN DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN OVER «DE HOUDING VAN DE RSZ-ADMINISTRATIE INZAKE DE TOEPASSING VAN DE WET VAN 1 SEPTEMBER 1997 IN DE TUINBOUW- EN DE FRUITTEELTSECTOR»

DEMANDE D'EXPLICATIONS DE MME LEDUC AU MINISTRE DE L'EMPLOI ET DU TRAVAIL ET AU MINISTRE DES AFFAIRES SOCIALES SUR «L'ATTITUDE DE L'ADMINISTRATION DE L'ONSS CONCERNANT L'APPLICATION DE LA LOI DU 1er SEPTEMBRE 1997 DANS LE SECTEUR DE L'HORTICULTURE ET DE LA FRUITICULTURE»

De voorzitter. — Aan de orde is de vraag om uitleg van mevrouw Leduc.

Het woord is aan mevrouw Leduc.

Mevrouw Leduc (VLD). — Mijnheer de voorzitter, sinds de wetwijziging van 1 september 1997 wordt bij een inbreuk op de reglementering die geldt voor de tuinbouw- en fruitteeltsector, het verlies van het RSZ-voordeel beperkt tot de arbeiders voor wie de inbreuk werd vastgesteld. Daarbij blijft het verlies beperkt tot het kwartaal van de vaststelling. De ingreep was meer dan noodzakelijk daar voor honderden telers het faillissement dreigde omdat zij financieel, buiten verhouding, werden bestraft voor beperkte onregelmatigheden die in hun administratie werden vastgesteld en veroorzaakt door te traag binnenlopende informatie. In vele gevallen waren zij nochtans voor 90 à 95 % in orde met alle op dat ogenblik geldende verplichtingen en documenten.

Ondanks de wetwijziging stellen wij vast dat er voor veel telers in de praktijk niets is veranderd. De administratie van de RSZ houdt zich gezinszins aan de richtlijnen van de minister. Bij de RSZ is men van oordeel dat de nieuwe wet, ik citeer: «Niet kan en niet zal toegepast worden op lopende dossiers.» Ik wijs erop dat de minister van Tewerkstelling en Arbeid, mevrouw Smet, reeds in

1996 zeer duidelijk was in haar antwoord op een vraag om uitleg die ik destijds stelde. Wat het retroactieve karakter van de wet betrof, deelde de minister mij het volgende mee: «Wij volgen de procedure die ook in het strafrecht geldt. Dat wil zeggen dat de regeling zal gelden voor alle lopende dossiers.» Dat was een wijze en democratische beslissing. Men kan toch moeilijk een teler voor een bepaalde overtreding een boete van enkele honderdduizenden franken opleggen, terwijl zijn buurman voor dezelfde feiten vrijuit gaat.

De huidige toestand is dus onaanvaardbaar en ik vraag de minister met aandring de nodige maatregelen te nemen opdat de richtlijnen worden toegepast. Op het ogenblik worden enorme procedureslagen uitgevochten. In vele gevallen gaat het om boetes van honderdduizenden franken, soms zelfs over miljoenen. Een kleine onregelmatigheid wordt zo zwaar bestraft dat sommigen de boeken moeten neerleggen. Het werk van jaren, soms van voorvaders, gaat verloren. Het hele hebben en houden dreigt soms verloren te gaan. Er zijn dossiers die reeds jaren lopen. Door de houding van de RSZ-administratie dreigen de betrokken fruitboeren en tuinders een volslagen onterechte bestraffing op te lopen. Bovendien worden zij, door de interesten die blijven lopen, nog eens extra zwaar beboet.

Is de minister op de hoogte van het feit dat de RSZ-administratie de nieuwe wetgeving niet op de lopende dossiers toepast? De houding van de administratie is des te frapperender aangezien ze niet uniform is. Het blijkt dat in uitzonderlijke gevallen voor de lopende dossiers wel rekening wordt gehouden met de nieuwe wetgeving. De telers zijn eigenlijk aan willekeur overgeleverd. Zal de minister aandringen op de democratische toepassing van de nieuwe regel en iedereen gelijke rechten verlenen?

Ik citeer uit een brief die een fruitteler heeft ontvangen: «De RSZ-administratie is van oordeel dat de wetgeving niet zal worden gewijzigd en dat de nieuwe wet van 1 september 1997 niet soepeler zal worden toegepast dan de oude wet. Bovendien zal de nieuwe wet niet van toepassing zijn op de lopende dossiers ondanks het feit dat het om gelijkaardige dossiers gaat en minister Smet heeft beweerd dat het retroactieve karakter van de wet in het strafrecht overal van toepassing is.»

Ik roep de minister dan ook op om begrip op te brengen voor de fruittelers. Ik weet dat de minister uit Brussel komt. Ik woon en leef al jaren in de fruitstreek en zie hoe de betrokkenen zeven dagen op zeven vanaf het krieken van de dag tot het vallen van de avondschemering werken. Bovendien ondervinden zij tegenwerking van de Europese vrijgemaakte markt. Zij worden geconfronteerd met zeer veel importproducten. Het water staat hen reeds tot aan de lippen en nu worden ze ook nog bedreigd doordat een wet die eigenlijk al lang in voege had moeten zijn, niet wordt toegepast.

De voorzitter. — Het woord is aan minister De Galan.

Mevrouw De Galan, minister van Sociale Zaken. — Mijnheer de voorzitter, ik ken de problematiek zeer goed. Mevrouw Leduc weet dat minister Smet en ik hebben geijverd voor de wijziging van de oude wet. Minister Smet was immers bevoegd voor de regeling van de arbeidsduur, terwijl ik bevoegd was voor alle aspecten met betrekking tot de sociale bijdragen en de RSZ-verminderingen. Ook de minister van Middenstand, die uit de streek van mevrouw Leduc komt, heeft aan de nieuwe wet meegewerkt.

Ik wil dit probleem even liëren aan een ander probleem dat ik probeer op te lossen, namelijk het register van de zelfstandige verpleegsters.

Personen die voor 90 of 95% met hun papieren in orde zijn, krijgen bij het minste voorval zeer zware boetes opgelegd die niet in verhouding staan tot de eigenlijke inbreuken. Om die redenen werd een nieuwe wet goedgekeurd. Dit wil niet zeggen dat personen die te kwader trouw handelen of herhaaldelijk misbreuken plegen, niet moeten worden gestraft.

Er is verwarring ontstaan over de vraag of deze dossiers al dan niet onder het strafrecht vallen omdat de sociale zekerheidsbijdragen onder het sociaal recht ressorteren. Het is juist dat door de RSZ de bepalingen van het koninklijk besluit van 18 juli 1997

niet worden toegepast voor overtredingen die vóór 1 september 1997, de datum van inwerkingtreding van het koninklijk besluit, werden begaan.

Aangezien de reglementering van artikel 8bis van het koninklijk besluit van 28 november 1969, dat werd gewijzigd bij het koninklijk besluit van 18 juli 1997, niet van strafrechtelijke aard is, zijn de beginselen van het strafrecht waarnaar op een bepaald ogenblik werd verwezen, niet van toepassing op een materie die tot het sociaal recht behoort.

Het sociaal recht schrijft echter voor dat de bepalingen inzake sociale zekerheid op een restrictieve manier moeten worden geïnterpreteerd. De bepalingen van het koninklijk besluit van 18 juli 1997 kunnen dus niet met terugwerkende kracht worden toegepast.

De juristen van onze administratie en van de RSZ zijn het niet eens over de al dan niet strafrechtelijke aard van de bepalingen.

Ik heb aan de RSZ gevraagd over welke dossiers het zou kunnen gaan. In het kader van de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer kunnen de diensten de namen niet bekend maken.

Ik kan niet dulden dat dossiers op een ongelijke manier worden behandeld. Indien mevrouw Leduc mij in vertrouwen meedeelt over welke dossiers het gaat, hoeven wij de toelating van de Kruispuntbank niet te vragen. Een werkgroep zal de interpretatie van de wetgeving doorlichten en de wet op eenvoudige manier toepassen voor alle personen van wie goede trouw kan worden vermoed. Het zou niet redelijk zijn dat hen onterecht boetes worden opgelegd. Dit is overigens niet volgens de geest van de wetgeving. De wetgeving kan uiteraard niet worden beschouwd als een amnestiemaatregel voor wie heeft gesjoemeld. Voor het oneigenlijke gebruik van een klein gedeelte van de prestaties mogen wij de mensen echter niet op een onrechtvaardige manier straffen.

Het koninklijk besluit kan niet met terugwerkende kracht worden toegepast. Wij zullen deze zaak van dichtbij onderzoeken ten einde te vermijden dat de werkgevers in deze sector nodeloos worden geplaagd. Het heeft geen zin een heksenjacht te organiseren voor dergelijke kleine sommen. Vele andere misbruiken verdienen onze aandacht, zoals de strijd tegen de mensenhandel en de onrechtmatige tewerkstelling van vrouwen en kinderen.

Ik zal mevrouw Leduc persoonlijk op de hoogte houden van de evolutie van dit dossier.

De voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Leduc.

Mevrouw Leduc (VLD). — Mijnheer de voorzitter, ik dank de minister voor haar eerlijk en correct antwoord. Ik zal haar de informatie waarover ik beschik, bezorgen. Op die manier zullen ongetwijfeld vele misverstanden worden weggewerkt. De dossiers waarmee ik word geconfronteerd, hebben betrekking op mensen die vrijwel volledig in orde waren en zeker niet als sjoemelars kunnen worden beschouwd. Volgens mij worden zij op een onrechtvaardige manier behandeld.

De voorzitter. — Het woord is aan minister De Galan.

Mevrouw De Galan, minister van Sociale Zaken. — In deze sector heeft men moeten afrekenen met problemen die verband houden met de mensenhandel. De zaken waarnaar mevrouw Leduc verwijst, hebben te maken met administratieve problemen. Soms verliest men een document of vergeet men het in te vullen. Hierbij is echter geen kwade trouw gemoeid. Deze mensen mogen niet op een onrechtvaardige manier worden gestraft.

De voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Leduc.

Mevrouw Leduc (VLD). — Destijds moesten seizoenarbeiders worden ingeschreven in het personeelsregister, maar niet in het aanwezigheidsregister. Hierover heerste echter onenigheid tussen de verschillende controleurs. Sommigen waren van oordeel dat deze arbeiders wel in beide registers moesten worden ingeschreven. Deze sector had te maken met overreglementering. Intussen zijn de problemen echter opgelost.

Ik ben het met minister De Galan eens dat mensenhandel in deze absoluut onaanvaardbaar is. De mensen die hebben gepoogd in orde te zijn, maar die door een slechte communicatie verkeerde dingen hebben gedaan en die bewezen hebben, door het feit dat zij hun werknemers hebben ingeschreven in het ene register, dat zij hun werknemers duidelijk bekend maakten, zouden niet mogen worden gestraft. Ik dank de minister voor haar positieve instelling.

De voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

VOORSTELLEN

Inoverwegingneming

Mededeling van de voorzitter

PROPOSITIONS

Prise en considération

Communication de M. le président

De voorzitter. — Er werden geen opmerkingen gemaakt betreffende de inoverwegingneming van de voorstellen waarvan sprake bij het begin van onze vergadering. Ik veronderstel dus dat de Senaat het eens is met de voorstellen van het Bureau. (*Instemming.*)

Dan zijn voorstellen in overweging genomen en naar de aangeuide commissies verzonden.

De lijst van die voorstellen, met opgave van de commissies waarnaar ze zijn verzonden, verschijnt als bijlage bij de *Parlementaire Handelingen* van vandaag.

Aucune observation n'ayant été formulée quant à la prise en considération des propositions dont il a été question au début de la séance, puis-je considérer qu'elles sont renvoyées aux diverses commissions compétentes? (*Assentiment.*)

Ces propositions sont donc prises en considération et envoyées aux commissions indiquées.

La liste des propositions, avec indication des commissions auxquelles elles sont renvoyées, paraîtra en annexe aux *Annales parlementaires* de la présente séance.

Dames en heren, onze agenda voor vandaag is afgewerkt.

Notre ordre du jour est ainsi épuisé.

De Senaat vergadert opnieuw op 14 juli 1998 om 9 uur.

Le Sénat se réunira le 14 juin 1998 à 9 heures.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(*De vergadering wordt gesloten om 18.30 uur.*)

(*La séance est levée à 18 h 30.*)

BIJLAGE — ANNEXE

Inoverwegingneming — Prise en considération

Lijst van de in overweging genomen voorstellen:

A. Wetsvoorstellen

Artikel 81

1° Wetsvoorstel tot invoeging van een artikel 371bis in het Burgelijk Wetboek (van mevrouw de Bethune).

— Verzending naar de commissie voor de Justitie.

2° Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 517 van het Gerechtelijk Wetboek houdende het verbod van deficitaire tenuitvoerleggingen (van mevrouw Maximus c.s.).

— Verzending naar de commissie voor de Justitie.

3° Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 23 van de wet van 26 december 1956 op de Postdienst (van de heer Anciaux).

— Verzending naar de commissie voor de Financiën en de Economische Aangelegenheden.

4° Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 2, 2°, van de wet van 20 juli 1971 tot instelling van een gewaarborgde gezinsbijslag (van mevrouw Cantillon).

— Verzending naar de commissie voor de Sociale Aangelegenheden.

5° Wetsvoorstel tot beperking van de cumulatie van het mandaat van burgemeester, schepen en voorzitter van de raad voor maatschappelijk welzijn met andere ambten (van de heer Busquin c.s.).

— Verzending naar de commissie voor de Binnenlandse en de Administratieve Aangelegenheden.

B. Voorstellen van bijzondere wet

Artikel 77

1° Voorstel van bijzondere wet tot wijziging van het artikel 32, § 1, eerste en tweede lid, van de gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (van de heer Coveliers).

— Verzending naar de commissie voor de Institutionele Aangelegenheden.

2° Voorstel van bijzondere wet tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen (van de heer Caluwé c.s.).

— Verzending naar de commissie voor de Institutionele Aangelegenheden.

Liste des propositions prises en considération:

A. Propositions de loi

Article 81

1° Proposition de loi insérant un article 371bis dans le Code civil (de Mme de Bethune).

— Envoi à la commission de la Justice.

2° Proposition de loi modifiant l'article 517 du Code judiciaire portant interdiction des exécutions déficitaires (de Mme Maximus et consorts).

— Envoi à la commission de la Justice.

3° Proposition de loi modifiant l'article 23 de la loi du 26 décembre 1956 sur le Service des Postes (de M. Anciaux).

— Envoi à la commission des Finances et des Affaires économiques.

4° Proposition de loi modifiant l'article 2, 2°, de la loi du 20 juillet 1971 instituant les prestations familiales garanties (de Mme Cantillon).

— Envoi à la commission des Affaires sociales.

5° Proposition de loi limitant le cumul du mandat de bourgmestre, d'échevin et de président d'un conseil de l'aide sociale avec d'autres fonctions (de M. Busquin et consorts).

— Envoi à la commission de l'Intérieur et des Affaires administratives.

B. Propositions de loi spéciale

Article 77

1° Proposition de loi spéciale modifiant l'article 32, § 1er, alinéas 1er et 2, de la loi ordinaire du 9 août 1980 de réformes institutionnelles (de M. Coveliers).

— Envoi à la commission des Affaires institutionnelles.

2° Proposition de loi spéciale modifiant la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles (de M. Caluwé et consorts).

— Envoi à la commission des Affaires institutionnelles.